

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI
DÖVLƏT NEFT FONDU

İLLİK HESABAT | 2020

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI
DÖVLƏT NEFT FONDU

İLLİK HESABAT
2020

İ M Ü N D Ə R İ C A T

1. ARDNF HAQQINDA	6
2. ƏSAS GÖSTƏRİCİLƏR	10
3. İDARƏETMƏ VƏ ŞƏFFAFLIQ	14
3.1. ARDNF-NİN İDARƏ EDİLMƏSİ	14
3.2. ŞƏFFAFLIQ VƏ HESABATLILIQ	16
4. ÖLKƏ İQTİSADİYYATI VƏ ARDNF	20
4.1. MAKROİQTİSADI İNKİŞAF	20
4.2. ARDNF-NİN GƏLİRLƏRİ	28
4.3. ARDNF-NİN XƏRCLƏRİ	31
5. İNVESTİSİYALAR	38
5.1. İNVESTİSİYA STRATEGİYASI	38
5.2. ARDNF-NİN İNVESTİSİYA PORTFELİ	41
5.3. ARDNF-NİN İNVESTİSİYA PORTFELİNİN GƏLİRLİLİYİ	56
5.4. RİSKLƏRİN İDARƏ EDİLMƏSİ	59
6. ARDNF-NİN 2020-Cİ İL BÜDCƏSİNİN İCRASI	64
7. ARDNF-NİN KONSOLIDASIYA EDİLMİŞ MALİYYƏ HESABATLARI	70
ƏLAVƏ	122

İ Q I S A L T M A L A R

ABƏŞ - AZƏRBAYCAN BEYNƏLXALQ ƏMƏLİYYAT ŞİRKƏTİ
AÇG - AZƏRİ-ÇİRAQ-GÜNƏŞLİ
AMB - AVROPA MƏRKƏZİ BANKI
ARDGK - AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI DÖVLƏT GÖMRÜK KOMİTƏSİ
ARDNF - AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI DÖVLƏT NEFT FONDU
ARDSK - AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ DÖVLƏT STATİSTİKA KOMİTƏSİ
ARMB - AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI MƏRKƏZİ BANKI
BVF - BEYNƏLXALQ VALYUTA FONDU
CQD - CƏNUB QAZ DƏHLİZİ
DB - DÜNYA BANKI
FED - ABŞ FEDERAL EHTİYATLAR SİSTEMİ
HPBS - HASILATIN PAY BÖLGÜSÜ SAZIŞLƏRİ
İMB - İNGİLTƏRƏ MƏRKƏZİ BANKI
OPEC - NEFT İXRAC EDƏN ÖLKƏLƏR BİRLİYİ
RMD - RİSKƏ MƏRUZ DƏYƏR
SFBF - SUVEREN FONDLARIN BEYNƏLXALQ FORUMU
ÜDM - ÜMUMİ DAXİLİ MƏHSUL

QARABAĞIN TARİXİNƏ SƏYAHƏT

Bu, illik hesabat Azərbaycanın ən qədim tarixi vilayətlərindən biri və ölkəmizin ayrılmaz tərkib hissəsi olan Qarabağa həsr olunmuşdur. Onu vərəqlədikcə Qarabağ tarixinin ən qədim qatlarına enəcək və bu günümüzədək baş vermiş tarixi hadisələrlə tanış ola biləcəksiniz. Edəcəyiniz tarixi səyahət əsnasında bu qədim yurdun hər daşı, hər zərrəsi ilə Azərbaycana bağlı olduğuna və bu qədim ölkənin ayrılmaz bir parçası olduğuna əmin olacaqsınız.

Qarabağın adı Azərbaycan dilindəki "qara" və "bağ" sözlərindən əmələ gəlmişdir. Qara sözü qədim Azərbaycan türkcəsində rəng anlamından başqa "böyük", "tünd", "qalın" və "sıx" kimi anlamlara malikdir.

Azərbaycanın tarixi vilayəti olmaqla Qarabağ cənubdan Araz çayı, şimaldan Kür çayı, şərqdən Kür və Arazın qovuşduğu əraziyə qədər, qərbdən isə Zəngəzur bölgəsinə qədər olan əraziləri əhatə edir. Başqa sözlə, "Dağlıq Qarabağ" anlayışı çox sonraların "məhsuludur", separatçılıq niyyəti ilə Qarabağın bir hissəsinə verilmiş addır. Yeni, əslində dağı ilə, aranı ilə bütöv bir Qarabağ vilayəti var və bu vilayət Azərbaycan xalqının tarixi vətəni olmaqla bərabər Azərbaycan Respublikasının çox böyük bir ərazisini əhatə edir.

Bu torpaqlar dünyanın ən qədim sakinlərinin– arxeologiya elminə Azixantrop (1 milyon – 350- 400 min il əvvəl) adı ilə düşmüş Azix insanının vətənidir. Azixantrop Qarabağ ərazisinin Xocavənd rayonunda yerləşən Azix və Tağlar mağaralarında yaşamışdır. 1968-ci ildən Azix mağarasından tapılmış 17 yaşlı qadının alt çənə sümüyü 350-400 min il öncəyə aiddir.

Böyük hissəsi Qarabağ ərazisini əhatə edən və eradan əvvəl II-I minilliklərə aid Xocalı-Gədəbəy mədəniyyəti də bu torpağın bağrından qopmuşdur. Həmçinin, Qafqazın ən qədim şəhər tipli yaşayış məskəni olan Üzerliktəpə (Ağdam rayonu) məhz bu mədəniyyətin bir hissəsidir.

www.virtualkarabakh.az

www.ebooks.az

1. ARDNF HAQQINDA

1994-cü il sentyabr ayının 20-də ümummilli lider Heydər Əliyevin səyi nəticəsində müasir Azərbaycanın tarixində yeni bir səhifə açıldı. Dünyanın aparıcı 7 ölkəsinin 11 beynəlxalq neft şirkəti ilə Xəzər dənizinin Azərbaycan sektorunda yerləşən "Azəri", "Çıraq" neft yataqlarının və "Günəşli" neft yatağının bir hissəsinin müştərək işlənməsi haqqında Saziş - "Əsrin müqaviləsi" imzalandı. "Əsrin müqaviləsi" Azərbaycanda yeni neft sazişlərinin imzalanması üçün geniş yol açdı. Heydər Əliyevin müəllifi olduğu Milli Neft Strategiyasının reallaşması sayəsində Azərbaycanın enerji təhlükəsizliyi, dünya birliyində etibarlı ölkə və etibarlı tərəfdaş kimi təqdim olunması təmin olundu. Bu strategiya özündə 3 əsas komponenti - xarici sərmayənin və təcrübənin cəlb olunması, çoxvariantlı ixrac sisteminin yaradılması və əldə olunmuş gəlirlərin səmərəli, şəffaf idarə edilməsi və istifadə olunmasını ehtiva edir. Milli Neft Strategiyasının tərkib hissələrinin reallaşdırılması istiqamətində həmin dövrdə Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Şirkətinin birinci vitse-prezidenti vəzifəsini daşıyan İlham Əliyevin misilsiz rolu olmuşdur. O dövrdə beynəlxalq müstəvidə və o cümlədən ölkə daxilində mövcud müxalif qüvvələrin səsləndirdiyi populist fikirlərin əksinə olaraq Neft Strategiyasının reallaşdırılması sahəsində məhz İlham Əliyevin apardığı uğurlu diplomatik missiyası, onun birbaşa təşəbbüsü və düşünülmüş təklifləri əsasında Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Fondunun (ARDNF) yaradılması ideyasının gerçəkləşdirilməsi mümkün olmuşdur. İlham Əliyevin təklifi ilə dünyada bu sahədə mövcud analogi suveren fondların təcrübələri öyrənilmiş və nəticədə ölkənin təbii sərvətlərindən əldə olunan gəlirlərinin səmərəli və şəffaf idarə edilməsi məqsədilə ümummilli lider Heydər Əliyevin 29 dekabr 1999-cu il tarixli 240 nömrəli Fərmanı ilə Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Fondu təsis edilmişdir. ARDNF neft və qaz ehtiyatlarına dair sazişlərin həyata keçirilməsi ilə bağlı Azərbaycan Respublikasının əldə etdiyi gəlirlərin toplanmasını, səmərəli idarə edilməsini, gələcək nəsillər üçün saxlanmasını təmin edən xüsusi qurumdur.

ARDNF ayrıca idarəetmə strukturuna malik hüquqi şəxs qismində yaradılmış xüsusi məqsədli dövlət qurumudur. ARDNF-nin Əsasnaməsi 2000-ci ildə təsdiq edilmişdir.

ARDNF-nin yaradılması fəlsəfəsinin əsasını neft sərvətlərinin nəsillər arasında ədalətli bölüşdürülməsinin təmin edilməsi təşkil edir.

ARDNF-NİN MISSİYASI

ARDNF-nin missiyası tükənən təbii sərvətlərdən əldə olunan gəlirlərin toplanması və Azərbaycan xalqının bugünkü və gələcək nəsillərinin daimi gəlir mənbəyinə çevrilməsidir.

ARDNF-NİN VƏZİFƏLƏRİ

ARDNF-nin fəaliyyəti ölkə qarşısında aşağıdakı mühüm vəzifələrin həllinə yönəlmişdir:

1. Ölkədə makroiqtisadi sabitliyin qorunması, maliyyə-vergi intizamının təmin edilməsi, neft gəlirlərindən asılılığın azaldılması və qeyri-neft sektorunun inkişafının təmin edilməsi;
2. Ölkənin sosial-iqtisadi tərəqqisi naminə mühüm ümummilli layihələrin maliyyələşdirilməsi;
3. Neft və qazın bərpa edilməyən təbii ehtiyat olduğunu nəzərə alaraq, onlardan əldə edilən gəlirin nəsillər arasında bərabər bölüşdürülməsi və gələcək nəsillər üçün ehtiyat vəsaitin toplanması.

ARDNF-NİN HÜQUQİ ƏSASLARI

ARDNF-nin hüquqi fəaliyyəti Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyası, Azərbaycan Respublikasının qanunları, Azərbaycan Respublikasının Prezidentinin fərman və sərəncamları, ARDNF-nin Əsasnaməsi və daxili prosedur qaydalarına əsaslanır.

ARDNF-nin maliyyələşmə və vəsaitlərinin xərclənməsinə dair qaydaları ARDNF-nin Əsasnaməsi və "Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Fondunun illik gəlir və xərclər proqramının (büdcəsinin) tərtibi və icrası Qaydaları"nda aydın şəkildə müəyyən olunmuşdur. "Büdcə sistemi haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanununda nəzərdə tutulduğu kimi, ARDNF-nin xərcləri icmal dövlət büdcəsinin, yəni dövlət büdcəsinə daxil olan və büdcədənkenar dövlət fondlarının birgə büdcəsinin tərkib hissəsidir. İcmal dövlət büdcəsinin xərcləri isə hər il ölkə parlamenti tərəfindən baxılaraq təsdiq edilir. Beləliklə, hər bir vətəndaş öz seçdiyi millət vəkili vasitəsi ilə ARDNF-nin büdcəsinin müzakirəsində iştirak edir. Bu Qanuna uyğun olaraq ARDNF yalnız öz büdcəsi ilə nəzərdə tutulan xərcləri həyata keçirə bilər.

ARDNF-də investisiya və risklərin idarə olunması "Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Fondunun valyuta vəsaitinin saxlanması, yerləşdirilməsi və idarə edilməsi haqqında Qaydalar"a (İnvestisiya Qaydaları) və hər il Müşahidə Şurası tərəfindən baxıldıqdan sonra Azərbaycan Respublikası Prezidenti tərəfindən təsdiq olunan İnvestisiya siyasətinə əsaslanır. ARDNF-nin İnvestisiya siyasətinə əsasən investisiya qərarları risklər nəzərə alınmaqla gəlirliliyin əldə edilməsi məqsədinə əsaslanır. İnvestisiya Qaydalarına əsasən ARDNF öz investisiya qərarlarını tam müstəqil şəkildə qəbul edir.

BİZİM DƏYƏRLƏRİMİZ

Dürüstlük

Biz cəmiyyətin ən yüksək mənəvi dayaqları və etik prinsiplərinə güzəştis sadiq qalaraq daxili əminliklə həm doğru düşünür, həm doğru danışır, həm də bunu öz davranış və əməllərimizdə əks etdiririk.

Hörmət

Biz cəmiyyətin ən yüksək mənəvi dayaqları, etik prinsipləri və peşəkar normalarına riayət etməklə, fərqliliklərə və əks fikirlərə təmkin və diqqətlə yanaşıırıq.

Nəticəyönümlü komanda işi

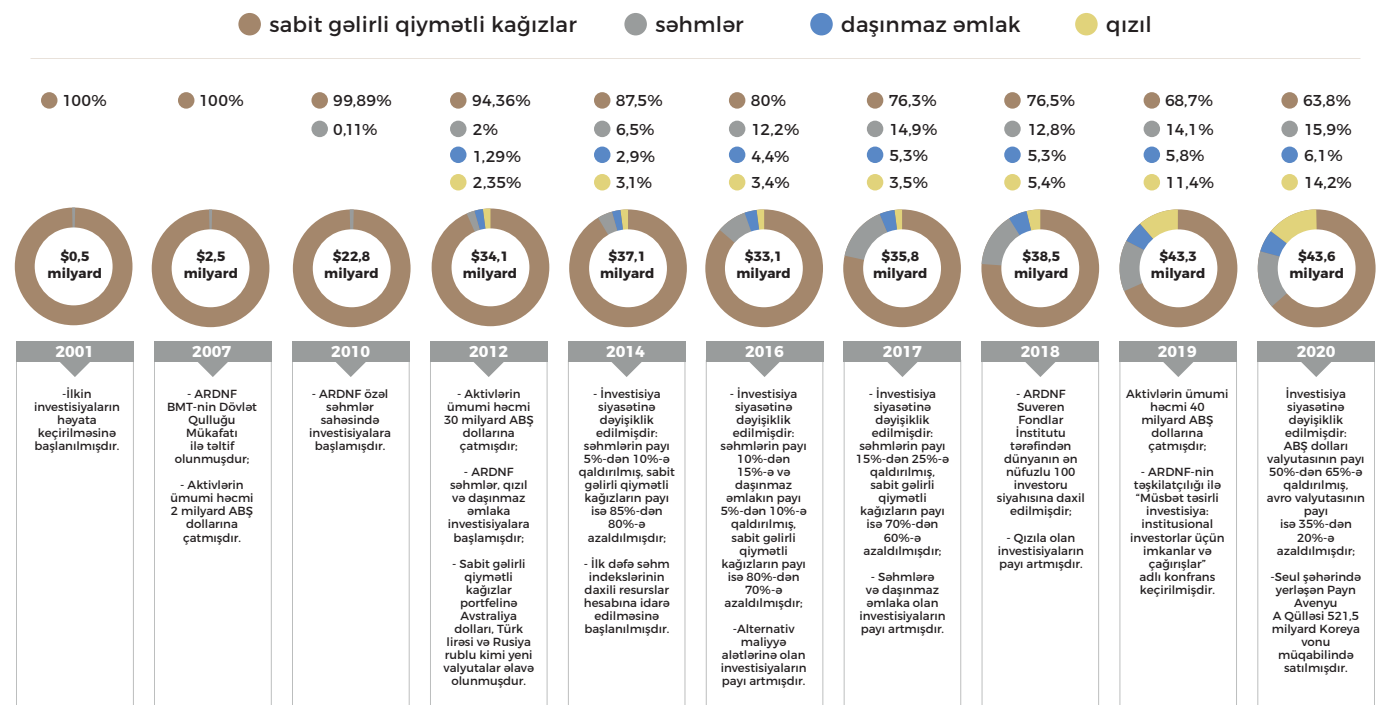
Biz konkret nəticələrin əldə olunmasına yönələn səmimi və məhsuldar əməkdaşlıq edirik.

Məsuliyyətli təşəbbüskarlıq

Biz Fondun məqsəd və missiyasından irəli gələn vəzifələrin vaxtında və keyfiyyətlə icrası üçün məsuliyyətin götürülməsinə və təşəbbüskarlığa cəsarətlə yanaşıırıq.

Şəffaflıq və hesabatlılıq

Biz fəaliyyət çərçivəsində məlumatları bütün maraqlı tərəflərə tam, vaxtında və düzgün çatdırır və mütəmadi olaraq yeniləyirik.

Qeyd: Diaqramda idarəetmədə olan ümumi vəsaitlərin həcmi və investisiya portfelinin maliyyə alətləri üzrə bölgüsü göstərilmişdir.

QAFQAZ ALBANİYASI DÖVRÜ

Qafqaz Albaniyası müasir Qafqazın antik tarixinə ən böyük izini qoyan dövlət olmuşdur. Bu barədə Yunan coğrafiyaçısı Strabonun "Coğrafiya" və Roma tarixçisi Dion Cassiusun "Romanın tarixi" əsərlərində geniş bəhs edilmişdir.

Qədim və erkən orta əsrlərdə Qarabağ Qafqaz Albaniya dövlətinin (e.ə. IV - eramızın VII əsri) mühüm vilayətlərindən biri idi. Bu dövrə aid Beyləqan, Ağcabədi, Bərdə, Yevlax, Tərtər və Qarabağın dağlıq ərazisində türk xalqlarına məxsus çoxlu sayda skif kurqanları aşkar edilmişdir.

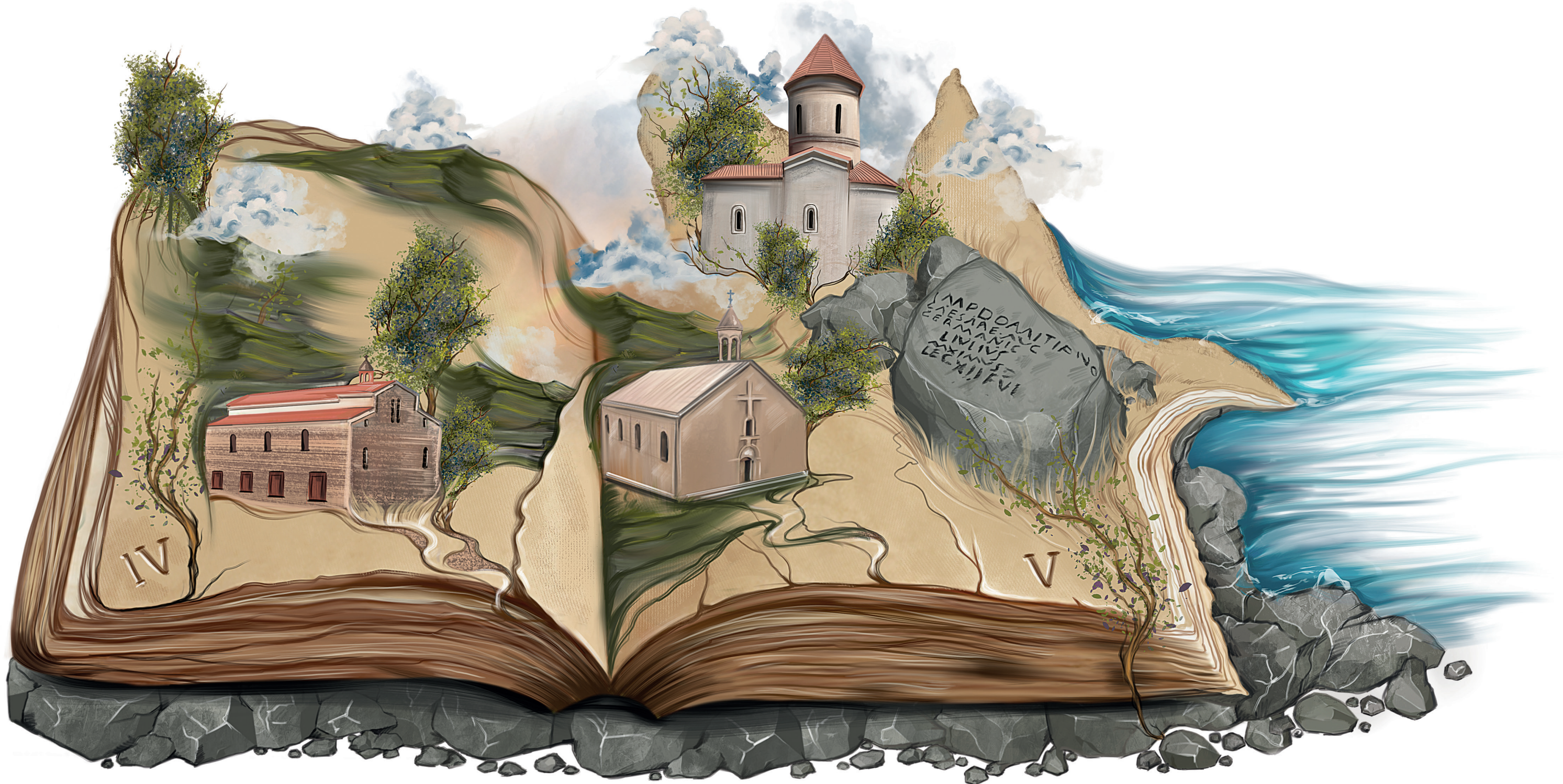
Eramızın I əsrinə Avropada ilk kilsə olan Kiş Məbədinin (başqa adı ilə Yelisey Kilsəsi - Şəki rayonu, Kiş kəndi) tikintisinə başlanılmışdır. Beləliklə də, məbədin tikintisi Qafqazda xristianlığın yayılmasına təkan vermişdir.

Arşakilər sülaləsinin dövründə Qafqaz Albaniyası xristianlığı rəsmi din kimi qəbul etmiş və Qarabağ ərazisindəki Amaras, Ağoqlan kimi çox qədim monastırlar da məhz bu dövrdən, xristianlığın rəsmi din kimi qəbulundan sonra yaranmışdır.

630-cu ildə Mehranilər sülaləsinin dövründə ölkənin paytaxtı Qəbələ şəhərindən Qarabağ bölgəsinin Bərdə şəhərinə köçürülmüş, bununla da, ölkənin ictimai-siyasi həyatında Qarabağın rolu daha da artmışdır. Mehranilər sülaləsinin ən qüdrətli hökmdarı Cavanşirin (642-681) dövründə Qafqaz Albaniyası ölkə olaraq Bizans, Sasanilər və Ərəb Xilafəti arasındakı müharibələrdən özünü qorumağa çalışmış, ciddi diplomatik əlaqələr qurmuşdur. 681-ci ildə Cavanşirin ölümündən sonra dövlət zəifləməyə başlamış və 705-ci ildə Qafqaz Albaniyası Ərəb Xilafəti tərəfindən işğal edilmişdir. Buna baxmayaraq, yerli idarəetmə sistemi Mehranilər tərəfindən qorunub saxlanılmış və bu ərazidə İslam dini sürətlə yayılmağa başlamışdır.

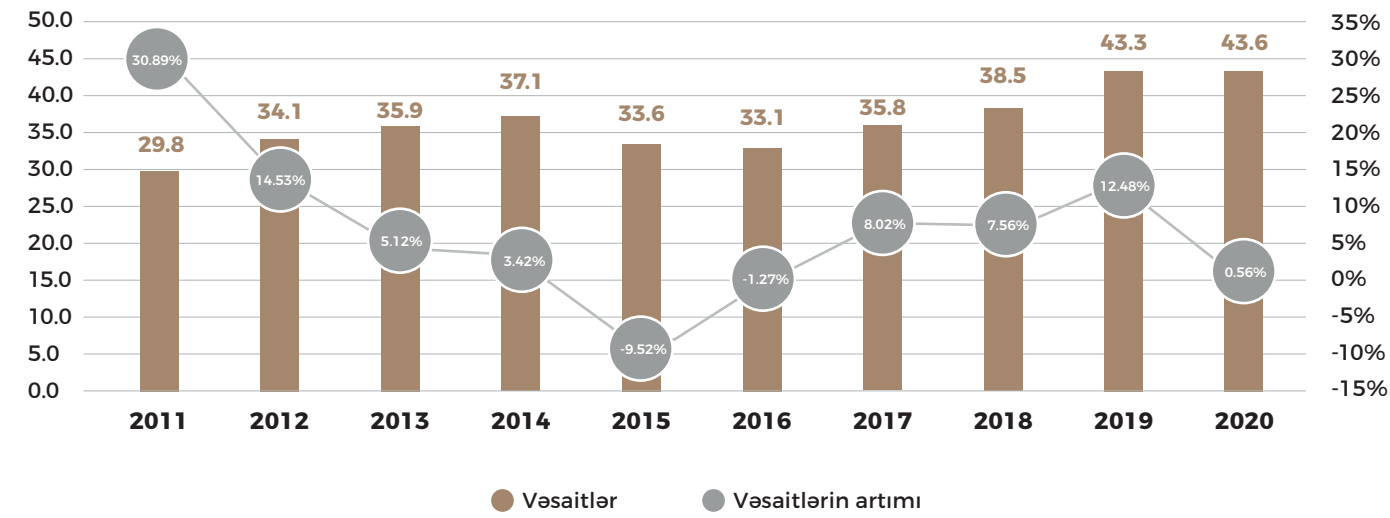
www.azerbaijans.com

www.virtualekarabakh.az

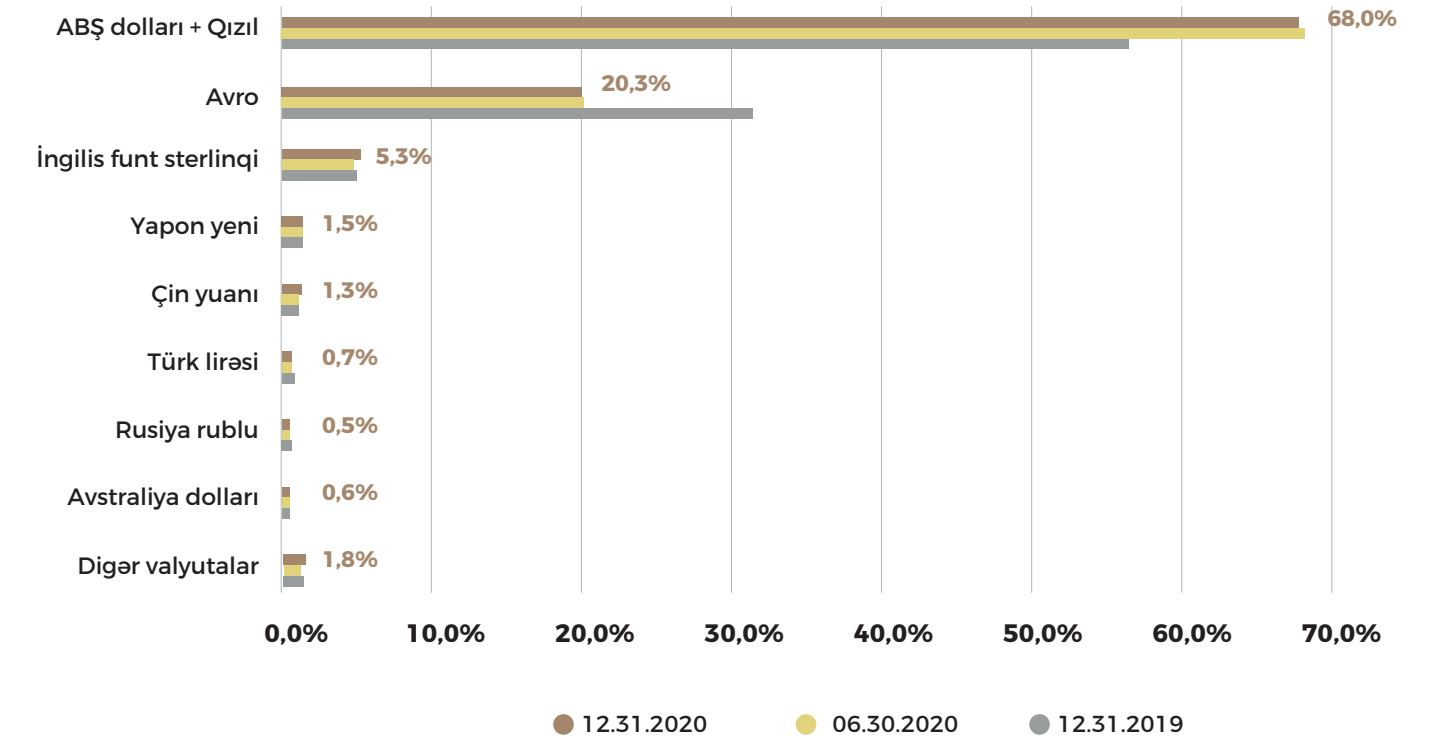

2. ƏSAS GÖSTƏRİCİLƏR

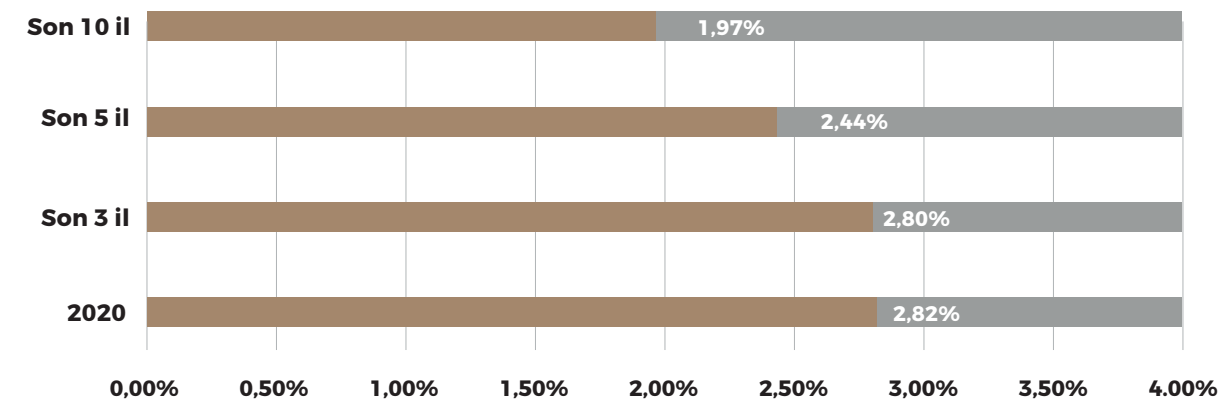
Qrafik 2.1. İdarəetmədə olan vəsaitlərin dinamikası (milyard ABŞ dolları ilə)

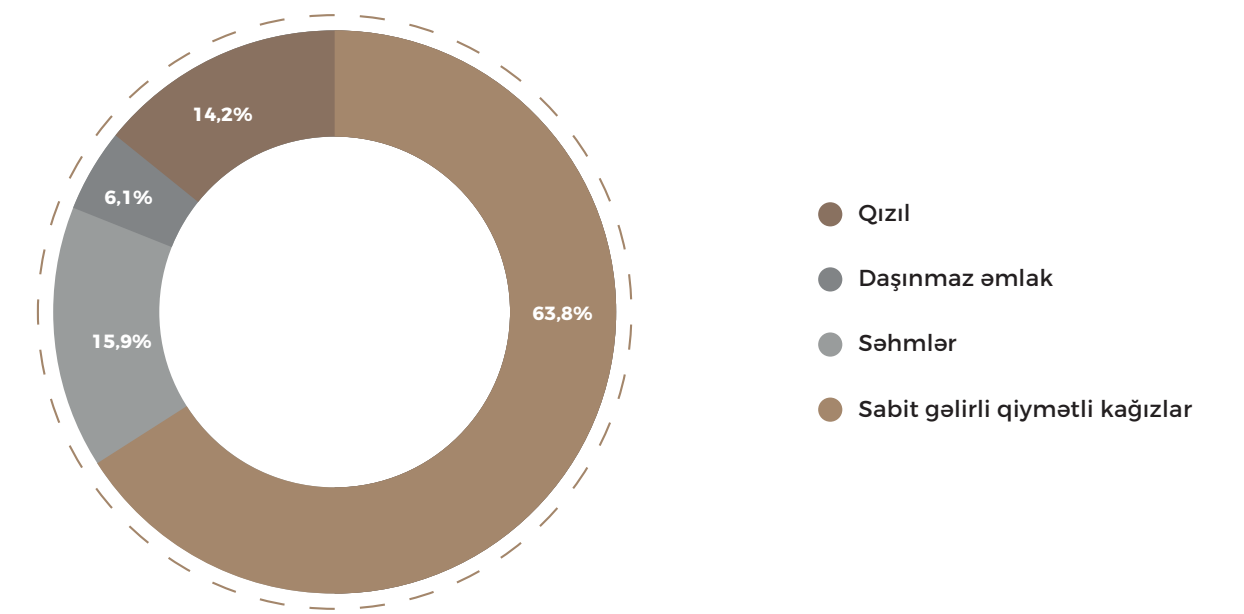
Qrafik 2.3. İnvestisiya portfelinin valyuta tərkibi

Qrafik 2.2. İnvestisiya portfeli üzrə orta illik gəlirlilik

Qrafik 2.4. İnvestisiya portfelinin aktiv növləri üzrə bölgüsü (31.12.2020)

ORTA ƏSRLƏR DÖVRÜ

Ərəb xilafətinin Azərbaycanı işğal etməsindən sonra başlamış və Babəkin başçılığı ilə 21 il ərzində xilafətin kabusuna çevrilmiş "Xürrəmilər" hərəkatına son qoyulsa da, onun təsirilə xilafətin Azərbaycan ərazisindəki mövqeləri zəifləmiş, bu da tezliklə ölkə ərazisində yeni dövlətlərin yaranmasına gətirib çıxartmışdır.

861-1538-ci illərdə mövcud olmuş, bəzi mənbələrdə "İslam dünyasının ən uzunömürlü dövləti" adlandırılan Şirvanşahlar dövləti bütün Şimali Azərbaycanı idarəsi altında birləşdirmişdir.

Feodal Dağınıqlığı dövründə Azərbaycan ərazisində yaranmış dövlətlərdən biri də Şəddadilər dövləti olmuşdur. 1027-ci ildə Şəddadi hökmdarı Fəzl ibn Məhəmməd tərəfindən mühüm strateji əhəmiyyətə malik olan, Azərbaycan memarlıq məktəbinin üslubu ilə 15 aşırımlı unikal memarlıq abidəsi: Xudafərin körpüsü (Cəbrayıl rayonu) inşa etdirilmişdir.

1066-cı ildə bütün Azərbaycan Böyük Səlcuq İmperatorluğunun tərkibinə daxil edilmiş, Şirvanşahlar dövləti isə öz mövcudluğunu saxlamaqla səlcuqların vassallığını qəbul etmişdir. İmperiya parçalandıqdan sonra yaranan Atabəylər (Eldənizlər) dövləti Azərbaycan ərazilərinin böyük hissəsini əhatə etmişdir. 12-ci əsr də Qarabağ ərazisi Atabəylər dövlətinin tərkibinə daxil olmuş və bu dövrdə Qarabağ və Naxçıvan başda olmaqla bütün Azərbaycan ərazisində abadlaşdırma işləri aparılmış, təsərrüfat həyatında canlanma yaşanmışdır.

Qarabağ orta əsrlərdə Azərbaycanda qurulmuş Qaraqoyunlular və Ağqoyunlular dövlətlərinin hökmdarlarının qışlaq yeri olmuşdur. Bu dövlətlərin hakimiyyəti zamanında bu bölgədə türk dili və ədəbiyyatı inkişaf etmişdir.

1501-ci ildə Azərbaycan tarixinin ən qüdrətli dövləti olan Səfəvilər dövlətinin əsası qoyulmuşdur. "Bəylərbəyli" adlanan iri ərazi vahidlərinə bölünən Səfəvilər dövlətinin ən önəmli bəylərbəyliklərindən biri də mərkəzi Gəncə şəhəri olan Qarabağ bəylərbəyliyi idi.

Qarabağ memarlıq məktəbi orta əsr Azərbaycan memarlığının sonrakı inkişafını müəyyənləşdirmiş, memarlıq və şəhərsalma, dekorativ-tətbiqi sənət sahələri inkişaf etməyə başlamış və epigrafiq abidələr inşa edilmişdir. Qarabağ zonasında əksər hissəsi müsəlman dövrünə aid olan 2000-dən artıq müxtəlif tarixi və mədəni abidələr qeydə alınmışdır.

www.kayzen.az
www.e-derslik.edu.az
www.azerbaijans.com

3. İDARƏETMƏ VƏ ŞƏFFAFLIQ

3.1. ARDNF-NİN İDARƏ EDİLMƏSİ MÜŞAHİDƏ ŞURASI

ARDNF-nin fəaliyyətinə ümumi nəzarət dövlət orqanlarının və ictimai təşkilatların nümayəndələrindən təşkil edilmiş Müşahidə Şurası tərəfindən həyata keçirilir. Şura ARDNF-nin illik büdcə layihəsini, illik hesabat və maliyyə hesabatını auditor rəyi ilə birlikdə nəzərdən keçirir və rəy verir. Müşahidə Şurasının üzvləri Azərbaycan Respublikasının Prezidenti tərəfindən təsdiq olunur. Müşahidə Şurasının fəaliyyəti ictimai (əvəzi ödənilmədən) əsaslarla həyata keçirilir.

2020-ci il ərzində Müşahidə Şurası tərəfindən ARDNF-nin fəaliyyətinə dair bir sıra qərarlar qəbul edilmişdir. Belə ki, ARDNF-nin Müşahidə Şurasının 29 iyun 2020-ci il tarixli qərarı ilə Fondun 2019-cu ildə fəaliyyəti haqqında illik hesabatı, 2019-cu ildə maliyyə fəaliyyəti haqqında müstəqil auditorun ("Praysvoterhauskupers Audit Azərbaycan" MMC) rəyi məqbul hesab edilmiş və ARDNF-nin 2019-cu il üzrə büdcəsinin icrası layihəsi (2019-cu ilin büdcəsinin icrası barədə Azərbaycan Respublikasının Hesablama Palatasının rəyi də əlavə edilməklə) Azərbaycan Respublikasının Prezidentinə təqdim edilmişdir. Bununla yanaşı, Müşahidə Şurası tərəfindən 20 avqust 2020-ci il tarixində ARDNF-nin 2020-ci il büdcəsinə dəyişiklik edilməsi ilə bağlı qərar qəbul edilmiş və baxılmaq üçün Azərbaycan Respublikasının Prezidentinə təqdim edilməsi tövsiyə edilmişdir.

Eyni zamanda 26 dekabr 2020-ci il tarixində Müşahidə Şurasının növbəti iclası keçirilmişdir. İclasda Müşahidə Şurası tərəfindən ARDNF-nin 2021-ci il üçün büdcə layihəsi (ARDNF-nin vəsaitinin istifadə edilməsinin əsas istiqamətləri və investisiya siyasəti daxil olmaqla) və ARDNF-nin idarə edilməsi ilə bağlı illik xərclər smetasının layihələri məqbul hesab edilmiş və təsdiq olunmaq üçün Azərbaycan Respublikasının Prezidentinə təqdim edilmişdir. Bundan əlavə, ARDNF-nin valyuta vəsaitinin idarə edilməsi qaydalarının təkmilləşdirilməsi məqsədilə ARDNF tərəfindən təqdim edilmiş yeni layihə məqbul hesab edilmiş və Azərbaycan Respublikasının Prezidentinə təqdim edilmişdir. Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 9 dekabr 2019-cu il tarixli Sərəncamı ilə ARDNF-nin Müşahidə Şurasının 7 nəfərdən ibarət yeni tərkibi təsdiq edilmişdir. Sərəncama uyğun olaraq 2020-ci ildə Müşahidə Şurasının tərkibi aşağıdakı üzvlərdən ibarət olmuşdur:

Əli Əsədov

Azərbaycan Respublikasının Baş naziri

Adil Əliyev

Azərbaycan Respublikası Milli Məclisi Sədrinin müavini

Şahmar Mövsümov

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin köməkçisi – Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Administrasiyasının İqtisadi məsələlər və innovativ inkişaf siyasəti şöbəsinin müdiri

Natiq Əmirov

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin köməkçisi - Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Administrasiyasının İqtisadi siyasət və sənaye məsələləri şöbəsinin müdiri

Samir Şərifov

Azərbaycan Respublikasının Maliyyə naziri

Mikayıl Cabbarov

Azərbaycan Respublikasının İqtisadiyyat naziri

Elman Rüstəmov

Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Bankının sədri

İCRAÇI DİREKTOR

ARDNF-nin fəaliyyətinə operativ rəhbərliyi Azərbaycan Respublikasının Prezidenti tərəfindən vəzifəyə təyin edilən İcraçı direktor həyata keçirir.

ARDNF-nin İcraçı direktoruna ARDNF-ni qanuni olaraq təmsil etmək, işçiləri vəzifəyə təyin etmək və vəzifədən azad etmək, ARDNF-nin işini təşkil etmək, Azərbaycan Respublikası Prezidenti tərəfindən təsdiq olunmuş Qaydalara uyğun olaraq ARDNF-nin vəsaitlərinin idarə edilməsi və yerləşdirilməsi üzrə sərəncam vermək səlahiyyətləri verilmişdir. İcraçı direktor ARDNF-nin illik büdcəsini, ARDNF-nin vəsaitinin istifadə edilməsinə dair illik proqramını hazırlayır və təsdiq olunmaq üçün Azərbaycan Respublikası Prezidentinə təqdim edir.

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyevin 29 noyabr 2019-cu il tarixli Sərəncamına əsasən ARDNF-nin İcraçı direktoru Şahmar Mövsümov Azərbaycan Respublikası Prezidentinin köməkçisi – Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Administrasiyasının İqtisadi məsələlər və innovativ inkişaf siyasəti şöbəsinin müdiri vəzifəsinə təyin edilmişdir. Prezidentin eyni tarixli digər Sərəncamı ilə ARDNF-nin İcraçı direktorunun müavini İsrail Məmmədov ARDNF-nin İcraçı direktoru təyin edilmişdir.

İCRAÇI DİREKTORUN MÜAVİNİ

İcraçı direktorun müavini Azərbaycan Respublikasının Prezidenti tərəfindən vəzifəyə təyin və vəzifədən azad edilir. İcraçı direktorun müavini İcraçı direktorun həvalə etdiyi vəzifələri yerinə yetirir və bunun üçün şəxsən məsuliyyət daşıyır.

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyevin 23 iyul 2013-cü il tarixli 3014 nömrəli Sərəncamı ilə İcraçı direktorun müavini vəzifəsinə təyin edilmiş İsrail Məmmədov Prezidentin 29 noyabr 2019-cu il tarixli Sərəncamı ilə ARDNF-nin İcraçı direktoru təyin edilmişdir.

Azərbaycan Respublikasının Prezidentinin 2 mart 2020-ci il tarixli Sərəncamı ilə Rövşən Cavadov ARDNF-nin İcraçı direktorunun müavini vəzifəsinə təyin edilmişdir.

İCRAÇI DİREKTORUN MÜŞAVİRİ

İcraçı direktorun müşaviri ARDNF-nin İcraçı direktoru tərəfindən vəzifəyə təyin və vəzifədən azad edilir. 6 iyul 2017-ci il tarixində Nərgiz Nəsrullayeva-Müdüroğlu ARDNF-nin İcraçı direktorunun müşaviri vəzifəsinə təyin edilmişdir.

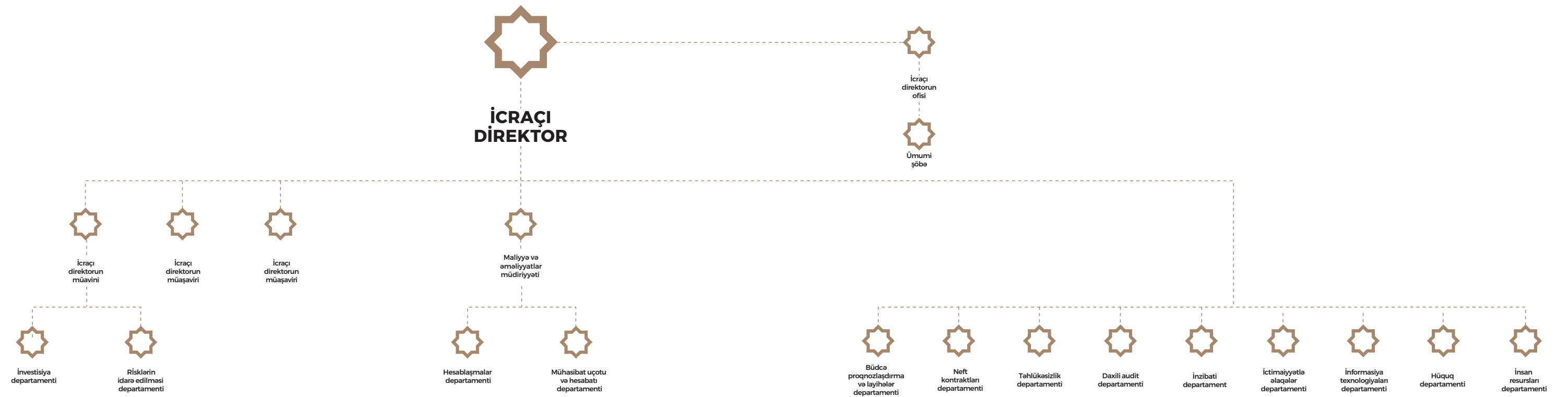
İCRAÇI DİREKTORUN MÜŞAVİRİ

01 sentyabr 2020-ci il tarixində Bəhruz Bəhramov ARDNF-nin İcraçı direktorunun müşaviri vəzifəsinə təyin edilmişdir.

ARDNF-NİN TƏŞKİLATI STRUKTURU

ARDNF tərəfindən həyata keçirilən xarici maliyyə bazarlarında investisiya fəaliyyəti ARDNF-nin tərkibində fəaliyyət göstərən üç departament – İnvestisiya departamenti, Risklərin idarə edilməsi departamenti və Hesablaşmalar departamenti vasitəsi ilə aparılır.

Sxem 1. ARDNF-nin təşkilati strukturu

ETİK DAVRANIŞ QAYDALARI

ARDNF-nin İcraçı direktorunun 13 may 2019-cu il tarixli 17 nömrəli Sərəncamı ilə "Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Fondunun işçilərinin etik davranış Qaydaları" təsdiq edilmişdir.

Bu sənəd Fondun əməkdaşlarının etik davranış qaydalarını və onlara əməl edilməsi ilə bağlı münasibətləri, qaydalara əməl olunmasına nəzarət və onun pozulmasına görə məsuliyyəti, ARDNF-nin korporativ dəyərlərini və onlara uyğun tələblərini müəyyən edir.

3.2. ŞƏFFAFLIQ VƏ HESABATLILIQ

Yaradıldığı gündən etibarən şəffaflıq və hesabatlılıq ARDNF-nin fəaliyyətinin əsas prinsiplərindən birini təşkil edir. ARDNF tərəfindən şəffaflığın təmin edilməsi ilk növbədə ARDNF-nin maliyyə fəaliyyəti haqqında hesabatının müstəqil beynəlxalq nüfuzlu auditor tərəfindən yoxlanılması vasitəsilə həyata keçirilir. ARDNF-nin 2020-ci il üzrə maliyyə fəaliyyətinin auditı "Praysvoterhauskupers Audit Azərbaycan" MMC şirkəti tərəfindən keçirilmişdir.

ARDNF-nin ictimaiyyətlə əlaqələri ARDNF-nin İnformasiya siyasətinə uyğun olaraq qurulur. ARDNF-nin İnformasiya siyasəti "İnformasiya əldə etmək haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanununun tələblərini nəzərə alaraq ARDNF-nin tərəfdaşlar və ictimaiyyətlə informasiya dövriyyəsinə dair əlaqələrini düzgün və effektiv şəkildə təşkil etmək, həmçinin şəffaf dövlət təsisatı imicinin qorunması və inkişaf etdirilməsini təmin etmək məqsədi ilə hazırlanmışdır. İnformasiya siyasəti ARDNF-nin

məqsəd və vəzifələrinin icrası çərçivəsində həyata keçirdiyi əməliyyatlar və tədbirlərə dair tərəfdaşların və ictimaiyyətin informasiya tələbatının ödənilməsinin prinsip, məqsəd və vəzifələrini müəyyən edir.

İctimaiyyət ARDNF-nin aktivləri, investisiya fəaliyyəti, gəlir və xərcləri, həyata keçirilən layihələr, ARDNF-nin təşkil etdiyi müxtəlif tədbir və görüşlər barədə pres-revizlər vasitəsi ilə məlumatlandırılır. ARDNF şəffaflığın təmin olunması məqsədi ilə müvafiq məlumatları, o cümlədən gəlir və xərcləri haqqında rüblük məlumatları, fəaliyyəti barədə illik hesabatları ARDNF-nin rəsmi internet sahifəsində (www.oilfund.az) və sosial şəbəkələrdəki rəsmi sahifələrində yerləşdirir.

ARDNF-yə daxil olan müxtəlif şifahi və yazılı sorğular "İnformasiya əldə etmək" haqqında Qanunda nəzərdə tutulmuş vaxt çərçivəsində və sahibi olduğu informasiyanın təmin edilməsi şərti ilə cavablandırılır.

SUVEREN FONDLARIN BEYNƏLXALQ FORUMU

Suveren Fondların Beynəlxalq Forumu (SFBF) Suveren Fondların Beynəlxalq İşçi Qrupunun 2009-cu il aprel 5-6-da Əl-Küveyt şəhərində keçirilmiş iclasında yaradılmışdır. SFBF könüllü qrup olub, əsas məqsədi suveren fondların ümumi maraqlarına dair məsələlər ətrafında fikir mübadiləsi aparmaq və Santyaqo Prinsipləri və suveren fondların fəaliyyətinin anlaşılməsini asanlaşdırmaqdır.

ARDNF SFBF-nin aktiv üzvüdür və davamlı olaraq Forumun iclaslarında iştirak edir. Təsədüfi deyil ki, SFBF-nin ilk illik rəsmi iclası 8-9 oktyabr 2009-cu il tarixlərində Azərbaycan hökuməti və ARDNF-nin təşkilatçılığı ilə Bakı şəhərində keçirilmişdir.

10-13 sentyabr 2019-cu il tarixlərində Alyaskanın paytaxtı Cünoda Alyaska Suveren Fondunun təşkilatçılığı ilə SFBF-nin on birinci illik rəsmi iclası keçirilmişdir. İclas zamanı

keçirilən səsvermə nəticəsində SFBF-nin on üçüncü illik rəsmi iclasının "CDP Equity" fondunun təşkilatçılığı ilə İtaliyanın Roma şəhərində keçirilməsi qərara alınmışdır. "Qlobal çağırışlar: Texnologiya, Tərəfdaşlıq, Arktika" mövzusunda keçirilən tədbirdə mövcud global investisiya vəziyyəti və beynəlxalq əməkdaşlıq, dünyada maliyyə sabitliyi, innovativ texnologiyaya investisiya yatırımı kimi mövzular müzakirə edilib, panel sessiyalar təşkil olunmuşdur.

SFBF-nin on ikinci illik iclası ARDNF-nin təşkilatçılığı ilə Bakı şəhərində keçirilməsi nəzərdə tutulmuşdur.

Santyaqo Prinsiplərinin 24-cü prinsipinə əsasən ARDNF bu prinsiplərin tətbiqi ilə bağlı ilk hesabatını 2011-ci ilin may ayında ictimaiyyətə açıqlamışdır və hesabat illik əsasda nəzərdən keçirilir. Hesabat ilə ətraflı şəkildə Əlavədə tanış olmaq olar.

XANLIQLAR DÖVRÜ

Nadir şahın qurduğu Əfşar İmperiyası parçalandıqdan sonra Azərbaycan ərazisində 21 xanlıq, 10-a yaxın sultanlıq və 1 camaatlıq (Car - Balakən Camaatlığı) yaranmışdır. Həm ərazi böyüklüyü, həm də siyasi aktivlik baxımından xanlıqlar ön planda olduğu üçün bu dövr "Xanlıqlar dövrü" adlandırılır.

Şimali Azərbaycanın ən önəmli xanlıqlarından biri olan, 1747-ci ildə Cavanşir soyundan olan Pənahəli xan tərəfindən yaradılan Qarabağ xanlığının ərazisi 21 mahal və 5 mülüklükdən ibarət olmuşdur. Pənahəli xan 1748-ci ildə Kəbirli mahalında (Tərtər rayonu) xanlığın ilk müdafiə qalası kimi Bayat qalasını, 1751-ci ildə Şahbulaq qalasını (Ağdam rayonu) tikdirməklə xanlığın müdafiə gücünü artırmışdır. 1751-1752-ci illərdə isə Şuşa (Pənahabad) qalasının tikilməsiylə Qarabağ xanlığı alınmaz bir qalaya sahib olmuşdur.

Xanlar yalnız müdafiə tikililərinin deyil, həmçinin ictimai binaların və digər mülklərin də inşasına diqqət yetirmişdilər. Şuşa, Bayat, Şahbulaq, Əsgəran qalaları ilə yanaşı, məscidlər və günbəzlər də inşa edilmişdir. İbrahimxəlil xanın əmrilə 1768-1769-cu illərdə Şuşada Cümə məscidi inşa olunmuş və XIX əsrdə qızı Gövhər ağa tərəfindən yenidən təmir edilmiş bu məscid indi də onun adıyla Gövhər ağa məscidi adlanır. Bölgə mühüm ticarət mərkəzinə çevrildiyi zaman Ağdam şəhərində 1868-1870-ci illərdə Qarabağın özünəməxsus dini memarlığının monumental nümunələrindən biri — Ağdam Cümə məscidi inşa edilmişdir.

Qarabağ xanlığında sənətkarlığın ən mühüm bölməsi xalçaçılıq olmuşdur. Təkcə xanlığın ərazisində deyil, Azərbaycanın digər bölgələri və xaricdə də məşhur olan Qarabağ xalçaları naxışları və əlvanlığı ilə Cənubi Qafqazda mühüm yerlərdən birini tutmuşdur.

Qarabağ xanlığı dönməində ədəbi mühit daha çox İbrahimxəlil xanın hakimiyyəti dövründə inkişaf etmişdir. Xanlıq dövrünün Qarabağ şairləri şifahi xalq ədəbiyyatından bəhrələnmişlər. Xalq ədəbiyyatı və aşiq poeziyası nəinki Molla Pənah Vəqif yaradıcılığına, eləcə də İbrahimxəlil xanın qızı Ağabəyim ağanın yaradıcılığına da böyük təsir göstərmişdir.

"Xan qızı" adı ilə tanınan, xeyirxah işləri və nəciibliyi ilə el içində dərin hörmət qazanmış görkəmli şairə, Xurşudbanu Natəvan gözəl şair və ictimai xadim kimi tanınmaqla yanaşı, həm də çox incə zövqə malik rəssam və bədii tikmə ustası olmuşdur. Onun dövrümüzə gəlib çatmış bədii irsi bir o qədər çox olmasa da, onlar Azərbaycan incəsənətini yeni çalarlarla zənginləşdirən sənət nümunələri kimi qəbul olunurlar. Görkəmli fransız yazıçısı Aleksandr Düma Qafqaza səyahəti zamanı Xurşudbanu Natəvan ilə görüşmüş və yazıçı özünün "Qafqaza səyahət" əsərində bu barədə bəhs etmişdir.

Xanlıqda atçılıq təsərrüfatın mühüm sahələrdən biri olmuşdur. Bütün Cənubi Qafqazda Qarabağ atları cinsi, yaraşığı, dözümlülüyü, çevikliyi və qaçışı ilə şöhrət qazanmışdır. İngilislər qızılı rəngi və forması ilə fərqlənən Qarabağ atlarını at yarışları və süvari qoşunu üçün alırdılar.

Qarabağ xanlığını özünə tabe etmək istəyən Ağa Məhəmməd Şah Qacarın 1797-ci ildə Şuşanı ələ keçirməsi ona qısa müddətə də olsa Qarabağa nəzarət etmək imkanını yaratmışdır. Həmin dövrdə güclənmiş Qacarların hücumu, daxili çekişmələr və Qacar-Rus İmperiyası müharibələri 1805-ci ildə Qarabağ xanını Rus İmperiyası ilə mahiyyət etibarı ilə təslim aktı hesab edilən Kürəkçay müqaviləsini bağlamağa vadar etmişdir.

4. ÖLKƏ İQTİSADİYYATI VƏ ARDNF

4.1. MAKROIQTİSADI İNKİŞAF

Neft bazarları

2020-ci ildə COVID-19 pandemiyasının yayılması və ona qarşı görülən sərt tədbirlər səbəbi ilə dünya neft bazarlarında kəskin zəifləmə baş vermiş, neft ixracatçısı ölkələri ciddi çətinliklərlə üzləşmişdir. 2019-cu ilin sonlarında neftin 1 barelinin qiyməti 2015-ci ildən bəri ən yuxarı səviyyəyə, 64 ABŞ dollarınadək qalxsa da, ötən ilin yekununda çoxsaylı təzyiqlər fonunda 41 ABŞ dollarınadək azalmışdır. Bütün dünyada tətbiq edilən sərt karantin tədbirlərinə görə mart-aprel aylarında qlobal səviyyədə daşımalar və turizm sektorlarının 80%-dək daralması və neft tələbatının müvafiq olaraq düşməsi hesabına neft rekord səviyyələrə qədər ucuzlaşmış, Brent markalı neftin barelinin qiyməti 20 ABŞ dollarından aşağı düşmüşdür. Lakin, OPEC+ qrupuna daxil olan ölkələr tərəfindən hasilatın əhəmiyyətli və davamlı azalması planına razılaşması, yay-payız aylarında tələbatın bir qədər artması, eləcə də ABŞ-da neft istehsalının düşməsi neft bazarındakı durumu bir qədər yaxşılaşdırdı və ilin yekununda ortalama qiymət 41 ABŞ dolları təşkil etdi. Beləliklə, resurs ixracatçıları olan ölkələrdə iqtisadi artımda azalma orta dünya səviyyəsindən daha kəskin olmuşdur. Dünya Bankının (DB) qiymətlərinə əsasən, 2020-ci ildə bu ölkələrdə ÜDM 4,8% azalmışdır.

Qlobal inkişaf baxımından 2020-ci il yuxarıda göstərilən səbəblərə görə olduqca ağır keçmiş, qlobal miqyasda ÜDM-in azalması 2008-2009-cu illərin böhranı ilə müqayisədə qat-qat daha qabarıq olmuşdur. Əksər mütəxəssislərin fikrincə, COVID-19 pandemiyası son 100 il ərzində iqtisadi zərərə səbəb olmuş hadisələr arasında ancaq İkinci Dünya Müharibəsindən geri qalır. Dünyanın ÜDM istehsalında 3,3%-lik azalma qeydə alınmışdır ki, bu göstərici 2019-cu ilin (2,8%) və 2018-ci ilin (2,3%) səviyyəsindən xeyli aşağıdır. Daha spesifik olaraq, İnkişaf Etməmiş Ölkələrdə ÜDM 4,7%, Yeni Sənayeləşən və İnkişaf Etməkdə Olan Ölkələrdə 2,2 % azalmışdır. Lakin, böyük ölkələr arasında iqtisadi artıma nail olmuş yeganə ölkə olan Çin bu hesablamada nəzərə alınmasa, Yeni Sənayeləşən və İnkişaf Etməkdə Olan Ölkələrdə -5,0% təşkil edib.

DB 2021-ci ildə dünyada iqtisadi artımın 4,0% olacağını (İnkişaf Etməmiş Ölkələrdə 3,3%, Yeni Sənayeləşən və İnkişaf Etməkdə Olan Ölkələr qrupunda 5,0%) proqnozlaşdırır. Beynəlxalq Valyuta Fondu (BVF) isə daha optimist yanaşaraq qlobal artımın 5,5% səviyyəsində (aparıcı iqtisadiyyatlarda 4,3%, inkişaf etməkdə olan ölkələr qrupunda 6,3%) olacağını güman edir. DB Azərbaycan iqtisadiyyatında iqtisadi artımın 2021 və 2022-ci illərdə müvafiq olaraq, 1,9% və 4,5% təşkil edəcəyini proqnozlaşdırır.

Pandemiya dövründə iqtisadiyyata dəstək tədbirləri

COVID-19 pandemiyasının səbəb olduğu iqtisadi böhranın əsas özəlliyi onun həm təklif, həm də tələb əsaslı iqtisadi şoklar yaratmasıdır. Tələbat baxımından, insanlar bazarlıq, ictimai işə və səyahət aktivliyini kəskin şəkildə məhdudlaşdırmış və bu da öz növbəsində bu istiqamətlərdə daha az vəsait xərclənməsi səbəb olmuşdur. Digər tərəfdən, hökumətlər biznes fəaliyyətlərinin tədarüklərini süni şəkildə azaltmaqla onların fəaliyyətlərinə məhdudiyyətlər tətbiq etmişlər. Pandemiya dövründə bir çox sahələrin normal qaydada fəaliyyətinin qadağan edildiyini və bu səbəbdən də tələbatın birbaşa stimullaşdırılmasının məna kəsb etmədiyini nəzərə alsaq, iqtisadiyyatların və vətəndaşların böhranın təsirinə tab gətirmələrini təmin etməkdə fiskal siyasət xüsusi əhəmiyyət kəsb etmişdir.

Böhranın təsirlərinin azaldılmasına qarşı yönəldilmiş fiskal tədbirlər 3 qrupa bölünə bilər:

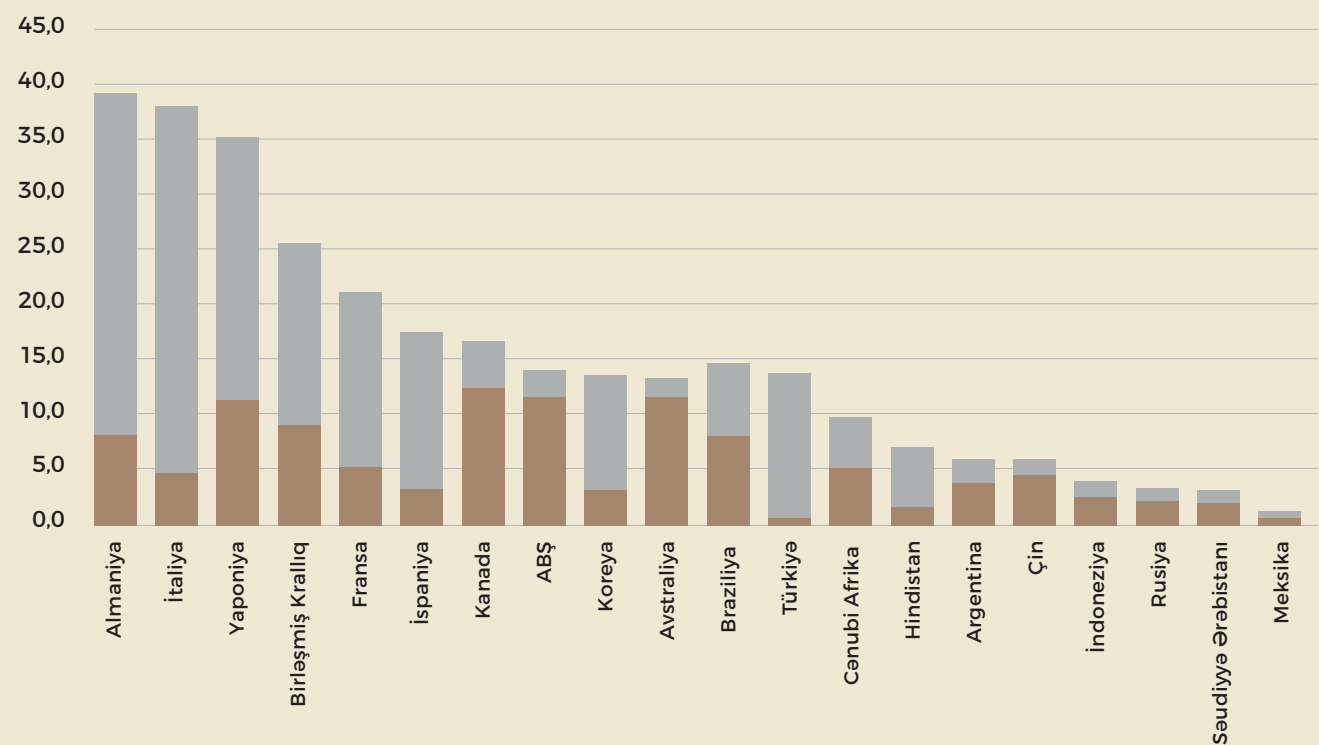
Təcili tədbirlər: bunlara əlavə dövlət xərcləri (səhiyyə sisteminin maliyyələşdirilməsi, iş yerlərinin saxlanılması, kiçik və orta sahibkarlığa dəstək, dövlət investisiyaları və s.) və dövlət gəlirinin güzəştləri (bəzi vergi və sosial ödənişlərin yığımının dayandırılması) daxildir. Həmin tədbirlər büdcə balansının birbaşa zəifləməsinə gətirib çıxararaq dövlət üçün gələcəkdə heç bir kompensasiya vəd etmir. Məsələn, bir çox ölkələr müvəqqəti işsizlik ianəsini almaq üçün şərtləri daha rahat etmiş, pandemiya dövrü üçün müxtəlif səbəblərdən olan işsizlik növləri arasında fərq qoymağı dayandırmış və onların hamısına eyni miqdarda ödəniş etməyə başlamışdır.

Təxirəmələr: bəzi ölkələr vergi və sosial müavinətlər də daxil olmaqla müxtəlif ödənişləri müəyyən müddət üçün təxirə salmışdır. Sözündən tədbirlər fərd və şirkətlərin öhdəliklərini saxlamaqla onların maliyyə durumunun yaxşılaşdırılmasına kömək edir. Bəzi ölkələr həmçinin öz vətəndaşlarının kredit və kommunal xidmətlər üzrə ödənişlərini təxirə salmışlar. Bu siyasət büdcə balansının 2020-ci ildə pisləşməsinə, lakin gələcəkdə həmin itkilərin kompensasiya olmasına səbəb olur. Makro-fiskal məsələlərdə də oxşar yanaşma tətbiq edilmişdir: məsələn, əksər

Avropa ölkələri fiskal qaydalarının icrasını pandemiya səbəbi ilə böhranın sonuna qədər təxirə salmışdır.

Digər likvidliyə dəstək tədbirləri: Sözündən tədbirlər ixrac zəmanətləri, likvidliyin təmin olunması, xüsusi kredit xətlərini ehtiva edir və çox vaxt milli inkişaf banklarının dəstəyi ilə həyata keçirilir. Həmin tədbirlər əsasən özəl sektorun maliyyə durumunu gücləndirməyə yönəldilib və avtomatik tətbiq olunan təxirəmələrdən fərqli olaraq, dəstək verilən şirkətlərdən də aktiv davranış tələb edir.

Müxtəlif ölkələrdə pandemiya ilə bağlı dəstək tədbirlərinin ÜDM-də payı (%)

MƏNBƏ: BVF Fiskal Monitor, oktyabr 2020

Dəstək siyasətlərinin fiskal dəyəri böyükdür. Məsələn, təkə ABŞ-da tətbiq olunmuş tədbirlərin cəmi dəyəri 3 trilyon ABŞ dolları (ABŞ ÜDM-nin 15%-i) təşkil etmişdir. Ev təsərrüfatları və şirkətlərin dəstək aldığı kanallar arasında əlavə işsizlik sığortası, standart işsizlik proqramlarının çərçivəsinə düşməyən işçilərə (fərdi sahibkarlar, frilans işləyənlər) xüsusi ianələrin ödənilməsi, eləcə də Əməkhaqqı Mühafizəsi Proqramı çərçivəsində kiçik sahibkarlara bağışlana biləcək kreditlərin verilməsi olmuşdur. Fiskal dəstək tədbirlərinin səmərəli olduğunu aşağıdakı fakt təsdiq edir: 2020-ci ilin ikinci rübündə ABŞ iqtisadiyyatı tarixdə ən böyük - 31%-lik rüblük azalmaya məruz qalmasına baxmayaraq, ortalama fərdi gəlir həmin dövrdə hətta bir qədər artmışdır.

Aşağı gəlirli və inkişaf etməkdə olan ölkələrin pandemiya dövründə daha kəskin problemlərlə üzləşməsinin üç əsas səbəbi var. Birinci səbəb miqyasdadır: inkişaf etmiş ölkələrlə müqayisədə yoxsulluq dərəcəsi daha yüksək olduğundan, ümumi əhaliyə nisbətə daha çox insanın dövlətin dəstəyinə ehtiyacı yaranmışdır. COVID şoku varlı ölkələrlə müqayisədə, daha böyük təbəqənin rifahına zərbə endirmişdir. Bundan əlavə, varlı ölkələrə nisbətən inkişaf etməkdə olan ölkələrdə onlayn rejimə keçirilə biləcək iş yerlərinin payı daha aşağıdır. İkinci səbəb kölgə iqtisadiyyatının geniş yayılmasıdır. Ehtiyacı olan bir çox işçilər haqqında, habelə insanların nə miqdarda vəsaitə ehtiyac duyması barədə fiskal xidmətlərin məlumatı yoxdur. Nəhayət, üçüncü səbəb bu ölkələrin əksəriyyətində dövlət maliyyə sistemlərinin zəif və həssas olmasıdır. Bu ölkələrin bəzilərinin əmtəə ixracı, turizm və xaricdən köçürmələrdən iqtisadi asılılığı onları hazırkı böhrana qarşı xüsusilə həssas etmişdir. İnkişaf etmiş ölkələrin çoxu öz valyutalarında denominasiya olunmuş borc öhdəliklərini götürə bilsələr də, inkişaf etməkdə olan ölkələr investorları cəlb etmək üçün xarici valyutada olan kreditlər götürməli olur. Bu da, dövlət maliyyə sisteminə böyük çətinliklər yaranan devalvasiyaların riskini xeyli artırır. Böhrandan əvvəl belə, kəskin borclanma artımı bir neçə ölkəni (Argentina, Venesuela, İran, Livan və s.) defoltla getməyə məcbur etmişdir.

Bütün bu problemlərin aktuallığı pandemiya səbəbli böhranın qarşısının alınması üçün təkcə külli miqdarda maliyyə dəstəyi yox, keyfiyyətli və ölçülmüş fiskal siyasətin yürüdülməsini zəruri edir. 2020-ci il ərzində əksər böyük ölkələrin gördüyü iqtisadi tədbirlər işsizlik əmsalının və iflas hallarının nəzarətsiz artımından müvəffəqiyyətlə qurtula bildi. Lakin, pandemiya sonrası bərpa mərhələsinin idarə olunması heç də asan olmayacaq: əsas hədəf maliyyə dəstəyini birdən-birə tam kəsməyərək resursların ədalətli bölüşdürülməsi və davamlı iqtisadi artıma şərait yaratmaqdan ibarət olacaqdır.

ÖLKƏ İQTİSADİYYATI VƏ ARDNF

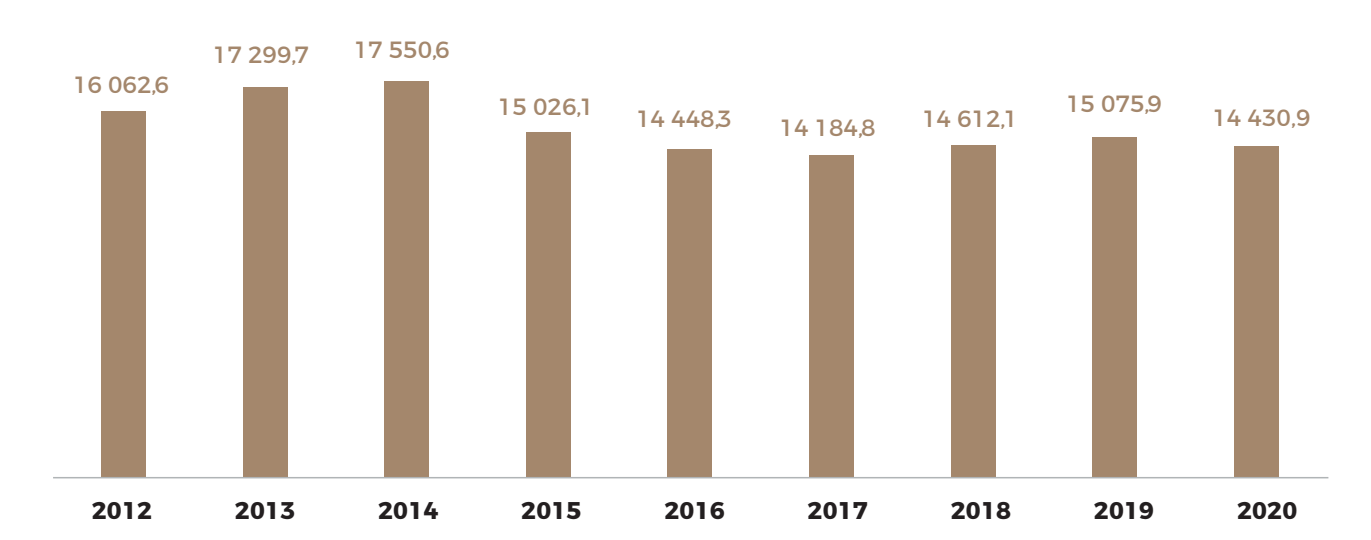
2020-ci ildə qarşısına qoyulmuş məqsəd və vəzifələrin icrasına uyğun olaraq ARDNF tərəfindən neft və qaz sazişlərinin həyata keçirilməsi ilə bağlı gəlirlərin gələcək nəsillər üçün toplanması və vəsaitlərin idarə edilməsi təmin edilmişdir. Ötən il xam neftin qiymətləri aşağı olsa da, Fondun vəsaitinin idarə olunmasından əldə edilən gəlirlərin yüksək olması, eləcə də valyuta məzənnələrinin dəyişməsi və qızılın qiymət artımı şəraitində ARDNF-nin aktivlərində ilin əvvəli ilə müqayisədə artım qeydə alınmışdır.

2020-ci ildə ölkəmizdə manatın məzənnəsi sabit səviyyədə dəyişməz qalaraq 1,70 təşkil etmişdir. Ötən ildə inflyasiya göstəricisi də mülayim 2,8% səviyyəsində olmuşdur. ÜDM-in həcmi 2020-ci ildə nominal rəqəmlərdə 72 432,2 milyon manata qədər, real ifadədə isə 4,3% azalmışdır (müqayisə üçün 2019-cu ildə ÜDM 2,2%, 2018-ci ildə isə 1,4% artmışdır).

2020-ci ildə adambaşına düşən ÜDM-in dəyəri 7 262,8 manat olmuş, 2019-cu ilin müvafiq göstəricisi ilə müqayisədə real hesabla 5% azalmışdır (məlumat üçün 2019-cu ildə 2018-ci ilə nisbətən 1,4% artmışdır). Eyni zamanda BVF-nin qiymətləndirməsinə əsasən, alıcılıq qabiliyyəti nəzərə alınarkən hesablanan ÜDM-in adambaşına düşən payı 114 430,9 ABŞ dolları səviyyəsində qiymətləndirilmiş və real hesabla 5,4% azalmışdır. Əhəlinin gəlirləri əvvəlki il ilə müqayisədə nominal ifadədə 1,8 % düşərək 55 726,1 milyon manat təşkil etmişdir. Adambaşına düşən gəlirin məbləği 2,5% azalaraq 5 587,6 manat təşkil etmiş, orta aylıq nominal əmək haqqı isə 11,4% səviyyəsində artım tempini nümayiş etdirərək 707,3 manata çatmışdır.

Bütün icbari və könüllü haqlar ödənildikdən sonra əhəlinin sərəncamında əvvəlki ilin müvafiq məbləğindən nominal ifadədə 2,9% az və ya 50 689,6 milyon manat səviyyəsində vəsait qalmışdır. Ölkədə istehsal edilən ÜDM-in 70,1%-lik payı qeyri-neft sektorunun payına düşmüşdür.

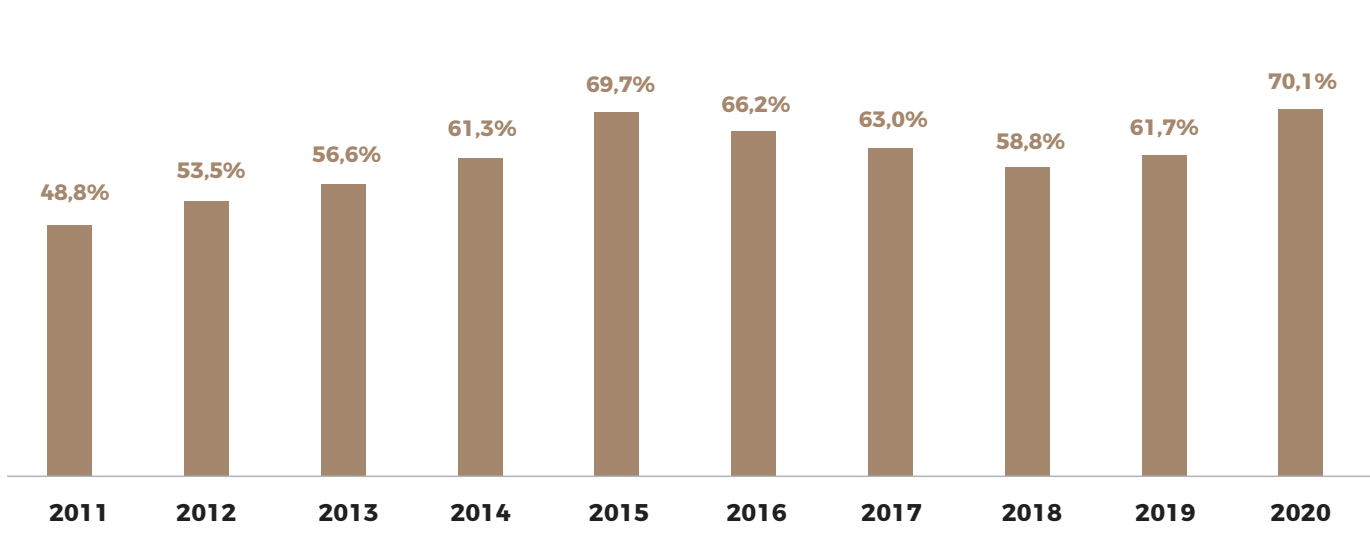
Qrafik 4.1.1. Alıcılıq qabiliyyəti pariteti qiymətləri ilə adambaşına düşən ÜDM (cari beynəlxalq dollar ilə)

MƏNBƏ: BVF

Ümumi həcmi 72 432,2 milyon manat təşkil edən ÜDM-in 48,3%-i malların istehsalı, 42,0%-i xidmətlər, 9,7%-i isə məhsula və idxala xalis vergilərin payına düşmüşdür. Əvvəlki il ilə müqayisədə qeyri-neft sektorunda əlavə dəyər istehsalı real hesabla 2,6%, neft sektorunda isə 7,0% azalmışdır.

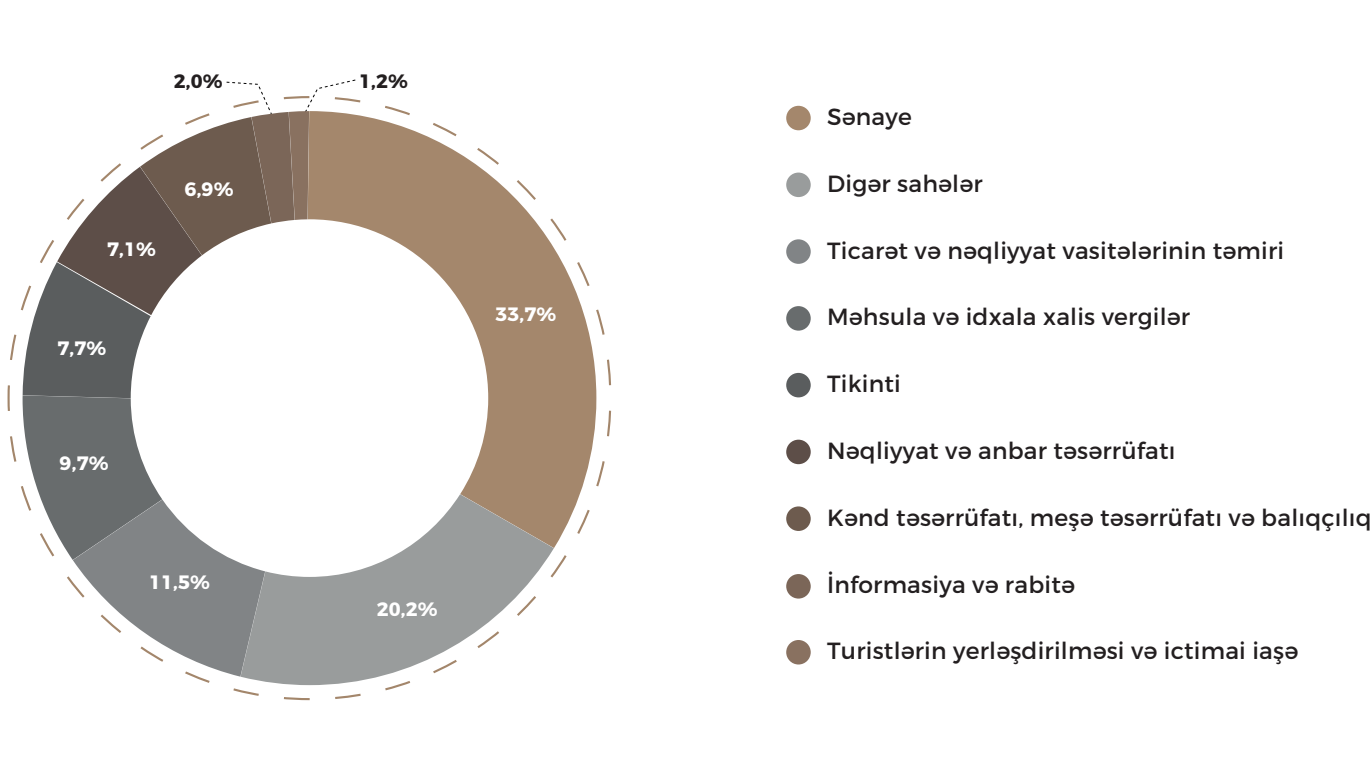
Qrafik 4.1.2. Qeyri-neft sektorunun ÜDM-də payı

MƏNBƏ: ARDSK

Ötən ildə pandemiyanın enerji bazarlarına təsiri, eləcə də görülmə karantin tədbirlərinə görə neft və qaz, eləcə də xidmət sahələrində əhəmiyyətli daralma müşahidə olunmuşdur. Eyni zamanda, malların istehsalı sektoru böhrana qarşı daha dayanıqlı olduğunu göstərmişdir. Sənaye Azərbaycan iqtisadiyyatının strukturunda aparıcı mövqeyini saxlamış, onun ÜDM-də payı 33,7% təşkil etmişdir.

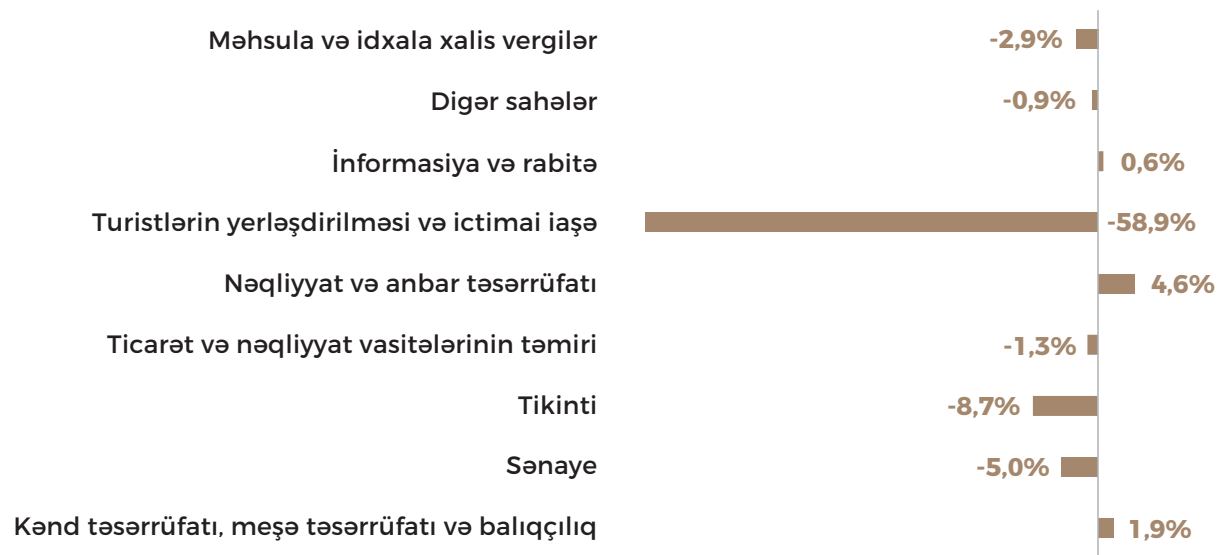
Qrafik 4.1.3. ÜDM-in istehsal strukturu

MƏNBƏ: ARDSK

2020-ci ildə Azərbaycan iqtisadiyyatının əksər sahələrində azalma qeydə alınmışdır. Pandemiyanın törətdiyi fəsadlar nəticəsində, ən böyük azalma turizm və ictimai iaşə (-58,9%) sektorlarında müşahidə olunmuşdur. Həmçinin sənaye sektorunda 5%-lik azalma baş vermiş, lakin sənayenin qeyri neft-qaz hissəsində məhsul istehsalı 12,5% artmışdır.

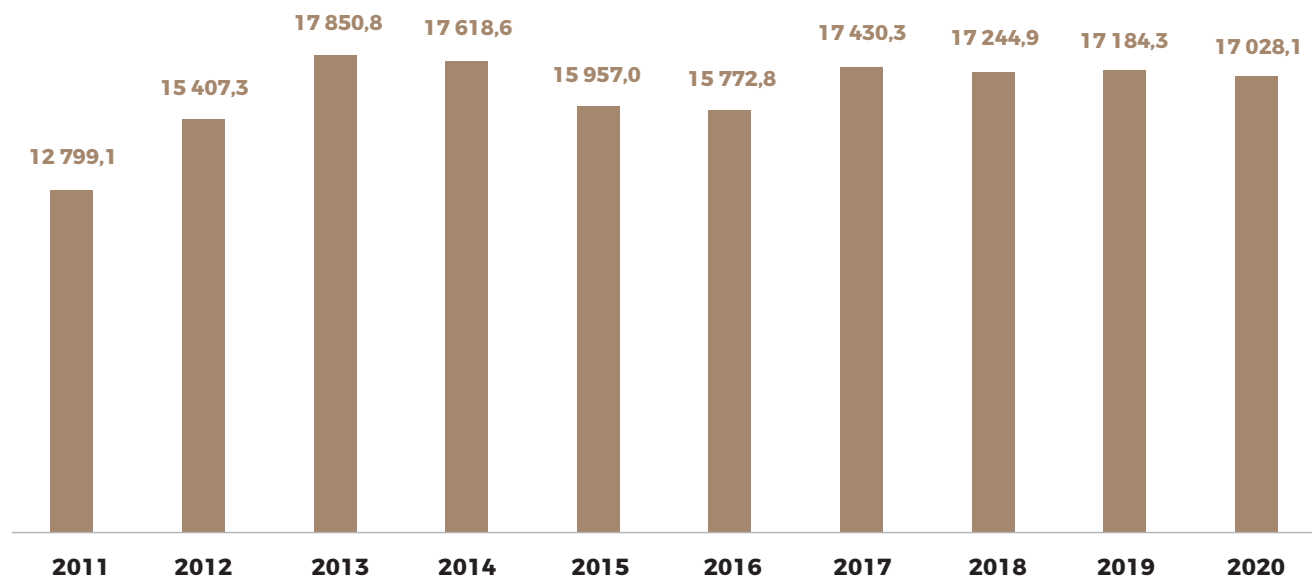
Qrafik 4.1.4. İstehsal sahələrinin artım templəri

MƏNBƏ: ARDSK

Hesabat ilində Azərbaycanda əsas kapitala yönəldilmiş vəsait 2019-cu il ilə müqayisədə 8,3% azalaraq 17 028,1 milyon manat təşkil etmişdir. Həmin məbləğin 69,9%-i daxili, 30,1%-i isə xarici investisiyaların payına düşmüşdür. Vəsaitin 64,3%-i bilavasitə tikinti-quraşdırma işlərinin yerinə yetirilməsinə sərf olunmuşdur.

Qrafik 4.1.5. Əsas kapitala yönəldilmiş vəsaitlərin dinamikası (milyon manat ilə)

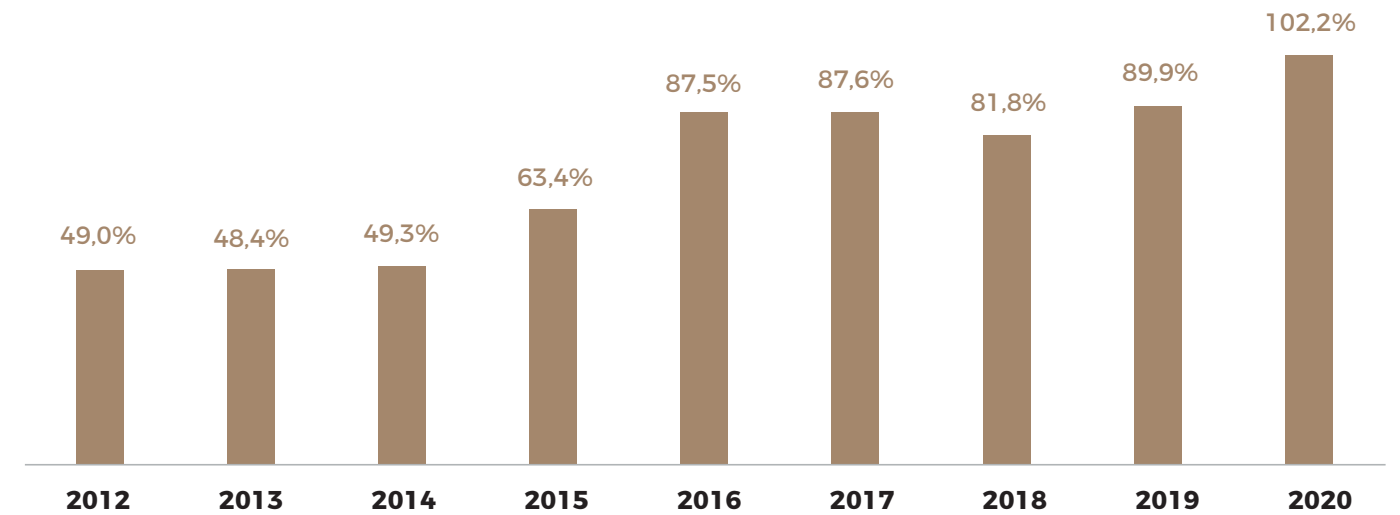
MƏNBƏ: ARDSK VƏ AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI İQTİSADİYYAT NAZİRLİYİ

STRATEJİ VALYUTA EHTİYATLARI

31 dekabr 2020-ci il tarixinə ölkənin strateji valyuta ehtiyatlarının (ARDNF və Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Bankı) həcmi 49 933,7 milyon ABŞ dolları təşkil edərək keçən ilin sonu ilə müqayisədə 0,35 milyard ABŞ dolları və yaxud 0,7% artmışdır. Həmin ehtiyatların 87,2%-i ARDNF-nin aktivlərinin payına düşür.

2020-ci ildə ABŞ dolları ifadəsində ARDNF-nin vəsaitinin ÜDM-ə nisbəti təxminən 102,2 %-ə bərabər olmuşdur.

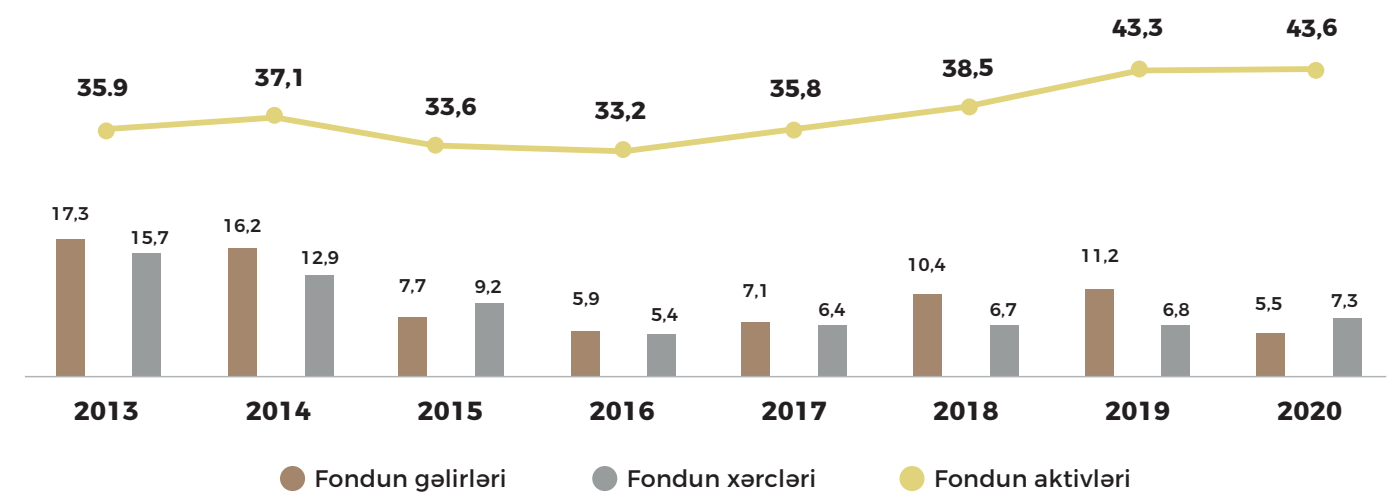
Qrafik 4.1.6. ARDNF-nin aktivlərinin ÜDM-ə nisbəti

MƏNBƏ: ARDNF VƏ ARDSK

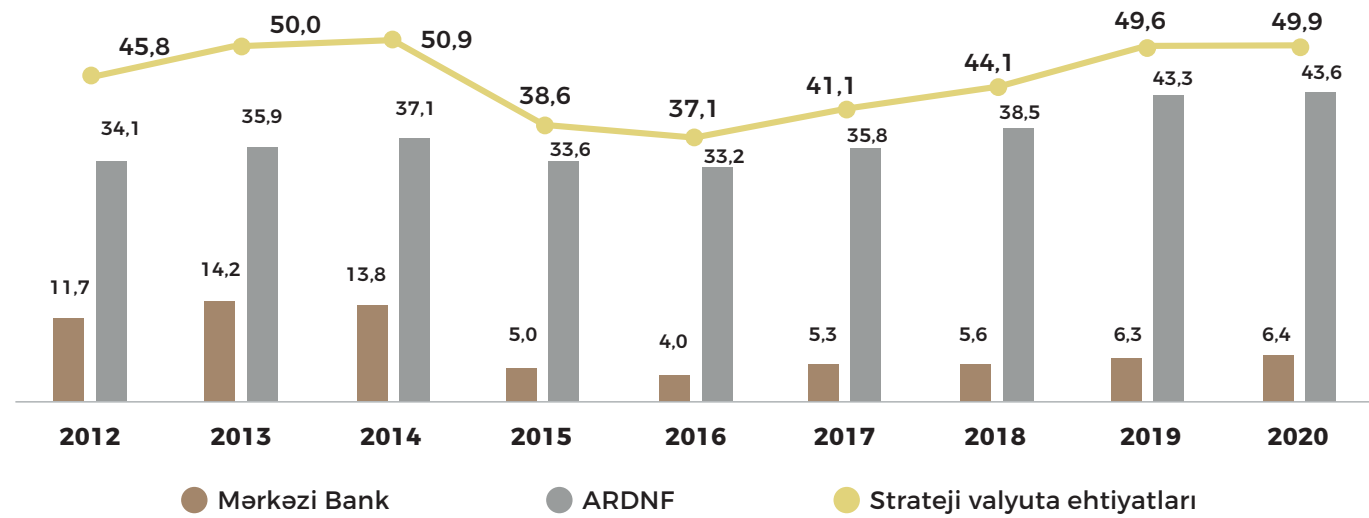
2020-ci ildə əvvəlki illər ilə müqayisədə xam neftin qiymətlərinin kəskin düşdüyü şəraitdə, Fondun vəsaiti təxminən dəyişməz qalmışdır. Ötən il ARDNF-yə daxil olan neft gəlirləri üzrə xam neftin bir barelinin ortaəməkili mədaxil qiyməti 39 ABŞ dollarına bərabər olmuş, ARDNF-nin büdcə gəlirləri 5,51 milyard ABŞ dolları təşkil etmiş, ARDNF-nin ehtiyatları isə 43,56 milyard ABŞ dolları səviyyəsinə yüksəlmişdir.

Qrafik 4.1.7. ARDNF-nin gəlir, xərc və aktivləri (milyard ABŞ dolları ilə)

2020-ci ilin sonuna Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Bankının (ARMB) rəsmi valyuta ehtiyatları ilin əvvəli (6 258,0 milyon ABŞ dolları) ilə müqayisədə təxminən 111,4 milyon ABŞ dolları (1,8%) artaraq 6 369,4 milyon ABŞ dolları təşkil etmişdir. Beləliklə, strateji valyuta ehtiyatlarının (ARDNF və ARMB) həcmi 49,9 milyard ABŞ dolları təşkil etmişdir.

Qrafik 4.1.8. Strateji valyuta ehtiyatları (milyard ABŞ dolları ilə)

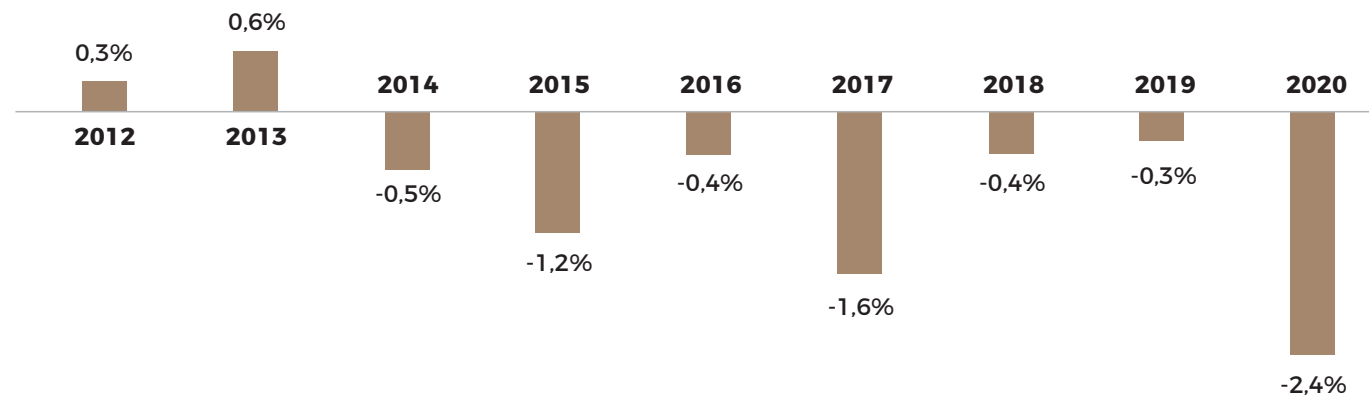
MƏNBƏ: ARDNF VƏ ARMB

FİSKAL DAYANIQLIĞIN TƏMİN EDİLMƏSİ

2020-ci ildə ölkədə fiskal tarazlığın qorunmasında ARDNF-nin böyük rolu olmuşdur. Belə ki, 2020-ci ildə dövlət büdcəsinin daxilolmalarının 12,2 milyard manatı və yaxud 49,4%-i ARDNF-dən dövlət büdcəsinə köçürülən transfert ödənişləri hesabına formalaşmışdır ki, xam neftin qiymətlərindən asılı olmayaraq ARDNF tərəfindən dövlət büdcəsi qarşısında öhdəliklər vaxtında icra edilmiş, fiskal sabitliyin qorunması təmin edilmişdir. ARDNF-nin aktivlərinin artımı ölkənin maliyyə dayanıqlılığının qorunmasına və borclanma əmsalının aşağı düşməsinə müsbət təsir etmişdir.

Eyni zamanda 2020-ci ildə dövlət büdcəsinin gəlirləri 24 681,7 milyon manat, xərcləri 26 416,3 milyon manat həcmində icra olunmuş və 2020-ci ildə dövlət büdcəsinin kəsiri ÜDM-in (72 432,2 milyon manat) 2,4%-ni təşkil etmişdir.

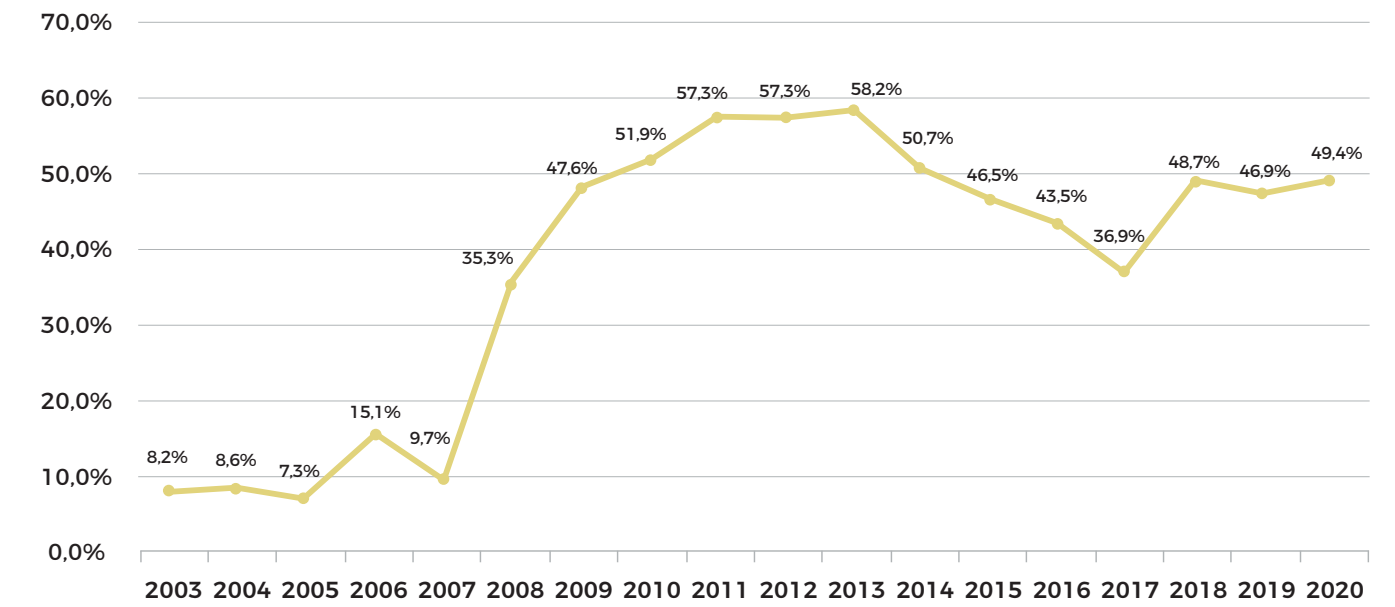
Qrafik 4.1.9. 2012-2020-ci illər ərzində Azərbaycan dövlət büdcəsinin profisiti/kəsininin ÜDM-ə nisbəti

MƏNBƏ: ARMB

2003-2020-ci illərdə ARDNF tərəfindən dövlət büdcəsinə ümumilikdə 112,14 milyard manat vəsait transfert edilmişdir.

Qrafik 4.1.10. 2003-2020-ci illərdə ARDNF-nin transfertinin dövlət büdcəsinin gəlirlərində payı

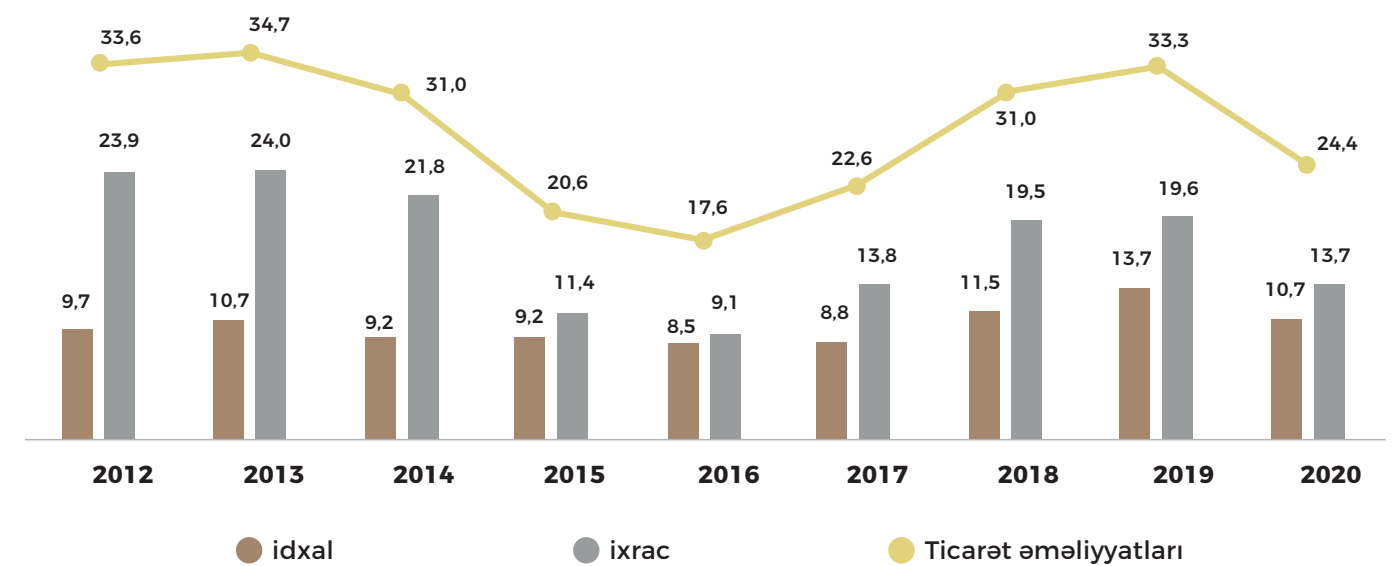

MƏNBƏ: ARDNF VƏ ARDSK

XARİCİ TİCARƏT

Azərbaycan Respublikası Dövlət Gömrük Komitəsinin (ARDGK) statistik məlumatlarına əsasən, hesabat ilində xarici ticarət əməliyyatlarının həcmi 24,47 milyard ABŞ dollarına bərabər olmuş və bunun 13,74 milyard ABŞ dolları ixracın, 10,73 milyard ABŞ dolları isə idxalın payına düşmüşdür. Hesabat ilində xarici ticarət əməliyyatlarının həcmində 2019-cu il ilə müqayisədə 26,5% azalma müşahidə edilmişdir, ixrac əməliyyatlarının həcmi 30,0%, idxal əməliyyatlarının həcmi isə 21,5% azalmışdır.

4.1.11. Xarici ticarət əməliyyatları (milyard ABŞ dolları ilə)

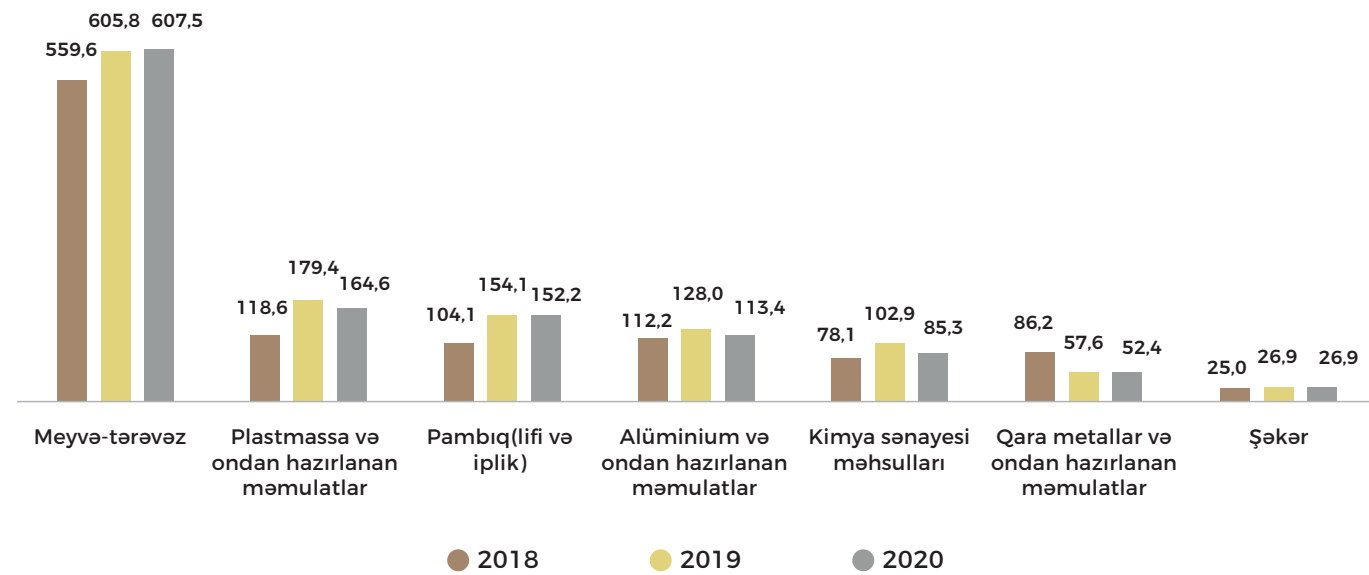

MƏNBƏ: ARDGK

QEYRİ-NEFT SEKTORUNDA İXRAC

2020-ci ildə qeyri-neft məhsullarının ixracında əsas yeri meyvə-tərəvəz, plastmassa, alüminium, qara metallar və onlardan hazırlanan məmulatlar, pambıq, kimya sənayesi məhsulları təşkil etmişdir. Qrafik 4.1.12.-dən göründüyü kimi, əsas ixrac məhsullarından meyvə-tərəvəz və pambıq ixracında illər üzrə əhəmiyyətli artım müşahidə edilmişdir.

Qrafik 4.1.12. Qeyri-neft sektorunda ən çox ixrac olunan mallar (milyon ABŞ dolları ilə)

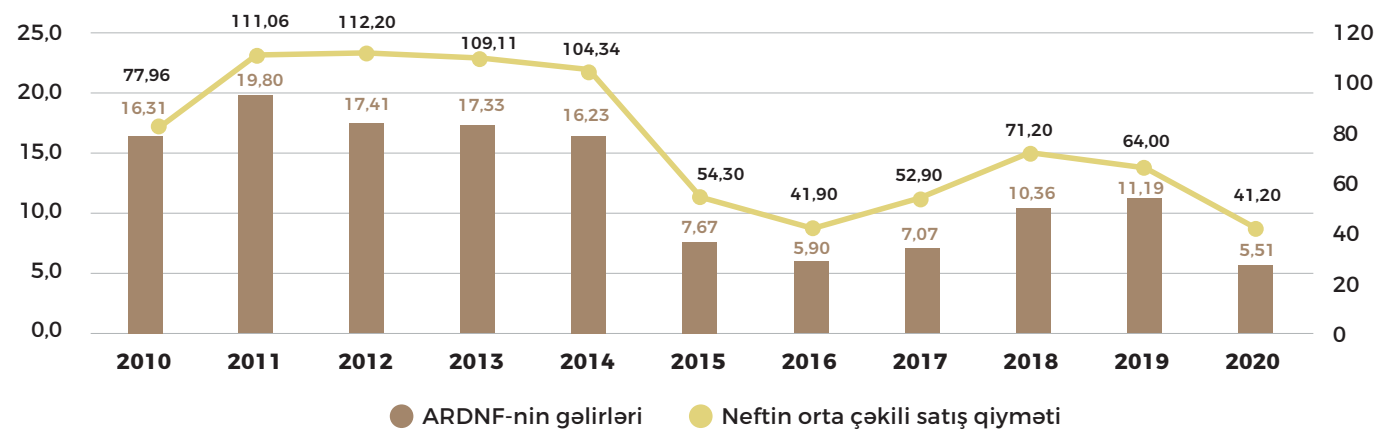

MƏNBƏ: ARDGK

4.2. ARDNF-NİN GƏLİRLƏRİ

Hesabat ilində Azərbaycan Respublikasının payına düşən karbohidrogenlərin satışından əldə edilmiş gəlirlər, bonus ödənişləri, akrhesabı ödənişlər, neftin və qazın Azərbaycan Respublikasının ərazisi ilə ötürülməsindən əldə edilən gəlirlər (tranzit haqqı) və ARDNF-nin vəsaitlərinin idarə edilməsindən əldə edilən gəlirlər ARDNF-nin büdcə gəlirlərinin formalaşma mənbələrini təşkil etmişdir. 2020-ci ildə ARDNF-nin büdcə gəlirləri 9 360,8 milyon manat (5 506,4 milyon ABŞ dolları) təşkil etmişdir. 2019-cu ilə (11 194,5 milyon ABŞ dolları) nəzərən 2020-ci ildə ARDNF-nin gəlirləri dollar ifadəsində 50,81% az olmuşdur.

Qrafik 4.2.1. ARDNF-nin gəlirləri (milyard ABŞ dolları ilə) və neftin orta satış qiyməti (ABŞ dolları ilə)

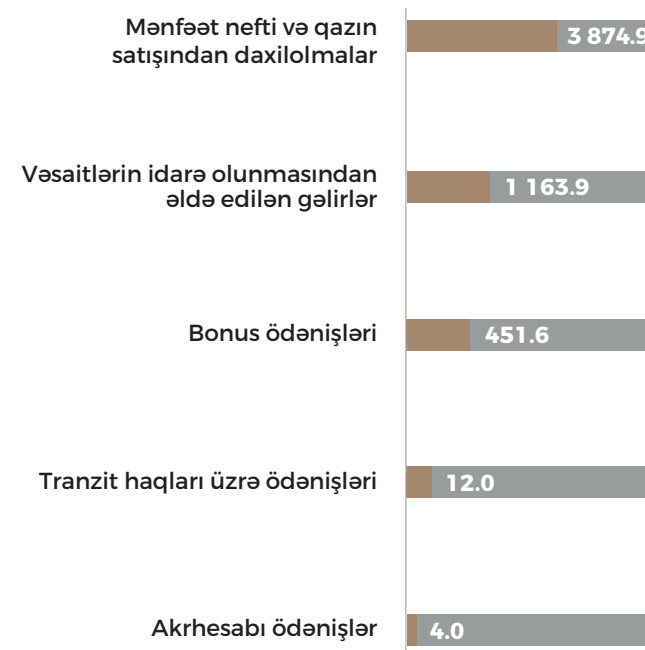
MƏNFƏƏT NEFTİNİN VƏ QAZIN SATIŞINDAN ƏLDƏ EDİLƏN GƏLİRLƏR.

2020-ci ildə ARDNF-nin büdcəsində bir barel neftin ortaçəkili satış qiyməti 41,2 ABŞ dolları təşkil etmişdir. Buna uyğun olaraq mənfəət neftinin və qazın satışından ARDNF-nin büdcəsinə 2020-ci ildə 6 587,3 milyon manat və ya 3 874,9 milyon ABŞ dolları məbləğində vəsait daxil olmuşdur.

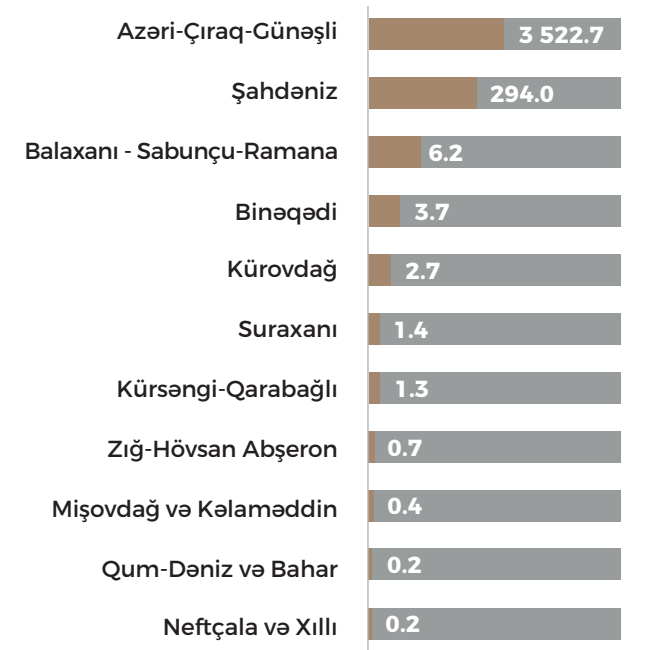
Azərbaycan Respublikasında dənizdə və quruda yerləşən yataqların işlənməsi üzrə bağlanmış Hasilatın Pay Bölgüsü haqqında Sazişlərə (HPBS) uyğun olaraq 2020-ci ildə Azəri-Çıraq-Günəşli (AÇG) yatağından hasil edilmiş mənfəət neftinin satışından daxil olmuş məbləğ bu gəlir maddəsi üzrə ümumi daxilolmaların təqribən 91%-ni (3 522,7 milyon ABŞ dolları) təşkil etmiş və Şahdəniz yatağından hasil olunmuş təbii qazın satışından 70,5 milyon ABŞ dolları, kondensatın satışından 223,4 milyon ABŞ dolları və digər yataqlar üzrə 16,8 milyon ABŞ dolları həcmində vəsait daxil olmuşdur. Eyni zamanda, SOCAR-ın Şahdəniz, Cənubi Qafqaz Boru kəməri və Cənub Qaz Dəhlizi layihələri üzrə mənsub olduğu paylara düşən gəlirlərin idarə olunmasına dair Azərbaycan Respublikasının Maliyyə Nazirliyi, İqtisadiyyat Nazirliyi, Dövlət Neft Fondu (ARDNF) və Dövlət Neft Şirkəti (SOCAR) arasında imzalanmış Razılaşma Protokolunun (Protokol) icrasına uyğun olaraq (Protokolda nəzərdə tutulan 2007-2008-ci illərdə xam neftin satışından yaranan qiymət fərqi üzrə) 2020-ci ildə ARDNF-yə SOCAR tərəfindən 41,37 milyon ABŞ dolları həcmində vəsait ödənilmişdir.

Bununla yanaşı, 2016-cı ilin may ayından etibarən Dövlət Neft Şirkəti tərəfindən "Şahdəniz" Faza 1 layihəsi çərçivəsində SOCAR (Azərbaycan dövləti) və alıcılar arasında qazın alqı-satqısı üzrə bağlanmış sazişlər çərçivəsində müvafiq illik qaz həcmlərinin artıq həcmdə SOCAR tərəfindən alışı səbəbindən həmin artıq həcmərin alışına yönəldilmiş ümumilikdə 1,135 milyon ABŞ dolları məbləğində vəsait ARDNF-yə daxil edilməmişdir.

Qrafik 4.2.2. 2020-ci ildə ARDNF-nin gəlirləri (milyon ABŞ dolları ilə)

Qrafik 4.2.3. 2020-ci ildə mənfəət nefti və qazın satışından daxilolmalar (milyon ABŞ dolları ilə)

ARDNF-nin vəsaitlərinin idarə olunmasından əldə edilən gəlirlər. 2020-ci ildə ARDNF-nin qəbul olunmuş investisiya siyasətinə uyğun olaraq borc öhdəlikləri və pul bazarları alətləri, səhm, daşınmaz əmlak və qızıl portfelleri üzrə vəsaitlərin yerləşdirilməsi həyata keçirilmişdir. Bu gəlir maddəsi üzrə 2020-ci ildə ARDNF-yə 1 163,9 milyon ABŞ dolları və yaxud 1 978,6 milyon manat məbləğində gəlir daxil olmuşdur. Hesabat ilində ARDNF-nin investisiya portfelinin gəlirliliyi 2,82% təşkil etmişdir ki, bu nəticə də ötən ilin müvafiq göstəricisi (5,29%) ilə müqayisədə 2,47% azdır.

Bonus ödənişləri ilə bağlı daxilolmalar. 2020-ci ildə ARDNF-yə neft-qaz sazişlərinin imzalanması və ya icrası ilə bağlı 451,6 milyon ABŞ dolları və yaxud 767,8 milyon manat bonus ödənişləri daxil olmuşdur. Cədvəl 4.2.1.-də şirkətlər üzrə bonus ödənişləri verilmişdir.

Cədvəl 4.2.1. 2020-ci ildə ARDNF-nin bonus ödənişləri ilə bağlı daxilolmaları

Vəsaiti köçürən qurumun adı	Yatağın adı	Tarix	Məbləğ	
			milyon ABŞ dolları	milyon AZN
BP Eksploreyn (Kaspian Si)	Azəri-Çıraq-Günəşli	07.01.2020	450,0	765,00
BP Eksploreyn (Kaspian Si)	Şahdəniz	28.01.2020	0,56	0,96
Petronas	Şahdəniz	03.02.2020	0,30	0,52
LUKOİL	Şahdəniz	28.01.2020	0,20	0,33
NİCO	Şahdəniz	29.01.2020	0,20	0,33
TPAO	Şahdəniz	30.01.2020	0,37	0,63
Cəmi			451,63	767,77

Tranzit haqları ilə bağlı daxilolmalar. 2020-ci ildə karbohidrogenlərin Azərbaycan ərazisi ilə ötürülməsindən ARDNF-nin büdcəsinə 12,0 milyon ABŞ dolları və yaxud 20,4 milyon manat məbləğində gəlir (tranzit haqqı) daxil olmuşdur. Sözügedən gəlir maddəsi üzrə daxilolmalar barədə ətraflı məlumat Cədvəl 4.2.2.-də verilmişdir.

Cədvəl 4.2.2. 2020-ci ildə ARDNF-nin tranzit haqları ilə bağlı daxilolmaları

Vəsaiti köçürən qurumun adı	Tarix	Məbləğ	
		milyon ABŞ dolları	milyon AZN
ABƏŞ	13.01.2020	0,80	1,36
ABƏŞ	12.02.2020	1,09	1,86
ABƏŞ	13.03.2020	1,00	1,70
ABƏŞ	13.04.2020	1,14	1,94
ABƏŞ	13.05.2020	1,09	1,85
ABƏŞ	05.06.2020	1,11	1,89
ABƏŞ	13.07.2020	0,86	1,47
ABƏŞ	12.08.2020	1,12	1,90
ABƏŞ	15.09.2020	0,59	1,00
ABƏŞ	06.11.2020	1,03	1,75
ABƏŞ	16.11.2020	1,09	1,85
ABƏŞ	16.12.2020	1,05	1,78
Cəmi		11,98	20,36

Akrhesabı ödənişlər ilə bağlı daxilolmalar. 2020-ci ildə Xəzər dənizinin Azərbaycan sektorunda Şəfəq-Asiman dəniz blokunun və Abşeron yarımadası ətrafında dayazsulu sahənin (SWAP) kəşfiyyatı, işlənməsi və hasilatın pay bölgüsü haqqında Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Şirkəti (ARDNŞ) ilə BP Eksploreyn (Kaspian Si) limited arasındakı sazişə, eyni zamanda Equinor şirkəti və ARDNŞ-nin ortaqlar neft şirkəti arasındakı Əşrəfi Dan Ulduzu sahəsinin kəşfiyyatı, işlənməsi və hasilatın pay bölgüsü haqqında sazişə və Qarabağ neft yatağının işlənməsi ilə əlaqədar risk xidməti sazişinə uyğun olaraq ümumilikdə 6,75 milyon manat (3,97 milyon ABŞ dolları) məbləğində akrhesabı ödənişlər ARDNF-yə köçürülmüşdür.

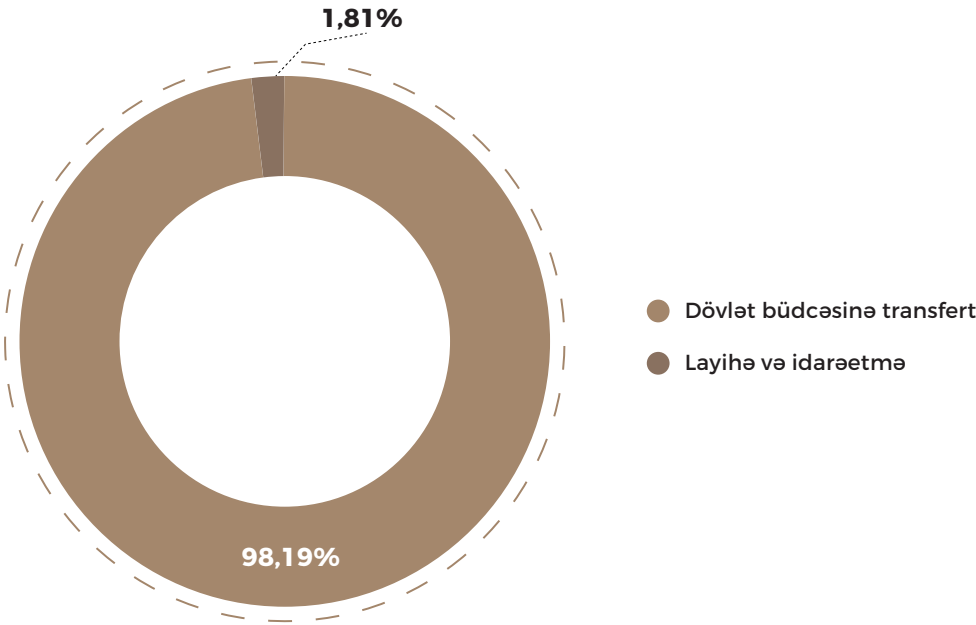
Cədvəl 4.2.3. 2020-ci ildə ARDNF-nin akrhesabı ödənişləri ilə bağlı daxilolmaları

Vəsaiti köçürən qurumun adı	Yatağın adı	Tarix	Məbləğ	
			milyon ABŞ dolları	milyon AZN
BP Eksploreyn (Kaspian Si)	Abşeron yarımadası ətrafında dayazsulu sahə	24.04.2020	0,64	1,09
BP Eksploreyn (Kaspian Si)	Şəfəq-Asiman	23.06.2020	2,12	3,60
Equinor	Qarabağ	17.03.2020	0,86	1,47
Equinor	Əşrəfi-Dan Ulduzu-Aypara	16.07.2020	0,35	0,59
Cəmi			3,97	6,75

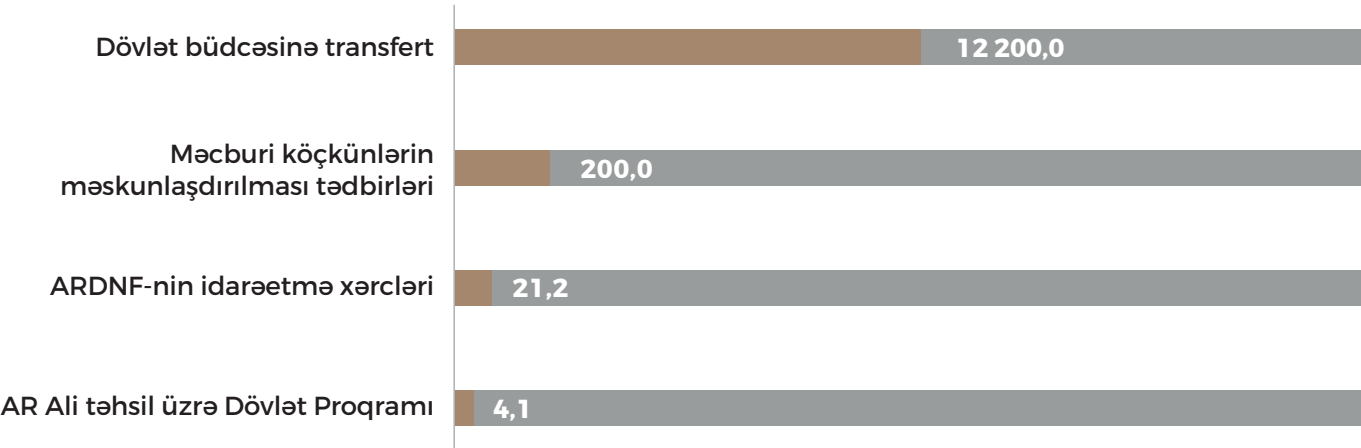
4.3. ARDNF-NİN XƏRCLƏRİ

2020-ci ildə ARDNF tərəfindən məcburi köçkünlərin sosial-məişət və məskunlaşdırılması ilə bağlı tədbirlər, 2019-2023-cü illərdə Azərbaycan Respublikası ali təhsil sisteminin beynəlxalq rəqabət qabiliyyətliliyinin artırılması üzrə Dövlət Proqramı maliyyələşdirilmiş, dövlət büdcəsinə transfer edilmişdir, eyni zamanda ARDNF-nin idarə edilməsi ilə bağlı xərclər təmin edilmişdir. Hesabat ilində ARDNF-nin büdcəsindən bu istiqamətlər üzrə ümumilikdə 12 425,3 milyon manat (7 308,8 milyon ABŞ dolları) məbləğində vəsait ayrılmışdır. 2020-ci ildə ARDNF-nin büdcəsindən dövlət büdcəsinə köçürülmüş transfertin məbləği 12 200,0 milyon manat və eyni zamanda ümumi büdcə xərclərinin 98,2%-ni təşkil etmişdir. Sosial layihələrin maliyyələşdirilməsi (204,1 milyon manat) və ARDNF-nin idarə edilməsi ilə bağlı xərclər (21,2 milyon manat) ARDNF-nin 2020-ci ildəki büdcə xərclərinin 1,8%-ni təşkil etmişdir. Qrafik 4.3.1. və Qrafik 4.3.2. vasitəsi ilə ARDNF-nin 2020-ci il büdcə xərclərinin strukturu təqdim edilmişdir.

4.3.1. 2020-ci ildə ARDNF-nin xərclərinin strukturu

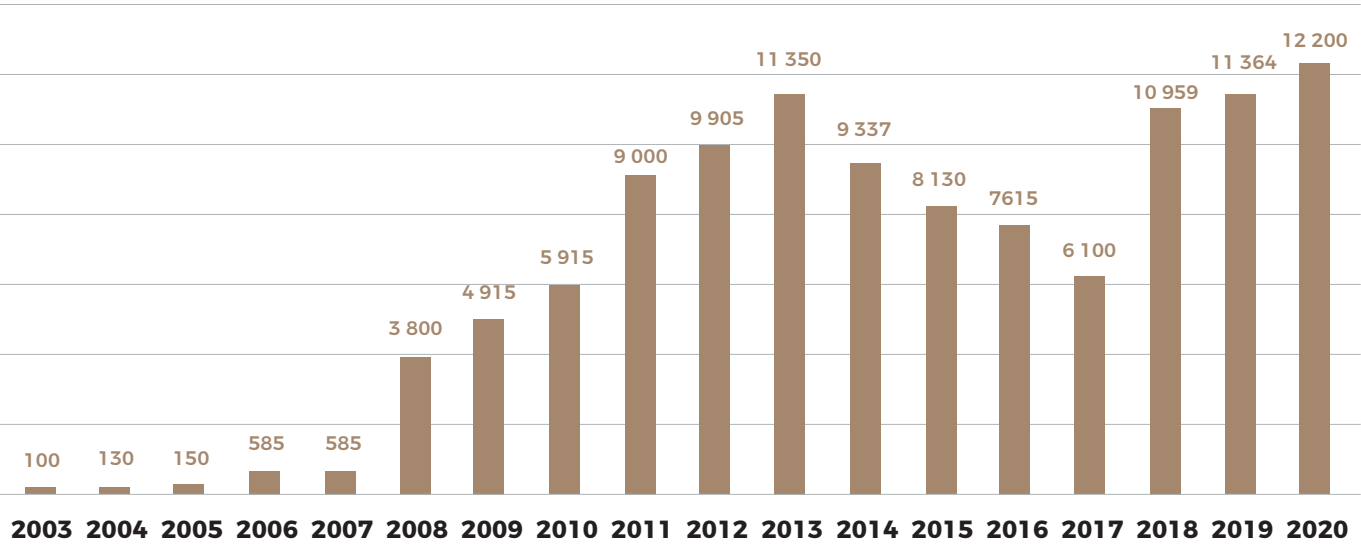
Qrafik 4.3.2. 2020-ci ildə ARDNF-nin xərcləri (milyon manat ilə)

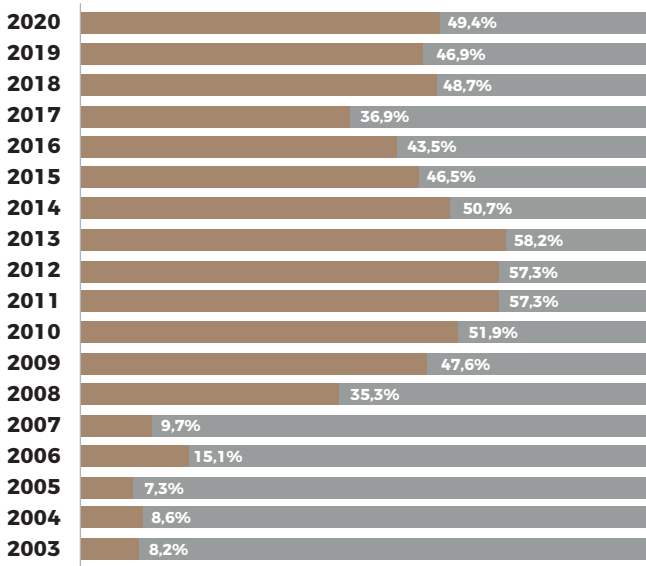
Dövlət büdcəsinə transfert. 2020-ci ildə dövlət büdcəsinin gəlirləri 24 681,7 milyon manat təşkil etmiş və bunun 12 200,0 milyon manatı və yaxud 49,4 %-i ARDNF tərəfindən transfert edilmişdir. Transfert dövlət büdcəsi xərclərinin (26 416,3 milyon manat) 46,2%-ni təşkil etmişdir.

2003-2020-ci illərdə dövlət büdcəsinə ümumilikdə ARDNF tərəfindən 112,1 milyard manat və yaxud 106,9 milyard ABŞ dolları məbləğində vəsait köçürülmüşdür. Bu dövr ərzində ARDNF-nin cəmi büdcə xərcləri 126,0 milyard manat olmuş və transfertlər bu xərclərin 89,0%-ni təşkil etmişdir. Dövlət büdcəsinə transfertin illər üzrə bölgüsü, həmçinin 2003-2020-ci illərdə transfertin dövlət büdcəsinin gəlir və xərclərində payı müvafiq olaraq Qrafik 4.3.3., 4.3.4. və 4.3.5.-də göstərilmişdir.

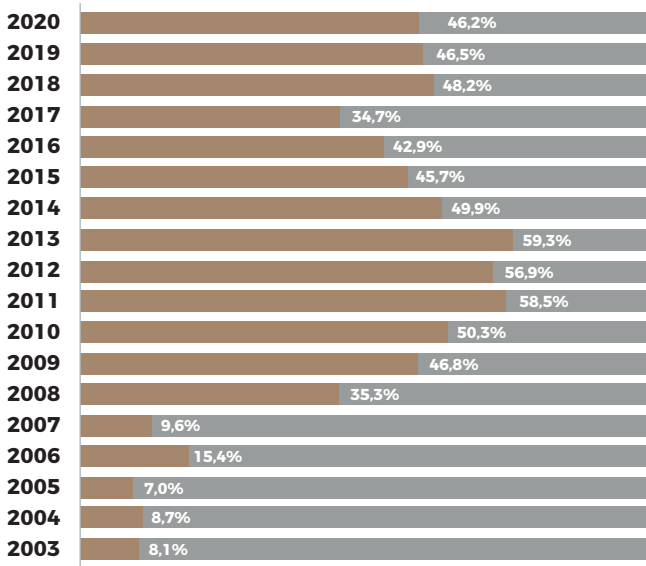
Qrafik 4.3.3. ARDNF-dən dövlət büdcəsinə transfertin illər üzrə bölgüsü (milyon manat ilə)

Qrafik 4.3.4. ARDNF-dən transfertin dövlət büdcəsinin gəlirlərində payı

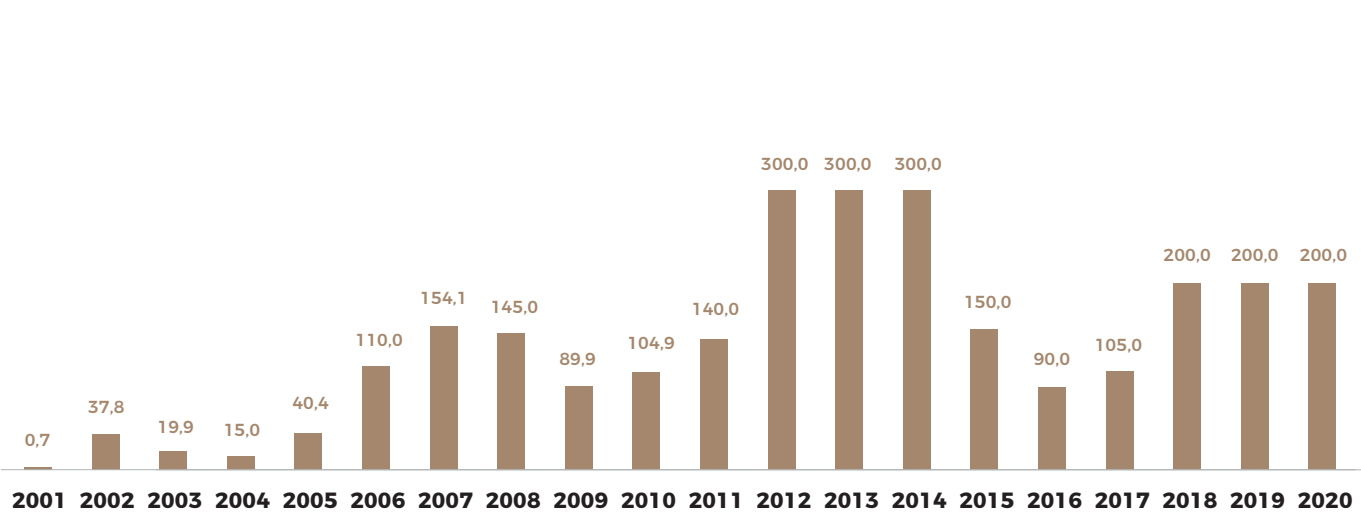

Qrafik 4.3.5. ARDNF-dən transfertin dövlət büdcəsinin xərclərində payı

Məcburi köçkünlərin sosial-məişət vəziyyətinin yaxşılaşdırılması tədbirlərinin maliyyələşdirilməsi. “Məcburi köçkünlərin yaşayış şəraitinin yaxşılaşdırılması və məşğulluğunun artırılması üzrə Dövlət Proqramı” layihəsi ARDNF tərəfindən 2001-ci ildən başlayaraq maliyyələşdirilməkdədir. 2001-2020-ci illər ərzində ARDNF-nin büdcəsindən ümumilikdə bu tədbirlərin maliyyələşdirilməsi məqsədi ilə 2 702,7 milyon manat vəsait xərclənmişdir. O cümlədən hesabat ilində ARDNF tərəfindən məcburi köçkünlərin mənzil-məişət şəraitinin yaxşılaşdırılması məqsədi ilə 200 milyon manat vəsait ayrılmışdır. 2001-ci ildən etibarən Dövlət Proqramının maliyyələşdirilməsinə ayrılan vəsaitin illər üzrə bölgüsü Qrafik 4.3.6.-da təqdim edilmişdir.

Qrafik 4.3.6. ARDNF tərəfindən məcbur köçkünlərin mənzil-məişət şəraitinin yaxşılaşdırılması üçün ayrılan vəsaitin illər üzrə bölgüsü (milyon manat ilə)

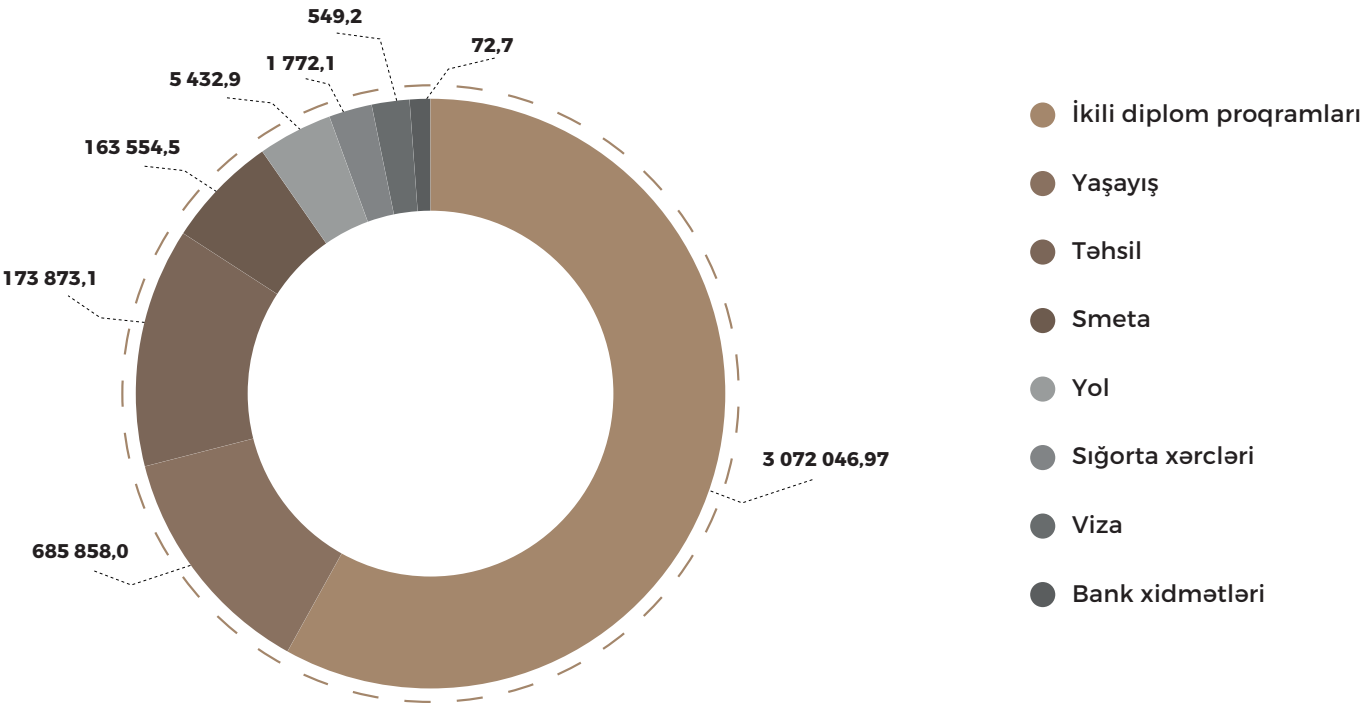

ARDNF-dən ayrılmış ümumi vəsait hesabına 40 392 ailə üçün fərdi evlərdən ibarət 76 qəsəbə, habelə hündürmətəbəli binalardan ibarət 25 məhəllə və bir çox sosial-infrastruktur obyektləri tikilmişdir. 2020-ci ildə qeyd edilən tədbirlər çərçivəsində 3 məhəllə və 4 qəsəbədə 3 640 məcburi köçkün ailəsi üçün mənzillər və fərdi evlər tikilmiş və ailələr həmin mənzillərə köçürülmüşdür. Bundan əlavə 7 məktəb, 3 uşaq bağçası, 2 tibb məntəqəsi, 2 icma mərkəzi, 3 inzibati bina, 2 artezian quyusu, 19 su anbarı, 13 nasos stansiyası, 27 yüksək gərginlikli iri və kiçik transformatorlar, 2 elektrik yarımstansiyası, 33,5 km avtomobil yolları, 106,6 km içməli su xətti, 114,5 km elektrik xəttləri, 57,6 km qaz xətti və 14,7 km kanalizasiya sistemi olan sosial-mədəni infrastruktur obyektlərin tikintisi tamamlanmışdır. Bu maddə üzrə xərclər ARDNF-nin 2020-ci il üzrə ümumi büdcə xərclərinin 1,6%-ni təşkil etmiş və 2019-cu il səviyyəsində olmuşdur.

“2019-2023-cü illər üçün Azərbaycan Respublikasında ali təhsil sisteminin beynəlxalq rəqabətliliyinin artırılması üzrə Dövlət Proqramı”. Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 16 noyabr 2018-ci il tarixli sərəncamı ilə “2019-2023-cü illər üçün Azərbaycan Respublikasında ali təhsil sisteminin beynəlxalq rəqabətliliyinin artırılması üzrə Dövlət Proqramı” (bundan sonra Proqram) təsdiq edilmişdir və həmin sərəncamın 4.1.1.-ci bəndində Dövlət Neft Fondu Proqramın əsas maliyyələşdirilmə mənbəyi kimi müəyyən edilmişdir. 2020-ci ildə bu Proqramın maliyyələşdirilməsi üçün 4 103,2 min manat məbləğində vəsait ayrılmışdır, o cümlədən:

- İdarəetmə Qrupunun 2020-ci il üçün təsdiq edilmiş xərclər smetası üzrə 163,6 min manat;
- Azərbaycan vətəndaşlarının xaricdə doktorantura üzrə təhsilinin maliyyələşdirilməsi üçün 867,5 min manat (bu vəsait təhsil alanların yaşayış, təhsil, viza, sığorta və yol xərclərinin ödənilməsinə yönəldilmişdir);
- Beynəlxalq ikili diplom proqramlarının (ADA Universiteti ilə ABŞ-ın Corc Vaşinqton Universiteti arasında, Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universiteti ilə ABŞ-ın Corc Vaşinqton Universiteti arasında və Bakı Mühəndislik Universiteti ilə Koreya Respublikasının “Inha University” ali təhsil müəssisəsi arasında) həyata keçirilməsinin maliyyələşdirilməsi üçün 3 072,0 min manat vəsait istifadə olunmuşdur.

Qrafik 4.3.7. Dövlət Proqramı çərçivəsində xərc istiqamətləri üzrə istifadə olunmuş vəsaitin bölgüsü (manat ilə)

[illegible]

**Proclamation
de l'Indépendance de l'Azerbaïdjan**

Le 28 mai 1918 à Tiflis, le Conseil National de l'Azerbaïdjan a publié le décret suivant sur l'indépendance de l'Azerbaïdjan :

Dans le cours de la grande révolution russe a été établie en Russie une organisation politique qui a amené la séparation de Diverses parties de l'organisme caucasien par les troupes russes. Laissez à leurs propres forces sortis et ont fondé la République Démocratique Fédérative de la Transcaucasie. Le peuple géorgien a eu préféré le cours des événements politiques, le peuple de la Transcaucasie de se séparer de la République Fédérative Géorgienne particulière casée et de former une République Démocratique Azerbaïdjane liée avec la situation actuelle de l'Azerbaïdjan, consistant dans la nation de la guerre entre la Russie et l'Empire Ottoman, ainsi que la poursuite de la guerre du pays forment l'Azerbaïdjan, reconnaissant la nécessité d'une situation intérieure et extérieure ou ils se trouvent, garants un Etat à lui pour faire sortir les Russes de l'Azerbaïdjan, pendant cette situation intérieure et extérieure ou ils se trouvent, pendant cela, le Conseil National de l'Azerbaïdjan, élu par le peuple, proclame au nom du peuple ce qui suit :

Aujourd'hui, les peuples de l'Azerbaïdjan ont droit souverain & l'Azerbaïdjan de tout les droits d'un Etat démocratique.

La République Azerbaïdjane sur son territoire les Droits civils & sociaux sans distinction de race, de sexe, de religion, de langue, de nationalité, etc.

à toutes les personnes qui habitent sur son territoire.

6. La tête de l'Administration est le Conseil National.

AZƏRBAYCAN XALQ CÜMHURİYYƏTİ

1805-1813-cü illər arasında baş vermiş İran - Rusiya İmperiyası müharibəsi 12 oktyabr 1813-cü ildə bağlanmış "Gülüstan sülh müqaviləsi" ilə başa çatmış və müqaviləyə əsasən, Azərbaycan torpaqları bu 2 dövlət arasında bölüşdürülmüşdür. 1822-ci ildə isə Qarabağ xanlığı ləğv olunmuşdur.

**Proclamation
de l'Indépendance de l'Azerbaïdjan**

L'E, 28 mai 1918 à Tiflis, le Conseil National de l'Azerbaïdjan a publié le décret suivant sur l'indépendance de l'Azerbaïdjan:

Dans le cours de la grande révolution russe a été établie en Russie une organisation politique qui a amené la séparation de l'Empire russe par les troupes russes. Les peuples de la Transcaucasie ont pris en main leur propre sort, et ont fondé la République Démocratique Fédérative de la Transcaucasie. Le peuple géorgien a eu le droit de se séparer de la République Fédérative de la Transcaucasie et de former une République Démocratique Géorgienne particulière. La situation politique actuelle de l'Azerbaïdjan, liée avec la liquidation de la guerre entre la Russie et l'Empire Ottoman, dans la Transcaucasie orientale et méridionale, à reconnaître la nécessité d'organiser un Etat à lui, pour faire sortir les masses de l'Azerbaïdjan de la situation intérieure et extérieure où ils se trouvent. Prenant cela, le Conseil National de l'Azerbaïdjan, élu par le peuple, proclame au nom du peuple ce qui suit:

Aujourd'hui, les peuples de l'Azerbaïdjan ont le droit souverain de l'Azerbaïdjan de tout les droits d'un Etat démocratique.

La République de l'Azerbaïdjan sur son territoire les droits d'Etat et de se séparer sans distinction de nationalité.

A toutes les personnes de l'Azerbaïdjan de développer la démocratie.

6. A la tête de l'administration du Conseil National.

AZƏRBAYCAN XALQ CÜMHURİYYƏTİ

1805-1813-cü illər arasında baş vermiş İran - Rusiya İmperiyası müharibəsi 12 oktyabr 1813-cü ildə bağlanmış "Gülüstan sülh müqaviləsi" ilə başa çatmış və müqaviləyə əsasən, Azərbaycan torpaqları bu 2 dövlət arasında bölüşdürülmüşdür. 1822-ci ildə isə Qarabağ xanlığı ləğv olunmuşdur.

[illegible]

**Proclamation
de l'Indépendance de l'Azerbaïdjan**

L'E, 28 mai 1918 à Tiflis, le Conseil National de l'Azerbaïdjan a publié le décret suivant sur l'indépendance de l'Azerbaïdjan:

Dans le cours de la grande révolution russe a été établie en Russie une organisation politique qui a amené la séparation de l'Empire russe par les troupes russes. Les peuples de la Transcaucasie ont pris en main leur propre sort, et ont fondé la République Démocratique Fédérative de la Transcaucasie. Le peuple géorgien a eu le droit de se séparer de la République Fédérative de la Transcaucasie et de former une République Démocratique Géorgienne particulière. La situation politique actuelle de l'Azerbaïdjan, liée avec la liquidation de la guerre entre la Russie et l'Empire Ottoman, ainsi que la situation dans l'intérieur du pays, forcent l'Azerbaïdjan, considérant dans la Transcaucasie orientale et méridionale, à reconnaître la nécessité d'organiser un Etat à lui, pour faire sortir les masses de l'Azerbaïdjan de la situation intérieure et extérieure où ils se trouvent. Prenant cela, le Conseil National de l'Azerbaïdjan, élu par le peuple, proclame au nom du peuple ce qui suit:

Aujourd'hui, les peuples de l'Azerbaïdjan ont le droit souverain de l'Azerbaïdjan de tout les droits d'un Etat indépendant, démocratique et fédératif.

La République de l'Azerbaïdjan a le droit de se séparer de son territoire les droits d'Etat et de se séparer de son territoire les droits d'Etat et de se séparer de son territoire les droits d'Etat.

6. A la tête de l'administration du Conseil National.

AZƏRBAYCAN XALQ CÜMHURİYYƏTİ

1805-1813-cü illər arasında baş vermiş İran - Rusiya İmperiyası müharibəsi 12 oktyabr 1813-cü ildə bağlanmış "Gülüstan sülh müqaviləsi" ilə başa çatmış və müqaviləyə əsasən, Azərbaycan torpaqları bu 2 dövlət arasında bölüşdürülmüşdür. 1822-ci ildə isə Qarabağ xanlığı ləğv olunmuşdur.

**Proclamation
de l'Indépendance de l'Azerbaïdjan**

Le 28 mai 1918 à Tiflis, le Conseil National de l'Azerbaïdjan a publié le décret suivant sur l'indépendance de l'Azerbaïdjan :

Dans le cours de la grande révolution russe a été établie en Russie une organisation politique qui a amené la séparation de Diverses parties de l'organisme caucasien par les troupes russes. Laissez à leurs propres forces sortis et ont fondé la République Démocratique Fédérative de la Transcaucasie. Le peuple géorgien a eu préféré le cours des événements politiques, le peuple de la Transcaucasie de se séparer de la République Fédérative Géorgienne particulière casée et de former une République Démocratique Azerbaïdjane avec la situation actuelle de l'Azerbaïdjan, consistant dans la nation de la guerre entre la Russie et l'Empire Ottoman, dans la Transcaucasie orientale et méridionale, à reconnaître la nécessité d'un Etat à lui pour faire sortir les Russes de l'Azerbaïdjan, garissant ainsi la situation intérieure et extérieure ou ils se trouvent. Prenant cela, le Conseil National de l'Azerbaïdjan, élu par le peuple, proclame au nom du peuple ce qui suit :

Aujourd'hui, les peuples de l'Azerbaïdjan ont droit souverain & l'Azerbaïdjan de tout les droits d'un Etat démocratique.

La République Azerbaïdjane sur son territoire les Droits civils & sociaux sans distinction de race, de sexe, de religion, de langue, de nationalité, etc.

à toutes les personnes qui habitent sur son territoire.

6. La tête de l'Administration est le Conseil National.

AZƏRBAYCAN XALQ CÜMHURİYYƏTİ

1805-1813-cü illər arasında baş vermiş İran - Rusiya İmperiyası müharibəsi 12 oktyabr 1813-cü ildə bağlanmış "Gülüstan sülh müqaviləsi" ilə başa çatmış və müqaviləyə əsasən, Azərbaycan torpaqları bu 2 dövlət arasında bölüşdürülmüşdür. 1822-ci ildə isə Qarabağ xanlığı ləğv olunmuşdur.

[illegible][illegible][illegible]

1805-1813-cü illər arasında baş vermiş İran - Rusiya İmperiyası müharibəsi 12 oktyabr 1813-cü ildə bağlanmış "Gülüstan sülh müqaviləsi" ilə başa çatmış və müqaviləyə əsasən, Azərbaycan torpaqları bu 2 dövlət arasında bölüşdürülmüşdür. 1822-ci ildə isə Qarabağ xanlığı ləğv olunmuşdur.

1805-1813-cü illər arasında baş vermiş İran - Rusiya İmperiyası müharibəsi 12 oktyabr 1813-cü ildə bağlanmış "Gülüstən sülh müqaviləsi" ilə başa çatmış və müqaviləyə əsasən, Azərbaycan torpaqları bu 2 dövlət arasında bölüşdürülmüşdür. 1822-ci ildə isə Qarabağ xanlığı ləğv olunmuşdur.

5. İNVESTİSİYALAR

5.1. İNVESTİSİYA STRATEGİYASI

ARDNF-nin investisiya strategiyasının əsasını irihəcmli itkilərin minimuma endirilməsi şərti ilə maksimal gəlirliliyin əldə edilməsi təşkil edir. Portfelin maliyyə alətləri və ölkələr üzrə geniş diversifikasiyası, eləcə də makroiqtisadi mühitin daimi təhlili bu məqsədə nail olmağa və investisiya portfelinin stabil gəlirliliyinin təmin edilməsinə xidmət edən amillərdəndir.

ARDNF-nin investisiya fəaliyyətinin hüquqi bazasını təyin etmək və yüksək şəffaflığın təmin edilməsi məqsədilə dövlət tərəfindən ARDNF-nin vəsaitlərinin idarə edilməsinin əsas prinsip və istiqamətləri müəyyənləşdirilmişdir. ARDNF-nin vəsaitləri Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 19 iyun 2001-ci il tarixli 511 nömrəli Fərmanı ilə təsdiq edilmiş "Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Fondunun valyuta vəsaitlərinin saxlanması, yerləşdirilməsi və idarə edilməsi haqqında Qaydalar"a (İnvestisiya Qaydaları) və Azərbaycan Respublikası Prezidentinin sərəncamları ilə illik əsasda təsdiq olunan "Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Fondunun İnvestisiya siyasəti"nə əsasən idarə olunur.

İnvestisiya Qaydaları ARDNF-nin vəsaitlərinin idarə edilməsinin ümumi prinsiplərini müəyyən edir. Belə ki, qeyd olunan İnvestisiya Qaydaları vəsaitlərin maliyyə alətlərinə və valyutalara görə bölgüsünü, investisiya alətləri üzrə məhdudiyyətləri, xarici menecerlərə qarşı olan

tələbləri, eləcə də ARDNF-nin tərəf müqabilləri (kastodial banklar, müxbir banklar və s.) ola biləcək qurumların minimal kredit reyting dərəcələrini müəyyənləşdirir.

İnvestisiya siyasəti ARDNF-nin investisiya portfelinin hədəflərini, proqnozlaşdırılan həcmi, valyuta tərkibini, vəsaitlərin strateji bölgüsünü, hədəf gəlirliliyi (bençmark) və bir sıra risk hədlərini müəyyən edir.

ARDNF-nin uzunmüddətli hədəflərinə uyğun olaraq, portfelin investisiya alətləri üzrə bölgüsü illik əsasda nəzərdən keçirilir və təsdiqlənir. 2020-ci il investisiya siyasətinə əsasən investisiya portfelini aşağıdakı altportfellərə bölünmüşdür:

- 55% - borc öhdəlikləri və pul bazarları alətləri (aşağı uzaqlaşma intervalı maksimum 5 faiz olmaqla);
- 25% - səhm (maksimum 5 faizə qədər səhmlərə və kredit reytinginə malik olmayan borc öhdəliklərinə investisiya qoyan pay fondları olmaqla);
- 10% - daşınmaz əmlak (yuxarı uzaqlaşma intervalı maksimum 2 faiz olmaqla);
- 10% - qızıl (yuxarı uzaqlaşma intervalı maksimum 3 faiz olmaqla).

2020-ci ilin dekabr ayına olan vəsaitlərin strateji bölgüsünə əsasən ARDNF-nin investisiya portfelinin 63,8%-i sabit gəlirli qiymətli kağızlar və pul bazarı alətlərindən, 15,9%, 14,2% və 6,1%-i isə müvafiq olaraq səhmlər, qızıl və daşınmaz əmlak investisiyalarından ibarət olmuşdur.

Cədvəl 5.1.1. Vəsaitlərin hədəf bölgüsü

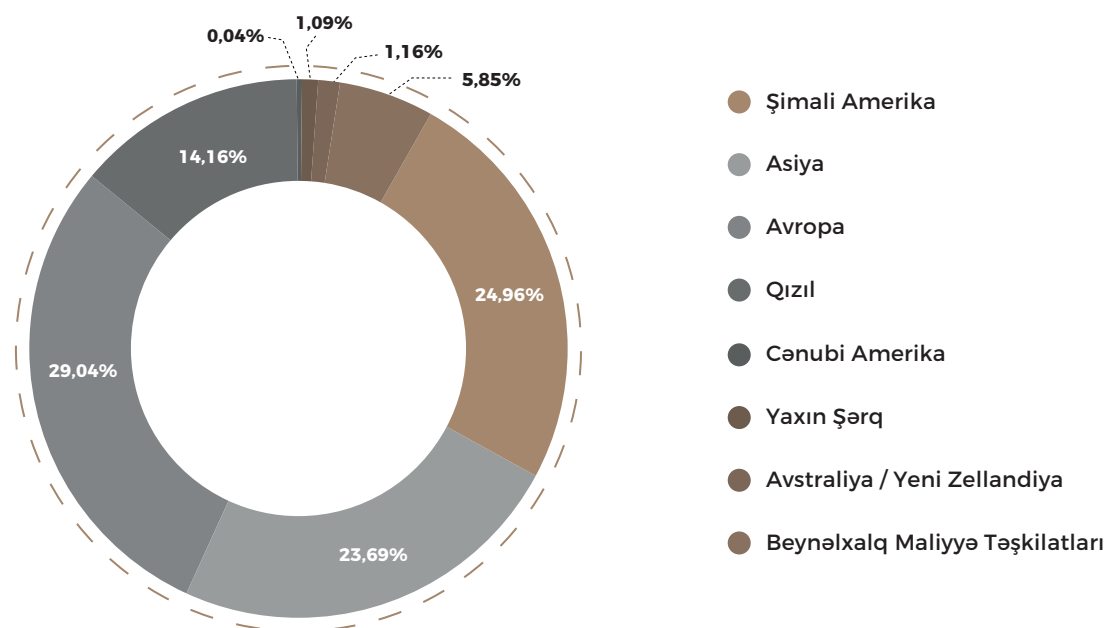
Sabit gəlirli qiymətli kağızlar və pul bazarları alətləri üçün seçilmiş hədəf gəlirliliyi 6 aylıq LIBOR faiz dərəcəsi (avroda ifadə olunan aktivlər üçün 6 aylıq EURIBOR faiz dərəcəsi), cari səhm portfelinin hədəf gəlirliliyi isə "MSCI World" indeksi olaraq müəyyən edilmişdir.

5.1.2. nömrəli cədvəl ARDNF-nin investisiya fəaliyyətinin cari istiqamətlərini cəmləşdirir.

Cədvəl 5.1.2. 2020-ci ildə ARDNF-nin investisiya istiqamətləri

Qlobal aktiv növləri	Portfelə daxil olan aktiv növləri	Həyata keçirilən strategiya	Həyata keçirilmə metodları
Ənənəvi	Səhmlər	Qlobal səhm bazarlarına investisiya	"MSCI World", "MSCI Europe ex UK", "S&P 100" indeksləri, Bank VTB-də olan strateji səhm payı
	Sabit gəlirli qiymətli kağızlar	İstiqrazlara və pul bazarları alətlərinə investisiya	Dövlət, beynəlxalq təşkilatlar, agentlik və korporativ investisiya dərəcəli sabit gəlirli qiymətli kağızların və pul bazarları alətlərinin alınması
Alternativ	Özəl səhmlər	Özəl səhm fondlarına investisiya	Şirkətlərdə nəzarət səhm payı almağı hədəfləyən ("buyout") və inkişaf ("growth") fondlarına investisiyalar; "Neuberger Berman" şirkəti ilə birgə qurulmuş Ayrıca idarə Olunan Özəl Səhm Mandatı; Xəzər dənizində yeni müasir üzən qazma qurğusunun tikinti layihəsində Azərbaycan Respublikasının iştirak payına investisiya (AzRiqs)
	Daşınmaz əmlak	Kommersiya təyinatlı daşınmaz əmlakın alınması, müştərək və daşınmaz əmlak fondlarına investisiyalar	Moskva, London, Paris və Tokyo şəhərlərində yerləşən kommersiya tipli daşınmaz əmlaka yatırılan birbaşa investisiyalar; Almaniya, Yaponiya, Çin, Honq Konq, ABŞ və Sinqapurun mərkəzi biznes ərazilərində yerləşən ofis və kommersiya tipli daşınmaz əmlaka yatırılan müştərək investisiyalar; Asiya və Sakit Okean hövzəsi, Avropa və ABŞ-da kommersiya və logistika təyinatlı daşınmaz əmlaka yatırım edən fondlara investisiyalar
	Qızıl	Fiziki qızıla investisiya	Qızıl külçələrinə investisiya

Qrafik 5.1.1 ARDNF-nin investisiya portfelinin coğrafi regionlar üzrə təsnifatı

XARİCİ MENECERLƏR TƏRƏFİNDƏN İDARƏ OLUNAN VƏSAİTLƏR

2020-ci ilin dekabr ayının nəticələrinə əsasən investisiya portfelinin 12,2%-i xarici menecerlər tərəfindən idarə edilir. ARDNF-nin vəsaitlərinin idarə olunmasında xarici menecerlərin xidmətlərindən istifadə edilməsi onların müvafiq sahələrdəki bilik və bacarıqlarından faydalanmaq, eləcə də qabaqcıl dünya təcrübəsinin daxili idarəetmədə olan portfelə tətbiqi nöqteyi-nəzərindən ciddi əhəmiyyət kəsb edir.

ARDNF-nin vəsaitlərinin bir hissəsi aşağıda qeyd edilən xarici menecerlər tərəfindən idarə olunur:

Sabit gəlirli qiymətli kağızlar üzrə:

- Dünya Bankı – ARDNF-nin aktivlərinin 246 milyon ABŞ dollarını (ARDNF-nin investisiya portfelinin 0,6%-ni) idarə edir.
- "DWS International" – ARDNF-nin aktivlərinin 115 milyon ABŞ dollarını (ARDNF-nin investisiya portfelinin 0,3%-ni) idarə edir.

Səhmlər üzrə:

- "UBS Asset Management" – ARDNF-nin aktivlərinin 2 020 milyon ABŞ dollarını (ARDNF-nin investisiya portfelinin 4,6%-ni) idarə edir.

- "State Street Global Advisors" (SSGA) – ARDNF-nin aktivlərinin 489 milyon ABŞ dollarını (ARDNF-nin investisiya portfelinin 1,1%-ni) idarə edir.
- "Mellon Investments Corporation" – ARDNF-nin investisiya portfelinin 743 milyon ABŞ dollarını (ARDNF-nin investisiya portfelinin 1,7%-ni) idarə edir.
- "BlackRock Investment Management" – ARDNF-nin investisiya portfelinin 1 007 milyon ABŞ dollarını (ARDNF-nin aktivlərinin 2,3%-ni) idarə edir.
- "Sumitomo Mitsui Trust International" (Sumitomo) – ARDNF-nin investisiya portfelinin 691 milyon ABŞ dollarını (ARDNF-nin aktivlərinin 1,6%-ni) idarə edir.

QIZILA İNVESTİSİYA

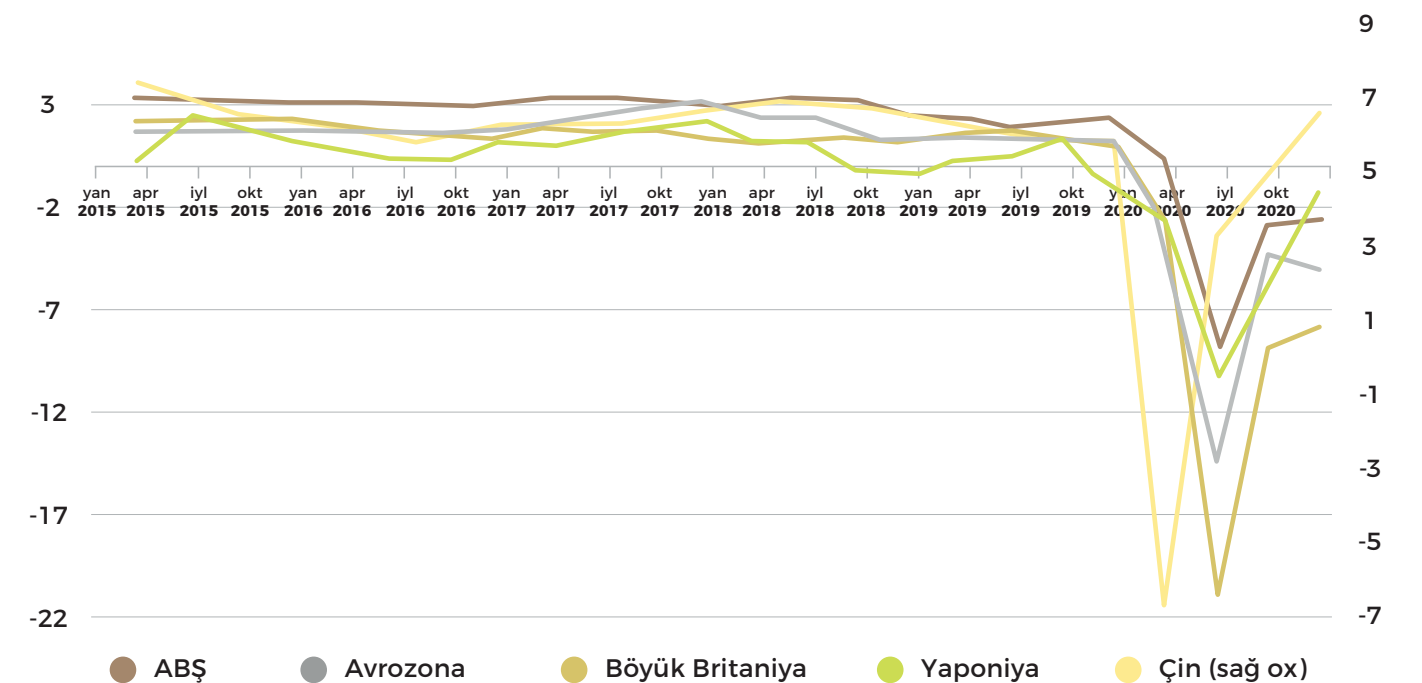
İnvestisiya siyasətinə əsasən investisiya portfelinin məcmu dəyərinin 10%-ə qədəri qızıla investisiya edilə bilər. 2020-ci il ərzində ARDNF tərəfindən 557 kq (17 916 troya unsiyası) miqdarında qızıla əlavə investisiya edilmiş və 31 dekabr 2020-ci il tarixinə qızılın investisiya portfelində ümumi miqdarı 101 801 kq (3 272 975 troya unsiyası) və ya 6 171 milyon ABŞ dolları təşkil etmişdir. Qeyd edilən qızılın 99%-dən çox hissəsi ARDNF-nin inzibati binasında inşa edilmiş xəzinədə saxlanılır.

5.2. ARDNF-NİN İNVESTİSİYA PORTFELİ

Dünyada makroiqtisadi vəziyyət

Koronavirus (COVID-19) pandemiyası 2020-ci il ərzində dünya iqtisadiyyatı üçün olduqca ciddi təhdidlər yaratmışdır. Belə ki, əvvəlki il ilə müqayisədə (2,8%) dünya iqtisadiyyatı bu il -3,5% azalma ilə tamamlamışdır. Pandemiyanın mənfi təsiri özünü əsasən istehlak xərcləri, xidmət, istehsal və ticarət sektorlarında göstərərək, iqtisadi tənəzzülə səbəb olmuşdur. COVID-19 pandemiyası ilə əlaqədar yaranmış iqtisadi şokların təsirini minimallaşdırmaq məqsədilə hökumətlər, mərkəzi banklar və beynəlxalq təşkilatlar müxtəlif fiskal və monetar stimullaşdırma paketlərindən istifadə etmişdirlər.

Qrafik 5.2.1 Aparıcı ölkələr üzrə ÜDM-in artım dinamikası (2015-2020-ci illər, faiz ilə)

MƏNBƏ: BLUMBERQ

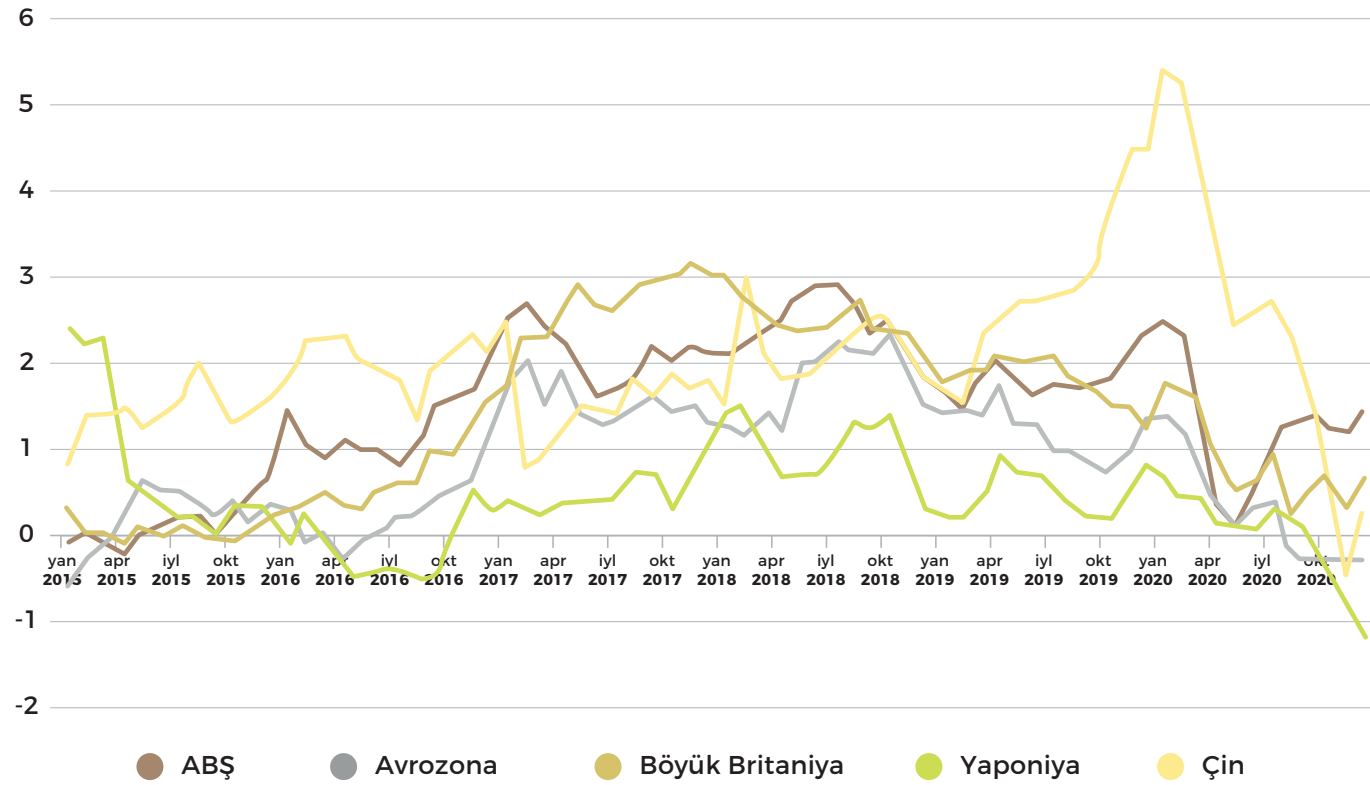
ABŞ-ın real ÜDM-i 2019-cu ildə əldə olunan 2,2% artım ilə müqayisədə 3,5% azalaraq, 2020-ci il 2008-ci ildə olan dünya maliyyə böhranından sonra ən aşağı nəticə göstərən ilə çevirmişdir. Bu azalma inflyasiya, ixrac və özəl investisiya göstəricilərində də öz əksini tapmışdır. Həmçinin fərdi əmanət faizləri tarixdə ən yüksək hədd olan 16,2%-ə, işsizlik səviyyəsi isə rekord 14,8%-ə çatmışdır. Dövlətin iqtisadiyyata müdaxilələri nəticəsində FED-in uçot dərəcəsi 0,25%-ə kimi azaldılaraq, ÜDM-in 14,8%-ə bərabər stimullaşdırma paketləri istehlakçılar, şirkətlər və yerli hakimiyyətlərə təqdim edilmişdir.

2020-ci ildə Avrozonə iqtisadiyyatı yaranma tarixindən ən dərin tənəzzülə uğramışdır. Belə ki, 2019-cu il 1,3% artım ilə başa vuran Avrozonada, 2020-ci ildə real ÜDM 7,5% azalmışdır. Sözügedən regionda ən güclü zərbəyə İspaniya, Fransa və İtaliya məruz qalmışdır ki, onların ÜDM-nin həcmli müvafiq olaraq 9,1%, 8,1% və 8,9% azalmışdır. Pandemiya Avrozonə iqtisadiyyatının xidmət, avtomobil sənayesi və nəqliyyat kimi sektorlarına digər sahələrlə müqayisədə daha ciddi təsir göstərmişdir. Bununla belə, işsizlik səviyyəsi 7,6%-dən 7,9%-ə kimi yüksəlmişdir ki, bu nisbətən məqbul rəqəmi Avrozonə ölkələrinin müxtəlif fiskal tədbirlərin nəticəsi kimi qiymətləndirmək olar.

Digər tərəfdən, Avrozonə 24 dekabr 2020-ci il tarixində İngiltərə ilə gələcək ticarət şərtləri haqqında razılaşmaya nail olaraq, uzunmüddətli "Razılaşmasız Breksit" risklərini aradan qaldırmağa müvəffəq olmuşdur.

2020-ci ildə Çində iqtisadi artımın 6%-dən 2,3%-ə kimi azalmasına baxmayaraq, bu ölkə ÜDM-də artım göstərən nadir dövlətlər sırasında olmuşdur. İqtisadi artım əsasən koronavirus pandemiyasına qarşı sərt tədbirlərin həyata keçirilməsinin, həmçinin geniş monetar və fiskal stimullaşdırma mexanizmlərinin həyata keçirilməsi ilə əldə edilmişdir.

Qrafik 5.2.2. Aparıcı ölkələr üzrə inflyasiya dinamikası (2015-2020-ci illər, faiz ilə)

MƏNBƏ: BLUMBERQ

2020-ci ildə pandemiyanın təsirləri səbəbindən azalan investisiyalar və istehlak xərcləri inflyasiya göstəricilərinin əhəmiyyətli dərəcədə düşməsi ilə nəticələnmişdir. 2020-ci ildə Avrozonada inflyasiya rəqəmləri 2019-cu ilə olan 1,2%-dən 0,3%-ə kimi azalmışdır. Eyni zamanda ABŞ-da bu göstərici FED-in uzunmüddətli inflyasiya hədəfi olan 2%-dən düşərək 1,2% ətrafında qərarlaşmışdır. Çində isə inflyasiya 2,9%-dən 2,5%-ə kimi azalmışdır.

MONETAR SİYASƏT - MƏRKƏZİ BANKLAR

2020-ci ildə COVID-19 pandemiyaşının dünya iqtisadiyyatının tələb və təklif kanallarına vurduğu zərbələr iqtisadiyyatın dəstəklənməsi məqsədilə bir sıra mərkəzi bankları ənənəvi və qeyri-ənənəvi monetar siyasətdən daha geniş şəkildə istifadə etməyə vadar etmişdir. Vaxtında atılan bu addımlar iqtisadi aktivliyin kəskin azalmasının mənfi təsirlərinin yumşaldılması, müflisləşmə halının geniş yayılmasının qarşısının alınması və 2008-ci ildə baş verən maliyyə böhranının təkrar yaşanmaması üçün mütləq idi. Ənənəvi monetar siyasət ilə yanaşı, inkişaf etmiş ölkələrin mərkəzi bankları aktivlərin satınalma proqramlarının və

kiçik və orta bizneslərə ayrılan kreditlərin həcmi artırılmış, kapital axınının qarşısını almaq məqsədilə bankların investorlara ödədiyi dividendlərə həddlər qoymuş və bəzi hallarda gəlirlilik əyrisinin dərəcəsini müəyyən səviyyədə idarə etməyə çalışmışdır. Aparılan yumşaq monetar siyasət nəticəsində 2020-ci ilin sonunda faiz və spread dərəcələri mart ayının sonunda olan səviyyələrlə müqayisədə kəskin şəkildə azalmış, müflisləşmə dərəcələrinin aşağı səviyyədə saxlanılmasına nail olunmuş və ümumilikdə iqtisadi durğunluğu aradan qaldırmaq üçün şirkətlər və istehlakçılar kifayət qədər likvidliklə təmin edilmişdir.

İnkişaf etmiş ölkələr arasında FED uçot dərəcəsini 1% aşağı salan ilk mərkəzi banklardan biri olmuşdur və bununla bərabər öz aktivlərinin payını ÜDM-ə nisbətdə 19%-dən 35%-ə qədər artırmışdır ki, bu da aktivlərin 3,27 trilyon ABŞ dolları səviyyəsində artımı deməkdir. Bundan əlavə, ABŞ bankları tərəfindən səhmdarlara ödənilən dividendlərə müəyyən həddlərin qoyulması ilə FED maliyyə sistemi üçün vacib olan bankların uzun müddətli iqtisadi durğunluğa tab gətirməsini təmin etmiş oldu. FED-in müxtəlif ictimai çıxışlarında sərt monetar siyasətə keçidin və ya aktivlərin azaldılmasının ən azı 2023-cü ilə kimi müzakirə mövzusu

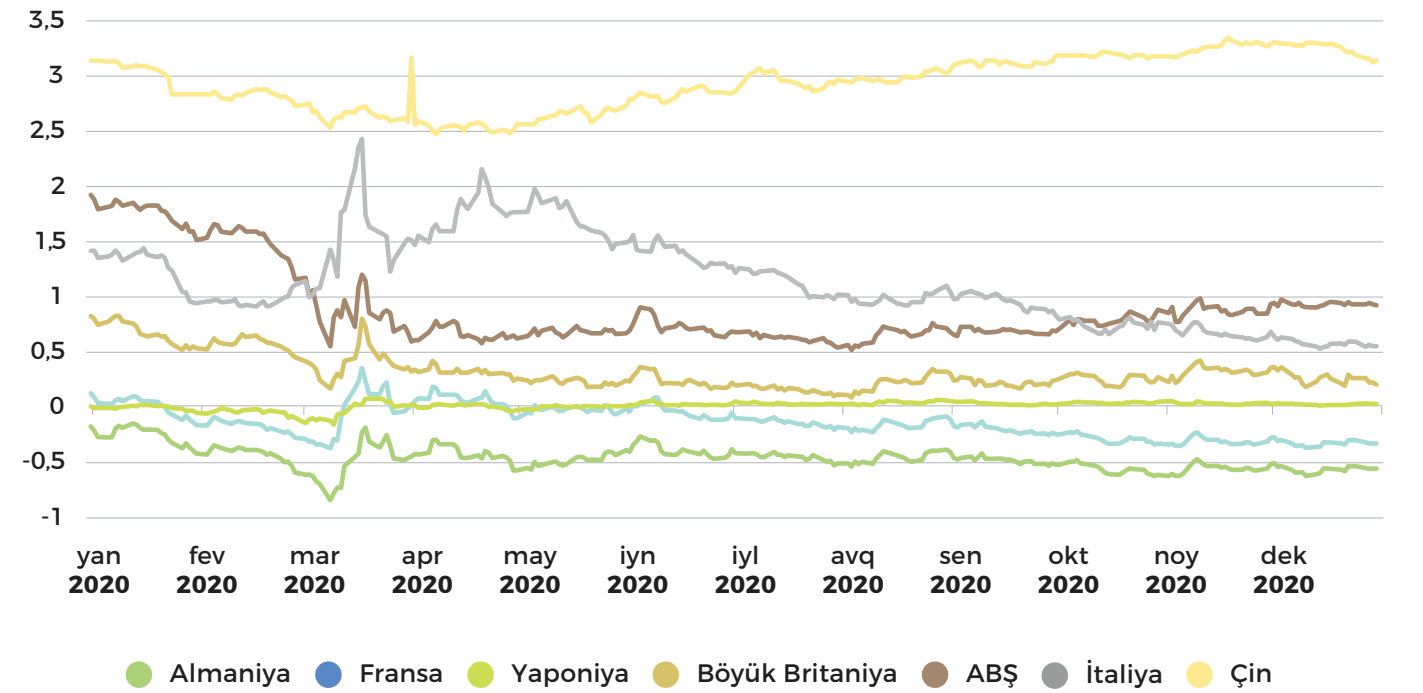
olmayacağını dəfələrlə qeyd etməsi investorlarda olan narahatlığı azaldaraq, aparılan monetar siyasətin həm iqtisadiyyat, həm də maliyyə bazarları üçün effektiv olması ilə nəticələndi. FED-in iqtisadi və inflyasiya gözləntilərinə əhəmiyyətli dərəcədə irəliləyiş olmadan monetar siyasətin dəyişməyəcəyini qeyd etməsi maliyyə bazarlarında olan riskləri də azaltmışdır.

Pandemiyanın iqtisadi təsirləri ilə mübarizədə Avropa Mərkəzi Bankı (AMB) daha çox qeyri-ənənəvi monetar siyasətdən istifadə etmişdir. Bunun səbəbi isə bu regionda faiz dərəcələrinin bir qədər də azaldılmasının artıq öz effektivliyini itirməsinin müşahidə olunmasıdır. Buna görə, AMB aktivlərin artırılması siyasətinə Pandemiya dövründə Təcili Satınalma Proqramı (PEPP) və Aktivlərin Satınalma Proqramı (APP) vasitəsi ilə davam edərək öz aktivlərini 2,4 milyard avro dəyərində artırmışdır. Ümumilikdə, 2020-ci ildə AMB-nin aktivlərinin ÜDM-ə nisbətdə olan payının 40%-dən 62%-ə kimi artması müşahidə olunmuşdur. Uzun müddətli yenidən maliyyələşdirmə ("LTRO") və Hədəfli uzunmüddətli maliyyələşdirmə ("TLTRO-III") əməliyyatları vasitəsi ilə AMB yalnız aktivlərin geniş miqyaslı şəkildə artırılmasına deyil, həmçinin likvidliyin təmin olunmasına da nail olmuşdur. Aparılan israrlı pul

siyasəti nəticəsində AMB maliyyə bazarlarında mövcud olan risklərin azaldılmasına, şirkətlərin və istehlakçıların əlverişli şərtlərlə kreditlər əldə etməsinə və Avrozonada üzləri tərəfindən borclanmaların artmasından irəli gələn risklərin yumşaldılmasına müvəffəq olmuşdur.

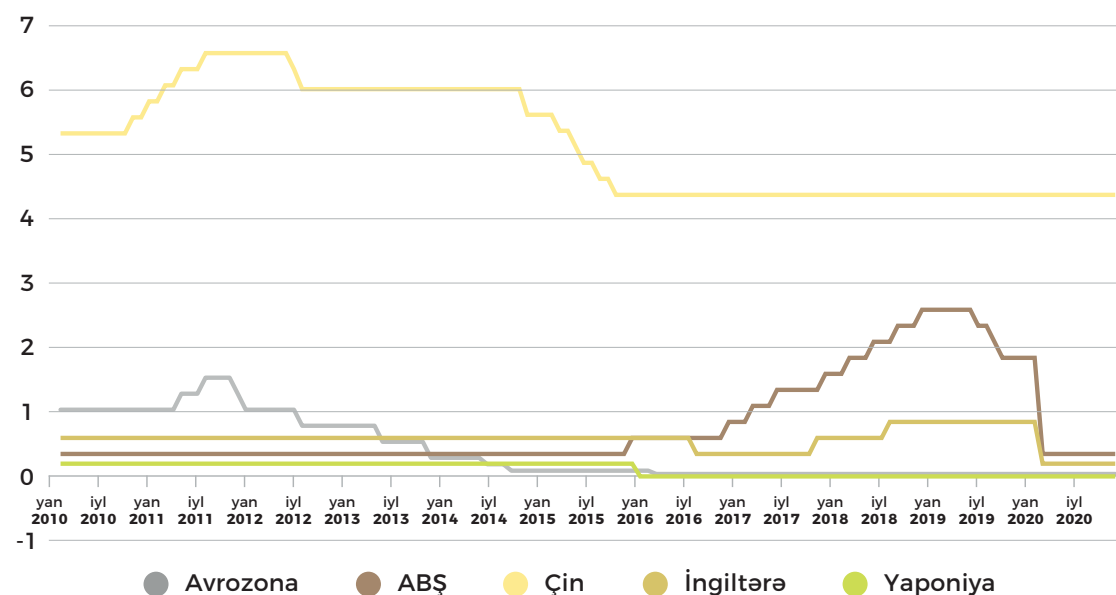
İngiltərə Mərkəzi Bankı (İMB) FED kimi müxtəlif monetar siyasət vasitələrindən istifadə edərək pandemiya və Breksit qeyri-müəyyənliyindən zərər görmüş Britaniya iqtisadiyyatı və maliyyə bazarlarını qorumağa çalışmışdır. İqtisadi proqnozların kəskin şəkildə pisləşdiyi bir mühitdə İMB uçot dərəcəsini 0,75%-dən 0,10%-ə qədər endirmişdir. Bundan əlavə, İngiltərə Mərkəzi Bankı aktivlərinin həcmi ÜDM-ə olan nisbətini 37%-ə qaldıraraq, nominal dəyerdə 315 milyon funt sterlinq artım əldə etmişdir. Və nəhayət, İMB maliyyələşdirmə proqramı ("Term Funding Scheme") vasitəsi ilə maliyyə təşkilatlarına uzun müddətli kreditlərin verilməsini həyata keçirmiş və həmçinin kiçik və orta sahibkarlara olan kreditlərini artıran banklar üçün əlavə likvidlik təmin etmişdir. Şübhəsizki, aparılan bu siyasət ikinci rübdə müşahidə olunan ÜDM-in 18%-lik tənəzzülündən sonra ilin qalan hissəsində dirçəlməyə təkan vermişdir.

Qrafik 5.2.3. 10-illik gəlirlilik dərəcələri

MƏNBƏ: BLUMBERQ

Qrafik 5.2.4. Aparıcı ölkələrin mərkəzi banklarının uçot dərəcələri (2010-2020-ci illər, faiz ilə)

MƏNBƏ: BLUMBERQ

SABİT GƏLİRLİ QIYMƏTLİ KAÇIZLAR BAZARI

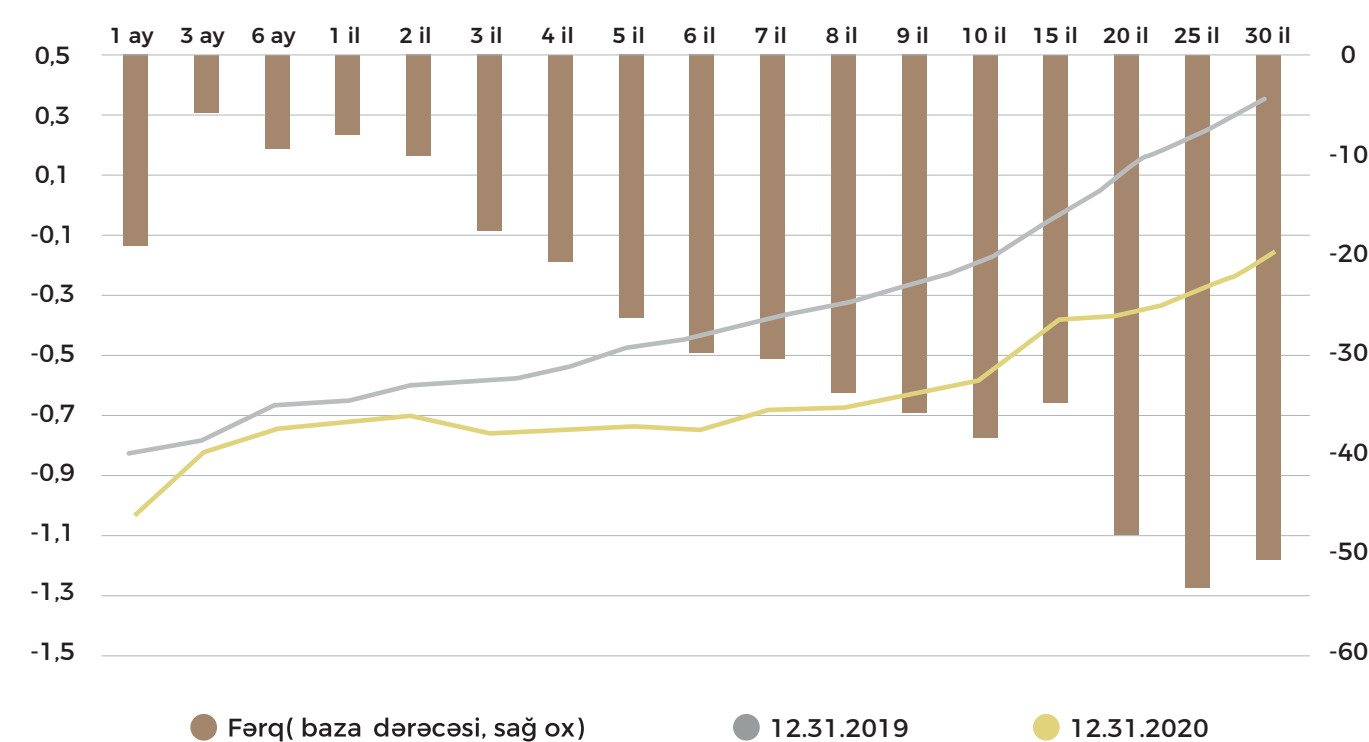
Koronavirus pandemiyasının Avropada və ABŞ-da sürətlə yayılması nəticəsində 2020-ci ilin birinci rübündə sabit gəlirli qiymətli kağızlar bazarında gəlirlilik səviyyəsi maliyyə bazarlarının digər sahələrində olduğu kimi aşağı səviyyədə olmuşdur. Bir sıra ölkələrdə borclanma səviyyəsinin artmasına baxmayaraq, koronavirus pandemiyasına cavab olaraq aparıcı ölkələrdə yumşaq monetar və fiskal siyasətin aparılması və bunun potensial iqtisadi təsirləri, investorlar tərəfindən müsbət qarşılanmışdır. Aşağı uçot dərəcələri və aktivlərin satın alınma proqramları yenidən maliyyələşdirmə xərclərinin sabit saxlanılmasına və hətta bəzi hallarda azalmasına yol açdı. Ümumilikdə, faiz və spred dərəcələrinin azalması istiqrazların gəlirliliklərinin 2020-ci ildə yüksək olmasına səbəb olmuşdur.

2020-ci ildə uçot dərəcəsinin azaldılması, gərginləşən iqtisadi mühit nəticəsində investorların daha az riskli olan ABŞ dövlət istiqrazlarına yönəlməsi, və həmçinin digər ölkələrdən daxil olan kapital axınları nəticəsində ABŞ-ın suveren gəlirlilik əyrisində 140 baza dərəcəsinə azalma müşahidə olunmuşdur. Daha sonra gəlirlilik əyrisinin qısa və orta müddətli hissəsi ilin son rübünə kimi sabit qalmışdır. İlin sonuna doğru isə, COVID-19 əleyhinə peyvəndin hazırlanması ilə bağlı açıqlamaların ardından inflyasiya və iqtisadi proqnozlarda olan irəliləyiş gəlirlilik əyrisinin uzun müddətli hissəsinin qalxmasına yol açmışdır. Korporativ istiqrazlarının spred səviyyələrinə gəldikdə isə, birinci rübdəki kəskin artımdan sonra FED tərəfindən müdaxilələr spred dərəcələrini pandemiyadan əvvəlki səviyyəyə qaytarmağı bacarmışdır.

Avrozona üçün əsas sayılan gəlirlilik əyrisinə gəldikdə isə, Almaniya suveren istiqrazlarının gəlirlilik əyrisində də azalma müşahidə olunmuşdur. Lakin bu effekt gəlirlilik əyrisinin uzun müddətli hissəsində özünü daha aşkar şəkildə göstərmişdir. Belə ki, 2020-ci ildə uzun müddətli suveren istiqrazların gəlirlilik səviyyəsi qısa müddətli hissənin 5-20 baza dərəcə enməsi ilə müqayisədə uzun müddətli hissəsi 30-50 baza dərəcəsi qədər aşağı düşmüşdür. Nəticədə Almaniya suveren istiqrazlarının gəlirlilik əyrisi 2020-ci ilin əvvəli ilə müqayisədə daha sabit şəkildə tamamlanmışdır. Digər bir tərəfdən isə, iqtisadi şəraitin pisləşməsi və AMB-nin yeni prezidenti Kristin Laqardın bəzi açıqlamaları nəticəsində 2020-ci ilin birinci rübündə İtaliya, İspaniya və Portuqaliya kimi periferik ölkələrin istiqrazlarının faiz dərəcələrində artım müşahidə olunmuşdur. Daha sonra isə, AMB-nin Avrozona ölkələri üçün yenidən maliyyələşdirmə xərclərini aşağı səviyyələrdə saxlanılmasını hədəfləməsi, 750 milyard avroluq bərpa fondunun yaradılması və aktivlərin satınalma prosesinin davam etdirilməsi Cənubi Avropa ölkələrinin spredlərinin aşağı dərəcələrə qayıtmasına kömək etmişdir. Nəticədə, 10 illik Bund-BTPS spredləri 2020-ci ilin mart ayında olan 200 baza dərəcəsinə enərək il 110 baza dərəcəsinə bitirmişdir. Avrozonadakı şirkətlərin istiqraz spredləri də mart ayının sonunda yuxarı səviyyədə olsa belə, ilin sonuna kimi AMB-nin kəmiyyət yumşaldılması proqramlarına görə pandemiyadan əvvəlki ortalama dərəcələrdən daha aşağı səviyyəyə qayıda bilməmişdir.

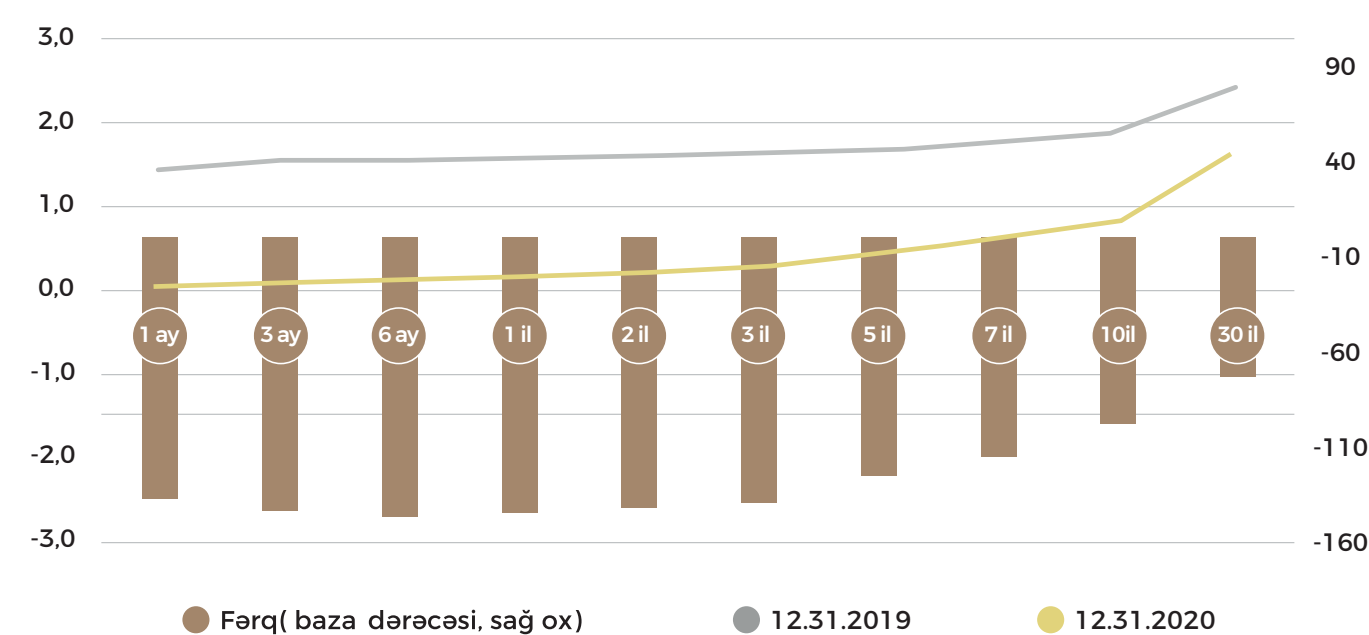
Borclanma səviyyəsinin ÜDM-ə olan nisbətinin 85%-dən 100%-ə kimi yüksəlməsinə baxmayaraq, mərkəzi bankın aktivləri satınalma proqramları, pandemiyanın iqtisadiyyata mənfi təsirləri və davam edən Breksit qeyri-müəyyənliliyinə görə ABŞ və Almaniya suveren istiqrazlarının gəlirlilik əyrisinin istiqaməti kimi Böyük Britaniya suveren istiqrazlarının gəlirlilik əyrisi də 2020-ci ildə 60-80 baza dərəcəsinə aşağı enmişdir. İngiltərə Mərkəzi Bankının mənfi uçot dərəcəsinin monetar siyasətin bir parçası olduğunu açıqlamasından sonra tarixdə ilk dəfə qısa və orta müddətli suveren istiqrazların gəlirlilik dərəcəsi mənfiyə düşmüş və ilin sonuna kimi bu səviyyədə qalmışdır. 10 illik suveren istiqrazlarının gəlirlilik əyrisi isə yanvar ayı ilə müqayisədə 60 baza dərəcəsi enərək 2020-ci ili 20 baza dərəcəsinə bitirmişdir.

Qrafik 5.2.5. Almaniya suveren istiqrazlarının gəlirlilik əyrisi (faiz ilə)

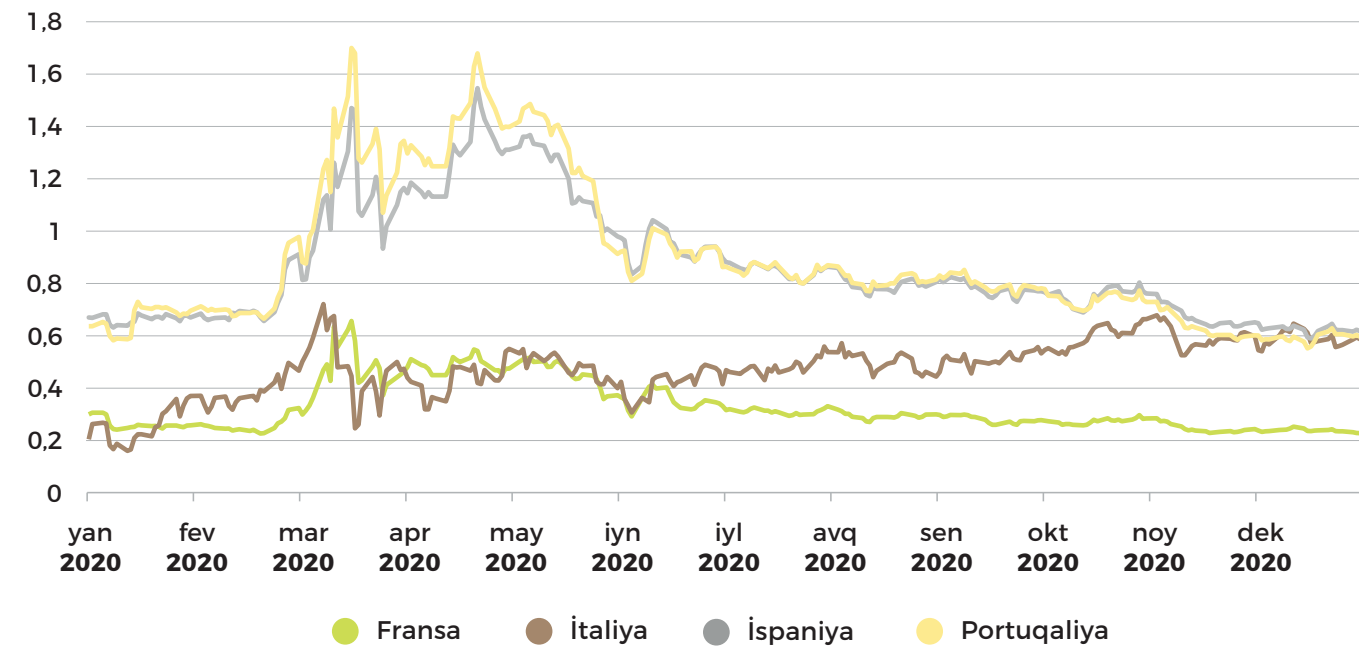
MƏNBƏ: BLUMBERQ

Qrafik 5.2.6. ABŞ suveren istiqrazlarının gəlirlilik əyrisi (faiz ilə)

MƏNBƏ: BLUMBERQ

Qrafik 5.2.7. Almaniya suveren istiqrazları ilə müqayisədə 10 illik spredlər (faiz ilə)

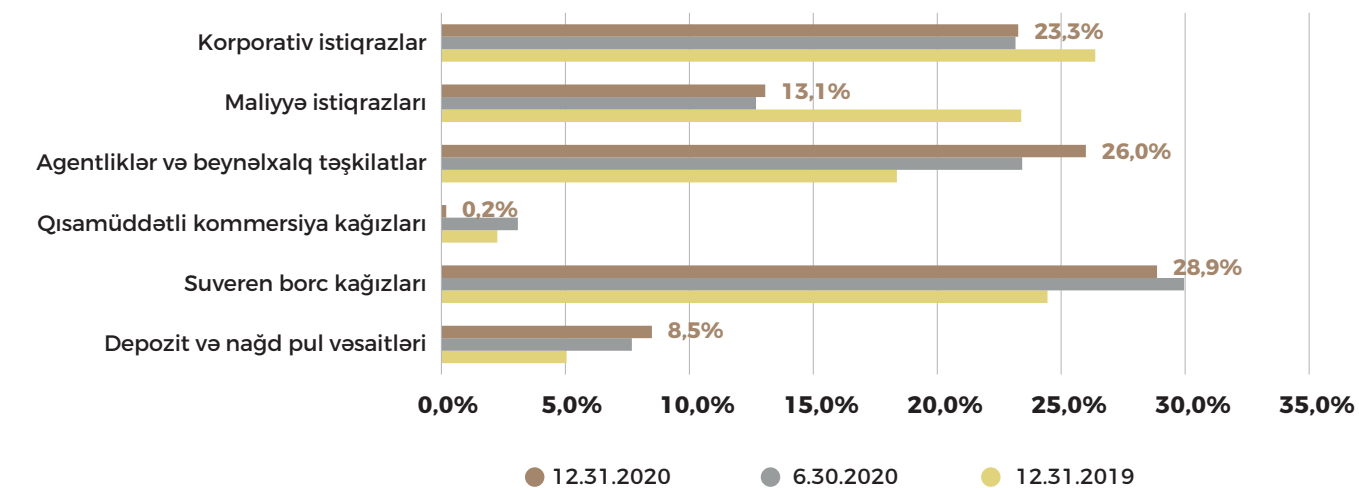

MƏNBƏ: BLUMBERQ

ARDNF-NİN SABİT GƏLİRLİ QIYMƏTLİ KAĞIZLARA İNVESTİSİYASI

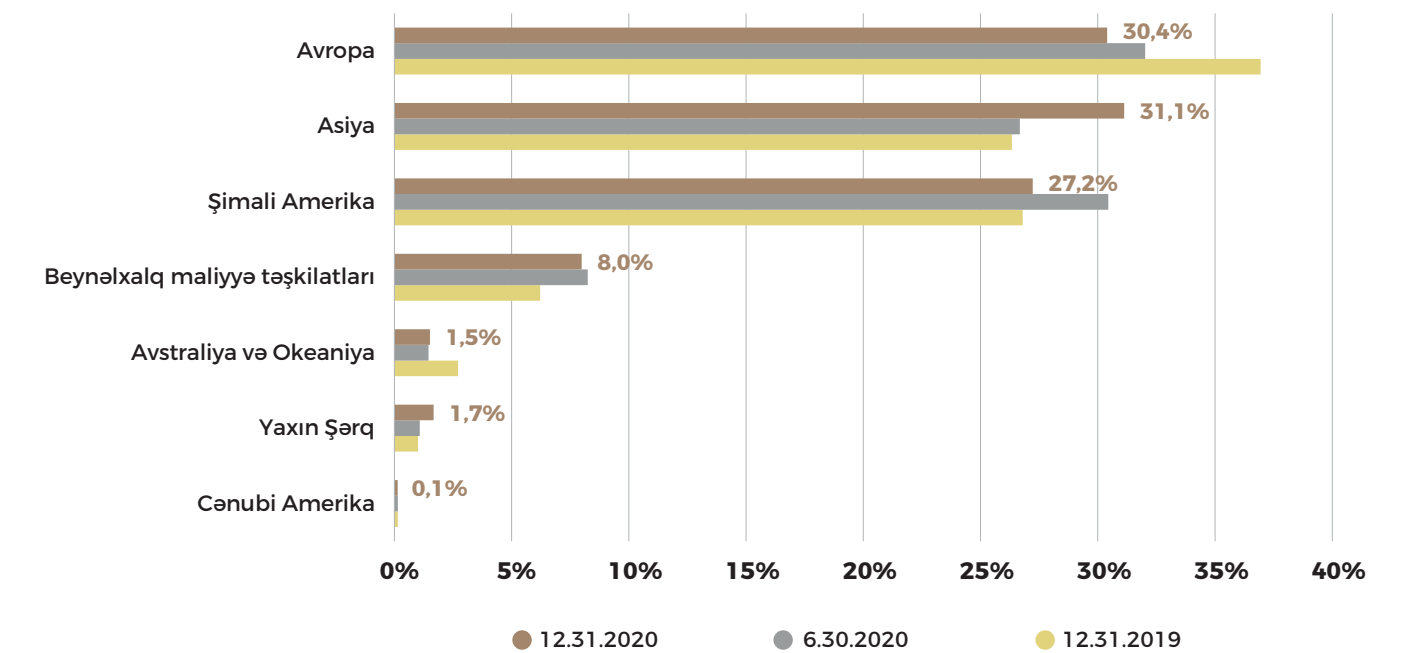
2020-ci ildə ARDNF-nin qısamüddətli kommersiya kağızlarına və xüsusilə maliyyə sektoru olmaqla korporativ istiqrazlara olan investisiyalarının həcmi ötən ilə nisbətən əhəmiyyətli dərəcədə azaldılmışdır. Bu investisiyalar suveren dövlət istiqrazlarına və agentliklər və beynəlxalq təşkilatların emissiya etdiyi istiqrazlara investisiyalarla əvəz edilmişdir. ARDNF tərəfindən yüksək reytingli və aşağı riskli qiymətli kağızlara investisiyaların artırılması strategiyası davam etdirilmişdir. Suveren dövlət istiqrazlarına olan investisiyaların pay bölgüsü son ildə 24,5%-dən 28,9%-ə artmışdır. Agentliklər və beynəlxalq təşkilatların istiqrazlarına olan investisiyaların payı isə 18,4%-dən 26%-ə qalxmışdır. Bundan əlavə, korporativ və maliyyə istiqrazlarının pay bölgüsü müvafiq olaraq 26,4% və 23,4%-dən 23,3% və 13,1% səviyyəsinə azaldılmışdır. Aşağı gəlirliliyi və məhdud imkanlara görə portfəldə qısamüddətli kommersiya kağızlarının həcmi də azaldılmışdır.

Qrafik 5.2.8. Sabit gəlirli qiymətli kağızlar portfelinin müxtəlif alətlər üzrə bölgüsü

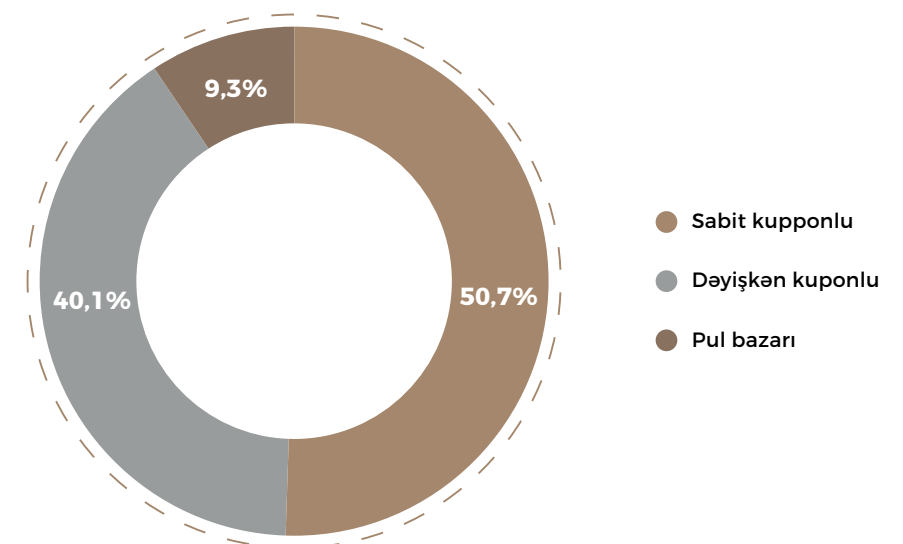
2020-ci ildə ARDNF sabit gəlirli qiymətli kağızlar portfelinin regionlar üzrə diversifikasiyası siyasətinə davam etmişdir. ARDNF Avropaya olan investisiyaların həcmi azaltmış (30,4%), lakin Asiya regionuna olan investisiyalarının həcmi 31,1%-ə qədər artırmışdır. Bundan əlavə, beynəlxalq maliyyə təşkilatlarına investisiyalar artırılaraq 8% ətrafında saxlanılmışdır. Digər regionlardakı investisiyaların sabit gəlirli qiymətli kağızlar portfelinəki çəkisi təqribən eyni qalmışdır.

Qrafik 5.2.9. Sabit gəlirli qiymətli kağızlar portfelinin coğrafi regionlar üzrə bölgüsü (faiz ilə)

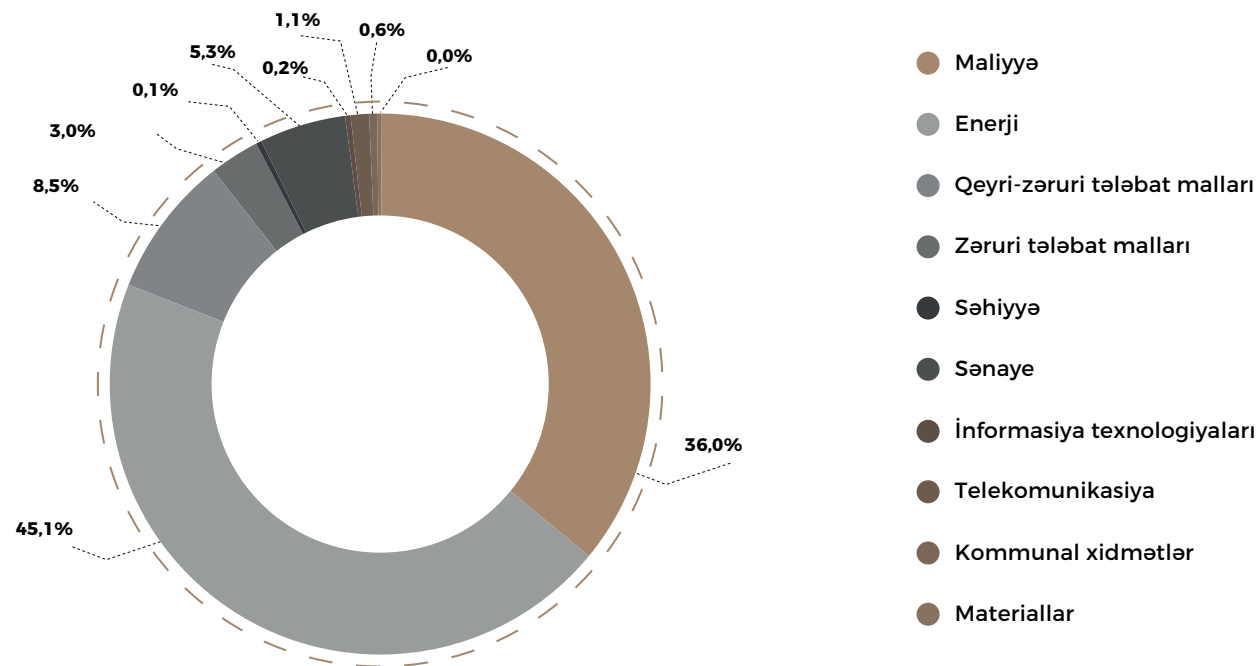
2020-ci ildə ARDNF-nin sabit gəlirli qiymətli kağızlar portfelinin müxtəlif istiqraz növləri üzrə bölgüsündə ciddi dəyişikliklər baş verməmişdir. Sabit kuponlu istiqrazların ümumi payı artırılaraq 47,8%-dən 50,7%-ə çatdırılmışdır. Dəyişən kuponlu istiqrazlara nəzər saldıqda isə onların ümumi payı 43,7%-dən 40,1%-ə endirilmişdir. Artan iqtisadi risklər mühiti səbəbindən sabit kuponlu istiqrazların həcmi 2020-ci il ərzində qismən artırılmışdır. Qeyd edilmiş strategiyaların başlıca məqsədi faiz dərəcələrinin azaldılmasından faydalanmaq olmuşdur.

Qrafik 5.2.10. Sabit gəlirli qiymətli kağızlar portfelinin müxtəlif istiqraz növləri üzrə bölgüsü (faiz ilə)

Əlavə olaraq, sabit gəlirli qiymətli kağızlar portfelinin sənaye və sektorlar üzrə diversifikasiyası əvvəlki maksimallığını qorumuşdur. 2020-ci ildə sabit gəlirli qiymətli kağızlar portfelində sektorlar üzrə ən yuxarı paylar enerji, maliyyə və qeyri-zəruri tələbat malları sektorlarına düşmüşdür.

Qrafik 5.2.11. Sabit gəlirli qiymətli kağızlar portfelinin müxtəlif sektor növləri üzrə bölgüsü

SƏHM İNVESTİSİYALARI

Səhm bazarlarının icmalı

2020-ci il pandemiyanın yaratdığı qeyri-müəyyənliklərin hökm sürdüyü bir il oldu. İnvestorlar bu ili səhm bazarı tarixindəki ən təlatümlü illərdən biri kimi xatırlayacaqlar.

ABŞ və Çin arasındakı ticarət sövdələşməsində gərginliyin azalması ilin müsbət göstərici ilə başlamasına və səhm bazarının fevral ayında ən yüksək gəlirlilik səviyyəsinə çatmasına səbəb oldu. Lakin mart ayında virusun kəskin yayılması və nəticədə yaranan iqtisadi geriləmə səhm bazarlarının çökməsinə səbəb oldu. Mart ayında işsizlik müavinəti üçün müraciət edən amerikalıların sayı iki həftə ərzində rekord həddə çataraq 6 milyonu keçdi. 2020-ci ilin ikinci rüb ÜDM-i əvvəlki rüblə müqayisədə Avropa İttifaqında 11,4%, ABŞ-da isə 9,1% azalma sərgilədi. Bu, tarixdə rüblər arası müşahidə olunan ən kəskin azalma idi. Zəif iqtisadi göstəricilər üçüncü rübdə yumşaldıcı monetar

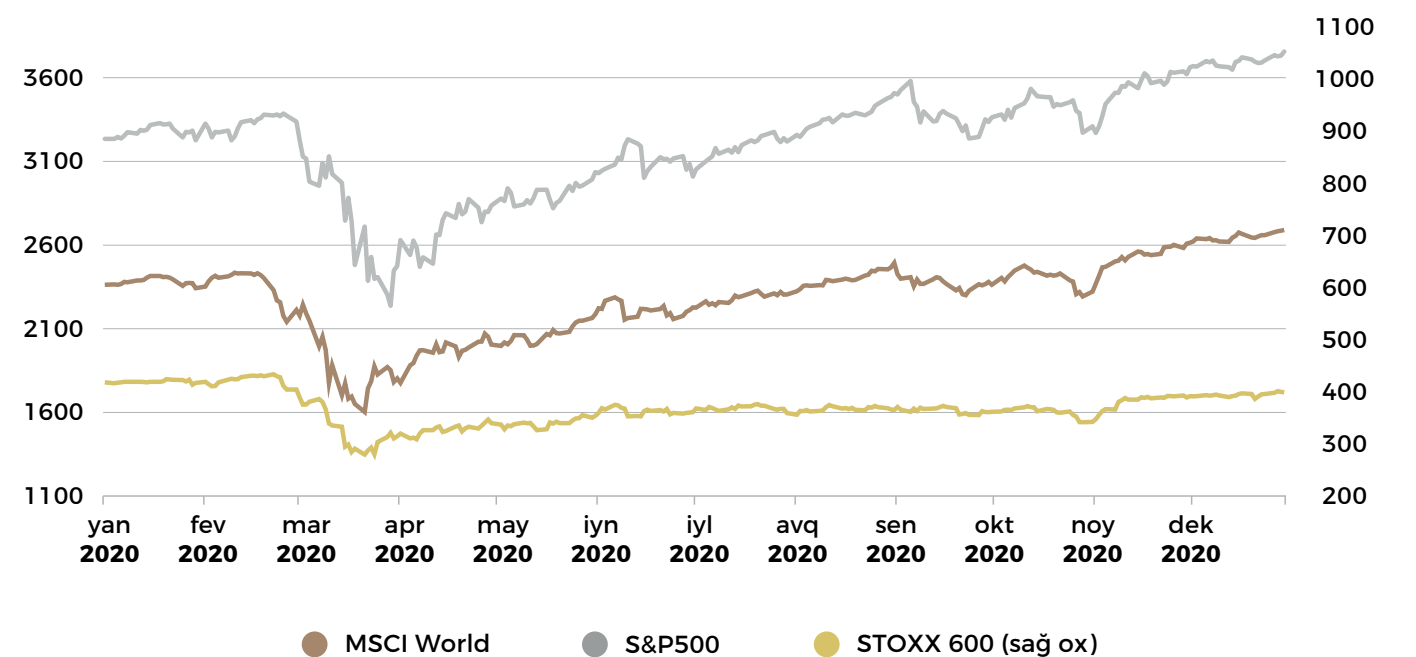
və fiskal siyasət və stimullaşdırıcı tədbirlər nəticəsində qismən bərpa olundu. ABŞ Federal Ehtiyat Sistemi (FED) iqtisadi geriləməni aradan qaldırmaq üçün qısamüddətli faiz dərəcəsini 0 - 0,25% aralığına saldı və 700 milyard ABŞ dolları həcmində büdcə layihəsini təqdim etdi. İngiltərə Mərkəzi Bankı bank faizini 0,1%-ə endirdi. Avropa İttifaqı ölkələri isə koronavirus pandemiyasının fəsadlarını aradan qaldırmaq məqsədi ilə 1,8 trilyon avroluq yardım layihəsini təsdiqlədi.

İlin əvvəlindəki itkilərə baxmayaraq, səhm bazarları mürəkkəb 2020-ci ili gəlirliliklə bitirdi. Virusun yayılmasının qarşısının alınması üçün qoyulan məhdudiyyətlərin tədricən aradan qaldırılması, davam edən yumşaq pul siyasəti, koronavirus əleyhinə peyvəndlə bağlı müsbət xəbərlərin olması və bazarda volatillik yaradan ABŞ

seçkilərinin bitməsi səhm bazarının dirçəlməsinə öz tövəsinə verdi. İnkişaf etmiş bazar səhmlərini əhatə edən "MSCI World" indeksi ilin sonuna 14% gəlirlilik sərgilədi. Avropa səhm bazarlarının aparıcı göstəricisi olan "Euro STOXX 600" indeksi 4%, ABŞ səhm bazarlarının əsas göstəricisi olan "S&P 500" indeksi isə 16% gəlirlilik göstərərək ili başa vurdu. Pandemiyanın sektorlara təsiri qeyri-mütənasib oldu. Enerji sektoru 34% olmaqla ən aşağı gəlirlilik sərgiləyən sektor oldu. Aşağı faiz dərəcələrindən və kredit itkilərindən

daha çox zərər görmüş maliyyə sektoru və səyahət məhdudiyyətləri səbəbindən zəif fəaliyyət göstərən aerokosmik şirkətləri özündə cəmləyən sənaye sektoru da aşağı gəlirlilik göstərən sektorlar kimi qeydə alındı. Texnologiya sektoru pandemiya dövründə evdən iş rejiminə keçilməsi, oyun və e-ticarətin sürətlə artması nəticəsində 43% olmaqla sektorlar arasında qalib oldu. Qeyri-zəruri tələbat malları, zəruri tələbat malları, istehlakçı xidmətləri, materiallar və səhiyyə yüksək nəticə göstərən sektorlar sırasında idi.

Qrafik 5.2.12. Qlobal indekslərin gəlirliliyi

ARDNF-NİN SƏHM PORTFELİ

2020-ci ilin sonuna səhmlərin ümumi portfeldə həcmi əvvəlki il ilə müqayisədə 10,96%-dən 12,30%-ə qalxmışdır. İl ərzində ARDNF-nin ümumi səhm portfelinin yerli valyutada gəlirliliyi 9,83% (ABŞ dollarında 13%) təşkil etmişdir. ARDNF səhm portfelinin qiymət dəyişkənliyinin azaldılması məqsədi ilə portfelin böyük hissəsini "MSCI World" indeksinə investisiya etmişdir və bu indeksi replikasiya edən səhm portfeli il ərzində yerli valyutada 14,01% (ABŞ dollarında 16,58%) gəlirlilik göstərmişdir.

Daxili idarəetmədə olan və "S&P 100" indeksini replikasiya edən portfel il ərzində 21,36% gəlirlilik əldə etmişdir. ARDNF Rusiyanın dövlət tərəfindən idarə olunan və aparıcı banklarından biri olan VTB Bankın səhm payına sahibdir. İlin sonuna VTB Bankın səhmlərindən olan gəlirlilik Rusiya rublunda -15,83%, ABŞ dollarında isə -29,04% təşkil etmişdir. "MSCI Europe ex-UK" indeksi portfelinin gəlirliliyi isə avroda 2,18%, ABŞ dollarında isə 1,90% təşkil etmişdir.

2020-ci il özəl səhm bazarlarının icmalı

COVID-19 pandemiyasına və iqtisadi durğunluğa baxmayaraq, özəl səhm fond menecerləri 2020-ci ildə yeni investisiya layihələrinə sərmayə qoymağa davam etdirmişdilər. İqtisadi yavaşlama zamanı özəl səhm bazarlarında idarə olunan aktivlərin həcmi 2019-cu ilin dekabr ayından 2020-ci ilin iyun ayına qədər 6,1% artmışdır. Bununla da artım tempinin son on ilin ortalama artım tempi olan 9,9%-dən aşağı olmasına baxmayaraq, artımın önümüzdəki illərə doğru sürətlənməsi gözlənilir.

Ötən il ərzində şirkət satılmalarının və yeni cəlb edilmiş vəsaitlərin həcmi beş illik ortalama ilə müqayisədə azalmışdır. Qlobal investisiya bazarının digər seqmentlərində olduğu kimi, özəl səhmlər sahəsində də investorların aktivliyi aprel-may aylarında kəskin şəkildə aşağı düşmüşdür. Bir sıra sektorlarda il ərzində alqı-satqı üzrə bağlanmış əqdlərin sayı yüksək olmasa da, üçüncü rübdə investisiyaların həcmi və sayı əvvəlki səviyyələrinə qayıtmışdır. Bununla da, ilin ikinci yarısında özəl səhm investisiya fəaliyyətinin yenidən canlanması müşahidə olunmuşdur.

Qeyd edilməlidir ki, özəl səhmlərin üstünlüklərindən biri iqtisadi durğunluq dövründə daha sürətli bərpa olma qabiliyyətinə malik olmasıdır. Bundan əlavə, özəl səhm fond menecerləri portfel şirkətləri üzərində daha çox nəzarət gücünə sahib olduğundan bu, onlara şirkətin dəyərini artırmaqda ən uyğun strategiyanı seçmək və şirkətin satılmasını ən əlverişli zamanda həyata keçirmək imkanı yaradır. Həmçinin iqtisadi yavaşlama zamanı özəl səhm fond menecerləri şirkətləri cəlb edici qiymətlə əldə edə bilirlər. Bu baxımdan COVID-19 pandemiyası özəl səhm şirkətlərinə rekord 1,4 trilyon ABŞ dollarlıq istifadə edilməmiş vəsaiti yerləşdirmək üçün həm fürsət, həm də çətinliklər yaratmışdır.

İqtisadi aktivliyin bərpası və ilin sonuna doğru qlobal özəl səhm bazarlarındakı fəaliyyət həcminin müsbət dinamikası növbəti illərdə investisiya əqdlərinin sayına ciddi müsbət təsir göstərəcəyi ehtimalını artırır. Proqnozlar menecerlərin səhiyyə və informasiya texnologiyası kimi pandemiyaadan daha az mənfi təsirə məruz qalmış sektorlara yatırım etməyə davam edəcəyini göstərir. Davam edən qeyri-müəyyənliyə baxmayaraq, özəl səhm şirkətləri vəziyyətə qısa müddətdə uyğunlaşmağı bacarmışdır. Hal-hazırda fond menecerlərinin əksəriyyəti portfellerindəki pandemiyaadan daha çox mənfi təsirə məruz qalmış şirkətlərə dəyən zərərin aradan qaldırılması və investisiya portfellerinin yeni yaranmış reallığa uyğunlaşdırılması istiqamətində fəaliyyətlərini davam etdirirlər.

ARDNF-NİN ÖZƏL SƏHM PORTFELİ

2020-ci il ərzində ARDNF 5 özəl səhm fonduna investisiya etmişdir. Aşağıda bu investisiyalar haqqında qısa məlumat verilir:

- “CVC Capital Partners VIII”, “CVC Capital Partners” tərəfindən idarə olunan 21,3 milyard avroluq fonddur. Fond, Avropa və Şimali Amerika daxilində iri və orta ölçülü müəssisələrin alışlarını həyata keçirməyi hədəfləyir. ARDNF bu fonda 40 milyon avro həcmində investisiya etmişdir.
- “Vitruvian Investment Partners IV”, “Vitruvian Partners” tərəfindən idarə olunan 4 milyard avroluq fonddur. Fond, Avropada əsasən sürətli inkişaf edən şirkətlərə investisiya qoymağı hədəfləyir. ARDNF bu fonda 40 milyon avro həcmində investisiya etmişdir.
- “KKR Asian Fund IV”, KKR tərəfindən idarə olunan 13,1 milyard ABŞ dollarlıq fonddur. Fondun məqsədi Asiya-Sakit Okean bölgəsindəki satınalma investisiyalarına sərmayə qoymaqdır. ARDNF bu fonda 40 milyon ABŞ dolları həcmində vəsait ayırmışdır.
- “Ares Corporate Opportunities Fund VI”, “Ares Management Corp” tərəfindən idarə olunan 3,2 milyard ABŞ dolları dəyərində olan fonddur. Fond, əsasən Şimali Amerika və Avropada enerji, pərakəndə satış, sənaye, səhiyyə, xidmət sektoruna investisiyalar həyata keçirməyi hədəfləyir. ARDNF bu fonda 40 milyon ABŞ dolları həcmində investisiya etmişdir.
- “Thoma Bravo Explore Fund”, “Thoma Bravo” tərəfindən idarə olunan 1,1 milyard ABŞ dolları həcmində fonddur. Fond proqram və texnologiya şirkətlərinə investisiya qoymağı hədəfləyir. ARDNF fonda 30 milyon ABŞ dolları həcmində vəsait ayırmışdır.

Qeyd: Fondların yuxarıda qeyd olunmuş həcmələri ARDNF tərəfindən investisiya tarixlərinə olan hədəf həcmələrini göstərir və fondların son həcmələrindən fərqlənə bilər.

Cədvəl 5.2.1. ARDNF-nin əvvəlki illərdə həyata keçirdiyi özəl səhm investisiyaları

Fondlar	İnvestisiya ili	Baza valyutası	İnvestisiya məbləği, milyon
"ALAC Fund"	2010	ABŞ dolları	100
"Global Infrastructure Fund"	2013	ABŞ dolları	200
"The Catalyst Fund"	2013	ABŞ dolları	50
"NB Caspian Fund"	2016	ABŞ dolları	300
"EBRD EPF"	2016	Avro	100
"Carlyle Partners VII"	2017	ABŞ dolları	50
"Blackstone Core Equity Partners"	2017	ABŞ dolları	50
"BC European Partners X"	2017	Avro	56
"Apollo Fund IX"	2017	ABŞ dolları	85
"FSI Mid-market Growth Fund"	2017	Avro	20
"Carlyle Europe V"	2018	Avro	50
"Warburg Pincus Global Growth"	2018	ABŞ dolları	50
"Vista Equity Partners VII"	2018	ABŞ dolları	40
"Thoma Bravo XIII"	2018	ABŞ dolları	25
"Baring Private Equity Asia VII"	2018	ABŞ dolları	50
"PAG Asia III"	2018	ABŞ dolları	30
"Dyal Capital Partners IV"	2019	ABŞ dolları	25
"Cinven Fund VII"	2019	Avro	48
"Green Equity Investors VIII"	2019	ABŞ dolları	50
"Brookfield Infrastructure Fund IV"	2019	ABŞ dolları	50

Qrafik 5.2.13. Özəl səhm fondlarının regionlar üzrə bölgüsü	Qrafik 5.2.14. Özəl səhm fondlarının sektorlar üzrə bölgüsü																																												
<table><tr><td>Latın Amerikası və Karib hövzəsi</td><td>4,5%</td></tr><tr><td>Şimali Amerika</td><td>35,6%</td></tr><tr><td>Afrika</td><td>6,1%</td></tr><tr><td>Qlobal</td><td>13,0%</td></tr><tr><td>Asiya və Sakit Okean hövzəsi</td><td>16,6%</td></tr><tr><td>Avropa</td><td>24,2%</td></tr></table>	Latın Amerikas ı və Karib hövzəsi	4,5%	Şimali Amerika	35,6%	Afrika	6,1%	Qlobal	13,0%	Asiya və Sakit Okean hövzəsi	16,6%	Avropa	24,2%	<table><tr><td>Aktivlərin idarə olunması</td><td>6%</td></tr><tr><td>Biznes xidmətləri</td><td>2%</td></tr><tr><td>Əsas istehsal malları</td><td>1%</td></tr><tr><td>Səhiyyə</td><td>7%</td></tr><tr><td>Sənaye</td><td>8%</td></tr><tr><td>Bank olmayan maliyyə institutları</td><td>5%</td></tr><tr><td>Neft və qaz</td><td>1%</td></tr><tr><td>Daşınmaz əmlak</td><td>2%</td></tr><tr><td>Bərpa olunan enerji</td><td>9%</td></tr><tr><td>Pərakəndə və ixtiyarı istehlak malları</td><td>11%</td></tr><tr><td>TMT</td><td>21%</td></tr><tr><td>İnfrastruktur</td><td>6%</td></tr><tr><td>Nəqliyyat və logistika</td><td>2%</td></tr><tr><td>Maliyyə xidmətləri</td><td>2%</td></tr><tr><td>Texnologiya və proqramlaşdırma</td><td>2%</td></tr><tr><td>Başqaları</td><td>15%</td></tr></table>	Aktivlərin idarə olunması	6%	Biznes xidmətləri	2%	Əsas istehsal malları	1%	Səhiyyə	7%	Sənaye	8%	Bank olmayan maliyyə institutları	5%	Neft və qaz	1%	Daşınmaz əmlak	2%	Bərpa olunan enerji	9%	Pərakəndə və ixtiyarı istehlak malları	11%	TMT	21%	İnfrastruktur	6%	Nəqliyyat və logistika	2%	Maliyyə xidmətləri	2%	Texnologiya və proqramlaşdırma	2%	Başqaları	15%
Latın Amerikas ı və Karib hövzəsi	4,5%																																												
Şimali Amerika	35,6%																																												
Afrika	6,1%																																												
Qlobal	13,0%																																												
Asiya və Sakit Okean hövzəsi	16,6%																																												
Avropa	24,2%																																												
Aktivlərin idarə olunması	6%																																												
Biznes xidmətləri	2%																																												
Əsas istehsal malları	1%																																												
Səhiyyə	7%																																												
Sənaye	8%																																												
Bank olmayan maliyyə institutları	5%																																												
Neft və qaz	1%																																												
Daşınmaz əmlak	2%																																												
Bərpa olunan enerji	9%																																												
Pərakəndə və ixtiyarı istehlak malları	11%																																												
TMT	21%																																												
İnfrastruktur	6%																																												
Nəqliyyat və logistika	2%																																												
Maliyyə xidmətləri	2%																																												
Texnologiya və proqramlaşdırma	2%																																												
Başqaları	15%																																												

Qeyd: Cədvəl 5.2.1. ilə qrafiklər 5.2.13. və 5.2.14.-də ARDNF-nin AZRİGS-ə olan investisiyası əks olunmayıb.

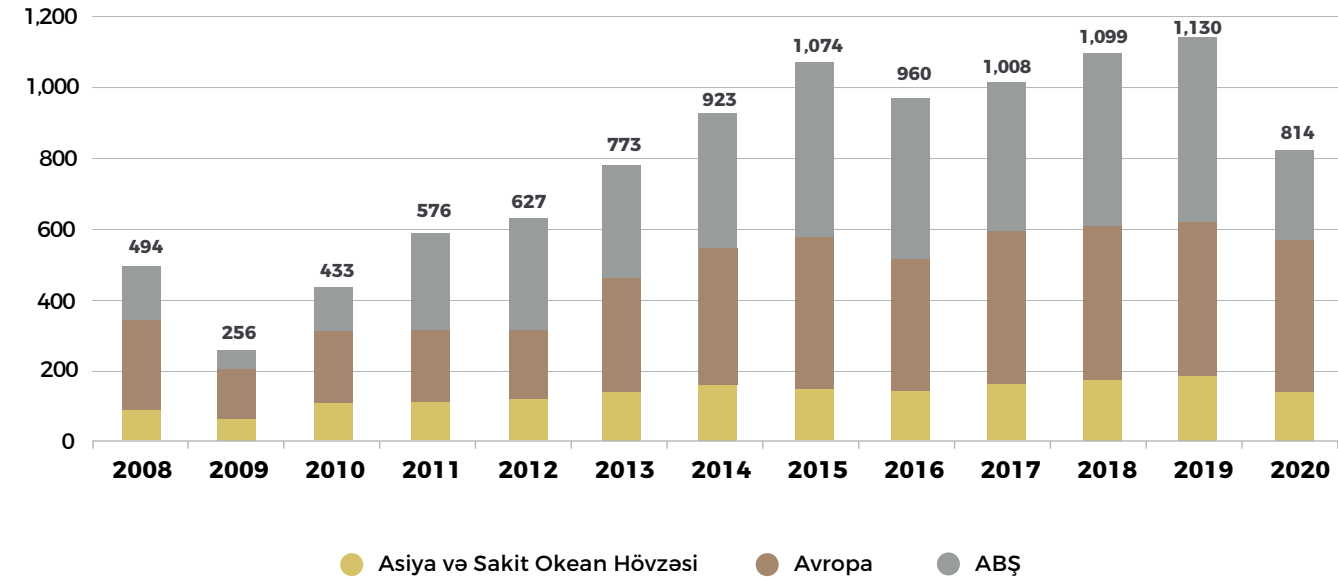
DAŞINMAZ ƏMLAK

Qlobal Daşınmaz Əmlak Bazarları

2020-ci il ərzində COVID-19 pandemiyası səbəbindən dünyada ciddi iqtisadi zəifləmə müşahidə olunmuş və 2008-ci il Qlobal Maliyyə Böhranından sonra iqtisadi göstəricilər ən aşağı səviyyəyə enmişdir. 2020-ci ildə dünya iqtisadiyyatı 4% geriləmişdir. İlin sonunda isə kütləvi vaksinasiya prosesinin başlanması pandemiyanın gücünün aşağı enməsinə kömək etmiş və 2021-ci il ərzində dünya iqtisadiyyatının 5% artımı proqnozlaşdırılmışdır (JLL, 2020).

2020-ci il ərzində dünyada kommersiya tipli daşınmaz əmlaklara investisiyaların həcmi 814 milyard ABŞ dolları olmuşdur və bu, 2019-cu il ilə müqayisədə 30% aşağıdır. Dünyaca məşhur araşdırma institutlarının proqnozlarına əsasən faiz dərəcələri gələcək on illikdə minimum səviyyələrdə olacaqdır və bu səbəbdən daşınmaz əmlaka investisiyaların gələcək illərdə yuxarı olacağı gözlənilir.

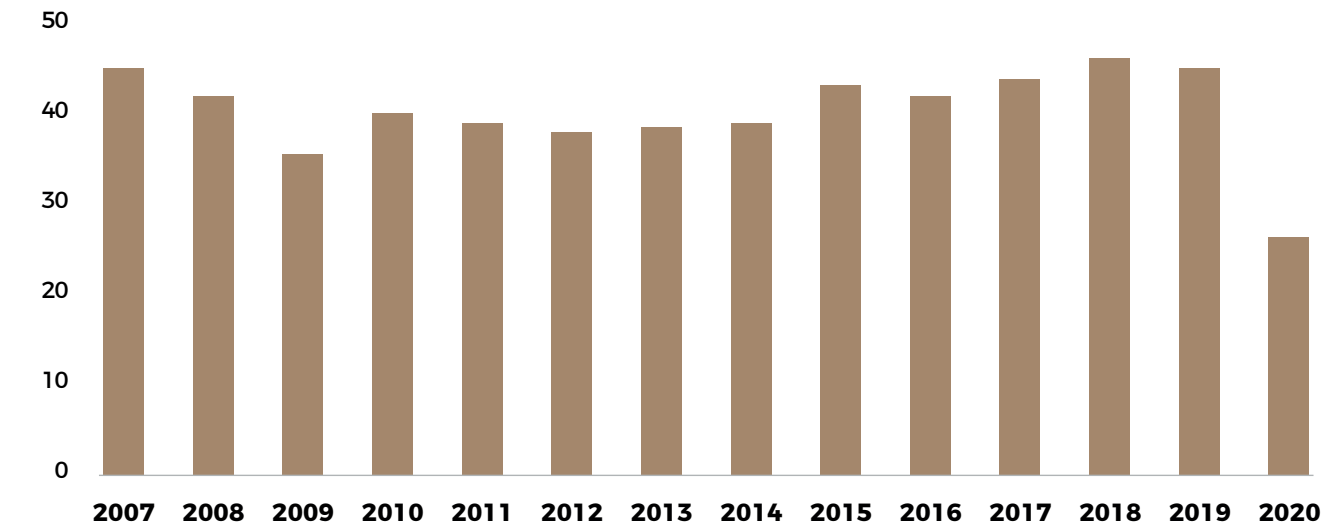
Qrafik 5.2.15. Regionlar üzrə daşınmaz əmlaka investisiya həcmi (milyard ABŞ dolları)

MƏNBƏ: REAL CAPITAL ANALYTICS, FEVRAL 2021

Ofis tipli daşınmaz əmlaklar üzrə yeni icarəyə sahə həcmi 2008-ci ildən sonra ən aşağı səviyyədə olmuş və icarəyə verilməmiş sahə həcmi artaraq 12,9% olmuşdur.

Qrafik 5.2.16. Qlobal ofis tipli daşınmaz əmlaklar üzrə icarəyə verilmiş sahə həcmi (milyon kvadrat metr)

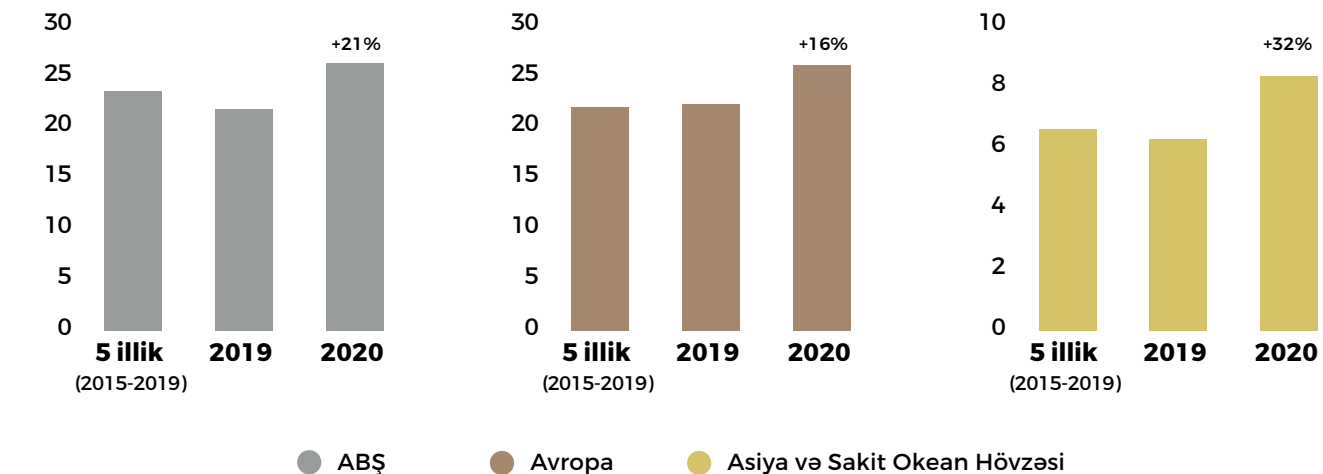

MƏNBƏ: JLL RESEARCH, YANVAR 2021

COVID-19 pandemiyasının daha çox yayıldığı ölkələrdə ticarət tipli daşınmaz əmlaklar üzrə göstəricilər aşağı səviyyələrdə olmuşdur. JLL araşdırma mərkəzinin proqnozlarına əsasən, dünyanın aparıcı daşınmaz əmlak bazarlarında ticarət tipli daşınmaz əmlakları üzrə sahələrin icarəyə verilməsi 2021-ci ildə əvvəlki illə müqayisədə daha yuxarı olacaq və bu tendensiya 2022-ci ildə də davam edəcəkdir.

Ofis və ticarət tipli daşınmaz əmlaklarla müqayisədə, hər üç regionda (ABŞ, Avropa və Asiya və Sakit Okean Hövzəsi regionları) logistika tipli daşınmaz əmlaklara tələb yuxarı olmuşdur. Bu tip daşınmaz əmlaklara tələbin yuxarı olmasının əsas səbəbi ticarət tipli daşınmaz əmlakların qapanması nəticəsində e-ticarətin daha da inkişaf etməsidir. ABŞ, Avropa və Asiya və Sakit Okean Hövzəsi regionlarında logistika tipli daşınmaz əmlaklar üzrə icarəyə verilmiş sahə həcmi əvvəlki illə müqayisədə müvafiq olaraq 21%, 16% və 32% artmışdır.

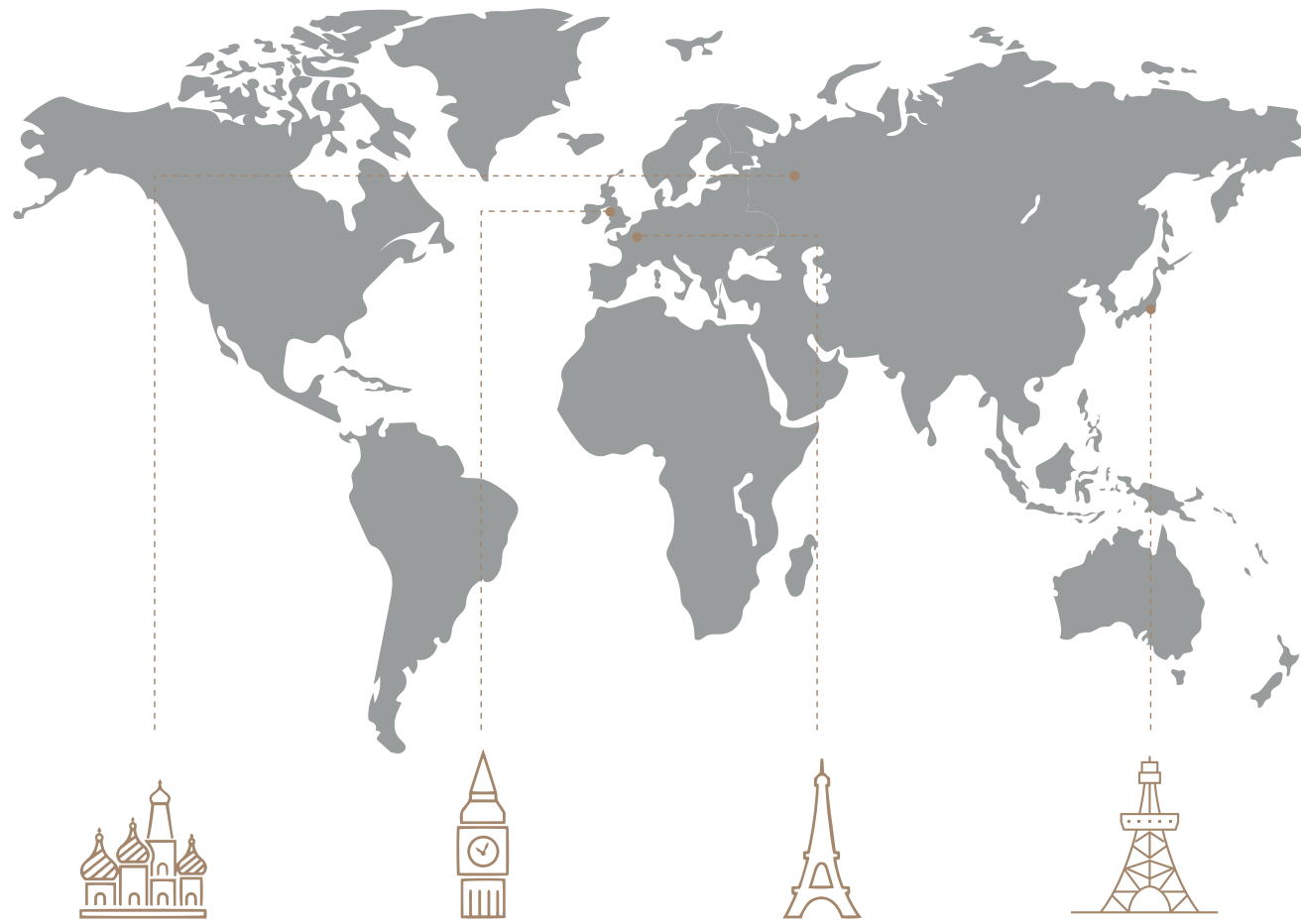
Qrafik 5.2.17. Regionlar üzrə logistika tipli daşınmaz əmlaka tələb, 2019-2020 (milyon kvadrat metr)

MƏNBƏ: JLL, YANVAR 2021

ARDNF-NİN DAŞINMAZ ƏMLAK PORTFELİ

Daşınmaz əmlaka birbaşa investisiyalar

Daşınmaz əmlakın adı:

"Qalereya Aktyor"

Yerləşdiyi şəhər:

Moskva

Tipi:

Ofis/Ticarət

Satınalma tarixi:

2012-ci il

Daşınmaz əmlakın adı:

"78 Seynt Ceyms"

Yerləşdiyi şəhər:

London

Tipi:

Ofis

Satınalınma tarixi:

2012-ci il

Daşınmaz əmlakın adı:

"8 Place Vendome"

Yerləşdiyi şəhər:

Paris

Tipi:

Ofis/Ticarət

Satınalınma tarixi:

2013-cü il

Daşınmaz əmlakın adı:

"Kirarito Ginza"

Yerləşdiyi şəhər:

Tokio

Tipi:

Ticarət

Satınalınma tarixi:

2015-ci il

2020-ci il ərzində daşınmaz əmlak fondlarına investisiyalar

ARDNF daşınmaz əmlaka hazırkı investisiya çərçivəsində adıçəkilən portfelin coğrafi mövqe, aktivlərin növü və risklilik dərəcəsi üzrə diversifikasiyasının təmin olunması məqsədi ilə 2020-ci ildə aşağıda qeyd olunmuş daşınmaz əmlak fonduna investisiyalar yatırmışdır:

- "Walton Street" şirkəti tərəfindən idarə olunan "WSREF IX" fondu. Fond 2019-cu ildə təsis olunmuşdur və planlaşdırılmış ümumi həcmi 1,75 milyard ABŞ dolları təşkil edir. Fond Şimali Amerika regionunda müxtəlif kommersiya təyinatlı daşınmaz əmlak tiplərinə investisiyalar həyata keçirir. ARDNF-nin "WSREF IX" fondunda iştirak payı 100 milyon ABŞ dolları təşkil edir.

2020-ci il ərzində daşınmaz əmlaka müştərək investisiyalar

- ARDNF "Blackstone Real Estate" şirkəti tərəfindən təklif edilmiş həyat elmləri (life science) sahəsində fəaliyyət göstərən şirkətlər tərəfindən icarəyə götürülmüş 80 ofis və laboratoriya tipli daşınmaz əmlak obyektlərindən ibarət portfelə investisiya qoyuluşunun həyata keçirilməsinə dair razılıq əldə etmişdir. Birgə investisiyada ARDNF-nin payına düşən kapital qoyuluşu 100 milyon ABŞ dolları təşkil edir.
- ARDNF "Gaw Capital Partner" şirkəti tərəfindən idarə olunan "GAW US FUND III" fondu ilə birlikdə ABŞ-ın Havay ştatında yerləşən otel tipli daşınmaz əmlaka müştərək investisiya qoyuluşunun həyata keçirilməsinə dair razılıq əldə etmişdir. Birgə investisiyada ARDNF-nin payına düşən kapital qoyuluşu 14 milyon ABŞ dolları təşkil edir.

Seul şəhərində yerləşən Payn Avenyu A Qülləsi adlı daşınmaz əmlakın satılması

ARDNF 2020-ci ildə Seul şəhərində yerləşən "Pain Avenyu A Qülləsi" ofis tipli daşınmaz əmlakı 521,5 milyard Koreya vonu müqabilində "Shinhan Card" adlı şirkətə satmışdır. Həmin daşınmaz əmlaka ARDNF tərəfindən 2014-cü ildə investisiya qoyuluşu həyata keçirilmişdir. Daşınmaz əmlakdan icarə üzrə gəlirlilik 31,4%, qiymət artımından gəlirlilik 4,8% olmaqla ümumi gəlirlilik 36,2% təşkil etmişdir.

Daşınmaz əmlak üzrə ARDNF-nin illik mənfəəti

2020-ci ilin sonuna ARDNF-nin daşınmaz əmlak portfeli London, Paris, Moskva və Tokio şəhərlərində yerləşən 4 aktivdən ibarət olmuşdur. 2020-ci il üzrə qeyd olunan aktivlər üzrə illik toplam icarə gəlirləri aşağıdakı kimidir:

- Paris Vendom Meydanı 8 – 5 636 656 avro;
- Moskva Tverskaya 16 (Qalereya Aktyor binası) – 295 222 000 Rusiya rublu;
- Tokio, Kirarito Ginza – 1 534 452 811 Yapon yeni;

2018-ci ilin 2-ci yarısında 78 Seynt Ceyms küçəsində yerləşən daşınmaz əmlakın icarəçi şirkəti ilə əldə olunmuş razılığa əsasən, 4 illik icarə haqqının ödənilməsi şərti ilə icarə müqaviləsinə xitam verilmişdir. Bundan sonra binada yenidənqurma işlərinə başlanılmışdır. Binada icarəçinin olmaması səbəbindən 2020-ci il ərzində icarə gəlirliliyi olmamışdır.

Yenidənqurma işləri tamamlandıqdan sonra binada 10 220 m² ofis sahəsi və terras istifadəyə veriləcəkdir.

2020-ci ilin sonunda portfeldə yer alan aktivlər müstəqil qiymətləndirmə şirkətləri tərəfindən qiymətləndirilmişdir. Qiymətləndirmənin nəticələri və qiymətləndirici şirkətlər aşağıdakı kimidir:

- London 78 Seynt Ceyms küçəsi. "JLL" tərəfindən 133 750 000 ingilis funt sterlinqi dəyərində qiymətləndirilmişdir.
- Paris Vendom Meydanı 8. "BNP Paribas Real Estate" tərəfindən 180 277 500 avro dəyərində qiymətləndirilmişdir.
- Moskva Tverskaya 16 (Qalereya Aktyor binası). "Cushman & Wakefield" tərəfindən 3 038 100 000 Rusiya rublu dəyərində qiymətləndirilmişdir.
- Tokio, Kirarito Ginza. "Daiwa Real Estate Appraisal" tərəfindən 57 900 000 000 yapon yeni dəyərində qiymətləndirilmişdir.

5.3. ARDNF-NİN İNVESTİSİYA PORTFELİNİN GƏLİRLİLİYİ

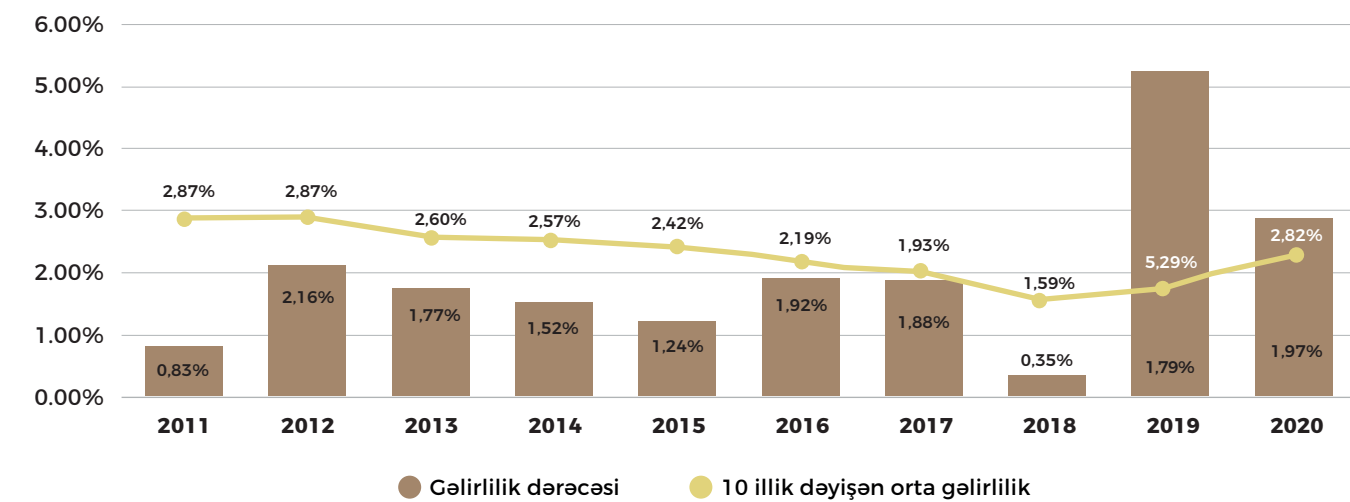
Gəlirliliyin hesablanması metodologiyası

ARDNF-nin investisiya portfeli üzrə gəlirliliyinin hesablanması 29 noyabr 2017-ci il tarixli 31 nömrəli daxili sərəncam ilə təsdiq olunmuş "Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Fondunun valyuta vəsaitlərinin və investisiya portfelinin tərkib hissələri olan altportfellərin gəlirliliyinin hesablanması Metodologiyası"na uyğun müvafiq qaydada həyata keçirilir. Sözügedən metodologiyada qeyd edildiyi kimi, ümumi investisiya portfeli üzrə gəlirliliyin hesablanması baza valyutası Azərbaycan manatı, ABŞ dolları və ya avro seçilməklə, eyni zamanda baza valyutasının məzənnə təsiri nəzərə alınmadan (lokal valyutada) aparılır. Altportfellər üzrə gəlirliliyin hesablanması bu portfellər üzrə lokal valyutada və ABŞ dolları baza valyutası seçilməklə (valyuta məzənnə təsiri nəzərə alınmaqla) həyata keçirilir. Aşağıda qeyd olunan nəticələr investisiya portfelinin lokal valyutalarda hesablanmış gəlirliliyinə əsaslanır.

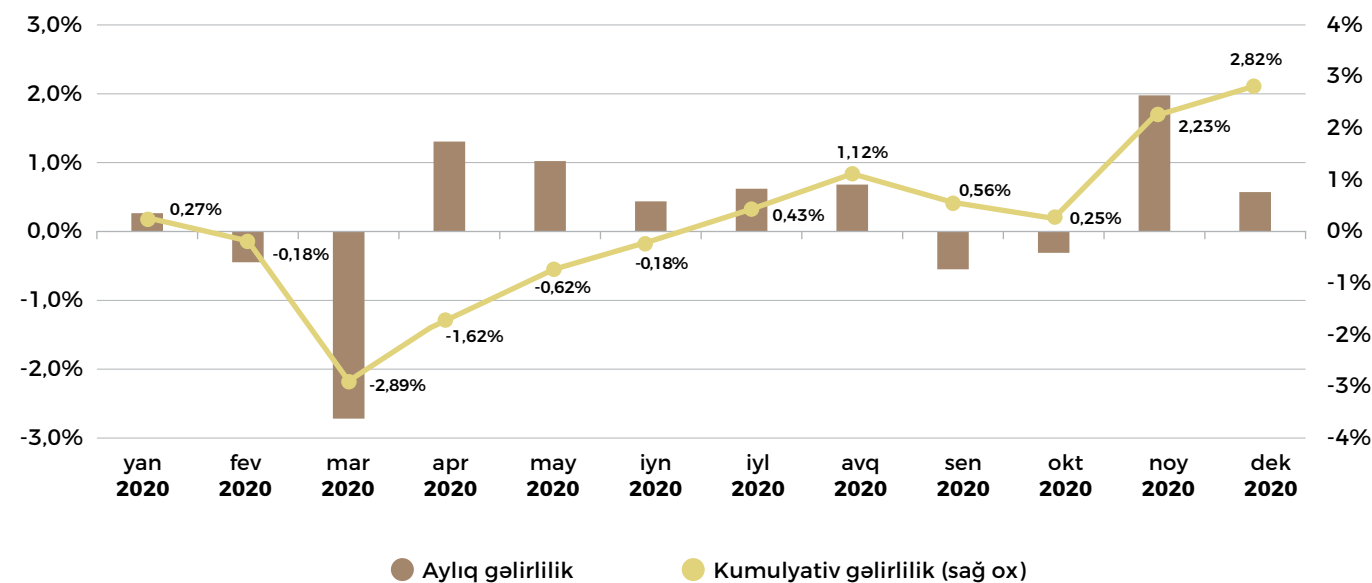
ARDNF-NİN 2020-Cİ İL ÜZRƏ GƏLİRLİLİYİ

ARDNF-nin ümumi investisiya portfelinin gəlirliliyi 2,82% təşkil etmişdir. illər üzrə 10 illik dəyişən orta gəlirlilik, həmçinin 2020-ci il ərzində aylar üzrə hesablanmış kumulyativ gəlirlilik göstəriciləri müvafiq olaraq 5.3.1 və 5.3.2 nömrəli qrafiklərdə əks olunmuşdur.

Qrafik 5.3.1. ARDNF-nin investisiya portfelinin gəlirliliyi (lokal valyutada)

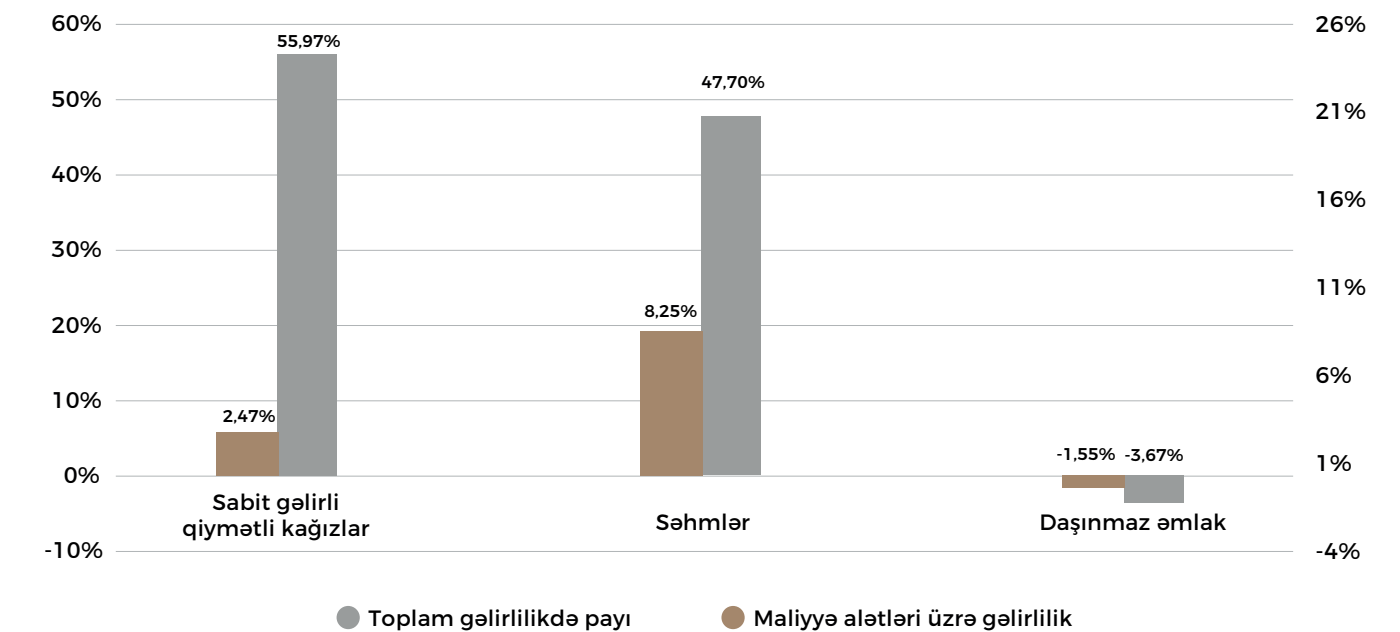

Qrafik 5.3.2. Aylıq kumulyativ gəlirlilik (lokal valyutada)

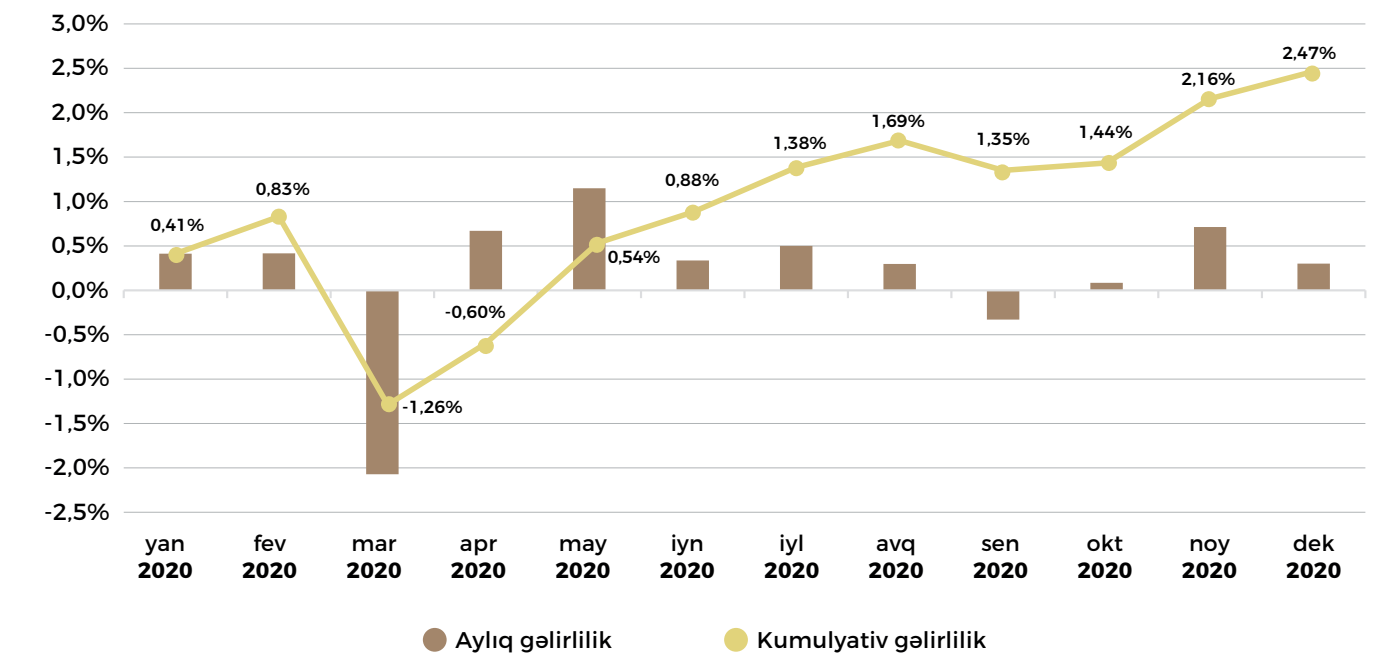
2020-ci ildə sabit gəlirli qiymətli kağızlar portfeli üzrə illik gəlirlilik 2,47%, səhm portfeli (özəl səhmlər daxil olmaqla) üzrə 8,25%, daşınmaz əmlak portfeli üzrə isə -1,55% təşkil etmişdir. İnvestisiya portfelinin toplam gəlirliliyinə (2,82%) sabit gəlirli qiymətli kağızlar portfelinin töhfəsi 1,58%, səhm (özəl səhmlər daxil olmaqla) və daşınmaz əmlak portfellərinin töhfəsi isə müvafiq olaraq 1,34% və -0,10% təşkil etmişdir.

Qrafik 5.3.3. Maliyyə alətləri üzrə illik gəlirlilik və onların toplam gəlirlilikdə (2,82%) payları*

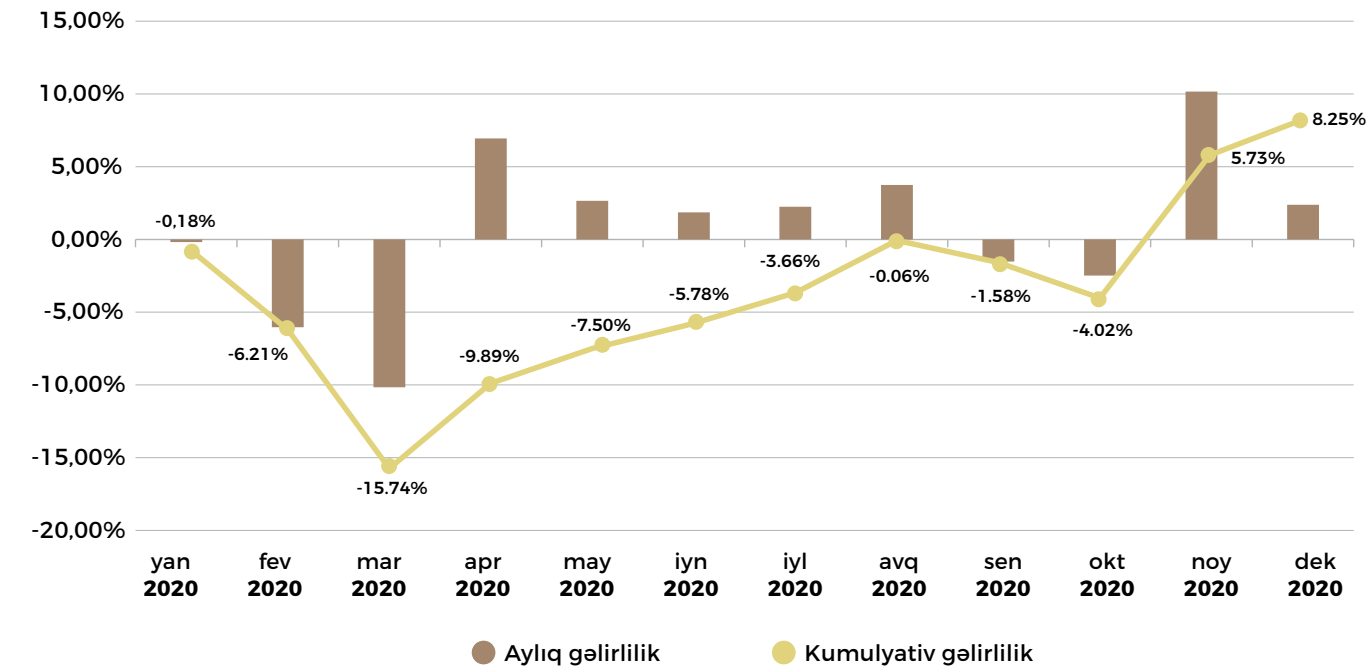

* Qızıl portfelinin gəlirliliyi lokal valyutada göstərilmiş ümumi portfelin gəlirliliyinə daxil edilmir. Belə ki, valyutaların məzənnə fərqi yaranan gəlirlilik kimi hesablanır.

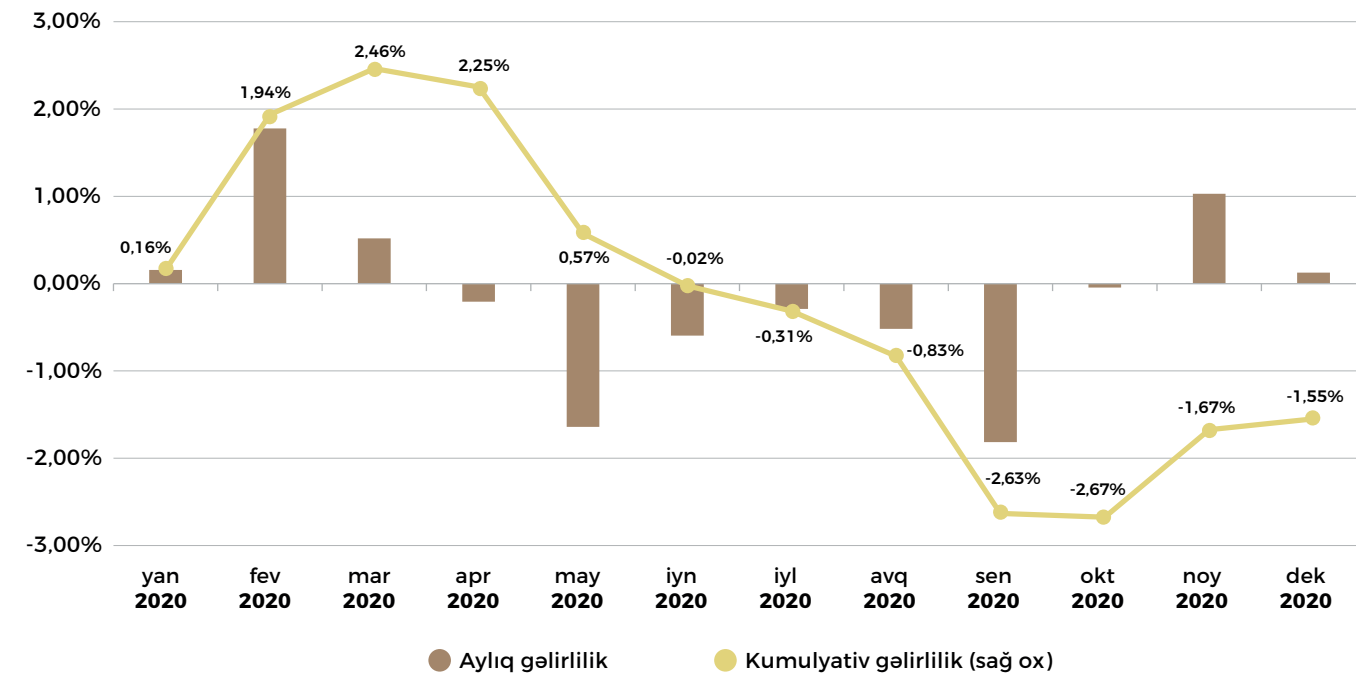
Qrafik 5.3.4. Sabit gəlirli qiymətli kağızlar üzrə aylıq kumulyativ gəlirlilik

Qrafik 5.3.5. Səhmlər üzrə aylıq kumulyativ gəlirlilik

Qrafik 5.3.6. Daşınmaz əmlak üzrə aylıq kumulyativ gəlirlilik

5.4. RİSKLƏRİN İDARƏ EDİLMƏSİ

ARDNF-də risklərin idarə edilməsi və monitoringi prosedurlarının müəyyən edilməsi müvafiq risk növləri üzrə təhlillərin aparılması yolu ilə həyata keçirilir. Bazar riski və kredit riski indikatorları, eləcə də digər müvafiq risk göstəriciləri daxili və xarici hesabatlılıqda öz əksini tapır. ARDNF-nin bazar riski mühitinin qiymətləndirilməsi üçün durasiya, riskə məruz dəyər (RMD), izləmə xətası ("tracking error") kimi metriklərdən, həmçinin stress test, ssenarilər üzrə təhlillərdən istifadə olunur.

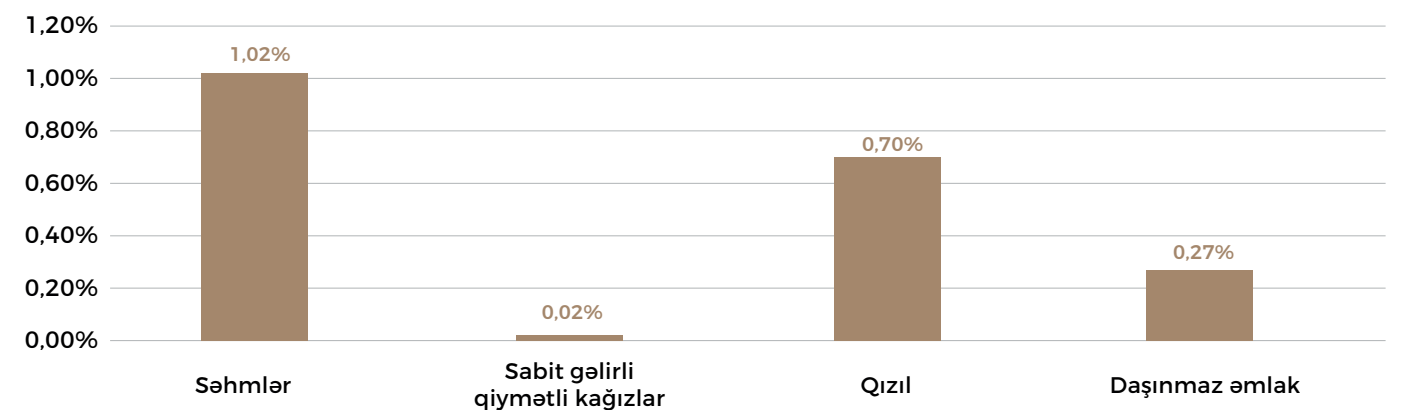
ARDNF-nin investisiya portfelinin gəlirlilik və risk parametrlərinin müvafiq bençmark göstəricilərindən kənarlaşmasının monitoringi məqsədi ilə izləmə xətası göstəricisi davamlı əsasda nəzarət altında saxlanılır. Xarici menecer qismində fəaliyyət göstərən "UBS Global Asset Management" (UBS), "State Street Global Advisors" (SSGA), "Mellon Investments Corporation" (Mellon), "BlackRock Investment Management" (BlackRock) və "Sumitomo Mitsui Trust International" (Sumitomo) tərəfindən idarə olunan səhm altportfelləri üçün izləmə xətası həddi illik olaraq 30 baza dərəcəsi həddində öncədən müəyyən olunmuşdur. Hesabat ilinin son gününə olan izləmə xətası SSgA portfelini ("MSCI World index" mandatı) üzrə 9 baza dərəcəsi; Mellon portfelini ("MSCI World index" mandatı) üzrə 5 baza dərəcəsi; BlackRock portfelini ("MSCI World index" mandatı) üzrə 9 baza dərəcəsi; Sumitomo ("MSCI World index" mandatı) üzrə 7 baza dərəcəsi; UBS portfelinin "MSCI World" və "MSCI Europe ex UK" indeksi mandatları üzrə isə müvafiq olaraq 9 və 24 baza dərəcələri təşkil etmişdir.

Risqlərin idarə edilməsi prosesində ümumi riskin göstəricisi kimi RMD metriki geniş tətbiq edilir. İnvestisiya portfelinin RMD-sini hesablamaq üçün Monte Karlo və tarixi göstəricilərə əsaslanan simulyasiya metodlarından istifadə edilir.

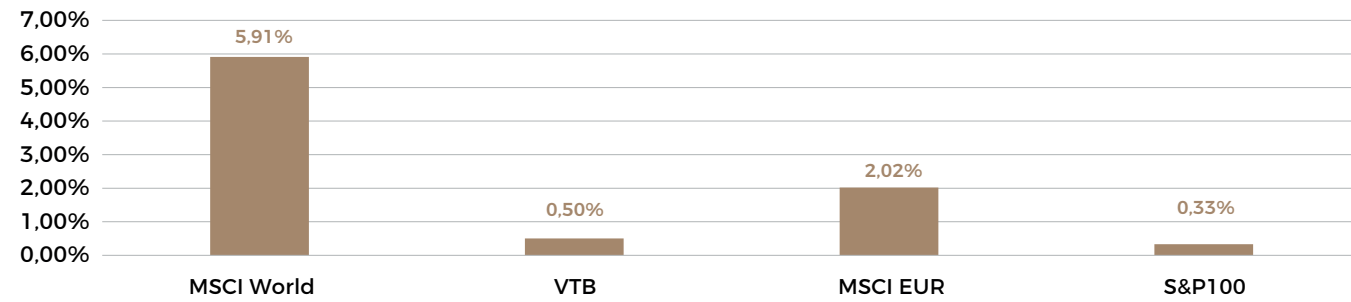
ARDNF-nin 31 dekabr 2020-ci il tarixinə hesablanmış 20 günlük, 95% etibarlılıq intervalında RMD-si 726 milyon ABŞ dolları təşkil etmişdir ki, bu rəqəm ötən ilin müvafiq göstəricisi ilə müqayisədə artmışdır (2019-cu il üzrə 389 milyon ABŞ dolları hesablanmışdır).

Səhm portfelini istisna olmaqla, digər portfellər və altportfellər üzrə RMD-nin və RMD-də pay bölgüsünün hesablanması zamanı məzənnə dəyişkənliyinin təsiri nəzərə alınmayıb. Bu da məzənnə dəyişkənliyinin təsirinə səhm portfelinin risk bölgüsündə əhəmiyyətli dərəcədə rol oynamamasından irəli gəlir.

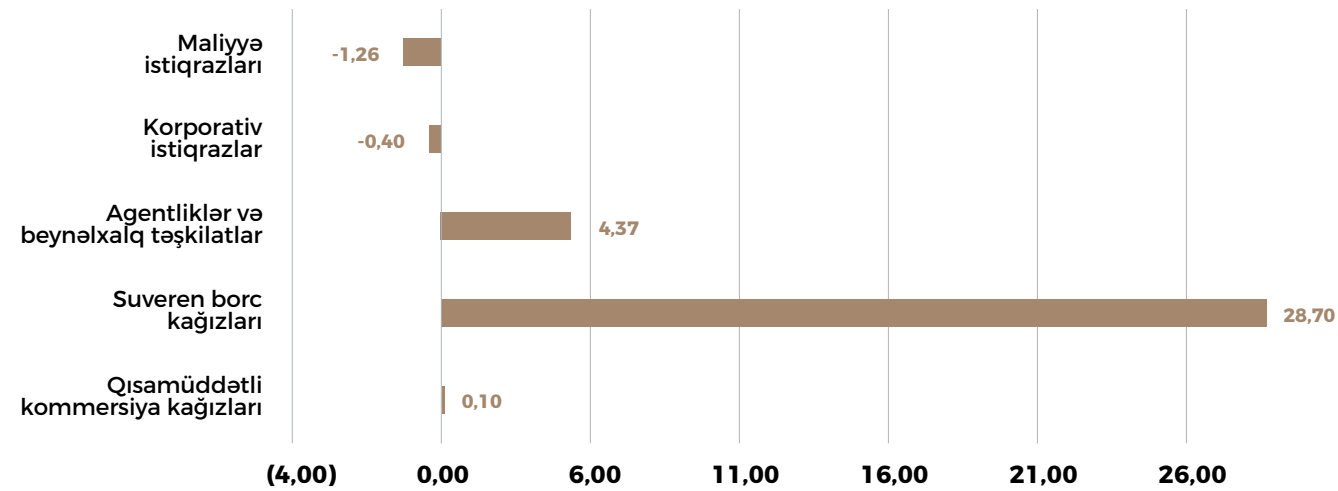
Qrafik 5.4.1. Bütün maliyyə alətləri daxil olmaqla RMD-də pay bölgüsü (məzənnə dəyişkənliyi nəzərə alınmadan)

Qrafik 5.4.2. Səhm altportfellərinin ümumi səhm RMD-sində pay bölgüsü

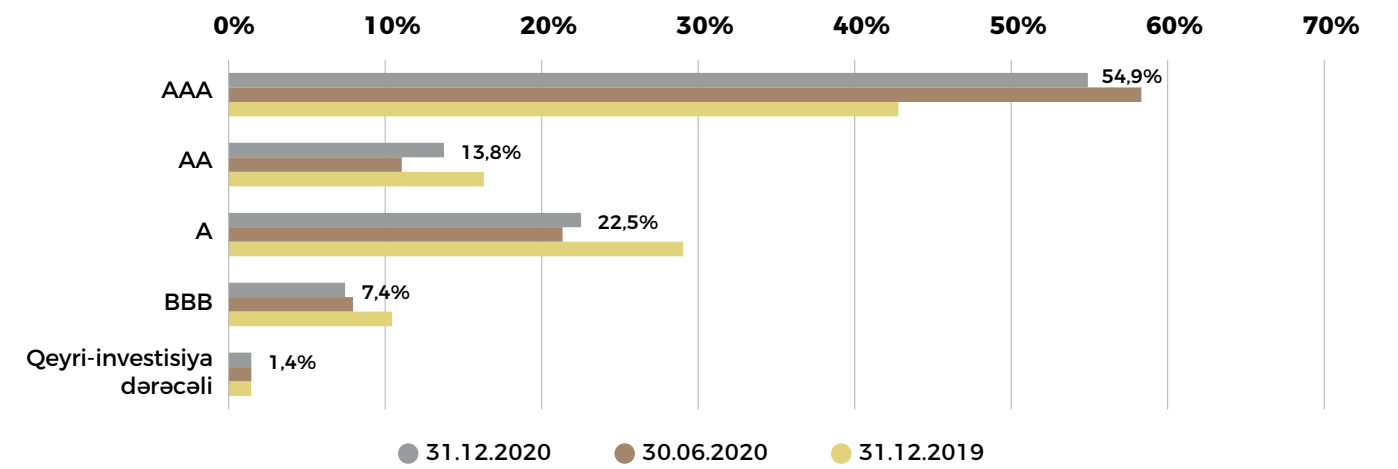

Qrafik 5.4.3. Ümumi sabit gəlirli qiymətli kağızlar RMD-sində müxtəlif alətlər üzrə pay bölgüsü (məzənnə dəyişkənliyi nəzərə alınmadan, baza dərəcəsi)

Kredit risklərinin idarə edilməsi ARDNF-nin əməliyyatlarının mühüm tərkib elementidir. ARDNF-nin investisiya etdiyi qiymətli kağızların, eləcə də qiymətli kağız emitentlərinin kredit reytingləri ARDNF-nin İnvestisiya Qaydaları vasitəsi ilə tənzimlənir. 31 dekabr 2019-cu il – 31 dekabr 2020-ci il aralığında kredit reytingi göstəricilərinə görə sabit gəlirli qiymətli kağızlar tərkibinin dinamikası Qrafik 5.4.4-də əks olunmuşdur.

Qrafik 5.4.4. Sabit gəlirli qiymətli kağızlar portfelinin kredit reytingləri üzrə bölgüsü

MÜSTƏQİLLİK VƏ ƏDALƏTİN BƏRPASI, QARABAĞA QAYIDIŞ

Erməni millətçiləri tərəfindən Azərbaycan xalqının mənəviyyətinə, milli qururuna və məniyyəinə yönəlmiş böhtanlar azərbaycanlılara qarşı siyasi və hərbi təcavüz üçün ideoloji zəmin yaratmış və ermənilərin Sovet rejiminin imkanlarından istifadə edərək həyata keçirdikləri anti-Azərbaycan təbliğatı 1980-ci illərin ortalarında daha da güclənmişdir.

1988-1989-cu illərdə azərbaycanlıların tarixi-etnik torpaqlarından, Qərbi Azərbaycandan (indiki Ermənistan ərazisi) növbəti deportasiyası baş vermiş və nəticədə 250 min azərbaycanlı qaçqın düşmüşdür. Bu hadisə, o cümlədən Azərbaycan xalqının "Dağlıq Qarabağ"ın Ermənistana birləşdirilməsi cəhdlərinə qarşı etirazı 1990-cı ilin yanvarında Sovet qoşunlarının Bakıya yeridilməsinə və kütləvi qırğınlara səbəb olmuşdu.

SSRİ-nin ümumi dövlət strukturu zəiflədikcə bölgədə vəziyyət daha da gərginləşmiş və Ermənistandan göndərilən silahlı qruplar və terrorçular öz cinayətkar fəaliyyətlərini genişləndirmişdirlər. Əsassız ərazi iddiaları irəli sürən Ermənistan Azərbaycana qarşı müharibə elan etmədən hərbi əməliyyatlara başlamış və bununla da, münaqişə yeni "qaynar mərhələ"yə keçmişdir.

Havadarlarından böyük dəstək almış ermənilər bəşər tarixinin ən qanlı soyqırımlarından birini – Xocalı faciəsini törətmişdirlər. Müharibə nəticəsində Azərbaycan Respublikası öz torpaqlarının beşdə birini itirmiş, bir milyondan çox azərbaycanlı ata - baba yurdundan didərgin düşmüşdür. Birləşmiş Millətlər Təşkilatının (BMT) Təhlükəsizlik Şurasının 1993-cü ildə işğalçıların Azərbaycanın zəbt olunmuş ərazilərindən tam, dərhal və qeyd-şərtsiz çıxarılmasını tələb edən beynəlxalq hüquqda çox böyük əhəmiyyətə malik 4 qətnamə (822, 853, 874 və 884 sayılı) qəbul etməsinə baxmayaraq, Ermənistan daima bu tələbləri yerinə yetirməkdən boyun qaçırtmışdır. Bir tərəfdən vətəndaş müharibəsinin başlanması, digər tərəfdən isə müstəqilliyinin itirilməsi təhlükəsinin yarandığı bir vaxtda və Azərbaycan üçün olduqca mürəkkəb olan şəraitdə xalqın tələbi ilə ümmumilli lider Heydər Əliyev hakimiyyətə gəlməsindən sonra ordumuz əks-hücum əməliyyatlarına başlamış, Horadiz qəsəbəsi, Füzuli istiqamətində bəzi ərazilər geri qaytarılmışdır. Lakin Birinci Qarabağ müharibəsi olaraq anılan, tarixdə qanlı izlər buraxmış və Ermənistanın başlatdığı bu müharibə 1994-cü ildə Rusiyanın vasitəçiliyi ilə imzalanmış Bışkek protokolu ilə başa çatmış və uzunmüddətli atəşkəs dövrünə qədəm qoyulmuşdur. Elan edilməmiş müharibədə 20 min azərbaycanlı şəhid, 5 min nəfər isə qazi olmuşdur. 100 min nəfər yaralanmış, qaçqın və məcburi köçkünlərin sayı isə milyonu keçmişdir.

İllərdən bəri davam edən sülh danışıqları və ATƏT-in Minsk qrupunun sərəşətsiz fəaliyyəti heç bir nəticə verməmiş, ermənilər isə işğal etdikləri ərazilərdən nəinki çıxmaq istəmir, hətta yeni ərazilər də ələ keçirmək arzusunda idilər. 2016-cı ilin aprelində ermənilər növbəti təxribatlara əl atmış və ordumuzun əks-hücumu nəticəsində Cəbrayıl rayonunun Lələtəpə yüksəkliyi və Cocuq Mərcanlı kəndi, Goranboy rayonunun Cülüstən kəndi və Tərtər rayonunun Suqovuşan və Talış kəndləri istiqamətlərində bəzi mövqelər erməni separatçılarından təmizlənmişdir.

4 gün davam edən döyüşlərdən sonra Azərbaycan xarici vasitəçilərin sülh təşəbbüslərinə cavab vermiş və hərbi əməliyyatları dayandırmağa razı olmuş və bununla da, münaqişənin sülh yolu ilə həllinə üstünlük verdiyini bir daha nümayiş etdirmişdir. 2020-ci il sentyabrın son günlərində düşmənin yeni təxribatlara əl ataraq atəşkəsi pozması ordumuzun əks-hücum əməliyyatlarına başlaması ilə nəticələnmişdir. 44 gün davam edən "Vətən" müharibəsi Azərbaycan ordusunun açıq-aşkar üstünlüyü və torpaqlarımızın düşmən əsgərlərindən təmizlənməsi ilə yadda qalmışdır. Dəqiq hədəfi vuran, müasir tələblərə cavab verən hərbi texnologiyalar vasitəsilə müharibə aparən müzəffər ordumuz düşmənin yalnız hərbi mövqelərinə zərbələr endirərək Cəbrayıl, Füzuli, Zəngilan, Qubadlı və Şuşa şəhərlərini düşmən işğalından azad etmişdir.

Ermənistanın hərbi qüvvələri müharibə qanunlarını pozaraq münaqişə zonasından kənar, dinc əhalinin yaşadığı şəhərlərə və kəndlərə raket sistemləri və ağır artilleriya qurğularından zərbələr endirmiş və bu hücumlar nəticəsində, Gəncə, Tovuz, Bərdə, Tərtərdə mülki şəxslərdən 93 nəfər həlak olmuş, 410 nəfər yaralanmışdır.

Günahsız insanlara edilən hücumlar, başqa ölkələrdən tələb edilən yardımlar, qurulan tələlər – heç biri Ermənistana kömək etməmişdir. 9 noyabr 2020-ci il tarixində Azərbaycan, Rusiya və Ermənistanın dövlət başçıları tərəfindən birgə bəyanat imzalanmış, 44 günlük müharibə Azərbaycanın tam qələbəsi ilə nəticələnmişdir. Bəyanata əsasən, 20 noyabrda Ağdam, 25 noyabrda Kəlbəcər və 1 dekabrda isə Laçın rayonu geri qaytarılmış və beləliklə, Azərbaycanın ərazi bütövlüyü bərpa edilmişdir. Bundan sonra, 8 Noyabr tarixi (Şuşanın azad edildiyi gün) Azərbaycanda "Zəfər günü" elan edilmişdir.

Ümmumilli lider, Heydər Əliyev yolunun layiqli davamçısı, Prezident İlham Əliyevin qətiyyətli və məqsədyönlü fəaliyyəti nəticəsində Azərbaycanın Müzəffər Ordusu 30 illik işğala son qoymuşdur. Beləliklə, düşmənin illərlə yaratdığı "məğlubedilməz Ermənistan ordusu" mifi 44 gün ərzində bütün dünyanın gözü qarşısında fiaskoya uğramış, darmadağın edilmiş və müharibə Azərbaycanın Şanlı Qələbəsi ilə başa çatmışdır. Geniş dünyagörüşünə, dərin və hərtərəfli biliyə, yüksək mədəniyyətə malik olan Ali Baş Komandan İlham Əliyev müharibə dövründə onlarla müşahibələr vermiş, bəzi ermənipərəst jurnalistlərin təxribat dolu suallarına tarixi faktlar və dəlillərlə cavablandırmışdır.

www.bbc.az
www.azerbaijans.az
www.virtualkarabakh.az

6. ARDNF-NİN 2020-Cİ İL BÜDCƏSİNİN İCRASI

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 29 dekabr 2019-cu il tarixli 906 nömrəli Fərmanı ilə Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Fondunun 2020-ci il büdcəsinin gəlirləri 12 384 088,2 min manat, xərcləri 11 589 910,3 min manat olaraq təsdiq edilmişdir.

COVID-19 pandemiyası ilə əlaqədar, 2020-ci ilin mart ayından başlayaraq ölkədə tətbiq edilən karantin rejimi iqtisadiyyatın əksər sahələrinin zəifləməsinə səbəb olmuşdur. Pandemiyaya qarşı aparılan mübarizə tədbirləri kontekstində yaranmış yeni çağırışlar dövlət xərclərinin artmasını zəruri etmişdir. Bununla əlaqədar dövlət və icmal büdcənin gəlir və xərcləri arasında tarazlığı təmin etmək məqsədi ilə “Azərbaycan Respublikasının 2020-ci il dövlət büdcəsi haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununa 07 avqust 2020-ci il tarixli dəyişikliklər edilmişdir. Eyni zamanda, büdcə qaydasının 2022-ci il yanvarın 1-dək dayandırılması barədə qərar qəbul olunmuşdur.

Azərbaycan Respublikasının 2020-ci il dövlət büdcəsində dəyişiklik edilməsi ilə əlaqədar ARDNF-nin 2020-ci il büdcəsinin gəlirlərini və xərclərini dəqiqləşdirmək məqsədilə Azərbaycan Respublikasının Prezidentinin 31 avqust 2020-ci il tarixli Fərmanı ilə ARDNF-nin 2020-ci il büdcəsinə dəyişikliklər edilmişdir. Fərmana uyğun olaraq ARDNF-nin 2020-ci il üçün büdcə gəlirlərini və xərclərini dəqiqləşdirmək məqsədilə Fondun büdcə gəlirləri 12 384 088,2 min manatdan 7 832 893,4 min manata qədər azaldılmışdır və büdcə xərcləri isə 11 589 910,3 min manatdan 12 439 910,3 min manata qədər artırılmışdır. 2020-ci ildə Fondun vəsaiti ilin əvvəlinə nəzərən 241,1 milyon ABŞ dolları və ya 0,6%-ə qədər artaraq 43 564,3 milyon ABŞ dolları təşkil etmişdir.

2020-ci ilin göstəricilərinə əsasən, ARDNF ümumilikdə 9 360,8 milyon manat və yaxud 5 506,3 milyon ABŞ dolları həcmində gəlir əldə etmişdir. Büdcədə nəzərdə tutulan məbləğə nisbətən (7 832,9 milyon manat) Fondun gəlirləri 119,5% səviyyəsində icra olunmuşdur. 2020-ci ildə ABŞ dolları ifadəsi ilə Fondun ümumi gəlirləri 2019-cu il ilə müqayisədə (11 194,5 milyon ABŞ dolları) təxminən 2 dəfə az olmuşdur ki, gəlirlərin 21,1%-ni Fondun vəsaitlərinin idarə edilməsi ilə bağlı gəlirlər təşkil etmişdir. 2020-ci il ARDNF-nin büdcəsinin defisiti 3 064,5 milyon manat və yaxud 1 802,4 milyon ABŞ dolları təşkil etmişdir ki, bu da büdcədə nəzərdə tutulan (4 607,02 milyon manat) məbləğə nəzərən 1 542,5 milyon manat və yaxud 907,6 milyon ABŞ dolları az olmuşdur.

ARDNF-nin vəsaitlərinin idarə edilməsindən əldə edilən gəlirlər ilə bağlı gəlir maddəsinin büdcədə nəzərdə tutulana qarşı 1 588,3 milyon manat çox icrası, Fondun büdcə kəsirinin müvafiq məbləğdə azalmasına şərait yaratmışdır.

2020-ci ildə Fondun büdcəsində büdcə defisitinin yaranmasına baxmayaraq, büdcədənkenar gəlirlərin olması hesabına Fondun vəsaiti ilin əvvəlinə nəzərən 241,1 milyon ABŞ dolları və ya 0,6%-ə qədər artaraq 43 564,3 milyon ABŞ dolları təşkil etmişdir.

Gəlirlər. Hesabat ilində ARDNF-nin gəlirlərinin formalaşma mənbələrini Azərbaycan Respublikasının payına düşən karbohidrogenlərin satışından əldə edilmiş gəlirlər, akrhesabı ödənişlər, neftin və qazın Azərbaycan Respublikasının ərazisi ilə ötürülməsindən əldə edilən gəlirlər (tranzit haqqı), bonus ödənişləri və ARDNF-nin vəsaitlərinin idarə edilməsindən əldə edilən gəlirlər təşkil etmişdir.

Hesabat ilində **mənfəət neftinin və qazın satışından** ARDNF-nin büdcəsinə 6 587,3 milyon manat və yaxud 3 874,9 milyon ABŞ dolları vəsait daxil olmuşdur. 2020-ci ildə pandemiya səbəbindən OPEC ölkələri tərəfindən əldə edilmiş razılaşmaya əsasən, Azəri-Çıraq-Günəşli yatağında hasilatın həcmi 174,61 milyon barrel təşkil etməklə, 2019-cu il ilə müqayisədə (195,1 milyon barrel) 10,5% azalmışdır. Digər tərəfdən, xam neftin satışı ilə bağlı dövlətin payına düşən neft üzrə orta satış qiyməti 2020-ci ildə 41,2 ABŞ dolları (mədaxil qiyməti 38,46 ABŞ dolları) təşkil etmiş və bu da 2019-cu il ilə (64,0 ABŞ dolları) müqayisədə aşağı olmuşdur.

Eyni zamanda, 2020-ci ildə Azərbaycan Respublikasının Maliyyə Nazirliyi, İqtisadiyyat Nazirliyi, ARDNF və Dövlət Neft Şirkəti (SOCAR) arasında imzalanmış SOCAR-ın Şahdəniz, Cənubi Qafqaz Boru kəməri və Cənub Qaz Dəhlizi layihələri üzrə mənsub olduğu paylara düşən gəlirlərin idarə olunmasına dair Razılaşma Protokolunun (Protokol) icrası ilə bağlı olaraq SOCAR tərəfindən 2007-2008-ci illərdə xam neftin satışından yaranmış qiymət fərqi üzrə ARDNF-yə 41,37 mln ABŞ dolları ödənilmişdir. SOCAR tərəfindən Azərbaycan Qaz Təchizatı Şirkətinə (AQTŞ) yaranmış borc ilə əlaqədar 2019-cu ilin sonuna kimi Azərbaycan Respublikasının payına düşən və Dövlət Neft Fonduna ödənilməsi nəzərdə tutulan 820,5 milyon ABŞ dolları məbləğində vəsait ARDNF-ə daxil olmamışdır. 2020-ci il ərzində isə SOCAR tərəfindən AQTŞ-yə yaranmış borcla bağlı olaraq ARDNF-yə ödənilməyən məbləğ 314 milyon ABŞ dolları təşkil etmişdir.

2020-ci ildə karbohidrogen ehtiyatlarının işlənməsi ilə əlaqədar xarici sərmayəçilər tərəfindən köçürülən **akrhesabı ödənişlər** ARDNF-nin büdcəsinin digər gəlir maddəsinə təşkil etmişdir. Hesabat ilində Xəzər dənizinin Azərbaycan sektorunda Şəfəq-Asıman dəniz blokunun və Abşeron yarımadası ətrafında dayazsulu sahənin (SWAP) kəşfiyyatı, işlənməsi və hasilatın pay bölgüsü haqqında Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Şirkəti(ARDNŞ) ilə BP Eksploreyn (Kaspian Si) limited arasındakı sazişə, eyni zamanda Equinor şirkəti və ARDNŞ-nin orta q neft şirkəti arasındakı Əşrəfi Dan Ulduzu sahəsinin kəşfiyyatı, işlənməsi və hasilatın pay bölgüsü haqqında sazişə və Qarabağ neft yatağının işlənməsi ilə əlaqədar risk xidməti sazişinə uyğun olaraq ümumilikdə 3,97 milyon ABŞ dolları və ya 6,75 milyon manat məbləğində akrhesabı ödənişlər köçürülmüşdür. Bu maddə üzrə büdcə gəlirləri proqnozlaşdırılana nisbətən təxminən 100,0% səviyyəsində icra olunmuşdur.

Neftin və qazın Azərbaycan Respublikasının ərazisi ilə ötürülməsindən əldə edilən gəlirlər (tranzit haqqı) 20,36 milyon manat və yaxud 11,97 milyon ABŞ dolları təşkil etmişdir. Bu gəlir maddəsi büdcədə nəzərdə tutulana (21,08 min manat) nisbətən 96,6% icra olunmuşdur. Tranzit haqlarının nəzərdə tutulandan az icra olunması faktiki nəql tarixi ilə Fonda vəsaitlərin daxil olması arasındakı fərqlə izah olunur.

Hesabat ilində ARDNF-yə təqribən 767,8 milyon manat və yaxud 451,6 milyon ABŞ dolları məbləğində **bonus ödənişləri** daxil olmuş və bu gəlir maddəsi büdcədə nəzərdə tutulana nisbətən 100% icra olunmuşdur. Bu maddə üzrə gəlirlər ümumi büdcə gəlirlərinin 8,2%-ni təşkil etmişdir.

2020-ci ildə ARDNF **vəsaitlərinin idarə edilməsindən** 1 163,9 milyon ABŞ dolları və yaxud 1 978,6 milyon manat gəlir əldə etmişdir. Bu maddə üzrə gəlirlər Fondun ümumi büdcə gəlirlərinin 21,1%-ni təşkil etmişdir. 2020-ci il üzrə ARDNF-nin investisiya portfelinin gəlirliliyi 2,82% təşkil etmişdir.

Cədvəl 6.1. ARDNF-nin 2020-ci il üzrə gəlirləri

№	Gəlir mənbələri	Gəlirlərin məbləği (milyon manat)		İcra faizi
		Təsdiq olunmuş	Faktiki	
1	Azərbaycan Respublikasının payına düşən karbohidrogenlərin satışından əldə edilən xalis gəlirlər (karbohidrogenlərin nəql edilməsi üzrə məsrəflər bank, gömrük rəsmiləşdirilməsi, müstəqil nəzarət (sörveyer), marketing və sığorta xərcləri çıxılmaq şərti ilə, habelə Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Şirkətinin sərmayəçiləri, payçısı və ya tərəfdaşı olduğu layihələrdə onun sərmayəsinə və ya iştirak payına düşən gəlirlər istisna olmaqla)	6 646,9	6 587,3	99,1
2	Karbohidrogen ehtiyatlarının işlənməsi ilə əlaqədar sərmayəçilər tərəfindən müqavilə sahəsindən istifadə üçün ödənilən akrhesabı ödənişlər	6,7	6,7	100,0
3	Neftin və qazın Azərbaycan Respublikasının ərazisi ilə ötürülməsindən əldə edilən gəlirlər	21,1	20,4	96,6
4	Neft-qaz sazişlərinin imzalanması və ya icrası ilə bağlı sərmayəçilər tərəfindən ödənilən bonuslar (mükafatlar)	767,8	767,8	100,0
5	ARDNF-nin vəsaitlərinin idarə edilməsindən əldə edilən gəlirlər	390,3	1 978,6	506,9
Cəmi gəlirlər		7 832,9	9 360,8	119,5

Büdcədən kənar gəlirlər. 2020-ci ildə ARDNF-nin investisiya portfelinə daxil olan valyuta məzənnələrinin ABŞ dollarına qarşı dəyişməsindən yaranan fərq üzrə 2 043,5 milyon ABŞ dolları məbləğində büdcədən kənar gəlirlər yaranmış, o cümlədən ABŞ dolları, avro, İngilis funt sterlinqi və digər valyutalar üzrə büdcədən kənar gəlirlər 831,85 milyon ABŞ dolları və qızıl üzrə 1 211,64 milyon ABŞ dolları təşkil etmişdir.

Xərclər. 2020-ci ildə ARDNF-nin büdcə xərcləri 12 425,3 milyon manat təşkil etməklə, büdcədə nəzərdə tutulana (12 439,9) nisbətən 99,9% icra olunmuşdur. Hesabat ili ərzində ARDNF-nin büdcə xərclərinin strukturu aşağıdakı kimi olmuşdur.

Məcburi köçkünlərin sosial-məişət vəziyyətinin yaxşılaşdırılması tədbirlərinin maliyyələşdirilməsi. 2020-ci ildə ARDNF-nin büdcəsinin icrası çərçivəsində bu tədbirlərin maliyyələşdirilməsinə ümumilikdə 200,0 milyon manat vəsait ayrılmış və bu xərc maddəsi büdcədə nəzərdə tutulana nisbətən (200,0 milyon manat) 100,0% səviyyəsində icra olunmuşdur.

Azərbaycan Respublikasının 2020-ci il dövlət büdcəsinə transfertin yuxarı həddi. 2020-ci ildə ARDNF-dən dövlət büdcəsinə edilən transfertin həcmi 12 200 milyon manat təşkil etmiş və bu xərc maddəsi büdcədə nəzərə tutulana nisbətən 100% səviyyəsində icra olunmuşdur.

“2019-2023-cü illər üçün Azərbaycan Respublikasında ali təhsil sisteminin beynəlxalq rəqabətliliyinin artırılması üzrə Dövlət Proqramı”. Pandemiya səbəbindən xaricə göndərilən doktorantların sayı planda nəzərdə tutulana

qarşı az olub, eyni zamanda 2020-ci ildə 4 beynəlxalq ikili diplom proqramlarının nəzərdə tutulmasına baxmayaraq, 3 proqram təşkil edilib ki, bütün bunlar bu Proqramın maliyyələşdirilməsi üzrə nəzərdə tutulan xərclərin proqnoza qarşı aşağı icrasına səbəb olmuşdur. Bu Proqram üzrə ARDNF-nin 2020-ci il üzrə büdcəsində 10 milyon manat vəsaitin ayrılması nəzərdə tutulmuşdur. 31.12.2020-ci il tarixinə AR Təhsil Nazirliyinin sifarişləri əsasında Dövlət Proqramı çərçivəsində Dövlət Xəzinədarlıq Agentliyinin 1 saylı Xəzinədarlıq İdarəsindəki müvafiq hesablara ARDNF tərəfindən ümumilikdə 4,1 milyon manat vəsait ayrılmışdır, bu da proqnoz rəqəmə qarşı 41% təşkil etmişdir.

31.12.2020-ci il tarixinə Dövlət Proqramı çərçivəsində 29 nəfər doktorantın təhsili ilə bağlı xərclər ARDNF tərəfindən maliyyələşdirilmişdir.

ARDNF-nin idarə edilməsi ilə bağlı xərcləri. ARDNF-nin idarə edilməsi ilə bağlı xərclərinin ARDNF-nin 2020-ci il üçün təsdiq edilmiş smeta xərclərinə (29,9 milyon manat) qarşı 21,2 milyon manat və ya 70,8% səviyyəsində icrası təmin edilmişdir. Smeta xərcləri 2019-cu ilə nisbətən 12,8% az olmuşdur. Xərclər smetasının tərkibində əməyin ödənişi ilə bağlı xərc maddəsi 7 513,4 min manat icra edilərək proqnoza qarşı 82,8% səviyyəsində olmuşdur. Malların (işlərin və xidmətlərin) satın alınması ilə bağlı xərc maddəsi 11 154,9 min manat və ya 64,4% səviyyəsində icra edilmişdir. Sosial ödənişlər 14,5 min manat və ya təsdiq edilmiş məbləğə qarşı 32,2% səviyyəsində icra edilmişdir. Qeyri-maliyyə aktivlərinin alınması ilə bağlı xərc maddəsi 2 504,4 min manat və ya 72,3% səviyyəsində icra edilmişdir.

Cədvəldən də göründüyü kimi 2020-ci ildə nəzərdə tutulan smeta xərcləri 29,2% az icra olunmuşdur. Malların (işlərin və xidmətlərin) satın alınması maddəsi üzrə nəzərdə tutulan vəsait ümumi təsdiq olunan smetanın 57,9%-ni təşkil etmişdir və bu maddə üzrə təqribən 64% xərclər icra olunmuşdur. Qeyd edilən xərc maddəsinin alt qruplarını təmsil edən malların satın alınması (40,3%) , iş və xidmətlərin alınması (66,5%), beynəlxalq təşkilatlara üzlüklə bağlı ödənişlər (97,6%) və təmsilçilik və təşviqat (0%) kimi xərclərin tam icra olunmamasına pandemiyanın təsiri olmuşdur. Pandemiya ilə əlaqədar tender iştirakçılarının sayının az olması səbəbilə müvafiq müqavilələrin imzalanmaması və növbəti ilə keçirilməsi səbəbi ilə qeyri-maliyyə aktivlərinin əsas xərc maddəsinə təşkil edən qeyri-maddi aktivlər maddəsi üzrə xərclər nəzərdə tutulduğu səviyyədə icra edilməmişdir.

Cədvəl 6.3. ARDNF-nin 2020-ci il üzrə xərc istiqamətləri

№	Xərc istiqamətləri	Xərclərin məbləği (milyon manat)		İcra faizi
		Təsdiq olunmuş	Faktiki	
1	Məcburi köçkünlərin sosial məişət və məskunlaşma məsələləri ilə bağlı bəzi tədbirlərin maliyyələşdirilməsi	200,00	200,00	100,00
2	Azərbaycan Respublikasının 2020-ci il dövlət büdcəsinə transfert	12 200,0	12 200,0	100,0
3	“2019-2023-cü illər üçün Azərbaycan Respublikasında ali təhsil sisteminin beynəlxalq rəqabətliliyinin artırılması üzrə Dövlət Proqramı”	10,00	4,1	41,0
4	ARDNF-nin idarə edilməsi ilə bağlı xərclər	29,91	21,2	70,8
Cəmi xərclər		12 439,91	12 425,3	99,9

Cədvəl 6.2. ARDNF-nin 2020-ci il smetasının maddələr üzrə icrası (min manat)

Əməyin ödənişi	9 073,2	7 513,4	82,8%
Malların (işlərin və xidmətlərin) satın alınması	17 326,2	11 154,9	64,4%
Sosial ödənişlər	45,0	14,5	32,2%
Qeyri-maliyyə aktivləri	3 465,8	2 504,4	72,3%
Cəmi	29 910,3	21 187,2	70,8%

QARABAĞIN DIRÇƏLİŞİ

Rəşadətli Azərbaycan ordusu Cənab Ali Baş Komandanımız, İlham Əliyevin başçılığı ilə Qarabağımızı işğaldan azad etdi. İndi qarşıda duran əsas məsələ azad etdiyimiz torpaqlarda dağıdılmış, vandalizmə məruz qalmış tarixi və mədəni abidələri, yurd yerlərimizi dirçəltmək, vaxtilə orada mövcud olmuş həyatı yenidən bərpa etməkdir.

Azərbaycan xalqının və dövlətinin tarixi missiyası olan bu prosesə artıq start verilib. İşğaldan azad edilmiş ərazilərdə dayanıqlı məskunlaşma üçün müasir və layiqli həyatın təmin edilməsi məqsədilə bütün sahələrdə quruculuq-bərpa və abadlıq işlərinin aparılmasına başlanılmış, habelə təhlükəsiz yaşayışın, səmərəli fəaliyyətin və rifahın davamlı artmasının dəstəklənməsi məqsədilə 2021-ci il yanvarın 4-də "Qarabağ Dirçəliş Fondu" publik hüquqi şəxsin yaradılması haqqında Prezident İlham Əliyev fərman imzalamışdır.

Qarabağın təbii sərvətləri və turizm potensialı.

Qarabağ iqtisadiyyatında turizm potensialının yüksək olması buranın təbii ehtiyatları, coğrafi mövqeyi, tarixi zənginlikləri və potensial nəqliyyat imkanları ilə əlaqədardır. Hələ XX əsrin 30-cu illərindən Şuşadakı kurort müəssisələri, pansionat və sanatoriyalar, Turşsu yaylaqları, Səkili bulağı, İsa bulağı, əfsanəvi Cıdır düzü buraya səyahətə gələnlərin sevimli yeri olub. Bunlarla yanaşı, Xankəndi, Ağdam, Kəlbəcər ərazilərindəki rekreasiya məkanları bölgənin turizm-rekreasiya potensialı onu beynəlxalq əhəmiyyətli bir səviyyədə tanıdıb. Buna görə də Qarabağın zəngin təbii ehtiyatlarının və xalqımıza məxsus milli-mədəni mirasının turizm dövryyəsinə cəlb edilməsi qarşıdakı illərdə görülməli mühüm işlərdən biri olacaq.

"Ağıllı kənd" layihəsi. Nəzərdə tutulan bərpa işləri siyahısında dünyanın bir neçə ölkəsində mövcud olan "ağıllı kənd" layihəsi azad olunan ərazilərdən ilk dəfə Zəngilan rayonunun 1-ci, 2-ci, 3-cü Ağalı kəndlərində tətbiq ediləcəkdir.

Qarabağda ilk dəfə həyata keçiriləcək layihənin icrası yaşayış, istehsal, sosial xidmətlər, "ağıllı kənd təsərrüfatı" və alternativ enerji sahələri olmaqla - 5 komponent üzrə aparılacaqdır. Sözügedən "ağıllı kənd və qəsəbələr"də mühəndis qurğuları, nəqliyyat sistemi, kommunikasiyalar kompüterləşdiriləcək, bütün yaşayış evləri, sosial obyektlər, inzibati və ictimai işə binaları, kənd təsərrüfatı məhsullarının emalı və istehsalı prosesi alternativ enerji mənbələri ilə təmin ediləcəkdir. Layihənin icrasında Türkiyə, Çin, İtaliya və İsrail şirkətlərinin mütəxəssisləri də iştirak edəcəklər. "Ağıllı kəndlər"də sakinlərin kənd təsərrüfatı, əkinçilik və heyvandarlıqla məşğul olmaq üçün böyük imkanları olacaqdır. Əldə edilən məhsullar sadəcə xammal formasında deyil, daha çox emal edilərək hazır məhsul şəklində daxili və xarici bazarlara çıxarılacaqdır. Beləliklə də, emaledici məhsulun istehsalına imkan yaranacaqdır.

Nəqliyyat-infrastruktur layihələri. Prezident İlham Əliyevin tapşırığına əsasən, işğaldan azad olunan Füzuli rayonu ərazisində "Füzuli Beynəlxalq Hava Limanının tikintisi" layihəsi üzrə tikinti işlərinə artıq başlanılmışdır.

Beynəlxalq hava limanının salınması layihəsi işğaldan azad olunan ərazilərimizin və eləcə də yuxarı Qarabağın inkişafı baxımından çox önəmli olmaqla yanaşı, Füzulinin Qarabağ üçün logistik əhəmiyyətini də artıracaqdır.

Eyni zamanda Prezident İlham Əliyevin sərəncamı ilə Füzuli rayonundan Şuşa şəhərinə 101.5 km uzunluğunda yol çəkilir. İgid Əsgərlərimiz məhz bu yolla Şuşa şəhərinə daxil olaraq buranı düşməndən azad etdikləri üçün bu yol "Zəfər yolu" adlandırılmışdır. Nəqliyyat-infrastruktur layihələri çərçivəsində Horadiz-Zəngilan-Ağbənd dəmir yolu bərpa ediləcək, bununla da 140 illik tarixi olan bu dəmir yolu vasitəsilə Naxçıvanla əlaqələrimiz tam bərpa olunacaqdır. Həmçinin bu dəmir yolu Türkiyəyə qədər uzanan 2-ci ən böyük dəmir yolu olacaqdır.

Şuşa "Mədəniyyət paytaxtı" kimi. Şuşa şəhəri tarixən Azərbaycanın tarixi-mədəni, ictimai-siyasi həyatının mühüm mərkəzlərindən biri olmuşdur. İşğaldan azad olunduqdan sonra şəhərə, onun tarixi-mədəni irsinə və təbiətinə vurulmuş zərərin təxirəsalınmadan inventarizasiyası aparılmış, bərpa işlərinə başlanılmışdır. Prezident İlham Əliyevin 2021-ci il 7 may tarixli sərəncamı ilə Şuşa Azərbaycanın "Mədəniyyət paytaxtı" elan edilmişdir.

"Xaribülbül" festivalı. 1989-cu ildə məşhur xanəndə Seyid Şuşinskiyin 100 illik yubileyi ilə əlaqədar Şuşa şəhərində keçirilən ilk "Xaribülbül" musiqi festivalı 1990-cı ildə beynəlxalq status almışdır. Sonrakı illərdə tədbir Yaponiya, ABŞ, Türkiyə, Almaniya, İsrail, Hollandiya, İtaliya, İspaniya, Avstriya, Əfqanıstan kimi ölkələrin və SSRİ-nin müttəfiq respublikalarının iştirakı ilə keçirilib. 1992-ci ilin mayın 15-də planlaşdırılan və həmin zamanadək keçirilənlərin ən böyüyü olacaq dördüncü "Xaribülbül" festivalı Şuşanın işğalı səbəbi ilə baş tutmamışdır. Prezident İlham Əliyev 2021-ci il 7 may tarixli Sərəncamı ilə dövrünün böyük mütəfəkkiri və dövlət xadimi olan Molla Pənah Vəqifə həsr olunmuş "Vəqif Poeziya günləri" və "Xaribülbül" festivalı bərpa olunmuşdur. Beləliklə Heydər Əliyev Fondunun təşkilatçılığı ilə 2021-ci ilin mayın 12-də Azərbaycanın mədəniyyət paytaxtı olan qədim Şuşa şəhəri "Xaribülbül" musiqi festivalına iyirmi doqquz il sonra yenidən ev sahibliyi etmişdir.

www.azerbaijan-news.az
www.sherg.az
www.apa.az
www.serqqapisi.az

7. ARDNF-NİN KONSOLIDASIYA EDİLMİŞ MALİYYƏ HESABATLARI

Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarına uyğun Konsolidasiya Edilmiş Maliyyə Hesabatları və Müstəqil Auditorun Hesabatı

31 dekabr 2020-ci il tarixinə

MÜSTƏQİL AUDİTORUN HESABATI 72 KONSOLIDASIYA EDİLMİŞ MALİYYƏ HESABATLARI 73

Konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat	74
Konsolidasiya edilmiş mənfəət və ya zərər və sair məcmu gəlir haqqında hesabat	75
Konsolidasiya edilmiş kapitalda dəyişikliklər haqqında hesabat	76
Konsolidasiya edilmiş pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabat	77

KONSOLIDASIYA EDİLMİŞ MALİYYƏ HESABATLARI ÜZRƏ QEYDLƏR 78

1. Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Fondu və onun fəaliyyəti	88
2. Fondun əməliyyat mühiti	79
3. Əsas uçot siyasəti	80
4. Uçot siyasətinin tətbiqi zamanı əhəmiyyətli ehtimallar və mülahizələr	90
5. Yeni və ya yenidən işlənmiş standartların və onlara dair şərtlərin tətbiqi	91
6. Yeni uçot qaydaları	91
7. Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	92
8. Mənfəət və ya zərər hesablarında ədalətli dəyərle ölçülən maliyyə aktivləri	94
9. Qızıl külçələr	100
10. İnvestisiya mülkiyyəti	101
11. Birgə müəssisələrə investisiyalar	103
12. Kapital qoyuluşları	105
13. Uzunmüddətli öhdəliklər	105
14. FVTPL kateqoriyasında ölçülən maliyyə aktivləri üzrə faiz gəliri	106
15. Xarici valyuta əməliyyatları üzrə məzənnə fərqi	107
16. FVTPL kateqoriyasında ölçülən maliyyə aktivlərinin yenidən qiymətləndirilməsi üzrə xalis gəlir	107
17. Əməliyyat xərcləri	107
18. Fond tərəfindən köçürmələr	108
19. Mənfəət vergisi	108
20. Ədalətli dəyər haqqında açıqlamalar	108
21. Maliyyə alətlərinin qiymətləndirmə kateqoriyaları üzrə təqdim edilməsi	112
22. Maliyyə risklərinin idarə edilməsi	113
23. Təəhhüdlər və şərti öhdəliklər	118
24. Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar	118
25. Strukturlaşdırılmış müəssisələrdə iştirak payları	120
26. Hesabat tarixindən sonrakı hadisələr	121

MÜSTƏQİL AUDİTORUN HESABATI

Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Fondunun Müşahidə Şurasına:

RƏY

Bizim fikrimizcə, hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Fondunun ("ARDNF") və onun törəmə müəssisələrinin (birlikdə - "Fond") 31 dekabr 2020-ci il tarixinə konsolidasiya edilmiş maliyyə nəticələrini və konsolidasiya edilmiş pul vəsaitlərinin hərəkətini bütün əhəmiyyətli aspektlər baxımından Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarına uyğun olaraq düzgün əks etdirir.

Auditin predmeti

Fondun konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına aşağıdakılar daxildir:

- 31 dekabr 2020-ci il tarixinə konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat;
- həmin tarixdə başa çatan il üzrə konsolidasiya edilmiş mənfəət və ya zərər və sair məcmu gəlir haqqında hesabat;
- həmin tarixdə başa çatan il üzrə konsolidasiya edilmiş kapitalda dəyişikliklər haqqında hesabat;
- həmin tarixdə tamamlanan il üzrə konsolidasiya edilmiş pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabat; və
- əsas uçot siyasəti və digər izahedici məlumatlar daxil olmaqla, konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları üzrə qeydlər.

RƏY ÜÇÜN ƏSAS

Biz auditin Beynəlxalq Audit Standartlarına uyğun aparmışıq. Bu standartlar üzrə bizim məsuliyyət rəyimizin "Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının auditinə görə auditorun məsuliyyəti" bölməsində əks etdirilir.

Biz hesab edirik ki, əldə etdiyimiz audit sübutu auditor rəyinin bildirilməsi üçün yetərli və müvafiq əsası təmin edir.

Müstəqillik

Biz Mühasiblər üçün Beynəlxalq Etika Standartları Şurasının dərc etdiyi Peşəkar Mühasiblərin Beynəlxalq Etika Məcəlləsinə (Beynəlxalq Müstəqillik Standartları ilə birlikdə) (MBESŞ Məcəlləsi) uyğun olaraq Fonddan asılı olmadan müstəqil şəkildə fəaliyyət göstəririk. Biz MBESŞ Məcəlləsinə uyğun olaraq, etika ilə bağlı digər öhdəliklərimizi yerinə yetirmişik.

KONSOLIDASIYA EDİLMİŞ MALİYYƏ HESABATLARINA GÖRƏ RƏHBƏRLİYİN VƏ KORPORATİV İDARƏETMƏ ÜZRƏ CAVABDEH OLAN ŞƏXSLƏRİN MƏSULİYYƏTİ

Rəhbərlik hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının Beynəlxalq Maliyyə Hesabatı Standartlarına uyğun olaraq hazırlanması və düzgün təqdim edilməsi, eləcə də fırıldaqçılıq və yaxud səhv nəticəsində yaranmasından asılı olmayaraq, əhəmiyyətli təhriflər olmayan konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının hazırlanması üçün rəhbərliyin zəruri hesab etdiyi daxili nəzarət sistemində görə məsuliyyət daşıyır.

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının hazırlanması zamanı rəhbərlik, Fondu ləğv etmək və ya onun fəaliyyətini dayandırmaq istəyi yaxud bundan başqa hər hansı digər real alternativ olmadığı hallar istisna olmaqla, Fondun öz fəaliyyətini fasiləsiz davam etdirmək qabiliyyətinin qiymətləndirilməsi, uyğun olduqda fəaliyyətin fasiləsizliyi ilə bağlı məlumatların açıqlanması və fəaliyyətin fasiləsizliyi prinsipinə əsasən, maliyyə hesabatlarının hazırlanmasına görə məsuliyyət daşıyır.

Korporativ idarəetmə üzrə cavabdeh olan şəxslər Fondun maliyyə hesabatlarının hazırlanması prosesinə nəzarət üçün məsuliyyət daşıyırlar.

KONSOLIDASIYA EDİLMİŞ MALİYYƏ HESABATLARININ AUDİTİNƏ GÖRƏ AUDİTORUN MƏSULİYYƏTİ

Bizim məqsədimiz fırıldaqçılıq yaxud səhv nəticəsində yaranmasından asılı olmayaraq konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında əhəmiyyətli səhvlərə yol verilmədiyinə dair kifayət qədər əminlik əldə etmək və rəyimizi özündə əks etdirən auditor hesabatının hazırlanmasından ibarətdir. Kifayət qədər əminlik dedikdə yüksək əminlik səviyyəsi nəzərdə tutulur. Lakin belə əminlik səviyyəsi Beynəlxalq Audit Standartlarına uyğun auditin aparılması zamanı bütün əhəmiyyətli təhriflərin aşkar olunacağına zəmanət vermir. Fırıldaqçılıq və ya səhv nəticəsində yarana biləcək təhriflər o halda əhəmiyyətli hesab edilir ki, onlar ayrı-ayrılıqda və ya bütövlükdə konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları əsasında istifadəçilərin qəbul etdikləri iqtisadi qərarlara təsir göstərə bilsin.

Beynəlxalq Audit Standartlarına uyğun aparılmış audit çərçivəsində biz auditin aparıldığı bütün müddət ərzində peşəkar mülahizələr irəli sürür və peşəkar skeptisizmi saxlayırıq. Bundan əlavə biz:

- Fırıldaqçılıq yaxud səhv nəticəsində yaranmasından asılı olmayaraq konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının əhəmiyyətli dərəcədə təhrif edilməsi risklərini müəyyən edir və qiymətləndirir, bu risklərə qarşı audit prosedurları işləyib hazırlayır və tətbiq edir; rəyimizin bildirilməsi üçün yetərli və müvafiq əsası təmin edən audit sübutu əldə edirik. Fırıldaqçılıq nəticəsində yaranan əhəmiyyətli təhriflərin aşkar edilməməsi riski səhv nəticəsində yaranan əhəmiyyətli təhriflərin aşkar edilməməsi riskindən yüksəkdir. Belə ki, fırıldaqçılıq gizli sövdələşmə, saxtakarlıq, məlumatların bilərəkdən göstərilməməsi, təhrif edilmiş şəkildə təqdim edilməsi və ya daxili nəzarət sistemində sui-istifadə hallarını nəzərdə tutur.

- Fondun daxili nəzarət sisteminin effektivliyi barədə rəy bildirmək üçün deyil, şəraitə uyğun audit prosedurlarının işlənilib hazırlanması məqsədilə audit üçün əhəmiyyətli olan daxil nəzarət sistemi üzrə məlumat əldə edirik.

- Tətbiq edilən uçot siyasətlərinin uyğunluğunu, uçot təxminlərinin və rəhbərlik tərəfindən hazırlanmış müvafiq açıqlamaların əsaslı olduğunu qiymətləndiririk.

- Fəaliyyətin fasiləsizliyi ilə bağlı rəhbərliyin mülahizələrinin uyğunluğu və əldə edilmiş audit sübutlarına əsasən, Fondun fasiləsiz fəaliyyət göstərmək qabiliyyəti ilə bağlı əhəmiyyətli dərəcədə şübhə yarada biləcək hadisə və şərait üzrə qeyri-müəyyən mövcud olub-olmamasına dair fikir bildiririk. Əhəmiyyətli qeyri-müəyyənliyin mövcud olduğu barədə nəticəyə gəldikdə, biz auditor rəyimizdə diqqəti konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarındakı müvafiq açıqlamalara cəlb etməli, belə açıqlamalar yetərli olmadıqda, rəyimizi dəyişdirməliyik. Nəticələrimiz auditor hesabatının tarixinədək əldə edilmiş audit sübutlarına əsaslanır. Lakin sonrakı hadisələr və şəraitlər Fondun fasiləsiz fəaliyyətinin dayandırılmasına səbəb ola bilər.

- Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının ümumi təqdimatını, strukturunu və məzmununu, o cümlədən açıqlamaları və maliyyə hesabatlarında mövcud əməliyyatlar və hadisələrin düzgün təqdim edilməsini qiymətləndiririk.

- Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına dair rəy bildirmək üçün Fonda daxil olan müəssisələrin maliyyə məlumatları və ya fəaliyyəti ilə bağlı yetərli müvafiq audit sübutu əldə edirik. Biz qrup auditinin idarə edilməsi, nəzarəti və həyata keçirilməsi üçün məsuliyyət daşıyıq. Biz auditor rəyimizə görə tam məsuliyyət daşıyıq.

Biz korporativ idarəetmə üzrə cavabdeh olan şəxslərə digər məsələlərlə yanaşı, planlaşdırılan audit prosedurlarının həcmi və vaxtı, əhəmiyyətli audit nəticələri, eləcə də audit prosesində müəyyən etdiyimiz daxili nəzarət sistemindəki əhəmiyyətli çatışmazlıqlar barədə məlumat təqdim edirik.

PricewaterhouseCoopers Audit Azerbaijan LLC

Bakı, Azərbaycan Respublikası
21 may 2021-ci il

PraysvoterhausKupers Audit Azərbaycan MMC
Landmark Ofis Plaza III, 12-ci mərtəbə, Nizami 90A AZ 1010, Bakı, Azərbaycan
T: +994 (12) 497 25 15, F:+994 (12) 497 74 11, www.pwc.com/az

Konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat

Min Azərbaycan manatı ilə	Qeyd	31 dekabr 2020	31 dekabr 2019
Aktivlər			
Uzunmüddətli aktivlər			
İnvestisiya mülkiyyəti	10	1,784,534	2,517,219
Əmlak və avadanlıqlar		121,746	124,723
Qeyri-maddi aktivlər		59	2,632
Birgə müəssisələrə investisiyalar	11	1,053,977	1,047,199
Cəmi uzunmüddətli aktivlər		2,960,316	3,691,773
Qısamüddətli aktivlər			
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	7	4,059,687	2,590,446
Müddətli depozitlər		2,352	7,577
Mənfəət və ya zərər hesablarında ədalətli dəyərle ölçülən maliyyə aktivləri	8	56,870,415	59,612,520
Qızıl külçələr	9	10,490,279	8,381,163
Sair qısamüddətli aktivlər		20,244	27,677
Cəmi qısamüddətli aktivlər		71,442,977	70,619,383
CƏMİ AKTİVLƏR		74,403,293	74,311,156
Kapital			
Kapital qoyuluşu		32,507,771	37,529,718
Xarici valyutanın çevrilməsi üzrə ehtiyat		976,768	776,386
Bölüşdürülməmiş mənfəət		40,268,812	34,908,734
Təsisçiyə aid olan kapital		73,753,351	73,214,838
Nəzarət olunmayan iştirak payı		7,608	7,502
Cəmi kapital		73,760,959	73,222,340
Öhdəliklər			
Uzunmüddətli öhdəliklər			
Törəmə müəssisələrin borcları		515,327	928,066
Zəmanət depozitləri		12,248	49,302
Təxirə salınmış vergi öhdəliyi		12,050	15,894
İcarə öhdəlikləri		80,054	77,792
Cəmi uzunmüddətli öhdəliklər	13	619,679	1,071,054
Qısamüddətli öhdəliklər		22,655	17,762
CƏMİ ÖHDƏLİKLƏR		642,334	1,088,816
CƏMİ ÖHDƏLİKLƏR VƏ KAPİTAL		74,403,293	74,311,156

80-123-cü səhifələrdə əlavə edilən qeydlər
hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının tərkib hissəsidir.

Konsolidasiya edilmiş mənfəət və ya zərər və sair məcmu gəlir haqqında hesabat

Min Azərbaycan manatı ilə	Qeyd	2020	2019
Effektiv faiz dərəcəsi metodu ilə hesablanmış faiz gəliri		64,364	40,914
Mənfəət və ya zərər hesablarında ədalətli dəyərle ölçülən maliyyə aktivləri üzrə faiz gəliri	14	702,657	922,538
Dividend gəliri		340,998	390,334
Xarici valyuta əməliyyatları üzrə məzənnə fərqindən xalis gəlir/(zərər)	15	1,243,580	(524,267)
Mənfəət və ya zərər hesablarında ədalətli dəyərle ölçülən maliyyə aktivlərinin yenidən qiymətləndirilməsi üzrə xalis gəlir	16	953,919	2,245,291
Qızıl külçələr üzrə xalis gəlir	9	2,059,788	1,194,590
İnvestisiya mülkiyyətinin ədalətli dəyərle yenidən qiymətləndirilməsi üzrə xalis (zərər)/gəlir	10	(115,164)	64,971
İcarə gəliri		63,915	75,724
Sair əməliyyat gəliri		13,899	32,937
Cəmi əməliyyat gəliri		5,327,956	4,443,032
Əməliyyat xərcləri	17	(87,460)	(103,437)
Birgə müəssisələrin vergidən sonrakı maliyyə nəticələrində pay	11	32,871	(22,056)
Törəmə müəssisənin satışından gəlir		86,149	-
Vergidən əvvəlki mənfəət		5,359,516	4,317,539
Mənfəət vergisi gəliri/(xərci)	19	593	(1,320)
İl üzrə xalis mənfəət		5,360,109	4,316,219
Sair məcmu gəlir: Sonradan mənfəət və ya zərərə yenidən təsnifləşdirilə bilən maddələr Xarici əməliyyatlar üzrə maliyyə məlumatlarının təqdimat valyutasına çevrilməsi		203,805	12,209
İl üzrə sair məcmu gəlir		203,805	12,209
İL ÜZRƏ CƏMİ MƏCMU GƏLİR		5,563,914	4,328,428
Mənfəətin: - Təsisçiyə aid olan hissəsi - Nəzarət olunmayan iştirak payına aid olan hissəsi		5,360,078 31	4,316,070 149
İl üzrə mənfəət		5,360,109	4,316,219
Cəmi məcmu gəlirin: - Təsisçiyə aid olan hissəsi - Nəzarət olunmayan iştirak payına aid olan hissəsi		5,560,460 3,454	4,325,491 2,937
İL ÜZRƏ CƏMİ MƏCMU GƏLİR		5,563,914	4,328,428

80-123-cü səhifələrdə əlavə edilən qeydlər
hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının tərkib hissəsidir.

Min Azərbaycan manatı ilə	Qeyd	Təsisçiyə aid olan hissə				Nəzarət olunmayan iştirak payı	Cəmi kapital
		Kapital qoyuluşu	Valyutanın çevrilməsi üzrə ehtiyat	Bölüşdürülməmiş mənfəət	Cəmi		
1 yanvar 2019-cu il tarixinə qalığı		33,689,328	766,965	30,592,664	65,048,957	8,436	65,057,393
İl üzrə mənfəət		-	-	4,316,070	4,316,070	149	4,316,219
Sair məcmu gəlir		-	9,421	-	9,421	2,788	12,209
2019-cu il üzrə cəmi məcmu gəlir		-	9,421	4,316,070	4,325,491	2,937	4,328,428
Fonda daxil olmuş vəsaitlər	12	15,404,690	-	-	15,404,690	-	15,404,690
Məzənnə fərqləri			-	-	-	(3,871)	(3,871)
Dövlət Büdcəsinə köçürülmüş vəsaitlər	18	(11,364,300)	-	-	(11,364,300)	-	(11,364,300)
Azərbaycan Respublikası Qaçqınların və Məcburi Köçkünlərin İşləri üzrə Dövlət Komitəsinə və Məcburi Köçkünlərin Sosial İnkişaf Fonduna köçürülmüş vəsaitlər	18	(200,000)	-	-	(200,000)	-	(200,000)
31 dekabr 2019-cu il tarixinə qalığı		37,529,718	776,386	34,908,734	73,214,838	7,502	73,222,340
İl üzrə mənfəət		-	-	5,360,078	5,360,078	31	5,360,109
Sair məcmu gəlir		-	200,382	-	200,382	3,423	203,805
2020-ci il üzrə cəmi məcmu gəlir		-	200,382	5,360,078	5,560,460	3,454	5,563,914
Fonda daxil olmuş vəsaitlər	12	7,382,154	-	-	7,382,154	-	7,382,154
Məzənnə fərqləri		-	-	-	-	(3,348)	(3,348)
Dövlət Büdcəsinə köçürülmüş vəsaitlər	18	(12,200,000)	-	-	(12,200,000)	-	(12,200,000)
Azərbaycan Respublikası Qaçqınların və Məcburi Köçkünlərin İşləri üzrə Dövlət Komitəsinə və Məcburi Köçkünlərin Sosial İnkişaf Fonduna köçürülmüş vəsaitlər	18	(199,998)	-	-	(199,998)	-	(199,998)
Azərbaycan gənclərinin xarici ölkələrdə təhsili üzrə Dövlət proqramı ilə əlaqədar köçürülmüş vəsaitlər	18	(4,103)	-	-	(4,103)	-	(4,103)
31 dekabr 2020-ci il tarixinə qalığı		32,507,771	976,768	40,268,812	73,753,351	7,608	73,760,959

80-123-cü səhifələrdə əlavə edilən qeydlər
hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının tərkib hissəsidir.

Konsolidasiya edilmiş pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabat

Min Azərbaycan manatı ilə		Qeyd	2020	2019
Əməliyyat fəaliyyəti üzrə pul vəsaitlərinin hərəkəti:				
Mənfəət vergisi xərcindən əvvəlki mənfəət			5,359,516	4,317,539
Maliyyə nəticələrini əməliyyat fəaliyyətində istifadə edilmiş xalis pul vəsaitləri ilə uyğunlaşdırmaq üçün edilmiş düzəlişlər:				
Əmlak və avadanlıqların amortizasiyası			3,039	3,445
Qeyri-maddi aktivlərin amortizasiyası			2,585	2,781
Mənfəət və ya zərər hesablarında ədalətli dəyərlə ölçülən maliyyə aktivlərinin ədalətli dəyərinin dəyişməsi üzrə reallaşdırılmamış gəlir	16		(318,322)	(2,164,974)
Məzənnə fərqləri üzrə xalis reallaşdırılmamış (gəlir)/zərər			(1,434,503)	494,041
Qızıl külçələrin yenidən qiymətləndirilməsi üzrə xalis gəlir	9		(2,059,788)	(1,194,590)
İnvestisiya mülkiyyətinin ədalətli dəyərə yenidən qiymətləndirilməsi üzrə zərər/(gəlir)	10		115,164	(64,971)
Birgə müəssisələrin vergidən sonrakı maliyyə nəticələrində pay	11		(32,871)	22,056
Faiz gəliri			(767,021)	(963,452)
Dividend gəliri			(340,998)	(390,334)
ƏDV üzrə debitor borcların və cari mənfəət vergisi aktivlərinin silinməsi			-	18
Əməliyyat aktiv və öhdəliklərində dəyişikliklər:				
Mənfəət və ya zərər hesablarında ədalətli dəyərə ölçülən maliyyə aktivlərində azalma/(artım)	8		4,689,303	(379,693)
Müddətli depozitlərdə azalma/(artım)			5,225	(7,577)
Qızıl külçələrin alınması	9		(49,328)	(3,628,327)
İnvestisiya mülkiyyətində artım	10		(65,793)	(10,093)
Sair aktivlərdə azalma/(artım)			7,433	(1,875)
Qısamüddətli öhdəliklərdə artım			4,893	1,823
Uzunmüddətli öhdəliklərdə azalma			(38,958)	-
Əməliyyat fəaliyyəti üzrə daxil olan/(istifadə edilən) xalis pul vəsaitləri			5,079,576	(3,964,183)
İnvestisiya fəaliyyəti üzrə pul vəsaitlərinin hərəkəti:				
Alınmış faizlər			632,545	761,551
Daxil olmuş dividendlər			340,998	390,334
Birgə müəssisədən daxil olmuş dividendlər			5,223	19,053
İnvestisiya mülkiyyətinin satışından daxilolmalar	10		757,263	213,099
Birgə müəssisə tərəfindən geri ödənilmiş kapital	11		36,000	76,500
Əmlak və avadanlıqların alınması			(74)	(688)
İnvestisiya fəaliyyəti üzrə daxil olan xalis pul vəsaitləri			1,771,955	1,459,849
Maliyyələşdirmə fəaliyyəti üzrə pul vəsaitlərinin hərəkəti:				
Fonda daxil olmuş vəsaitlər	12		7,382,154	15,404,690
Dövlət Büdcəsinə köçürülmüş vəsaitlər	18		(12,200,000)	(11,364,300)
AR Qaçqınların və Məcburi Köçkünlərin İşləri üzrə Dövlət Komitəsinə və Məcburi Köçkünlərin Sosial İnkişaf Fonduna köçürülmüş vəsaitlər	18		(199,998)	(200,000)
Azərbaycan gənclərinin xarici ölkələrdə təhsili üzrə Dövlət proqramı ilə əlaqədar köçürülmüş vəsaitlər	18		(4,103)	-
Borcların ödənilməsi	13		(440,100)	-
Maliyyələşdirmə fəaliyyəti üzrə (istifadə edilən)/daxil olan xalis pul vəsaitləri			(5,462,047)	3,840,390
Məzənnə dəyişikliklərinin pul vəsaitləri və onların ekvivalentlərinə təsiri			79,757	(10,198)
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentlərində xalis artım			1,469,241	1,325,858
İlin əvvəlinə pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri			2,590,446	1,264,588
İlin sonuna pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri			4,059,687	2,590,446

80-123-cü səhifələrdə əlavə edilən qeydlər
hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının tərkib hissəsidir.

1. AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI DÖVLƏT NEFT FONDU VƏ ONUN FƏALİYYƏTİ

Hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları 31 dekabr 2020-ci il tarixində başa çatan il üzrə Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarına (“MHBS”) uyğun olaraq Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Fondu (“ARDNF”) və onun törəmə müəssisələri (“Fond”) üçün hazırlanmışdır.

ARDNF Azərbaycan Respublikasında yaradılıb və bu ölkədə fəaliyyət göstərir.

Fondun əsas fəaliyyəti. Azərbaycan Respublikasının Dövlət Neft Fondu Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 1999-cu il 29 dekabr tarixli 240 nömrəli “Azərbaycan Respublikasının Dövlət Neft Fondunun Yaradılması haqqında” Fərmanı (“Fərman”) ilə yaradılmışdır. ARDNF, neft və qaz ehtiyatlarının kəşfiyyatı və inkişafına dair müqavilələr çərçivəsində gəlirlərin, digər pul axınlarının, habelə ARDNF-nin öz fəaliyyəti nəticəsində əldə edilən gəlirlərin toplanması, səmərəli idarə edilməsi və Azərbaycan Respublikası vətəndaşlarının və gələcək nəsillərin rifahı naminə istifadə edilməsi məqsədilə yaradılmışdır.

Aşağıda müzakirə olunmuş Fərman və əsasnamələrə uyğun olaraq ARDNF ayrıca hüquqi şəxs kimi təsis edilmiş büdcədənkenar dövlət təsisatı olaraq, Azərbaycan Respublikasının Prezidenti qarşısında hesabat verir və məsuliyyət daşıyır.

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına ARDNF-nin, onun aşağıdakı cədvəldə sadalanan birbaşa və dolayı törəmə müəssisələrinin maliyyə hesabatları və birgə müəssisələrinin vergidən sonrakı maliyyə nəticələri daxildir:

Törəmə müəssisələr	% iştirak payı		Ölkə	Təsis edildiyi tarix	Alış tarixi	Fəaliyyət sahəsi
	2020	2019				
SOFAZ RE Limited	100	100	Cersi	22-may-12	-	əmlakın idarə edilməsi
SOFAZ RE UK L.P.	100	100	Cersi	6-avq-12	-	əmlakın idarə edilməsi
SOFAZ RE Min Limited	100	100	Cersi	13-avq-12	-	əmlakın idarə edilməsi
78, St James`s Street Unit Trust	100	100	Cersi	2-okt-12	-	əmlakın idarə edilməsi
JSC Tverskaya 16	100	100	Rusiya Federasiyası	29-iyun-93	21-dek-12	əmlakın idarə edilməsi
SOFAZ RE Europe Holding S.a.r.l	100	100	Lüksemburq	31-okt-12	-	əmlakın idarə edilməsi
SOFAZ RE Europe S.a.r.l.	100	100	Lüksemburq	31-okt-12	-	əmlakın idarə edilməsi
SCI 8 Place Vendome	100	100	Fransa	14-noy-12	-	əmlakın idarə edilməsi
MAPS 21	-	100	Cənubi Koreya	30-okt-11	31-mart-14	əmlakın idarə edilməsi
Godo Kaisha GK001	98	98	Yaponiya	21-avq-15	26-avq-15	əmlakın idarə edilməsi
SOFAZ RE Fund S.a.r.l	100	100	Lüksemburq	27-may-15	-	investisiyanın idarə edilməsi
SOFAZ PE Fund S.a.r.l	100	100	Lüksemburq	28-sen-15	-	investisiyanın idarə edilməsi
SOFAZ Europe S.C.S.	100	100	Lüksemburq	6-dek-17	-	investisiyanın idarə edilməsi
SOFAZ Fund Limited	100	100	Cersi	28-dek-18	-	investisiyanın idarə edilməsi

Fonda daxil olmuş vəsaitlər Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2000-ci il 29 dekabr tarixli 434 nömrəli Fərmanı ilə təsdiq edilmiş Fondun Əsasnaməsinə (“Əsasnamə”), habelə Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2001-ci il 12 sentyabr tarixli 579 nömrəli Fərmanına uyğun olaraq “Fondun illik gəlir və xərclər proqramının (“Büdcəsinin”) tərtibi və icrası Qaydaları”nın 2.3 bəndində göstərilən aşağıdakı mənbələrə əsasən formalaşır:

a) SOCAR və ya səlahiyyətli dövlət orqanı ilə sərmayəçilər arasında bağlanmış Azərbaycan Respublikasında, o cümlədən Xəzər dənizinin Azərbaycan Respublikasına mənsub olan hissəsində neftin və qazın kəşfiyyatı, işlənməsi və hasilatın pay bölgüsünə dair Sazişlərin, habelə neft-qaz ehtiyatlarının kəşfiyyatı, işlənməsi və nəqliinə dair digər Sazişlərdən əldə edilən gəlirlər;

i. Neft-qaz sazişlərində Azərbaycan Respublikasının payına düşən karbohidrogenlərin satışından əldə edilən gəlirlər (karbohidrogenlərin nəql edilməsi üzrə məsrəflər, bank, gömrük rəsmiləşdirilməsi, müstəqil nəzarət (sörveyer), marketing və sığorta xərcləri çıxılmaq şərti ilə, habelə SOCAR-ın sərmayəçisi, payçısı və ya tərəfdaşı olduğu layihələrdə onun sərmayəsinə və ya iştirak payına düşən gəlirləri istisna olmaqla);

ii. Bonus ödənişləri - neft-qaz sazişlərinin imzalanması və ya onların həyata keçirilməsi ilə bağlı SOCAR-a və ya Azərbaycan Respublikasının digər səlahiyyətli orqanlarına xarici neft şirkətləri tərəfindən ödənilən bonuslar (mükafatlar);

iii. Karbohidrogen ehtiyatlarının işlənməsi ilə əlaqədar sərmayəçilər tərəfindən müqavilə sahəsindən istifadə üçün SOCAR-a və ya səlahiyyətli dövlət orqanına ödənilən akrhesabı ödənişlər;

iv. Neftin və qazın Azərbaycan Respublikasının ərazisi ilə Bakı-Supsa, Bakı-Tbilisi-Ceyhan və Bakı-Tbilisi-Ərzurum ixrac boru kəməri vasitəsi ilə ötürülməsindən əldə edilən gəlirlər (SOCAR-ın sərmayəçisi, payçısı və ya tərəfdaşı olduğu layihələrdə onun sərmayəsinə və ya iştirak payına düşən gəlirlər istisna olmaqla);

v. Neft-qaz layihələrinin həyata keçirilməsi ilə bağlı Azərbaycan Respublikasının payına düşən dividendlər və mənfəətin bölüşdürülməsindən əldə edilən gəlirlər (SOCAR-ın sərmayəçisi, payçısı və ya tərəfdaşı olduğu layihələrdə onun sərmayəsinə və ya iştirak payına düşən gəlirləri istisna olmaqla);

vi. Neft-qaz sazişləri çərçivəsində səlahiyyətli dövlət orqanına sərmayəçilər tərəfindən verilən aktivlərdən əldə edilən gəlirlər.

b) Neft Fondu tərəfindən Fondun vəsaitinin (aktivlərinin) (o cümlədən, maliyyə aktivlərinin və neft-qaz sazişləri çərçivəsində sərmayəçilərin verdiyi aktivlərinin) yerləşdirilməsindən, idarə olunmasından, satışından və ya digər təqdim edilməsindən və yaxud satışdankənar əldə edilən gəlirlər, Fondun aktivlərinin hesabat valyutasında (Azərbaycan manatı) yenidən qiymətləndirilməsindən alınan gəlirlər və sair;

c) Qrantlar və digər təmənnasız yardımlar;

d) Azərbaycan qanunvericiliyinə uyğun olaraq digər gəlirlər və daxilolmalar.

2020 və 2019-cu illər ərzində Fond vəsaitlərin saxlanılmasına dair “Bank of New York Mellon” ilə sazişə

tərəf olmuşdur. Fondun maliyyə aktivlərinin müəyyən hissəsinin idarə edilməsi hüququ aşağıdakı maliyyə qurumlarına verilmişdir: DWS International GmbH, Beynəlxalq Yenidənqurma və İnkişaf Bankı (BYİB - Dünya Bankı Qrupu), State Street Global Advisors Limited (SSGA), UBS Asset Management (UK) LTD, Sumitomo Mitsui Trust International LTD, Blackrock Investment Management (UK) LTD və Mellon Capital Management Corporation. Vəsaitlərin saxlanılmasına dair sazişə əsasən, maliyyə qurumları Fondun aldığı qiymətli kağızları saxlayır və investisiyaların idarə edilməsi haqqında sazişlərə uyğun olaraq Fondun vəsaitlərini Fondun investisiya qaydaları əsasında müəyyən etdiyi səlahiyyətlər çərçivəsində idarə edir.

ARDNF-nin hüquqi və faktiki ünvanı: Heydər Əliyev prospekti 165, Bakı, Azərbaycan, AZ1029.

31 dekabr 2020-ci il tarixinə və bu tarixdə başa çatmış il üzrə konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının buraxılması 20 may 2021-ci il tarixində ARDNF-in rəhbərliyi tərəfindən təsdiq edilmişdir.

Təqdimat valyutası. Hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarındakı məbləğlər başqa valyuta göstərilmədiyi halda, min Azərbaycan manatı ilə (“AZN”) təqdim olunur.

2. FONDUN ƏMƏLİYYAT MÜHİTİ

Azərbaycan iqtisadiyyatının mövcud və gələcək artımı və dayanıqlığı hökumətin həyata keçirdiyi fiskal və monetar tədbirlərin effektivliyindən, eləcə də xam neftin qiymətlərindən və Azərbaycanın milli valyutası olan manatın sabitliyindən əhəmiyyətli dərəcədə asılıdır. Neft qiymətlərində azalma və milli valyutanın əsas xarici valyutalara qarşı devalvasiyasının mənfi nəticəsi olaraq 2016-cı ildə ölkədə baş vermiş kəskin iqtisadi böhrandan sonra Azərbaycan hökuməti tərəfindən uzunmüddətli iqtisadi sabitliyi və dayanıqlığı təmin etmək məqsədilə islahatlar həyata keçirilmişdir. İnstitusional dəyişiklikləri əhatə edən iqtisadi islahatlara əsasən, inflyasiya aşağı birrəqəmli səviyyədə sabitləşmiş, iqtisadi artım pozitiv zonada qalmaqda davam etmiş, milli valyutanın məzənnəsi dayanıqlı səviyyədə olmuş və ölkənin xarici sektorunda müsbət tendensiyalar müşahidə olunmuşdur. Neft hasilatı yüksək həddə çatıb və orta müddətli dövrdə aşağı düşməsi proqnozlaşdırılır. Neft hasilatındakı azalmanın qismən qaz hasilatındakı artımla əvəzlənəcəyi gözlənilir.

2020-ci ilin mart ayında Dünya Səhiyyə Təşkilatı COVID-19 epidemiyasını global pandemiya elan etmişdir. Azərbaycan hökuməti tərəfindən COVID-19 pandemiyasının yayılmasının qarşısının alınması və mənfi təsirlərinin

azaldılması məqsədilə hərəkətin məhdudlaşdırılması ilə bağlı tədbirlər, o cümlədən karantin, özünütəcrid və ticarət fəaliyyətinin məhdudlaşdırılması, o cümlədən müəssisələrin bağlanması kimi bir sıra tədbirlər görülmüşdür. Yuxarıda qeyd olunan tədbirlər qismən yumşaldılmış və 2020-ci ilin dekabr ayında yenidən sərtləşdirilmişdir. Bu tədbirlər Azərbaycanda iqtisadi fəaliyyəti, xüsusilə də xidmət sektorunu və xarici ticarətin fəaliyyətini məhdudlaşdırmış və biznes subyektlərinə mənfi təsir göstərmişdir və gələcəkdə də müəyyən müddət təsir göstərməkdə davam edə bilər. Belə tədbirlərin qeyd olunan sektorlara mənfi təsirlərinə baxmayaraq, onlar pandemiyanın qarşısını almağa köməklik etmiş və 2021-ci ilin fevral ayından başlayaraq iş yerlərinin qismən açılmasına imkan yaratmışdır. Bundan əlavə, "Moody"s agentliyi 2021-ci ilin fevral ayında Azərbaycanın reytingini sabit proqnozla "Ba2" səviyyəsində təsdiq edib. Koronavirus pandemiyasına baxmayaraq, xarici şoklara qarşı ölkənin dayanıqlığının qiymətləndirilməsi ilə bağlı agentliyin proqnozu müsbətdir. Eyni zamanda, BVF və Dünya Bankı kimi bir çox böyük iqtisadi təşkilatlar bu il Azərbaycanda ÜDM artımını təxminən 3% səviyyəsində proqnozlaşdırıb.

COVID-19 pandemiyasının yaratdığı çətinliklərlə yanaşı, 2020-ci ilin sentyabr ayının sonlarında Ermənistanın işğal etdiyi Dağlıq Qarabağ və ətraf ərazilərdə Azərbaycan və Ermənistan arasında hərbi əməliyyatlar başlamışdır. Azərbaycan Respublikası ərazisində hərbi vəziyyət elan edilərək komendant saati tətbiq edilmiş və sonrakı altı həftə ərzində işğal altında olan ərazilər azad olunmuşdur. İmzalanmış atəşkəs razılaşmasına əsasən, 10 noyabr 2020-ci il tarixindən etibarən Dağlıq Qarabağ və ətraf ərazilərdəki bütün hərbi əməliyyatlar dayandırılmışdır. Bu razılaşmaya əsasən, bölgədə nəqliyyat və kommunikasiya xətlərinin açılması gözlənilir ki, bu da iqtisadi artımı daha da stimullaşdıracaq. Yuxarıda qeyd olunanları nəzərə alaraq Fondun inkişaf strategiyasının dəstəklənməsi istiqamətində zəruri tədbirlərin müəyyən edilməsi məqsədilə rəhbərlik daxili və xarici makroiqtisadi şəraiti müşahidə etməyə davam edir.

3. ƏSAS UÇOT SİYASƏTİ

Maliyyə hesabatlarının tərtibatının əsasları. Hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları maliyyə alətlərini ilkin olaraq ədalətli dəyərlə tanımaqla, əmlak və avadanlıqlar, investisiya mülkiyyəti və qızıl külçələri yenidən qiymətləndirməklə, eləcə də maliyyə alətlərini mənfəət və ya zərər hesablarında ədalətli dəyərlə ölçülən ("FVTPL") kateqoriyasında qiymətləndirməklə, MHBS-ə uyğun olaraq ilkin dəyər metoduna əsasən hazırlanmışdır. Bu konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının hazırlanmasında istifadə edilən əsas uçot siyasətləri aşağıda göstərilir. Həmin uçot siyasətləri başqa cür göstərilmədiyi hallarda, təqdim edilən bütün dövrlərə müvafiq şəkildə tətbiq edilmişdir (Qeyd 5).

Maliyyə hesabatlarının MHBS-ə uyğun olaraq hazırlanması bəzi əhəmiyyətli uçot təxminlərinin istifadəsini tələb

edir. Bundan əlavə, Fond uçot siyasətini tətbiq edərkən rəhbərlik öz mülahizələrini irəli sürməlidir. Daha yüksək mülahizə tələb edən və ya mürəkkəb olan sahələr, həmçinin konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının hazırlanmasında uçot təxminləri və fərziyyələrin əhəmiyyətli olduğu sahələr Qeyd 4-də açıqlanır.

Fond konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatı qısamüddətli və uzunmüddətli aktiv və öhdəlikləri ayırmaqla təqdim edir. Maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatın tarixindən (qısamüddətli) sonrakı 12 ay ərzində və ya maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatın tarixindən sonra 12 aydan çox müddət (uzunmüddətli) ərzində əvəzləşdiriləcək və ödəniləcək məbləğlərin təhlili göstərilir.

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları. Fond (i) investisiya olunan müəssisələrin gəlirlərinə əhəmiyyətli təsir göstərən müvafiq funksiyaları idarə etmək səlahiyyətinə malik olduqda (ii) investisiya olunan müəssisələrdə iştirakından yaranan dəyişən gəlirlər ilə əlaqədar risklərə məruz qaldıqda və ya belə gəlirləri əldə etmək hüququna malik olduqda və (iii) investorun gəlirlərinə təsir göstərmək məqsədilə investisiya olunan müəssisələrin üzərində öz səlahiyyətlərindən istifadə etmək imkanına malik olduqda belə müəssisələr, o cümlədən strukturlaşdırılmış müəssisələr Fondun nəzarəti altında olan törəmə müəssisələr sayılır. Fondun digər müəssisə üzərində səlahiyyətlərini müəyyən edərkən əsaslı hüquqların mövcudluğu və təsiri, o cümlədən potensial səsvermə hüquqları nəzərə alınır. Hüquq o halda əsaslı olur ki, belə hüquq sahibi investisiya olunan müəssisənin fəaliyyətinin əhəmiyyətli hissəsi ilə bağlı qərar qəbul etdiyi zaman belə hüququ praktiki olaraq icra etmək imkanına malik olsun. Fond hətta investisiya olunan müəssisənin səsvermə hüquqlarının çox hissəsinə malik olmadıqda belə, investisiya obyektı üzərində səlahiyyətlərə malik ola bilər. Belə hallarda Fond investisiya olunan müəssisə üzərində real səlahiyyətlərə malik olub-olmadığını müəyyən etmək məqsədilə digər səsvermə hüquqlu şəxslərin hüquqlarının həcmi və bölüşdürülmə dərəcəsi ilə əlaqədar öz səsvermə hüququnun həcmi qiyətləndirməlidir. Törəmə müəssisələrin əməliyyatları üzərində nəzarət Fonda keçdiyi tarixdən (alış tarixi) belə müəssisələr konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına daxil edilir və nəzarətin itirildiyi tarixdən konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarından çıxarılır.

Fond tərəfindən törəmə müəssisələrin alınması alış metodu ilə uçota alınır. Alınmış identifikasiya edilə bilən aktivlər və müəssisələrin birləşməsi zamanı qəbul edilmiş öhdəliklər və şərti öhdəliklər nəzarət olunmayan iştirak payının həcmindən asılı olmayaraq alış tarixinə ədalətli dəyərdə əks etdirilir.

Fond mövcud iştirak paylarını əks etdirən və pay sahibinə müəssisənin likvidasiyası halında xalis aktivlərdə proporsional həcmdə pay əldə etmək hüququ verən nəzarət olunmayan iştirak payını hər bir əməliyyat üzrə

fərdi qaydada a) ədalətli dəyərlə və ya b) əldə edilmiş müəssisənin xalis aktivlərində nəzarət olunmayan iştirak payına proporsional şəkildə qiymətləndirir. Mövcud iştirak paylarını əks etdirməyən nəzarət olunmayan iştirak payı ədalətli dəyərlə qiymətləndirilir.

Qudvil əldə edilmiş şirkətin xalis aktivlərini əldə edilmiş şirkətə görə ödənilmiş ümumi məbləğdən, əldə edilmiş şirkətdəki nəzarət olunmayan iştirak payından və alış tarixinə qədər artıq əldə edilmiş şirkətə məxsus olan payın ədalətli dəyərindən çıxmaqla müəyyən edilir. Mənfə məbləğ rəhbərliyin əldə edilmiş bütün aktivlərin, eləcə də qəbul edilmiş öhdəliklərin və şərti öhdəliklərin müəyyən edildiyinin bir daha qiymətləndirməsindən və onların qiymətləndirilməsinin düzgünlüyünü təhlil etməsindən sonra mənfəət və ya zərəre aid edilir.

Əldə edilmiş şirkətə görə, ödənişlər təqdim edilmiş aktivlərin, buraxılmış pay alətlərinin və qəbul edilmiş və ya yaranmış öhdəliklərin ədalətli dəyərində, o cümlədən şərti ödənişlər üzrə razılaşmalar nəticəsində yaranmış aktiv və öhdəliklərin ədalətli dəyərində qiymətləndirilir. Bu zaman məsləhət xidmətləri, hüquq xidmətləri, qiymətləndirmə və analoji peşəkar xidmətlərə görə ödənişlər kimi alış xərcləri zərəre alınmır. Pay alətlərinin buraxılması zamanı yaranmış əməliyyat xərcləri kapitaldan çıxılır; borc qiymətli kağızların buraxılması ilə bağlı yaranmış əməliyyat xərcləri onların balans dəyərindən çıxılır və alış ilə bağlı bütün digər əməliyyat xərcləri xərcə silinir.

Fond daxilindəki əməliyyatlar, bu əməliyyatlar üzrə qalıqlar, eləcə də qrup şirkəti arasında həyata keçirilən əməliyyatlar üzrə reallaşdırılmamış gəlirlər konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında əks etdirilmir. Bundan əlavə, reallaşdırılmamış zərərər də çəkilməmiş xərclər bərpa edilmədiyi halda maliyyə hesabatlarından çıxarılır. Fond və onun bütün törəmə müəssisələri Fondun siyasətinə uyğun vahid uçot siyasəti tətbiq edir. Zərurət yarandıqda, törəmə müəssisələrin hesabatlarında əks etdirilən məbləğlər Fondun uçot siyasətinə uyğunlaşdırılmışdır.

Nəzarət olunmayan iştirak payı Fondun birbaşa və ya dolayısı ilə sahib olmadığı paya düşən törəmə müəssisənin xalis fəaliyyət nəticələrinin və kapitalının bir hissəsini əks etdirir. Nəzarət olunmayan iştirak payı Fondun kapitalının ayrıca komponentini formalaşdırır.

Nəzarət olunmayan iştirak paylarının alış və satışı. Fond nəzarət olunmayan iştirak paylarının sahibləri ilə nəzarətin itirilməsi ilə nəticələnməyən əməliyyatların uçotu üçün kommersiya müəssisəsi modelini tətbiq edir. Alışdan əldə olunan vəsait ilə əldə edilmiş iştirak payının balans dəyəri arasında hər hansı fərq olarsa, bu, birbaşa olaraq kapitalda kapital əməliyyatı kimi qeydə alınır. Fond nəzarət olunmayan iştirak payının satışından əldə olunan vəsait ilə onun balans dəyəri arasındakı fərqi kapitalda dəyişikliklər haqqında hesabatda kapital əməliyyatı kimi tanıyır.

Birgə müəssisələr. MHBS 11-ə əsasən, birgə müəssisələrə investisiyalar hər bir investorun müqavilə üzrə hüquq və vəzifələrindən asılı olaraq birgə əməliyyatlar və birgə müəssisələr kimi təsnifləşdirilir. Fond öz birgə fəaliyyətinin xarakterini qiymətləndirmiş və onu birgə müəssisələr kateqoriyasına aid etmişdir. Birgə müəssisələrin fəaliyyəti iştirakı payı metodu ilə tanınır.

İştirak payı metoduna əsasən, birgə müəssisələrdəki iştirak payları əvvəlcə ilkin dəyərdə tanınır və bu məbləğə sonradan birgə müəssisələrin alışdan sonrakı mənfəətində və zərərində Fondun payını və sair məcmu gəlirdəki dəyişiklikləri tanımaq üçün düzəliş edilir. Fondun birgə müəssisələrin zərərində payı onun həmin müəssisədəki iştirak payına bərabər və ya ondan çox olarsa (məhiyyətə Fondun birgə müəssisələrə xalis investisiya qoyuluşlarının bir hissəsini təşkil edən uzunmüddətli iştirak payları daxil olmaqla), Fond birgə müəssisələrin adından üzərinə öhdəlik götürdüyü və ya ödənişlər etdiyi hallar istisna olmaqla, gələcək zərərləri tanımır.

Fond və onun birgə müəssisələri arasındakı əməliyyatlar üzrə realizasiya olunmamış gəlirlər Fondun birgə müəssisələrdəki payına proporsional həcmdə silinir; bundan əlavə, realizasiya olunmamış zərərər birgə müəssisənin aktivlərinin dəyərsizləşməsi nəticəsində yaranmadığı halda silinir. Zərurət yarandıqda, birgə müəssisələrin uçot siyasəti Fondun uçot siyasətinə uyğunlaşdırılmışdır.

Törəmə, asılı və birgə müəssisələrin silinməsi. Fond şirkət üzərində nəzarəti və ya əhəmiyyətli təsiri itirdikdə, müəssisədəki hər hansı bölüşdürülməmiş mənfəət nəzarətin itirildiyi tarixdə ədalətli dəyərdə yenidən qiymətləndirilir və balans dəyərindəki dəyişiklik mənfəət və ya zərərdə tanınır. Ədalətli dəyər əlaqəli müəssisələr, birgə müəssisələr və ya maliyyə aktivləri kimi mövcud iştirak paylarının sonrakı uçotu məqsədilə istifadə edilən ilkin balans dəyəridir. Bundan əlavə, həmin müəssisə ilə bağlı əvvəlki illərdə sair məcmu gəlirlərdə tanınmış hər hansı məbləğ Fondun müvafiq aktiv və öhdəliklərini birbaşa satması kimi uçota alınır. Bu, əvvəlki illərdə sair məcmu gəlirlərdə uçota alınmış məbləğlərin mənfəət və zərəre yenidən təsnifləşdirilməsidir.

Asılı müəssisədəki iştirak payının azaldılması, lakin əhəmiyyətli təsir itirilmədiyi təqdirdə əvvəllər məcmu gəlirdə tanınmış məbləğin yalnız mütənəşib payı müvafiq olaraq mənfəət və ya zərərdə yenidən təsnifləşdirilir.

Xarici valyutanın çevrilməsi. Fondun konsolidasiya edilmiş müəssisələrinin əməliyyat valyutası həmin müəssisələrin fəaliyyət göstərdiyi əsas iqtisadi mühitin valyutası hesab edilir. Fondun əməliyyat və təqdimat valyutası Azərbaycan Respublikasının milli valyutası olan Azərbaycan Manatıdır ("AZN"). Hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarındakı məbləğlər Fondun təqdimat valyutası olan AZN ilə əks olunmuşdur.

Əməliyyatlar və qalıqlar. Monetar aktivlər və öhdəliklər Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankının ("Mərkəzi Bank") müvafiq hesabat dövrünün sonuna qüvvədə olan rəsmi valyuta məzənnəsinə uyğun olaraq hər bir müəssisənin əməliyyat valyutasına çevrilir. Belə əməliyyatlar üzrə hesablaşmaların həyata keçirilməsi və monetar aktiv və öhdəliklərin Mərkəzi Bankın ilin sonuna müəyyən etdiyi rəsmi məzənnə ilə hər bir müəssisənin əməliyyat valyutasına çevrilməsi nəticəsində yaranan gəlir və zərər mənfəət və ya zərərdə tanınır. İlin sonuna qüvvədə olan məzənnə ilə çevrilmə ilkin dəyərlə qiymətləndirilən qeyri-monetar maddələrə tətbiq edilmir. Xarici valyutada olan və ədalətli dəyərlə qiymətləndirilən qeyri-monetar maddələr, o cümlədən pay alətləri ədalətli dəyərin müəyyən edildiyi tarixə qüvvədə olan məzənnələrdən istifadə etməklə təqdimat valyutasına çevrilir. Məzənnə dəyişikliklərinin xarici valyutada olan və ədalətli dəyərlə qiymətləndirilən qeyri-monetar maddələrə təsiri ədalətli dəyərin dəyişməsindən yaranan gəlir və ya zərərin bir hissəsi kimi əks etdirilir.

Qrup müəssisələri. Qrup müəssisələri arasında verilmiş kreditlər və yaranan müvafiq məzənnə gəlir və zərərləri konsolidasiya zamanı silinir. Lakin kredit əməliyyatları fərqli əməliyyat valyutalara malik qrup müəssisələri arasında baş verdikdə, məzənnə gəliri və ya zərəri tam silinə bilməz və kreditin yaxın gələcəkdə ödənilməsi gözlənilmədiyi hallardan başqa, konsolidasiya edilmiş mənfəət və ya zərərdə tanınır və beləliklə, xarici əməliyyata xalis investisiyanın bir hissəsini təşkil edir. Bu halda məzənnə gəliri və ya zərəri sair məcmu gəlirlərdə tanınır.

Hər bir Qrup müəssisəsinin əməliyyat nəticəsi və maliyyə vəziyyəti (bu müəssisələrdən heç birinin əməliyyat valyutası hiperinflasiya iqtisadiyyatlı ölkələrin valyutası deyil) aşağıdakı şəkildə təqdimat valyutasına çevrilir:

- (i)** təqdim edilmiş hər bir maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat üzrə aktiv və öhdəliklər, müvafiq hesabat dövrünün sonunda qüvvədə olan məzənnə ilə çevrilir;
- (ii)** gəlir və xərclər orta məzənnə ilə yenidən qiymətləndirilir (həmin orta məzənnə əməliyyat tarixinə məzənnələrin məcmu təsirinə əsaslı şəkildə yaxın olmadığı halda, gəlir və xərclər əməliyyat tarixinə qüvvədə olan məzənnə ilə çevrilir);
- (iii)** kapitalın komponentləri ilkin dəyərlə çevrilir;
- (iv)** bütün məzənnə fərqləri sair məcmu gəlirlərdə əks etdirilir

Xarici müəssisə və ya Fondun əməliyyat və təqdimat valyutasından fərqli valyutadan istifadə edən törəmə müəssisə üzərində nəzarət itirildikdə, əvvəlki dövrlərdə sair məcmu gəlirlərdə tanınmış məzənnə fərqləri silinmədən yaranan gəlir və ya zərərin bir hissəsi kimi il üzrə mənfəət və ya zərəre yenidən təsnifləşdirilir. Törəmə müəssisə üzərindəki nəzarəti itirmədən onu qismən satdıqda, yığılmış məzənnə fərqlərinin müvafiq hissəsi kapitalda qeyri-nəzarət payına yenidən təsnifləşdirilir.

Xarici müəssisənin alınması nəticəsində yaranan qudvil və ədalətli dəyər üzrə düzəlişlər xarici müəssisənin aktiv və öhdəliyi kimi tanınır və ilin sonuna olan məzənnə ilə çevrilir. Bu zaman yaranan məzənnə fərqləri sair məcmu gəlirlərdə tanınır.

31 dekabr 2020-ci il tarixinə xarici valyuta qalıqlarının çevrilməsində istifadə olunan rəsmi valyuta məzənnələri aşağıdakı kimi olmuşdur: 1 ABŞ dolları = 1.7000 AZN; 1 Avro = 2.0890 AZN; 100 Cənubi Koreya vonu = 0.1565 AZN; 1 İngilis funt sterlinqi = 2.3021 AZN; 100 Yapon yeni = 1.6456 AZN; 1 Rus rublu = 0.0231 AZN (2019: 1 ABŞ dolları = 1.7000 AZN; 1 Avro = 1.9035 AZN; 100 Cənubi Koreya vonu = 0.1470 AZN; 1 İngilis funt sterlinqi = 2.2284 AZN; 100 Yapon yeni = 1.5578 AZN; 1 Rus rublu = 0.0274 AZN). 31 dekabr 2020-ci il tarixinə gəlir və xərclərin çevrilməsində istifadə olunan rəsmi orta valyuta məzənnələri aşağıdakı kimi olmuşdur: 1 ABŞ dolları = 1.7000 AZN; 1 Avro = 1.9448 AZN; 100 Cənubi Koreya vonu = 0.1445 AZN; 1 İngilis funt sterlinqi = 2.1868 AZN; 100 Yapon yeni = 1.5944 AZN; 1 Rus rublu = 0.0236 AZN (2019: 1 ABŞ dolları = 1.7000 AZN; 1 Avro = 1.9027 AZN; 100 Cənubi Koreya vonu = 0.1459 AZN; 1 İngilis funt sterlinqi = 2.1698 AZN; 100 Yapon yeni = 1.5599 AZN; 1 Rus rublu = 0.0263 AZN).

İnvestisiya mülkiyyəti. İnvestisiya mülkiyyəti icarə gəlirləri əldə etmək və ya gələcəkdə daha yüksək qiymətə satılmaq yaxud hər iki məqsədlə icarəyə verilmiş və Fondun sərəncamında olmayan mülkiyyətdir. İnvestisiya mülkiyyətinə gələcəkdə investisiya mülkiyyəti kimi istifadə edilmək üçün başa çatdırılmamış tikililər daxildir.

İnvestisiya mülkiyyəti ilkin olaraq əməliyyat xərcləri də daxil olmaqla ilkin dəyərdə uçota alınır və sonradan hesabat dövrünün sonuna mövcud olan bazar şərtlərini əks etdirmək üçün yenidən nəzərdən keçirilmiş ədalətli dəyərlə yenidən qiymətləndirilir. İnvestisiya mülkiyyətinin ədalətli dəyəri adi əməliyyat zamanı əməliyyat xərcləri çıxılmadan belə mülkiyyətin satışından əldə ediləcək dəyərdir. Ədalətli dəyər üçün ən dəqiq dəlil eyni məkanda və vəziyyətdə olan mülkiyyət üzrə fəal bazarda mövcud olan cari qiymətlərdir.

Analoji mülkiyyət üçün fəal bazarda cari qiymətlər mövcud olmadıqda Fond müxtəlif mənbələrdən əldə edilmiş məlumatlara əsaslanır, o cümlədən:

- (a)** fərqli xarakter, vəziyyət və ya əraziyə malik olan mülkiyyət üzrə fəal bazardakı cari qiymətlər (həmin fərqlər nəzərə alınmaqla);
- (b)** daha az fəal bazarlarda analoji mülkiyyət üçün eyni qiymətlərlə əməliyyatların həyata keçirildiyi tarixdən sonra iqtisadi şərtlərdəki hər hansı dəyişikliyi əks etdirmək üçün dəyişdirilmiş son qiymətlər;
- (c)** mövcud icarə müqavilələri və digər müqavilələrin şərtlərinə uyğun olaraq hesablanmış gələcək pul axınları üzrə etibarlı təxminlərə əsaslanan və (mümkün olduqda) kənar mənbələrin məlumatları (məsələn, eyni məkanda

və vəziyyətdə olan oxşar kateqoriyalı mülkiyyət üçün cari bazar qiymətləri, eləcə də pul axınlarının məbləği və müddəti ilə bağlı qeyri-müəyyənlik üzrə cari bazar qiymətləndirmələrini əks etdirən diskont dərəcələri) ilə təsdiqlənən diskontlaşdırılmış gələcək pul axınları üzrə proqnozlar.

Fondun investisiya mülkiyyətinin bazar dəyəri bu sahədə tanınmış və peşəkar səriştə qazanmış, habelə analoji ərazidə yerləşən və bənzər kateqoriyadan olan mülkiyyətin qiymətləndirilməsində ən son təcrübəyə malik olan müstəqil qiymətləndiricilərin tərtib etdikləri hesabatlara əsasən müəyyən edilir.

İnvestisiya mülkiyyətinin qiymətləndirilməsi bütün gözlənilən ödənişlər çıxılmaqla nəzərdə tutularsa, maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda ayrıca tanınan müvafiq icarə öhdəliyi uçot məqsədləri üçün investisiya mülkiyyətinin balans dəyərinə əlavə edilir.

İnvestisiya mülkiyyəti üzrə qazanılmış icarə gəlirləri il üzrə mənfəət və ya zərərdə icarə gəlirləri kimi göstərilir. İnvestisiya mülkiyyətinin ədalətli dəyərinin dəyişməsi nəticəsində yaranan gəlir və zərər il üzrə mənfəət və ya zərərdə ayrıca əks etdirilir. İnvestisiya mülkiyyətinin satışından yaranan gəlir və ya zərər satış qiyməti ilə balans dəyəri arasındakı fərq kimi hesablanır. Fond investisiya mülkiyyətini bazar şərtləri ilə həyata keçirilən əməliyyat zamanı ədalətli dəyərlə satarsa, satışdan dərhal əvvəlki balans dəyərinə əməliyyat qiymətinə uyğun düzəliş edilir və düzəliş il üzrə mənfəət və ya zərər hesabatında investisiya mülkiyyətinin yenidən qiymətləndirilməsindən yaranan gəlir kimi tanınır.

Mülkiyyət üzrə sonrakı xərclər Fondun həmin xərclər ilə bağlı gələcəkdə iqtisadi səmərə əldə edəcəyi ehtimalı olduqda və onun dəyəri etibarlı şəkildə qiymətləndirildikdə aktivin balans dəyərində kapitallaşdırılır. Bütün digər təmir və texniki xidmət xərcləri baş verdiyi anda xərcə silinir.

Maliyyə alətləri - əsas qiymətləndirmə üsulları. Ədalətli dəyər qiymətləndirmə tarixində bazar iştirakçıları arasında könüllü şəkildə əməliyyat həyata keçirilərkən aktivini satmaq üçün alınacaq və öhdəliyi ötürərkən ödəniləcək dəyərdir. Ədalətli dəyər ən yaxşı olaraq fəal bazarda alınıb satıla bilən qiymət ilə təsdiqlənir. Fəal bazar qiymətlər haqqında davamlı olaraq məlumat əldə etmək üçün aktiv və öhdəliklər üzrə əməliyyatların kifayət qədər tez müddətdə və həcmdə həyata keçirildiyi bazardır.

Fəal bazarda alınıb satılan maliyyə alətlərinin ədalətli dəyəri ayrı-ayrı aktiv və ya öhdəliklərin bazar qiymətinin müəssisənin istifadəsində olan aktiv və ya öhdəliklərin miqdarına hasili nəticəsində alınan məbləğ kimi ölçülür. Bu hal hətta bazarın normal gündəlik ticarət döviyyəsi müəssisənin istifadəsində olan aktiv və öhdəliklərin qarşılınması üçün kifayət qədər olmadıqda və bir əməliyyat üzrə mövqelərin satılması üçün sifarişlərin yerləşdirilməsi bazar qiymətinə təsir etdikdə baş verir.

Əməliyyatın qiyməti haqqında bazar məlumatı olmayan maliyyə alətlərinin ədalətli dəyərini müəyyən etmək üçün pul axınlarının diskontlaşdırılması modelindən, həmçinin bazar şərtləri ilə həyata keçirilən analoji əməliyyatlar haqqında məlumatlara və ya investisiya olunan müəssisələrin cari dəyərinə əsaslanan modellərdən istifadə edilir. Ədalətli dəyərin qiymətləndirilməsi nəticələri aşağıda göstəriləndiyi kimi ədalətli dəyər iyerarxiyasının səviyyələrinə görə təhlil edilir: (i) 1-ci Səviyyəyə oxşar aktivlər və ya öhdəliklər üçün aktiv bazarlarda kotirovka olunan (düzəliş edilməyən) qiymətlər ilə qiymətləndirmələr aiddir, (ii) 2-ci Səviyyəyə aktiv və ya öhdəlik üçün birbaşa (yəni, qiymətlər) və ya dolayısı ilə (yəni, qiymətlər əsasında hesablananlar) müşahidə edilə bilən əhəmiyyətli ilkin məlumatların istifadə edildiyi qiymətləndirmə üsulları ilə qiymətləndirmələr aiddir (iii) 3-cü Səviyyəyə aid olan qiymətləndirmələr yalnız müşahidə oluna bilən bazar məlumatlarına əsaslanmır (yəni, qiymətləndirmə üçün əhəmiyyətli həcmdə müşahidə oluna bilməyən ilkin məlumatlar tələb edilir). Ədalətli dəyər iyerarxiyasının səviyyələri arasında köçürmələr hesabat dövrünün sonunda baş vermiş hesab edilir. Qeyd 20-yə baxın.

Əməliyyat xərcləri əlavə xərcləri əks etdirir və birbaşa olaraq maliyyə alətinin alışı, buraxılması və ya satışı ilə əlaqədirdir. Əlavə xərc əməliyyat həyata keçirilmədiyi təqdirdə yaranmayan xərclərdir. Əməliyyat xərclərinə agentlərə (satış üzrə agentlər kimi fəaliyyət göstərən işçilər daxil olmaqla), məsləhətçilərə, brokerlərə və dilerlərə ödənilmiş haqq və komissiyalar, tənzimləyici orqanlar və fond birjalarına ödəmələr, eləcə də mülkiyyət hüququnun köçürülməsi üzrə vergilər və rüsumlar daxildir. Əməliyyat xərclərinə borc öhdəlikləri üzrə mükafat və ya diskontlar, maliyyələşdirmə xərcləri, daxili inzibati və ya saxlama xərcləri daxil edilmir.

Amortizasiya olunmuş dəyər ("AC") əsas məbləğ üzrə ödənişləri çıxmaqla və hesablanmış faizləri üstə gəlməklə, maliyyə aktivləri üçün isə gözlənilən kredit zərərləri üzrə hər hansı ehtiyatı çıxmaqla ilkin tanınma zamanı maliyyə alətinin dəyəridir. Hesablanmış faizlərə ilkin tanınma zamanı təxirə salınmış əməliyyat xərclərinin və effektiv faiz metodundan istifadə etməklə ödənilməli məbləğ üzrə hər hansı mükafat və ya diskontun amortizasiyası daxildir. Hesablanmış faiz gəlirləri və faiz xərcləri, o cümlədən hesablanmış kupon gəlirləri və amortizasiya edilmiş diskont və ya mükafat (verilmə zamanı təxirə salınmış komissiyalar daxil olmaqla, əgər varsa) ayrıca göstərilmir və konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda müvafiq maddələrin balans dəyərinə daxil edilir.

Effektiv faiz metodu maliyyə alətinin balans dəyəri üzrə sabit faiz dərəcəsinin (effektiv faiz dərəcəsi) təmin edilməsi üçün müvafiq dövr ərzində faiz gəlirləri və ya xərclərinin bölüşdürülməsi metodudur. Effektiv faiz dərəcəsi təxmin edilən gələcək pul ödənişlərini və ya daxilolmaları (kreditlər üzrə gələcək zərərlər istisna olmaqla) maliyyə

alətinin gözlənilən fəaliyyət müddəti ərzində və ya müvafiq hallarda daha qısa müddət ərzində maliyyə alətinin ümumi balans dəyərində diskontlaşdırılan dəqiq dərəcədir. Effektiv faiz dərəcəsi maliyyə aləti üçün nəzərdə tutulan dəyişkən faiz dərəcəsi üzrə kredit spreadini əks etdirən müqafatlar və ya diskont və yaxud bazar qiymətlərindən asılı olaraq müəyyən edilməyən digər dəyişkən amillər istisna olmaqla, faiz dərəcələrinin növbəti dəyişdirilmə tarixinə qədər dəyişkən faizli alətlər üzrə pul vəsaitlərinin hərəkətini diskont etmək üçün istifadə edilir. Bu cür müqafatlar və ya diskontlar maliyyə alətinin gözlənilən tədavül müddəti ərzində amortizasiya edilir. Diskont dəyərinin hesablanmasına müqavilə tərəfləri arasında ödənilmiş və ya alınmış effektiv faiz dərəcəsinin tərkib hissəsini təşkil edən bütün komissiyalar daxildir. İlkin tanınma zamanı alınarkən və ya yaradılarkən dəyərsizləşmiş maliyyə aktivləri üçün effektiv faiz dərəcəsinə kredit riski nəzərə alınmaqla düzəliş edilir, yəni, müqavilə üzrə pul axınlarına əsasən deyil, ilkin tanınma zamanı gözlənilən pul axınlarına əsasən hesablanır.

Maliyyə alətlərinin ilkin tanınması. FVTPL kateqoriyasında ölçülən maliyyə alətləri ilkin olaraq ədalətli dəyərle tanınır. Bütün digər maliyyə alətləri əməliyyat xərcləri də daxil olmaqla, ilkin olaraq ədalətli dəyərle tanınır. İlkin tanınma zamanı ədalətli dəyər ən yaxşı olaraq əməliyyat qiyməti ilə sübut edilir. İlkin tanınma zamanı gəlir və ya zərər yalnız ədalətli dəyər ilə əməliyyat qiyməti arasında fərq olduqda qeydə alınır. Əməliyyat qiyməti eyni maliyyə aləti ilə aparılan digər müşahidə oluna bilən cari bazar əməliyyatları və ya əsas məlumat kimi yalnız müşahidə edilə bilən bazarların məlumatlarını istifadə edən qiymətləndirmə modeli ilə sübut edilir. İlkin tanınmadan sonra amortizasiya olunmuş dəyərle ölçülən maliyyə aktivləri və ədalətli dəyərin dəyişməsi sair məcmu gəlirə aid edilən ("FVOCI") borc alətlərinə investisiyalar üzrə gözlənilən kredit zərərləri üçün ehtiyat tanınır və bu da aktivin ilkin tanınmasından dərhal sonra zərərin tanınması ilə nəticələnir. Qanunvericilik və ya ümumi qəbul edilmiş bazar qaydaları ilə müəyyən edilmiş vaxt çərçivəsində təchiz olunması nəzərdə tutulan maliyyə aktivlərinin bütün digər alış və satışları ("müntəzəm" alış və satışlar). Fondun maliyyə aktivini almaq və ya satmaq öhdəliyini qəbul etdiyi əməliyyat tarixində qeydə alınır. Alış üzrə bütün digər əməliyyatların qeydə alınması müəssisə həmin maliyyə aləti üzrə müqavilə tərəfi olduqda həyata keçirilir.

Maliyyə aktivlərinin təsnifləşdirilməsi və sonrakı dövrdə qiymətləndirilməsi: qiymətləndirmə kateqoriyaları. Fond maliyyə aktivlərini aşağıdakı qiymətləndirmə kateqoriyalarından istifadə etməklə təsnifləşdirir: FVTPL, FVOCI və AC. Borc maliyyə aktivlərinin təsnifləşdirilməsi və sonrakı dövrdə qiymətləndirilməsi aşağıdakılardan asılıdır: (i) müvafiq aktivlər portfelinin idarə olunması üçün Fondun biznes modeli və (ii) aktiv üzrə pul axınlarının xüsusiyyəti.

Maliyyə aktivlərinin təsnifləşdirilməsi və sonrakı dövrdə qiymətləndirilməsi: biznes model. Biznes model Fondun pul axınları əldə etməsi məqsədilə aktivlərin idarə edilməsi üçün istifadə etdiyi metodu əks etdirir və Fondun məqsədinin: (i) aktivlərdən yalnız müqavilə üzrə pul axınlarının əldə edilməsi ("müqavilə üzrə pul axınlarının əldə edilməsi üçün aktivin saxlanılması") və ya (ii) müqavilədə nəzərdə tutulan və aktivlərin satışından yaranan pul axınlarının əldə edilməsi ("müqavilə üzrə pul axınlarının əldə edilməsi və maliyyə aktivlərinin satılması üçün aktivlərin saxlanılması") olub-olmadığını müəyyən edir. (i) və (ii) bəndlər tətbiq edilmədikdə, maliyyə aktivləri "digər" biznes modellərə aid edilir və FVTPL kateqoriyasında ölçülür.

Biznes model qiymətləndirmə tarixində mövcud olan portfel üzrə müəyyən edilmiş məqsədlərə nail olmaq üçün Fondun həyata keçirməyi planlaşdırdığı fəaliyyətə dair bütün müvafiq sübutlar əsasında aktivlər qrupu (portfel səviyyəsində) üçün müəyyən edilir. Biznes modelin müəyyən edilməsi zamanı Fondun nəzərə aldığı amillərə portfelin məqsədi və tərkibi, müvafiq aktivlər üzrə pul axınlarının əldə edilməsi ilə bağlı keçmiş təcrübə, risklərin qiymətləndirilməsi və idarə edilməsi üzrə yanaşmalar, aktivlər üzrə gəlirliliyin qiymətləndirilməsi üsulları və aktivlərin idarə edilməsi menecerlərinə ödənişlərin sxemi daxildir.

Maliyyə aktivlərinin təsnifləşdirilməsi və sonrakı dövrdə qiymətləndirilməsi: pul axınlarının xüsusiyyətləri. Biznes model müqavilə üzrə pul axınlarının əldə edilməsi və ya müqavilə üzrə pul axınlarının əldə edilməsi və maliyyə aktivlərinin satılması üçün aktivlərin saxlanılmasını nəzərdə tutduqda, Fond pul axınlarının yalnız əsas borc və faiz ödənişlərindən ibarət olub-olmadığını qiymətləndirir (SPPI təhlili). Asılı törəmə alətli maliyyə aktivləri üzrə pul axınlarının yalnız əsas borc və faiz ödənişlərindən ibarət olub-olmadığını müəyyən etmək üçün belə aktivlər məcmu şəkildə nəzərdən keçirilir. Belə bir qiymətləndirmə apararkən Fond müqavilə üzrə pul axınlarının əsas kredit razılaşmasının şərtlərinə uyğun olub-olmadığını, yəni faizlərə yalnız kredit riski üzrə ödənişlərin daxil olmasını, pulun zaman dəyərini, əsas kredit razılaşmasının digər risklərini və mənfəət marjasını nəzərə alır.

Müqavilə şərtləri əsas kredit sazişinin şərtlərinə uyğun olmayan riskə və ya dəyişkənliyə məruz qalmanı nəzərdə tutduqda, müvafiq maliyyə aktivini FVTPL kateqoriyasında təsnifləşdirilir və qiymətləndirilir. SPPI təhlili aktivin ilkin tanınması zamanı həyata keçirilir və sonradan yenidən qiymətləndirilmir.

Maliyyə aktivlərinin yenidən təsnifləşdirilməsi. Maliyyə aktivlərinin idarə edilməsi üzrə biznes model tam dəyişdirildikdə, bütün maliyyə alətləri yenidən təsnifləşdirilməlidir. Aktivlərin yenidən təsnifləşdirilməsi perspektiv qaydada – biznes modeldəki dəyişiklikdən sonrakı ilk hesabat dövrünün əvvəlindən tətbiq edilir.

Maliyyə aktivlərinin dəyərsizləşməsi: gözlənilən kredit zərərləri üçün ehtiyat. Fond proqnozlar əsasında amortizasiya olunmuş dəyərle və FVOCI kateqoriyasında ölçülən borc alətləri üzrə gözlənilən kredit zərərlərini (GKZ) qiymətləndirir. Fond hər bir hesabat tarixində gözlənilən kredit zərərlərini qiymətləndirir və maliyyə və müqavilə aktivləri üzrə xalis dəyərsizləşmə zərərlərini tanıyır. Gözlənilən kredit zərərlərinin qiymətləndirilməsi aşağıdakıları özündə əks etdirir: (i) bir sıra mümkün nəticələrin qiymətləndirilməsi yolu ilə müəyyən edilmiş obyektiv və ehtimal ilə ölçülmüş məbləğ, (ii) pulun zaman dəyəri və (iii) hesabat tarixində keçmiş hadisələr, cari şərtlər və proqnozlaşdırılan gələcək iqtisadi vəziyyət haqqında artıq xərc çəkmədən və ya çalışmadan əldə edilə bilən əsaslandırılmış və təsdiqlənmiş məlumat.

Amortizasiya olunmuş dəyərle ölçülən borc alətləri və müqavilə aktivləri gözlənilən kredit zərərləri üzrə ehtiyat çıxılmaqla, konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda göstərilir. FVOCI kateqoriyasında ölçülən borc alətlərinin amortizasiya olunmuş dəyərində dəyişikliklər gözlənilən kredit zərərləri üçün ehtiyat çıxılmaqla mənfəət və ya zərərdə tanınır. Balans dəyərindəki digər dəyişikliklər sair məcmu gəlirlərdə FVOCI kateqoriyasında ölçülən borc alətləri üzrə "zərər çıxılmaqla gəlir" kimi tanınır.

Fond maliyyə aktivlərinin ilkin tanınmasından etibarən kredit keyfiyyətindəki dəyişikliklərə əsaslanaraq üç mərhələli dəyərsizləşmə modeli tətbiq edir. İlkin tanınma zamanı dəyərsizləşməmiş maliyyə aləti 1-ci Mərhələyə təsnifləşdirilir. 1-ci Mərhələdə maliyyə aktivləri üzrə gözlənilən kredit zərərləri növbəti 12 ay ərzində və ya müqavilədə nəzərdə tutulan ödəniş tarixinə qədər (12 ay bitənə qədər) baş verə bilən defolt hadisələri nəticəsində yaranmış bütöv müddət üçün gözlənilən kredit zərərləri ("12 aylıq gözlənilən kredit zərəri") məbləğində qiymətləndirilir. Fond ilkin tanınma vaxtından etibarən kredit riskində əhəmiyyətli dərəcədə artımın baş verdiyini müəyyən edərsə, aktiv 2-ci Mərhələyə köçürülür və həmin aktiv üzrə gözlənilən kredit zərərləri bütöv müddət üçün gözlənilən kredit zərərləri əsasında, yəni müqavilədə göstərilən ödəmə tarixinə qədər, lakin gözlənilən hər hansı qabaqcadan ödənişləri nəzərə almaqla ("bütöv müddət üçün gözlənilən kredit zərərləri") qiymətləndirilir. Fond maliyyə aktivinin dəyərsizləşməsini müəyyən edərsə, aktiv 3-cü Mərhələyə köçürülür və həmin aktiv üzrə gözlənilən kredit zərərləri bütöv müddət üçün gözlənilən kredit zərərləri kimi qiymətləndirilir. Alınmış və ya yaradılmış, lakin dəyərsizləşmiş maliyyə aktivləri üçün gözlənilən kredit zərərləri daim bütöv müddət üçün gözlənilən kredit zərərləri kimi ölçülür.

Maliyyə aktivlərinin silinməsi. Maliyyə aktivlərini bərpa etmək üçün Fondun bütün praktiki imkanları tükəndikdə və Fond belə aktivlərin bərpasına dair gözləntilərin əsaslandırılmadığı qənaətinə gəldikdə, maliyyə aktivləri tam və ya qismən silinir. Aktivlərin silinməsi tanınmanın dayandırılmasını əks etdirir. Fond müqaviləyə əsasən,

ödənilməli məbləğləri bərpa etməyə cəhd etdikdə, lakin həmin məbləğlərin bərpası ilə bağlı əsaslandırılmış gözləntiləri olmadıqda, barəsində hələ də məcburi bərpa tədbirləri görülmən maliyyə aktivlərini silə bilər.

Maliyyə aktivlərinin tanınmasının dayandırılması. Fond aşağıdakı hallarda maliyyə aktivlərinin tanınmasını dayandırır: (a) aktivlər geri alındıqda və ya bu aktivlərlə əlaqədar pul vəsaitlərinin hərəkəti üzrə hüquqların müddəti başa çatdıqda və ya (b) Fond maliyyə aktivlərindən daxil olan pul vəsaitlərinin axını üzrə mülkiyyət hüququnu ötürdükdə və ya ötürülmə haqqında müqavilə bağladıqda və bu zaman (i) həmin aktivlərin mülkiyyət hüququ ilə əlaqədar bütün risk və faydaları əsas etibarilə başqa tərəfə ötürdükdə və ya (ii) bu aktivlərin mülkiyyət hüququ ilə əlaqədar bütün risk və faydaları əsas etibarilə ötürmədikdə və ya saxlamadıqda, lakin, həmin aktivlər üzrə nəzarət hüququnu özündə saxlamadıqda. Qarşı tərəf satışa məhdudiyyətlər qoymadan aktivini tam olaraq əlaqəli olmayan üçüncü tərəfə satmaq imkanına malik olmadıqda nəzarəti özündə saxlayır.

Maliyyə aktivlərinin modifikasiyası. Fond bəzən maliyyə aktivləri üzrə müqavilə şərtlərinə yenidən baxır və ya əks halda dəyişdirir. Bu zaman Fond digər məsələlərlə yanaşı, aşağıdakı amilləri nəzərə alaraq müqavilə üzrə pul axınlarının modifikasiyasının əhəmiyyətli olub-olmadığını qiymətləndirir: aktivin risk profilinə əhəmiyyətli dərəcədə təsir göstərən hər hansı yeni müqavilə şərtləri (məsələn, mənfəətdə pay və ya kapital üzrə gəlirlilik), faiz dərəcəsidəki əhəmiyyətli dəyişiklik, valyuta denominasiyasında dəyişiklik, aktivlə bağlı kredit riskinə əhəmiyyətli dərəcədə təsir göstərən yeni və ya əlavə kredit təminatının yaranması.

Maliyyə öhdəliklərinin qiymətləndirilmə kateqoriyaları. Maliyyə öhdəlikləri aşağıdakılar istisna olmaqla, sonradan amortizasiya olunmuş dəyərle təsnifləşdirilir: (i) FVTPL kateqoriyasında ölçülən maliyyə öhdəlikləri: bu təsnifat törəmə maliyyə alətləri, ticarət üçün saxlanılan maliyyə öhdəlikləri (məsələn, qiymətli kağızlar üzrə qısamüddətli mövqelər), bizneslərin birləşməsi zamanı alıcı tərəfindən tanınan şərti ödənişlər və ilkin tanınma zamanı belə öhdəliklər kimi müəyyən edilən digər maliyyə öhdəliklərinə tətbiq edilir və; (ii) maliyyə zamanəti müqavilələri və kredit öhdəlikləri.

Maliyyə öhdəliklərinin tanınmasının dayandırılması. Maliyyə öhdəliyinin tanınması öhdəlik icra edildiyi halda dayandırılır (yəni, müqavilədə göstərilən öhdəlik yerinə yetirildikdə, ləğv edildikdə və ya icra müddəti başa çatdıqda).

Fond ilə onun əvvəlki kreditörləri arasında şərtləri əhəmiyyətli dərəcədə fərqli olan borc alətlərinin mübadiləsi, eləcə də mövcud maliyyə öhdəliklərinin şərtlərinin əhəmiyyətli dərəcədə dəyişdirilməsi ilkin maliyyə öhdəliyinin icrası və yeni maliyyə öhdəliyinin

tanınması kimi uçota alınır. Şərtlər o halda əhəmiyyətli dərəcədə dəyişmiş hesab olunur ki, alınmış və ilkin effektiv faiz metodu ilə diskontlaşdırılmış bütün ödənilmiş komissiyalar daxil olmaqla, yeni şərtlərə əsasən pul axınlarının diskontlaşdırılmış cari dəyəri ilkin maliyyə öhdəliyi üzrə qalan pul axınlarının diskontlaşdırılmış cari dəyərindən ən azı 10% fərqlənsin. Borc alətlərinin mübadiləsi və ya şərtlərinin dəyişdirilməsi öhdəliyin icrası kimi nəzərə alınarsa, bütün xərclər və ya ödənilmiş komissiyalar öhdəliyin icrası üzrə mənfəət və ya zərərdə tanınır.

Borc alətinin mübadiləsi və ya şərtlərinin dəyişdirilməsi öhdəliyin icrası kimi nəzərə alınmadıqda, bütün xərclər və ya ödənilmiş komissiyalar öhdəliyin balans dəyərinə düzəliş kimi əks etdirilir və modifikasiya edilmiş öhdəliyin qalan müddəti ərzində amortizasiya edilir.

Öhdəliklərin icrası ilə nəticələnməyən dəyişikliklər əvvəlki tarixlə məcmu amortizasiyanın hesablanması metodu ilə təxmini göstəricinin dəyişməsi kimi uçota alınır və bu zaman gəlir və ya zərər balans dəyərindəki fərqi iqtisadi mahiyyəti səhmdar ilə kapital əməliyyatlarına aid edilmədiyi təqdirdə, mənfəət və ya zərərdə əks etdirilir.

Maliyyə alətlərinin əvəzləşdirilməsi. Maliyyə aktiv və öhdəliklərinin əvəzləşdirilməsi və xalis məbləğin maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatla daxil edilməsi tanınmış məbləğlərin əvəzləşdirilməsi üçün qanunvericiliklə müəyyən edilmiş hüququn, eləcə də əvəzləşdirməni aparmaq və ya aktivı realizasiya edərkən müvafiq öhdəliyi də satmaq niyyətinin mövcud olduğu hallarda həyata keçirilə bilər. Belə əvəzləşdirmə hüququ (a) gələcək hadisələrdən asılı olmamalı və (b) aşağıdakı bütün hallarda hüquqi qüvvəyə malik olmalıdır: (i) adi fəaliyyət gedişində (ii) defolt halı olduqda və (iii) ödəniş qabiliyyəti olmadıqda və ya müflisləşmə baş verdikdə.

Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri. Pul vəsaitləri və onların ekvivalentlərinə kassada olan pul vəsaitləri, banklardakı qısamüddətli depozitlər, eləcə də ilkin ödəmə müddəti üç ay və ya daha az olan qısamüddətli və yüksək likvidli investisiyalar daxildir. Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri aşağıdakı səbəblərə görə amortizasiya olunmuş dəyərlə qeydə alınır: (i) müqavilə üzrə pul axınlarını əldə etmək məqsədilə saxlanılır və həmin pul axınları yalnız əsas borc və faiz ödənişlərindən ibarətdir, və (ii) FVTPL kateqoriyasında qiymətləndirilmir. Yalnız qanunvericiliklə müəyyən edilmiş şərtlər (məsələn, bəzi ölkələrdə borcun kapitala konvertasiya edilməsi üzrə müddəalar), müqavilənin şərtlərinə daxil ediləcəyi və hətta qanunvericiliyin dəyişdirilməsindən sonra tətbiq ediləcəyi hallar istisna olmaqla, SPPI təhlilinin nəticələrinə təsir göstərmir.

Pul bazarı fondları. Pul bazarı fondlarına investisiyalar pul vəsaitləri və onların ekvivalentlərinin tərkibində göstərilir

və ədalətli dəyərlə qiymətləndirilir. Onlar müəyyən pul məbləğinə çevrilə bilən və dəyərinin dəyişməsi riski cüzi olan qısamüddətli və yüksək likvidli investisiyalardan ibarətdir və ödəmə müddətləri yaxınlaşdıqda faiz dərəcəsidəki dəyişikliklərə görə dəyərinin dəyişməsi riski azdır.

Ticarət və digər debitor borcları. Ticarət və digər debitor borcları ilkin olaraq ədalətli dəyərlə, sonra isə effektiv faiz metodundan istifadə etməklə amortizasiya olunmuş dəyərlə tanınır.

Ticarət və digər kreditor borcları. Ticarət və digər kreditor borcları qarşı tərəfin müqavilə üzrə öz öhdəliklərini yerinə yetirdiyi zaman hesablanır və ilkin olaraq ədalətli dəyərlə, sonra isə effektiv faiz metodundan istifadə etməklə amortizasiya olunmuş dəyərlə tanınır.

FVTPL kateqoriyasında ölçülən maliyyə aktivləri. FVTPL kateqoriyasında ölçülən maliyyə aktivləri istiqrazlara və səhmlərə investisiyalardan ibarətdir. FVTPL kateqoriyasında ölçülən maliyyə aktivləri üzrə faizlərə istiqrazlar və səhmlər üzrə hesablanmış faizlər daxildir. Fondun dividend ödənişlərini almaq hüququ müəyyən edildikdə və dividendlərin əldə edilməsi ehtimalı yüksək olduqda, dividendlər maliyyə gəlirlərinin tərkibində göstərilir. Ədalətli dəyərdəki dəyişikliklərin bütün digər elementləri və tanınmanın dayandırılması zamanı yaranan gəlir və ya zərər yarandığı dövrdə ticarət üçün investisiyalar üzrə zərər çıxılmaqla gəlir kimi il üzrə mənfəət və ya zərərdə tanınır.

Səhm investisiyaları. Emitentin nöqteyi nəzərindən kapital anlayışına cavab verən maliyyə aktivləri, yeni müqavilə üzrə nağd pulun ödənilməsi öhdəliyini nəzərdə tutmayan və emitentin xalis aktivlərində qalıq payını təsdiqləyən alətlər Fond tərəfindən səhm investisiyaları kimi hesab edilir. Səhm investisiyaları Fondun ilkin tanınma zamanı dəyişdirilməmək şətilə səhm investisiyalarını FVOCI kateqoriyasına təsnifləşdirməsi istisna olmaqla, FVTPL kateqoriyasında qiymətləndirilir. Fondun siyasəti səhm investisiyalarını yalnız investisiya gəlirləri yaratmaq üçün deyil, strateji məqsədlər üçün saxlanıldıqda FVOCI kateqoriyasında qiymətləndirməkdir. FVOCI kateqoriyasında qiymətləndirmə zamanı ədalətli dəyərin dəyişməsi üzrə gəlir və zərər sair məcmu gəlirlərdə tanınır və sonra, o cümlədən silinmə zamanı mənfəət və ya zərəre yenidən təsnifləşdirilmir. Dəyərsizləşmə zərərləri və onların geri qaytarılması ədalətli dəyərdəki digər dəyişikliklərdən ayrıca qiymətləndirilmir. Fondun dividend ödənişlərini almaq hüququ müəyyən edildikdə, dividendlər belə ödənişlərin investisiya üzrə gəlirləri deyil, investisiyanın qaytarılmasını nəzərdə tutduğu hallar istisna olmaqla, mənfəət və ya zərərdə tanınır.

Borclar. Borclar ilkin olaraq əməliyyat xərcləri çıxılmaqla ədalətli dəyərdə, sonradan isə effektiv faiz metoduna əsasən amortizasiya edilmiş dəyərdə tanınır.

Mənfəət vergisi. Hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında mənfəət vergisi qüvvədə olan və ya hesabat dövrünün sonuna qüvvəyə minmiş qanunvericiliyin tələblərinə uyğun olaraq əks etdirilir. Mənfəət vergisi xərci cari və təxirə salınmış mənfəət vergisindən ibarət olub, il üzrə mənfəət və ya zərərdə tanınır. Lakin həmin və ya başqa dövrdə sair məcmu gəlirdə və ya birbaşa kapitalda tanınan əməliyyatlara aid olan vergilər sair məcmu gəlirdə və ya birbaşa kapitalda tanınır.

Cari vergilər cari və əvvəlki dövrlər üzrə vergiyə cəlb edilən mənfəət və ya zərər ilə əlaqədar vergi orqanlarına ödəniləcək və ya vergi orqanları tərəfindən geri qaytarılacaq məbləği təşkil edir. Vergiyə cəlb edilən mənfəət və ya zərər maliyyə hesabatlarının müvafiq vergi bəyannamələrinin təqdim olunmasından əvvəl təsdiqləndiyi halda təxmini göstəricilərə əsasən hesablanır. Mənfəət vergisindən başqa vergilər əməliyyat xərcləri kimi qeydə alınır.

Təxirə salınmış mənfəət vergisi öhdəlik metodundan istifadə etməklə, aktiv və öhdəliklərin vergi bazası və maliyyə hesabatlarının hazırlanması məqsədləri üçün onların balans dəyəri arasında yaranan keçmiş illərin vergi zərəri və bütün müvəqqəti fərqlər üçün hesablanır. İlkin uçot zamanı istisna hal olaraq, əgər əməliyyat maliyyə mənfəəti və vergiyə cəlb edilən mənfəətə təsir göstərmirsə, aktiv və öhdəliyin ilkin qeydə alınması nəticəsində yaranan müvəqqəti fərqlər üzrə təxirə salınmış vergi hesablanmır (müəssisələrin birləşməsi halları istisna olmaqla). Təxirə salınmış vergi qalıqları qüvvədə olan və ya hesabat dövrünün sonunda qüvvəyə minmiş vergi dərəcələrinə əsasən müvəqqəti fərqlərin qaytarılacağı və ya keçmiş illərdən yığılmış vergi zərərlərinin istifadə ediləcəyi dövrdə tətbiq edilməli vergi dərəcələrindən istifadə etməklə hesablanır.

Gəlirdən çıxılan müvəqqəti fərqlər üzrə təxirə salınmış vergi aktivləri və keçmiş illərin vergi zərərləri müvəqqəti fərqlərin geri qaytarılması, kifayət qədər vergi tutulan gələcək gəlirlərin yaranması və bu gəlirlər üzrə çıxılmaların istifadə edilməsi ehtimalını nəzərə alaraq tanınır.

Təxirə salınmış vergi aktiv və öhdəlikləri cari vergi aktivləri və vergi öhdəliklərinin əvəzləşdirilməsi üçün qanunvericilikdə nəzərdə tutulan hüquq mövcud olduqda, eləcə də təxirə salınmış vergi aktiv və öhdəlikləri vergiyə cəlb edilən eyni və ayrı-ayrı şəxslər tərəfindən eyni vergi orqanına ödənilmiş vergiyə aid olduqda və bu zaman hesablaşmaları əvəzləşdirmə yolu ilə aparmaq niyyəti mövcud olduğu halda əvəzləşdirilə bilər. Təxirə salınmış vergi aktiv və öhdəlikləri yalnız Fondun ayrı-ayrı müəssisələri arasında əvəzləşdirilir.

Fond törəmə müəssisələrin dividendləri və ya onların satışından əldə edilən gəlirlərə tətbiq edilən vergilər üzrə müvəqqəti fərqlərin qaytarılmasına nəzarət edir. Rəhbərliyin yaxın gələcəkdə müvəqqəti fərqlərin

qaytarılmasını gözlədiyi hallar istisna olmaqla, Fond belə müvəqqəti fərqlər üzrə təxirə salınmış vergi öhdəliklərini tanıdır.

Bizneslərin birləşməsi. Bizneslərin birləşməsi satınalma metodundan istifadə etməklə uçota alınır. Bizneslərin birləşməsi zamanı köçürülmüş kompensasiya Fond tərəfindən köçürülmüş aktivlərin, əldə edilmiş müəssisənin keçmiş sahibləri üçün Fond tərəfindən yaranan öhdəliklərin və əldə edilmiş müəssisədə nəzarət müqabilində Fond tərəfindən buraxılan səhm payı üzrə iştirakın alındığı tarixdəki ədalətli dəyərlərin cəmi kimi hesablanacaq ədalətli dəyərdə ölçülür. Satınalma ilə əlaqəli xərclər adətən yarandığı anda mənfəət və ya zərərdə tanınır.

Qızıl külçələr. Fond tərəfindən qızıl külçələrin satın alınmasında məqsəd, həmin qızılın gələcəkdə satıla bilməsi imkanı ilə ümumi investisiya portfelinin diversifikasiyası olmuşdur. Qızıl külçələr ilkin olaraq ədalətli dəyərdə qeydə alınır və sonradan müvafiq gəlir və ya zərəri mənfəət və ya zərərdə göstərməklə ədalətli dəyərdə qiymətləndirilir.

Əmlak və avadanlıqlar. Fondun əmlak və avadanlığı əsasən inzibati məqsədlər üçün saxlanılan, təxmin edilən faydalı istifadə müddəti bir hesabat dövründən çox olan maddi aktivlərdir. Əmlak və avadanlıqlar yığılmış amortizasiya və ehtiyac yaranarsa, dəyərsizləşmə üzrə ehtiyat çıxılmaqla, ilkin dəyərdə uçota alınır.

Binaların yenidən qiymətləndirilməsi balans dəyərinin hesabat dövrünün sonunda ədalətli dəyərdən istifadə etməklə müəyyən edilə biləcək balans dəyərindən əhəmiyyətli dərəcədə fərqlənməməsi üçün kifayət qədər müntəzəm qaydada həyata keçirilməlidir. Yenidən qiymətləndirmə nəticəsində balans dəyərinin artması sair məcmu gəlirlərdə və kapitalda "yenidən qiymətləndirmə üzrə artım" kimi göstərilir. Eyni aktivin balans dəyəri üzrə əvvəlki artımları əvəzləşdirən azalmalar sair məcmu gəlirlərdə göstərilir və əvvəlki illərdə kapitalda tanınmış "yenidən qiymətləndirmə üzrə artımı" azaldır; bütün digər azalma halları il üzrə mənfəət və ya zərərdə əks etdirilir. Aktivin silinməsi və ya satılması zamanı yenidən qiymətləndirmə üzrə artım realizasiya olunduqda, kapitalda göstərilən binalar üzrə yenidən qiymətləndirmə ehtiyatı birbaşa olaraq bölüşdürülməmiş mənfəətə köçürülür. Ədalətli dəyər haqqında bazar məlumatı olmadıqda, ədalətli dəyər gəlir yavaşması əsasında müəyyən edilir.

Kiçik həcmli təmir və gündəlik xidmət xərcləri çəkildiyi dövrdə xərcə silinir. Əmlak və avadanlıqların əsas hissələrinin əvəz edilməsi xərcləri kapitallaşdırılır və əvəz edilmiş hissələr balansdan silinir.

Rəhbərlik hər bir hesabat dövrünün sonunda əmlak və avadanlıqlar üzrə dəyərsizləşmə əlamətlərinin mövcudluğunu qiymətləndirir. Əgər bu cür əlamətlər

mövcud olarsa, rəhbərlik bərpa edilə bilən dəyəri təxmin edir. Aktivin bərpa edilə bilən dəyəri onun satış üzrə məsrəfləri çıxılmaqla ədalətli dəyəri və istifadə dəyərindən daha yüksək olan dəyəridir. Aktivin balans dəyəri onun bərpa edilə bilən dəyərinə qədər azaldılır və dəyərsizləşmə zərəri il üzrə mənfəət və ya zərərdə kapitalda göstərilən əvvəlki ilin yenidən qiymətləndirmə ehtiyatından artıq olan hissəsi qədər tanınır. Aktivin istifadə dəyərini və ya satış üzrə məsrəflər çıxılmaqla ədalətli dəyərini müəyyən etmək üçün istifadə edilmiş təxminlərdə dəyişiklik baş verdiyi təqdirdə, əvvəlki illərdə tanınmış dəyərsizləşmə zərəri bərpa edilir.

Aktivlərin silinməsindən yaranan mənfəət və ya zərər gəlirin məbləği ilə balans dəyəri arasındakı fərq kimi müəyyən edilir və il üzrə mənfəət və ya zərərdə (sair əməliyyat gəliri və ya xərci kimi) tanınır.

Amortizasiya. Torpaq üçün amortizasiya hesablanır. Əmlak və avadanlıqlar üzrə amortizasiya düz xətt metoduna, yeni əmlak və avadanlıqların təxmini faydalı istifadə müddəti ərzində aktivlərin ilkin dəyərini onların qalıq dəyərindənək azaltmaqla hesablanır.

	illər
Binalar	50
Nəqliyyat vasitələri	7
Ofis avadanlığı	4
Mebel	5
Digər əsas vəsaitlər	3

Aktiv faydalı istifadə müddətinin sonunda nəzərdə tutulan vəziyyətə uyğun olduqda, onun satışı ilə bağlı ehtimal olunan xərclər çıxıldıqdan sonra, Fond tərəfindən əldə oluna biləcək qiymətləndirilmiş məbləğ aktivin qalıq dəyəridir. Aktivlərin qalıq dəyəri və faydalı istifadə müddəti hər hesabat dövrünün sonunda nəzərdən keçirilir və lazım olduqda dəyişdirilir.

Qeyri-maddi aktivlər. Ayrıca alınmış qeyri-maddi aktivlər ilk olaraq ilkin dəyəri ilə tanınır. İlkin tanımadan sonra qeyri-maddi aktivlər yığılmış amortizasiyanı və yığılmış dəyərsizləşmə zərərlərini çıxmaqla ilkin dəyəri ilə əks etdirilir. Qeyri-maddi aktivlərin istifadə müddətləri məhdud və ya qeyri-müəyyən müddətlər kimi müəyyən edilmişdir. Məhdud istifadə müddəti olan qeyri-maddi aktivlər üçün 5 illik istifadə müddəti üzrə amortizasiya hesablanır və həmin qeyri-maddi aktivlər üzrə mümkün dəyərsizləşmə əlamətləri mövcud olanda dəyərsizləşmə baxımından qiymətləndirmə aparılır. Müəyyən istifadə müddəti olan qeyri-maddi aktivlər üzrə amortizasiya dövrlərinə və üsullarına ən azı hər maliyyə ilinin sonunda yenidən baxılır.

Qeyri-maddi aktivlərin tanınmasının dayandırılması. Qeyri-maddi aktivlər satılaraq hesabdan silindikdə yaxud onların sonrakı istismarı və ya satılması gələcəkdə iqtisadi mənfəət gətirmədikdə, belə aktivlərin tanınması

dayandırılır. Qeyri-maddi aktivlərin tanınmasının dayandırılmasından yaranan gəlir və ya zərər, belə aktivlərin balans dəyəri ilə satışdan əldə olunan xalis gəlir məbləği arasındakı fərq kimi ölçülür və aktivin tanınması dayandırıldığı zaman mənfəət və ya zərər hesabatında tanınır.

Fondun icarəyə götürən qismində çıxış etdiyi icarə müqavilələrinin uçotu. Fond torpaq sahəsini icarəyə götürür. İcarə müqavilələri Fondun icarəyə götürülmüş aktivini istifadə etdiyi tarixə müvafiq öhdəliklə birlikdə istifadə hüquqlu aktivlər kimi tanınır. Hər bir icarə ödənişi öhdəlik və maliyyə xərcləri arasında bölüşdürülür. Maliyyə xərcləri hər bir dövr üçün öhdəliyin qalığı üzrə sabit olaraq müntəzəm faiz dərəcəsini təmin etmək üçün icarə müddəti ərzində mənfəət və ya zərəərə aid edilir. İlkin dəyərlə tanınan istifadə hüquqlu aktiv onun faydalı istifadə və ya icarə müddəti ərzində (bu müddətlərdən hansı daha tez başa çatarsa) düz xətt metodu ilə amortizasiya edilir.

İcarə müqaviləsi üzrə yaranan öhdəliklər ilkin olaraq cari dəyərlə qiymətləndirilir. İcarə öhdəliklərinə aşağıdakı icarə ödənişlərinin xalis cari dəyəri daxildir:

- icarə üzrə alınacaq həvəsləndirici ödənişlər çıxılmaqla, sabit ödənişlər (məhiyyətə sabit ödənişlər daxil olmaqla);
- indeks və ya dərəcələrdən asılı olan dəyişkən icarə ödənişləri;
- zəmanətli son qalıq dəyəri üzrə icarəyə götürən tərəfindən ödənilməsi gözlənilən məbləğlər;
- icarəyə götürənin əsaslandırılmış şəkildə əmin olduğu halda alış hüququnun istifadə ediləcəyi qiymət; və
- icarə müddəti ərzində icarəyə götürən icarəni ləğv etmə hüququnu istifadə edərsə, icarənin ləğv edilməsi ilə bağlı cərimə ödənişləri.

İcarə ödənişləri icarə müqaviləsində nəzərdə tutulan faiz dərəcəsi ilə diskontlaşdırılır. Bu faiz dərəcəsinin müəyyən edilməsi mümkün olmadıqda icarəyə götürənin borc kapitalı üzrə artan faiz dərəcəsi istifadə edilir. Borc kapitalı üzrə artan faiz dərəcəsi icarəyə götürənin oxşar iqtisadi mühitdə istifadə hüquqlu aktivin dəyərinə oxşar məbləğdə aktiv əldə etməsi üçün eyni müddət və şərtlərlə zəruri olan vəsaitlərin cəlb edilməsi zamanı ödəməli olduğu faiz dərəcəsidir.

İstifadə hüquqlu aktivlər aşağıdakılar nəzərə alınmaqla, ilkin dəyərlə qiymətləndirilir:

- icarə öhdəliyinin ilkin qiymətləndirmə məbləği;
- icarə üzrə həvəsləndirici ödənişlər çıxılmaqla, icarə müqaviləsinin başlanma tarixindən əvvəl aparılmış bütün icarə ödənişləri;
- bütün ilkin birbaşa xərclər;
- bərpa xərcləri.

İcarə müddətini müəyyən edərkən Fondun rəhbərliyi icarənin uzadılması və ya icarənin ləğv edilməsi hüquqlarının istifadəsi üçün iqtisadi stimül yaradan bütün fakt və şərtləri nəzərə alır. İcarənin uzadılması hüquqları

(və ya icarənin ləğv edilməsi hüququnun istifadəsi müddətindən sonrakı dövrlərin) yalnız müqavilənin müddətinin uzadılacağına (və ya ləğv edilməyəcəyinə) əsaslı şəkildə əminlik olduqda icarə müddətinə daxil edilir. Qiymətləndirməyə təsir edən mühüm hadisə baş verdikdə və ya şəraitdə əhəmiyyətli dəyişiklik olduqda və belə hallar icarəyə götürənin nəzarəti altında olduqda qiymətləndirmə yenidən nəzərdən keçirilməlidir.

Fondun icarəyə verən qismində çıxış etdiyi əməliyyat icarəsi müqavilələrinin uçotu. Aktivlər əməliyyat icarəsinə verildikdə alınacaq icarə ödənişləri icarə müddəti ərzində düz xətt metodundan istifadə etməklə icarə gəliri kimi tanınır.

Ehtiyatlar. Ehtiyatlar Fondunun keçmişdə baş vermiş hadisənin nəticəsi olaraq hazırda öhdəliyi (hüquqi yaxud konstruktiv) olduqda tanınır; bu zaman Fonddan öhdəliyin yerinə yetirilməsinin tələb olunacağı ehtimal edilir və öhdəlik məbləği etibarlı şəkildə hesablana bilir. Ehtiyatlar kimi tanınan məbləğ öhdəliklə bağlı risk və qeyri-müəyyənlikləri nəzərə almaqla hesabat dövrünün sonunda cari öhdəliyin yerinə yetirilməsi ilə əlaqədar tələb olunan məbləğlərin ən düzgün hesablanmasıdır. Ehtiyat ayırmaları hazırkı öhdəliyin yerinə yetirilməsi üçün hesablanmış pul vəsaitləri axınına istinad etməklə ölçülərsə, onun balans dəyəri (pulun zaman dəyərini təsiri əhəmiyyətli olduqda) həmin pul vəsaitlərinin cari dəyərinə bərabər olur).

Şerti aktiv və öhdəliklər. Şerti öhdəliklər maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda əks etdirilmir, lakin onlarla bağlı yarana biləcək hər hansı ödəmələrin ehtimalının çox az olması hallarından başqa, belə hesabatlarda açıqlanır. Şerti aktivlər maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda əks etdirilmir, lakin onlarla bağlı iqtisadi mənfəətin daxil olması ehtimal edildikdə maliyyə hesabatlarında açıqlanır.

Kapital ehtiyatları. Fondun konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatında kapital (sair məcmu gəlirlər) üzrə qeyd edilmiş ehtiyatlara daxildir:

- Xarici əməliyyatlar üzrə xalis investisiyaların çevrilməsindən yaranan məzənnə fərqlərini qeydə almaq üçün istifadə olunan 'xarici valyutanın çevrilməsi üzrə ehtiyat';
- 'Bölüşdürülməmiş mənfəət'

Qeyd 18-də göstərilədiyi kimi, Fərmanlara və Qaydalara uyğun olaraq Fond büdcədənkənar dövlət təsisatıdır. Fondun daxilolmaları və köçürülmələri ilə bağlı bütün qərarlar Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Fərmanları əsasında həyata keçirilir və təsdiqlənir.

Fondun daxilolmaları/köçürmələri kapital qoyuluşlarını/çıxarışlarını əks etdirir və müvafiq olaraq kapitalda alınmış/ödənilmiş vəsaitlərin ədalətli dəyəri ilə qeydə alınır.

Dövlət Büdcəsinə köçürmələr, habelə hökumət idarələri,

hökumətə məxsus müəssisə və şirkətlərə köçürmələr ödəniş tarixində tanınır. Bütün köçürmələr Fondun təsdiq olunmuş büdcəsi çərçivəsində həyata keçirilir və büdcə ilə nəzərdə tutulmuş müvafiq benefisiarlara (dövlət təşkilatları, hökumətə məxsus müəssisə və şirkətlər) təqdim etdikləri sifariş məktublarının əsasında ödənilmək üçün Azərbaycan Respublikasının Dövlət Xəzinədarlığına köçürülür.

Faiz gəlir və xərclərinin tanınması. Amortizasiya olunmuş dəyərlə ölçülən bütün maliyyə aktivləri üzrə faiz gəlir və xərcləri effektiv faiz metodundan istifadə etməklə hesablama metodu ilə qeydə alınır. Bu metoda əsasən, faiz gəlirləri və xərclərinə müqavilə tərəfləri arasında ödənilmiş və ya alınmış və effektiv faiz dərəcəsinin tərkib hissəsi olan bütün komissiya və ödənişlər, əməliyyat xərcləri, eləcə də bütün digər müəafat və ya güzəştlər daxildir. FVTPL kateqoriyasında nominal faiz dərəcəsi ilə hesablanmış borc və səhm alətləri üzrə faiz gəlirləri mənfəət və ya zərərin tərkibində "FVTPL kateqoriyasında ölçülən aktivlər üzrə faiz gəlirləri" sətrində göstərilir.

Effektiv faiz dərəcəsinə aid olan komissiya haqlarına maliyyə aktivinin yaradılması və ya alınması, yaxud maliyyə öhdəliyinin (məsələn, ödəmə qabiliyyətinin qiymətləndirilməsi, zamanətlərin və ya girovun dəyərləndirilməsi və qeydə alınması, maliyyə alətinin təqdim edilməsi şərtlərinin razılaşdırılması və sövdələşmə sənədlərinin hazırlanması haqları) buraxılması ilə əlaqədar Fond tərəfindən əldə edilmiş və ya ödənilmiş komissiya haqları daxildir.

Yaradılmış və ya alınmış, lakin dəyərsizləşmiş maliyyə aktivləri üçün effektiv faiz dərəcəsi gözlənilən pul axınlarını (ilkin gözlənilən kredit zərərləri daxil olmaqla) ilkin tanınma zamanı ədalətli dəyərə diskontlaşdıran dərəcədir (adətən alış qiymətinə uyğun gəlir). Nəticədə effektiv faiz dərəcəsi kredit riskinə uyğun dəyişdirilmiş olur.

Faiz gəlirləri aşağıdakılar istisna olmaqla, maliyyə aktivlərinin ümumi balans dəyərində effektiv faiz dərəcəsini tətbiq etməklə hesablanır: (i) dəyərsizləşmiş maliyyə aktivləri (3-cü Mərhələ). Belə aktivlər üzrə faiz gəlirini hesablayarkən kredit zərərləri üzrə ehtiyat çıxılmaqla, aktivin amortizasiya olunmuş dəyərində effektiv faiz dərəcəsi tətbiq edilir və (ii) alınarkən və ya yaradılarkən dəyərsizləşmiş maliyyə aktivləri. Bu aktivlər üzrə faiz gəlirini hesablayarkən aktivin amortizasiya olunmuş dəyərində kredit riskinə uyğun dəyişdirilmiş ilkin effektiv faiz dərəcəsi tətbiq edilir.

FVTPL kateqoriyasında ölçülən maliyyə aktivləri üzrə dividend gəlirləri Fondun ödənişləri əldə etmək hüququ müəyyən edildikdə mənfəət və ya zərər haqqında hesabatda tanınır.

Sair əməliyyat gəlirləri, o cümlədən icarə gəlirləri hesablama metodu ilə, yəni gəlir qazanıldığı zaman tanınır. Xərclər hesablama metodu il, yəni çəkildiyi zaman tanınır.

Nağd şəklində daxilolmaların və köçürmələrin uçotu.

Qeyd 1-də göstərilədiyi kimi, Azərbaycan Respublikasında neft və qaz sahəsində həyata keçirilən müxtəlif fəaliyyətlər üzrə yaranan gəlirlərdən Fonda vəsaitlər daxil olur. Bu daxilolmalar Azərbaycan Respublikası Prezidentinin müəyyən fərmanlarına uyğun olaraq həyata keçirilir. Əhəmiyyətli layihələrə və Dövlət büdcəsinə köçürmələr, həmçinin Azərbaycan Respublikası Prezidentinin fərmanlarına uyğun olaraq həyata keçirilir. ARDNF hesab edir ki, bu daxilolmalar və köçürmələr müvafiq olaraq kapital qoyuluşlarını və çıxarışlarını əks etdirir. Müvafiq olaraq ARDNF bu daxilolmaları və köçürmələri konsolidasiya edilmiş kapitalda dəyişikliklər haqqında hesabatda kapitalın hərəkəti kimi tanıyır.

Maliyyə alətlərinin qiymətləndirilməsi. Mənfəət və ya zərərdə əks olunan ədalətli dəyərle hesablanmış aktivlər kimi təsnif edilmiş maliyyə alətləri ədalətli dəyərle göstərilir. Bu cür maliyyə alətlərinin ədalətli dəyəri alətin məcburi və ya likvidasiya satışından başqa, könüllü tərəflər arasında aparılan cari əməliyyat nəticəsində mübadilə edildiyi məbləğdir. Əgər alətin bazar dəyəri açıqlanmışdırsa, onun ədalətli dəyəri bazar qiymətinə əsaslanmaqla hesablanır. Bazarda qiymətləndirmə parametrlərini müşahidə etmək mümkün olmadıqda və ya müşahidə edilən bazar qiymətlərinə istinad etmək mümkün olmadıqda, ədalətli dəyər hər bir məhsul üçün uyğun olan digər bazar məlumatını və qəbul edilmiş maliyyə nəzəriyyələrindən əsaslandığımız riyazi metodologiyanı istifadə edən qiymətləndirmə modelini təhlil etməklə əldə olunur. Qiymətləndirmə modelləri qiymətli kağızların müqavilə şərtlərini, habelə bazara əsaslanan qiymətləndirmə parametrlərini (məsələn, faiz dərəcələrini, dəyişkənliyi, mübadilə məzənnələrini və tərəf-müqabillərin kredit reytingini) nəzərə alır.

Bazara əsaslanan qiymətləndirmə parametrlərini müşahidə etmək mümkün olmadıqda, alətin bazarda necə qiymətləndiriləcəyinin məntiqi əksini müəyyən etmək məqsədilə rəhbərlik həmin parametrlərin ən yaxşı qiymətləndirilməsinə dair mühakimə işlədəcək. Bu mühakimə işlənildikən, müxtəlif vasitələrdən, o cümlədən müşahidə edilən məlumatın etibarlılığı, tarixi məlumatlar və ekstrapolyasiya mexanizmləri istifadə olunur. Alət bazarda müşahidə olunan məlumatla müqayisə edilməklə sübuta yetirildiyi hallar istisna olmaqla, ilkin tanınma zamanı maliyyə alətinin ədalətli dəyərinin qiymətləndirilməsi üçün ən yaxşı sübut əməliyyat qiyməti olur. Əməliyyat qiyməti ilə qiymətləndirmə mexanizminə əsaslanmaqla müəyyən edilmiş dəyər arasındakı hər hansı fərq ilkin tanınma zamanı konsolidasiya edilmiş mənfəət və ya zərər və sair məcmu gəlir haqqında hesabatda daxil edilmir. Sonrakı gəlirlər və ya zərərlər yalnız bazar iştirakçılarının qiymət təyin edərkən nəzərə ala biləcəkləri amillərdəki dəyişikliklərdən irəli gələrək tanınır.

Fond elan olunmuş bazar qiymətləri olmayan maliyyə alətlərinin qiymətləndirilməsi ilə bağlı mühasibat

proqnozunu aşağıdakı səbəblərdən qeyri-müəyyənliyin əsas mənbəyi hesab edir: (i) onlar dövrədən-dövrə dəyişməyə çox həssasdır, çünki bu rəhbərliyin faiz dərəcələri, dəyişkənlik, mübadilə məzənnələri, tərəf-müqabilin kredit reytingi, qiymətləndirmə düzəlişləri və əməliyyatın spesifik xüsusiyyəti ilə bağlı fərziyyələr irəli sürməsinə tələb edir və (ii) qiymətləndirmələrdəki dəyişikliyin tanınmasından irəli gələn təsirin Fondun maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatında, eləcə də mənfəət/(zərər) hesabında açıqlanan aktivlərinə əhəmiyyətli olması ehtimal edilir.

Rəhbərlik elan edilmiş bazar qiymətləri mövcud olmadıqda, faiz dərəcələri, dəyişkənlik, mübadilə məzənnələri, partnyorun kredit reytingi və qiymətləndirmə düzəlişləri ilə bağlı öz bilik və bacarıqlarından, eləcə də Fondun qəyyumlarından (əsasən Bank of New York Mellon) və Bloomberg agentliyindən əldə edilmiş məlumatlara əsaslanaraq müxtəlif fərziyyələrdən istifadə edir. Qeyd 20-yə baxın.

İnvestisiya mülkiyyətinin, əmlak və avadanlıqların (bina) ədalətli dəyərinin ölçülməsi. İnvestisiya mülkiyyətinin, eləcə də əmlak və avadanlıqların (binanın) ədalətli dəyəri müstəqil və səlahiyyətli qiymətləndiricilər tərəfindən hesablanır. Ədalətli dəyər daxili kapitalizasiya metodu (gələcək pul axınlarının diskontlaşdırılması metodu), gəlir metodu, xərc metodu və satışların müqayisəsi metodundan istifadə edərək müvafiq olaraq orta dəyəri hesablamaqla müəyyən edilir.

İşçi heyəti üzrə xərclər və müvafiq ayırmalar. Əmək haqları, Azərbaycan Respublikası Dövlət Sosial Müdafiə Fonduna ödənişlər, məzuniyyət və xəstəlik vərəqələri üzrə illik ödənişlər, mükafatlar və pul şəklində olmayan imtiyazlar Fondun işçiləri tərəfindən müvafiq xidmətlər göstərildikdə hesablanır. Fondun yerli qanunvericiliyə uyğun olaraq müəyyən edilmiş haqlar üzrə Dövlət Sosial Müdafiə Fonduna ödənişlərdən başqa pensiya və analoji ödənişləri həyata keçirmək üçün hər hansı hüquqi və ya işgüzar praktikadan yaranan öhdəliyi yoxdur.

4. UÇOT SİYASƏTİNİN TƏTBİQİ ZAMANI ƏHƏMİYYƏTLİ EHTİMALLAR VƏ MÜLAHİZƏLƏR

Fond konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında tanınan məbləğlərə, aktiv və öhdəliklərin balans dəyərinə növbəti maliyyə ili ərzində təsir göstərən ehtimallar və mülahizələr irəli sürür. Həmin ehtimallar və mülahizələr müntəzəm olaraq rəhbərliyin təcrübəsinə və digər amillərə, həmçinin rəhbərliyin fikrincə mövcud şəraitə uyğun olaraq əsaslandırılmış gələcək hadisələr üzrə təxminlərə əsasən təhlil edilir. Uçot siyasətinin tətbiqi zamanı rəhbərlik, həmçinin peşəkar ehtimallar və təxminlər irəli sürür. Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında əks etdirilən məbləğlərə daha çox təsir göstərən peşəkar mülahizələr və növbəti maliyyə ili ərzində aktiv və öhdəliklərin balans dəyərinə əhəmiyyətli düzəlişlərin edilməsinə səbəb olan təxminlərə aşağıdakılar daxildir:

Strukturlaşdırılmış müəssisələr. Strukturlaşdırılmış müəssisələr elə şəkildə yaradılmışdır ki, onlara kimin nəzarət etdiyini müəyyən edərkən səsvərmə hüquqları və ya oxşar hüquqlar əsas amillər hesab edilmir. Fond və strukturlaşdırılmış müəssisə arasındakı əlaqənin belə strukturlaşdırılmış müəssisənin Fondun nəzarəti altında olmasını bildirdiyini müəyyən etmək üçün peşəkar mülahizə tələb olunur.

Fond nəzarət etmədiyi strukturlaşdırılmış müəssisələri konsolidasiya etmir. Fondun strukturlaşdırılmış müəssisələr üzərində nəzarətini müəyyən etmək bəzən mürəkkəb olduğuna görə rəhbərlik belə müəssisələr ilə bağlı risk və faydalar, eləcə də onların fəaliyyətinə dair qərarların qəbul edilməsi imkanları ilə bağlı öz mülahizələrini irəli sürür. Bir çox hallarda ayrıca baxıldıqda, belə strukturlaşdırılmış müəssisələr üzərində nəzarətin mövcud olub-olmadığını görmək olar, lakin ümumi baxıldıqda tam nəticə əldə etmək asan olmur. Nəzarətin mövcudluğuna dair daha çox arqumentlərin olduğu hallarda, strukturlaşdırılmış müəssisə konsolidasiya edilir.

Fond konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında strukturlaşdırılmış müəssisənin aktivləri, öhdəlikləri və əməliyyat nəticələrini əks etdirməseydi, konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda xalis aktivlər 458,233 min AZN az (31 dekabr 2019: xalis aktivlər 431,053 min AZN az) və mənfəət 2,926 min AZN az (2019: 18,712 min AZN az) olardı. Fondun strukturlaşdırılmış müəssisəsi haqqında əlavə məlumat üçün Qeyd 25-ə baxın.

5. YENİ VƏ YA YENİDƏN İŞLƏNMİŞ STANDARTLARIN VƏ ONLARA DAİR ŞƏRHLƏRİN TƏTBİQİ

Aşağıdakı yenidən işlənmiş standartlar 1 yanvar 2020-ci il tarixindən qüvvəyə minmiş, lakin Fonda əhəmiyyətli dərəcədə təsir göstərməmişdir:

- Maliyyə hesabatlarının hazırlanması və təqdim olunması üzrə Konseptual Əsaslara düzəlişlər (29 mart 2018-ci ildə dərc olunub və 1 yanvar 2020-ci il və ya bu tarixdən sonra başlanan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir).
- MHBS 3-ə dəyişikliklər "Biznes anlayışı" (22 oktyabr 2018-ci ildə dərc olunub və 1 yanvar 2020-ci il və ya bu tarixdən sonra başlanan illik hesabat dövrünün əvvəlindən həyata keçirilən satınalmalar üçün qüvvəyə minir).
- MUBS 1 və MUBS 8-ə dəyişikliklər "Əhəmiyyətlilik anlayışı" (31 oktyabr 2018-ci ildə dərc olunub və 1 yanvar 2020-ci il və ya bu tarixdən sonra başlanan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir).
- MHBS 9, MUBS 39 və MHBS 7-yə dəyişikliklər "Baza faiz dərəcəsi islahatı" (26 sentyabr 2019-cu il tarixində dərc olunub və 1 yanvar 2020-ci il və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir).
- COVID-19 ilə əlaqədar icarə güzəştlərinin uçotu üzrə MHBS 16-ya dəyişiklik (28 may 2020-ci ildə dərc olunub və 1 iyun 2020-ci il və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir).

6. YENİ UÇOT QAYDALARI

1 yanvar 2021-ci il və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün məcburi xarakter daşıyan və ya Fond tərəfindən vaxtından əvvəl tətbiq edilməyən bəzi yeni standartlar və onlara dair şərhlər dərc olunmuşdur.

MHBS 10 və MUBS 28-ə dəyişikliklər - "İnvestor tərəfindən aktivlərin asılı və ya birgə müəssisələrə satılması və ya ötürülməsi" (11 sentyabr 2014-cü ildə dərc olunub və BMUSŞ tərəfindən müəyyən ediləcək tarixdə və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir). Bu dəyişikliklər investor tərəfindən aktivlərin asılı və ya birgə müəssisələrə satılması və ya ötürülməsi ilə bağlı MHBS 10 və MUBS 28-in tələbləri arasındakı uyğunsuzluğu aradan qaldırır. Dəyişikliklərin əsas nəticəsi ondan ibarətdir ki, mənfəət və zərər əməliyyatın biznesə aid olduğu halda tam tanınır. Aktivlər özündə biznesi əks etdirmədikdə, hətta bu aktivlər törəmə müəssisəyə məxsus olsa belə, mənfəət və ya zərərin yalnız bir hissəsi tanınır. Hazırda Fond bu dəyişikliklərin onun konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına təsirini qiymətləndirir.

MHBS 9, MUBS 39 və MHBS 7-yə dəyişikliklər - "Baza faiz dərəcəsi islahatı" (26 sentyabr 2019-cu ildə dərc olunub və 1 yanvar 2020-ci il və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir). Faza 2-də edilmiş dəyişikliklər bir baza faiz dərəcəsinin alternativ ilə əvəzlənməsi də daxil olmaqla, islahatların nəticələrindən irəli gələn məsələlərin həllinə yönəlib. Dəyişikliklər aşağıdakı sahələri əhatə edir:

- IBOR islahatı nəticəsində yaranan müqavilə üzrə pul axınlarının müəyyən edilməsi əsaslarındakı dəyişikliklərin uçotu: Amortizasiya olunmuş maya dəyəri ilə qiymətləndirmənin tətbiq edildiyi alətlər üçün dəyişikliklərə əsasən, müəssisələr praktiki istisna olaraq, IBOR islahatı nəticəsində yaranan müqavilə üzrə pul axınlarının müəyyən edilməsi əsaslarındakı dəyişikliyi MHBS 9-un B5.4.5-ci bəndində göstərilən təlimatdan istifadə edərək effektiv faiz dərəcəsinə dəyişdirməklə uçota almalıdır. Nəticədə gəlir və zərərin dərhal tanınması tələb olunmur. Bu praktiki istisna yalnız belə bir dəyişikliyə və birbaşa olaraq IBOR islahatı nəticəsində zəruri olduğu dərəcədə tətbiq olunur, yeni əsaslar isə iqtisadi cəhətdən əvvəlki əsaslara bərabərdir. MHBS 9-dan müvəqqəti azadolmanı tətbiq edən sığortaçılar da eyni praktiki istisnayı tətbiq etməlidirlər. Bundan əlavə, MHBS 16-da IBOR islahatı nəticəsində gələcək icarə ödənişlərinin müəyyən edilməsi əsaslarını dəyişdirən icarə dəyişikliklərinin uçotu zamanı icarəyə götürənlərin oxşar praktiki istisnadan istifadə etməsinə tələb edən dəyişiklik edilməmişdir.

- Hedcinq münasibətlərində müqavilə ilə müəyyən olunmayan risk komponentləri üçün Faza 1-dəki azadolmanın bitmə tarixi: Faza 2-dəki dəyişikliklərin tələbinə əsasən, müəssisələr müqavilə ilə müəyyən olunmayan risk komponentindəki dəyişikliklərin tarixi və ya hedcinq münasibətlərinin dayandırıldığı tarixdə (bunlardan hansı daha tez baş verərsə) Faza 1-dəki azadolmaların müqavilə

ilə müəyyən olunmayan risk komponentlərinə tətbiqini gələcəkdə dayandırmalıdır. Faza 1-dəki dəyişikliklər risk komponentləri üçün bitmə tarixini müəyyən etmir.

• **Hedcinq uçuotu üzrə müəyyən tələblərin tətbiqindən əlavə müvəqqəti azadolmalar:** Faza 2-dəki dəyişikliklər IBOR islahatının birbaşa təsir göstərdiyi hedcinq münasibətləri ilə bağlı MUBS 39 və MHBS 9 ilə müəyyən edilmiş hedcinq uçuotu üzrə xüsusi tələblərin tətbiqindən bəzi əlavə müvəqqəti azadolmaları nəzərdə tutur.

• MHBS 7-də IBOR islahatı ilə bağlı əlavə açıqlamalar: Dəyişikliklər aşağıdakı məlumatların açıqlanması tələblərini müəyyən edir: (i) müəssisə alternativ baza dərəcələrinə keçidi necə idarə edir; bu prosesin statusu və keçidlə bağlı risklər; (ii) keçid mərhələsində olan və əhəmiyyətli baza faiz dərəcələri üzrə bölüşdürülmüş törəmə və qeyri-törəmə maliyyə alətləri haqqında kəmiyyət məlumatı; və (iii) IBOR islahatı nəticəsində risklərin idarə edilməsi strategiyasındakı hər hansı dəyişikliyin təsviri.

Hazırda Fond bu dəyişikliklərin onun konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına təsirini qiymətləndirir.

Qəbul edildikdən sonra aşağıdakı digər yeni uçuot qaydalarının Fondun konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına əhəmiyyətli təsiri gözlənilmir:

- MHBS 17 - "Sığorta müqavilələri" (18 may 2017-ci ildə dərc olunub və 1 yanvar 2023-cü il və ya bu tarixdən sonra başlanan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir).
- MHBS 17 və MHBS 4-ə dəyişikliklər (25 iyun 2020-ci ildə dərc olunub və 1 yanvar 2023-cü il və ya bu tarixdən sonra başlanan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir).
- MUBS 1-ə dəyişikliklər - "Öhdəliklərin qısamüddətli və ya uzunmüddətli kimi təsnifləşdirilməsi" (23 yanvar 2020-ci il tarixində dərc olunub və 1 yanvar 2022-ci il və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir).
- MUBS 1-ə dəyişikliklər - "Öhdəliklərin qısamüddətli və ya uzunmüddətli kimi təsnifləşdirilməsi, qüvvəyə minmə tarixinin təxirə salınması" (15 iyul 2020-ci il tarixində dərc olunub və 1 yanvar 2023-cü il və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir).
- MUBS 16, MUBS 37 və MHBS 3 ilə bağlı məhdud məzmunlu dəyişikliklər - "Təyinatlı istifadədən əvvəl əldə edilən gəlirlər", "Yükümlü müqavilələr" - müqavilənin icrası ilə bağlı xərclər", "Konseptual Əsaslara İstinad" və MHBS 1, MHBS 9, MHBS 16 və MUBS 41-ə dəyişikliklər - "2018-2020-ci illər üzrə MHBS-lərin illik Təkmilləşdirilməsi" (14 may 2020-ci ildə dərc olunub və 1 yanvar 2022-ci il və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir).

Yuxarıda başqa cür nəzərdə tutulmadığı hallarda yeni standartlar və şərhlərin Fondun konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına əhəmiyyətli dərəcədə təsiri gözlənilmir.

7. PUL VƏSAİTLƏRİ VƏ ONLARIN EKVİVALENTLƏRİ

Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri aşağıdakılardan ibarətdir:

Min Azərbaycan manatı ilə	2020	2019
Bank hesabları	2,794,016	1,160,617
Pul bazarı fondları	1,255,741	1,429,032
Qısamüddətli depozitlər	9,930	797
Cəmi pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	4,059,687	2,590,446

Pul bazarı fondları

Pul bazarı fondlarına investisiyalar bu fondların tələb əsasında ödənilən səhmlərindən ibarətdir. Pul bazarı fondlarındakı investisiyalar yüksək dərəcədə likvidlidir. Pul bazarı fondları öz aktivlərini qısamüddətli borc və borcla bağlı alətlərə, misal üçün, kommersiya kağızlarına, depozit şəhadətnamələrinə, faiz dərəcəsi dəyişkən olan istiqrazlara, ABŞ xəzinə istiqrazlarına, Avrobondlara və aktivlərlə təmin edilmiş qiymətli kağızlara yatırır. Fonda ödəniləcək faiz və dividendlər yenidən investisiya edilir. Pul bazarı fondlarının ədalətli dəyəri təxminən onların balans dəyərinə bərabərdir.

Fond pul bazarı fondlarına investisiyaları kredit reytingi AAA olan "BlackRock ICS-Institution Liquidity Funds plc"-də saxlayır.

Bank hesabları

Bank hesabları aşağıdakı valyutalarla ifadə edilmişdir:

Min Azərbaycan manatı ilə	2020	2019
ABŞ dolları	1,978,437	694,638
Avro	732,231	340,082
Yapon yeni	53,027	43,175
İngilis funt sterlinqi	13,024	67,599
Türk lirası	6,981	4,434
Avstraliya dolları	2,850	2,108
Çin yuanı	1,741	1,349
Azərbaycan manatı	1,622	1,010
İsveçrə frankı	1,167	1,946
Kanada dolları	980	822
İsveç kronu	530	75
Rusiya rublu	448	398
Sinqapur dolları	260	220
Honq konq dolları	173	435
Danimarka kronu	168	208
İsrail şəkeli	149	93
Yeni Zelandiya dolları	125	143
Norveç kronu	103	406
Cənubi Koreya vonu	-	1,476
Cəmi bank hesabları	2,794,016	1,160,617

31 dekabr 2020-ci il tarixinə Fond Azərbaycan Beynəlxalq Bankı və Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Bankındakı bank hesablarında müvafiq olaraq 116 min AZN və 1,531,561 min AZN (2019: 71 min AZN və 972 min AZN) məbləğində vəsait saxlamışdır.

Xarici valyuta ilə digər hesablar uzunmüddətli reytingləri B/B2 və daha yuxarı (Standard & Poor's/Fitch/Moody's) olan qeyri-rezident banklarda açılmışdır.

31 dekabr 2020-ci il tarixinə (Standard & Poor's/Fitch/Moody's agentliklərinin reytinglərinə əsasən) pul vəsaitləri və onların ekvivalentlərinin kredit keyfiyyətinə görə təhlili aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

Min Azərbaycan manatı ilə	Bank hesabı	Qısamüddətli depozit	Pul bazarı fondları	Cəmi
Vaxtı keçməmiş və dəyərsizləşməmiş				
AAA	-	-	1,255,741	1,255,741
AA	501	-	-	501
A	868,111	4,420	-	872,531
BBB*	386,745	5,510	-	392,255
B	7,098	-	-	7,098
Cəmi pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri**	1,262,455	9,930	1,255,741	2,528,126

*-Bu məbləğin 445 min AZN-lik hissəsi (2019: 397 min AZN) Fondun törəmə müəssisələrində olan və Fondun birbaşa iştirakı ilə yerləşdirilməyən nağd pul qalıqlarını əks etdirir.

**-Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Bankında yerləşdirilmiş 1,531,561 min AZN məbləğində (2019: 972 min AZN) nağd pul qalıqları cədvəldə əks etdirilmir. Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Bankının kredit reytingi yoxdur.

GKZ-nin qiymətləndirilməsi məqsədilə pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri üzrə qalıqlar 1-ci Mərhələyə aid edilmişdir. Bu qalıqlar üzrə gözlənilən kredit zərərlərinin məbləği əhəmiyyətli olmadığına görə Fond pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri üçün kredit zərərləri üzrə ehtiyat yaratmamışdır.

31 dekabr 2019-cu il tarixinə (Standard & Poor's/Fitch/Moody's agentliklərinin reytinglərinə əsasən) pul vəsaitləri və onların ekvivalentlərinin kredit keyfiyyətinə görə təhlili aşağıdakı cədvəldə göstərilir

Min Azərbaycan manatı ilə	Bank hesabı	Qısamüddətli depozit	Pul bazarı fondları	Cəmi
Vaxtı keçməmiş və dəyərsizləşməmiş				
AAA	-	-	1,429,032	1,429,032
AA	4,446	-	-	4,446
A	557,195	797	-	557,992
BBB*	593,499	-	-	593,499
B	4,505	-	-	4,505
Cəmi pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri**	1,159,645	797	1,429,032	2,589,474

Pul vəsaitləri və onların ekvivalentlərinin faiz dərəcəsi üzrə təhlili Qeyd 22-də göstərilir. Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar haqqında məlumat Qeyd 24-də açıqlanır.

8. MƏNFƏƏT VƏ YA ZƏRƏR HESABLARINDA ƏDALƏTLİ DƏYƏRLƏ
ÖLÇÜLƏN MALİYYƏ AKTİVLƏRİ

FVTPL kateqoriyasında ölçülən maliyyə aktivləri aşağıdakılardan ibarətdir:

Min Azərbaycan manatı ilə	2020	2019
Agentlik/Beynəlmiləl qurumların istiqrazları	12,276,695	9,293,635
Korporativ istiqrazlar	17,158,399	25,200,773
Suveren istiqrazlar	13,683,076	12,429,189
Səhmlər	9,072,839	8,036,393
Özəl səhm fondları	1,348,519	902,260
Daşınmaz əmlak fondları	3,239,097	2,608,665
Pul bazarı alətləri	91,790	1,141,605
Cəmi FVTPL kateqoriyasında ölçülən maliyyə aktivləri	56,870,415	59,612,520

31 dekabr 2020-ci il tarixinə Fond maliyyə təşkilatları ilə ("xarici menecerlərlə") aktivlərin idarə edilməsi haqqında razılaşmalara əsasən, 9,029,638 min AZN (2019: 7,887,278 min AZN) məbləğində vəsait, o cümlədən pul vəsaitləri və onların ekvivalentlərini saxlamışdır. 2020-ci ildə xarici menecerlər qarşısında idarəetmə haqları 3,098 min AZN (2019: 2,850 min AZN) olmuşdur.

Agentlik/Beynəlmiləl qurumların istiqrazları. Bu istiqrazlar Avropa, Asiya və Amerikada müxtəlif beynəlxalq təşkilatlar tərəfindən buraxılmış borc qiymətli kağızlarına investisiyalarla təmsil olunur. 31 dekabr 2020-ci il tarixinə bu qiymətli kağızlar üzrə ildə 0.06% - 6.25% müəyyən dərəcə ilə faiz və ildə -1.00% dərəcəsindən +0.925% dərəcəsində geniş civarda olan USD LIBOR, GBP LIBOR, 5-günlük orta CNY SHIBOR hesablanır (2019: ildə 0.06% - 6.25% müəyyən dərəcə ilə faiz və ildə -0.05% dərəcəsindən +0.925% dərəcəsində geniş civarda olan USD LIBOR, GBP LIBOR, 5-günlük orta CNY SHIBOR hesablanır) və müddəti 2021-ci ilin yanvar ayından 2024-cü ilin noyabr ayınadək dövrdə başa çatır (2019: 2020-ci ilin yanvar ayından 2024-cü ilin noyabr ayınadək dövrdə). 31 dekabr 2020-ci il tarixinə bu qiymətli kağızlar üzrə cəmi hesablanmış faiz 33,478 min AZN olmuşdur (2019: 39,672 min AZN). Bu qiymətli kağızlar həm birbaşa Fond, həm də Fondun xarici menecerləri olan DWS International GmbH və BYİB - Dünya Bankı Qrupu tərəfindən idarə olunan portfeldə saxlanılmışdır.

Korporativ istiqrazlar. Korporativ istiqrazlar Avropa, Asiya, Avstraliya və Amerikadakı korporasiyalar tərəfindən buraxılmış borc qiymətli kağızlarına investisiyalarla təmsil olunur. 31 dekabr 2020-ci il tarixinə bu qiymətli kağızlar üzrə ildə 0.0% - 7.875% müəyyən dərəcə ilə faiz və ildə +0.23% dərəcəsindən +4% dərəcəsində geniş civarda olan USD LIBOR, GBP LIBOR, EURIBOR və Avstraliya Bankının Qısamüddətli İstiqraz Dərəcəsi hesablanır (2019: ildə 0.0% - 7.875% müəyyən dərəcə ilə faiz və ildə +0.21% dərəcəsindən +4% dərəcəsində geniş civarda olan USD LIBOR, GBP LIBOR, EURIBOR və Avstraliya Bankının Qısamüddətli İstiqraz Dərəcəsi) və müddəti 2021-ci ilin yanvar ayından 2031-ci ilin yanvar ayınadək dövrdə başa çatır (2019: 2020-ci ilin yanvar ayından 2031-ci ilin yanvar ayınadək dövrdə).

31 dekabr 2020-ci il tarixinə bu qiymətli kağızlar üzrə cəmi hesablanmış faiz 871,043 min AZN olmuşdur (2019: 740,269 min AZN). Bu qiymətli kağızlar həm birbaşa Fond, həm də Fondun xarici meneceri olan DWS International GmbH tərəfindən idarə olunan portfeldə saxlanılmışdır.

Suveren istiqrazlar. Suveren istiqrazlar Avropa, Asiya, Avstraliya və Amerikada müxtəlif təşkilatlar tərəfindən buraxılmış borc qiymətli kağızlarına investisiyalarla təmsil olunur. 31 dekabr 2020-ci il tarixinə bu qiymətli kağızlar üzrə ildə 0.0% (Türk lirası ilə ifadə edilən sıfır kuponlu istiqrazlar) – 20.9% müəyyən dərəcə ilə faiz hesablanır (2019: ildə 0.0% (Türk lirası və İngilis funt sterlinqi ilə ifadə edilən sıfır kuponlu istiqrazlar) - 11.75%) və müddəti 2021-ci ilin yanvar ayından 2036-cı ilin fevral ayınadək dövrdə başa çatır (2019: 2020-ci ilin yanvar ayından 2029-cu ilin may ayınadək dövrdə). 31 dekabr 2020-ci il tarixinə bu qiymətli kağızlar üzrə cəmi hesablanmış faiz 69,709 min AZN olmuşdur (2019: 60,900 min AZN). Bu qiymətli kağızlar həm birbaşa Fond, həm də Fondun xarici menecerləri olan DWS International GmbH və BYİB - Dünya Bankı Qrupu tərəfindən idarə olunan portfeldə saxlanılmışdır.

Özəl Səhm Fondları

BMK-nın Fondları üç müstəqil investisiya fondundan ibarətdir: BMK-nın Qlobal İnfrastruktur Fondu ("IFC GIF"), BMK-nın Katalizator Fondu ("IFC CF") və BMK-nın Afrika, Latin Amerikası və Karib Fondu ("IFC ALAC").AZN) təşkil etmişdir.

"IFC GIF" inkişaf etməkdə olan bazarlarda infrastruktur investisiyaların müəyyən edilməsi, alınması, saxlanması və silinməsi məqsədilə yaradılmışdır. Fondun "IFC GIF" qarşısında 200,000 min ABŞ dolları məbləğində öhdəliyi var. 31 dekabr 2020-ci il tarixinə Fondun "IFC GIF"-dəki investisiyasının ədalətli dəyəri 158,893 min AZN (2019: 144,707 min AZN) təşkil etmişdir.

"IFC CF" inkişaf etməkdə olan bazarlarda məhdud tərəfdaşlıq, investisiya fondları və ya digər müştərək investisiya mexanizmlərinin ("investisiya Fondlarının") ekvivalent paylarına sərmayə yatırılması və əsasən resursların səmərəli istifadəsinə və aşağı emissiyalı məhsul və xidmətlərin hazırlanmasına müştərək investisiyaların yönəldilməsi məqsədilə yaradılmışdır. Fondun "IFC CF" qarşısında 50,000 min ABŞ dolları məbləğində öhdəliyi var. 31 dekabr 2020-ci il tarixinə Fondun "IFC CF"-dəki investisiyasının ədalətli dəyəri 66,136 min AZN (2019: 69,395 min AZN) təşkil etmişdir.

"IFC ALAC" Afrika, Latin Amerikası və Karib regionlarında inkişaf investisiyalarının müəyyən edilməsi, alınması, saxlanması və silinməsi məqsədilə yaradılmışdır. Fondun "IFC ALAC" qarşısında 100,000 min ABŞ dolları məbləğində öhdəliyi var. 31 dekabr 2020-ci il tarixinə Fondun "IFC ALAC"-dakı investisiyasının ədalətli dəyəri 43,657 min AZN (2019: 51,370 min AZN) təşkil etmişdir.

"NB Caspian Partners" inkişaf etmiş bazarlarda əsasən "buy-out" fondlarına investisiya məqsədi ilə yaradılmış ayrıca idarə olunan Özəl Kapital mandatıdır. Fondun "NB Caspian Partners" qarşısında 300,000 min ABŞ dolları məbləğində öhdəliyi var. 31 dekabr 2020-ci il tarixinə Fondun "NB Caspian Partners" mandatında investisiyasının ədalətli dəyəri 369,592 min AZN (2019: 272,208 min AZN) təşkil etmişdir.

"AYİB EPF" Mərkəzi və Şərqi Avropa, Aralıq Dənizi bölgəsi və Mərkəzi Asiyada AYİB-in səhmlərinə investisiya etmək məqsədilə AYİB tərəfindən yaradılmışdır. Fondun "AYİB EPF" qarşısında 100,000 min Avro məbləğində öhdəliyi var. 31 dekabr 2020-ci il tarixinə Fondun "AYİB EPF"-dəki investisiyasının ədalətli dəyəri 98,604 min AZN (2019: 70,838 min AZN) təşkil etmişdir.

"BC European Capital X" "BC Partners" şirkətinin əsasən Avropada dayanıqlı artım xüsusiyyətləri nümayiş etdirən böyük müəssisələrin alışı üzrə ixtisaslaşmış fondudur. Fondun "BC European Capital X" qarşısında 56,300 min Avro məbləğində öhdəliyi var. 31 dekabr 2020-ci il tarixinə Fondun "BC European Capital X"-dəki investisiyasının ədalətli dəyəri 137,686 min AZN (2019: 82,523 min AZN) təşkil etmişdir.

"FSI Orta Həcmli Şirkətlər Bazarının Artım Kapitalı Fondu" FSI tərəfindən İtaliyanın sənaye sektorunda və xidmət sahələrində orta biznesə investisiya etmək üçün yaradılmışdır. Fondun "FSI Orta Həcmli Şirkətlər

Bazarının Artım Kapitalı Fondu" qarşısında 20,000 min Avro məbləğində öhdəliyi var. 31 dekabr 2020-ci il tarixinə Fondun "FSI Orta Həcmli Şirkətlər Bazarının Artım Kapitalı Fondundakı" investisiyasının ədalətli dəyəri 16,482 min AZN (2019: 13,480 min AZN) təşkil etmişdir.

"Blackstone Core Equity Partners L.P." "Blackstone Group"un əsasən Şimali Amerikada investisiya yatırımları sahəsində ixtisaslaşmış fondudur. Fondun "Blackstone Core Equity Partners L.P" qarşısında 50,000 min ABŞ dolları məbləğində öhdəliyi var. 31 dekabr 2020-ci il tarixinə Fondun "Blackstone Core Equity Partners L.P."-dəki investisiyasının ədalətli dəyəri 88,100 min AZN (2019: 75,255 min AZN) təşkil etmişdir.

"Apollo Fund IX" "Apollo"şirkətinin əsasən Şimali Amerikada alışlar sahəsində ixtisaslaşmış fondudur. Fondun "Apollo Fund IX" qarşısında 85,000 min ABŞ dolları məbləğində öhdəliyi var. 31 dekabr 2020-ci il tarixinə Fondun "Apollo Fund IX"-dəki investisiyasının ədalətli dəyəri 35,895 min AZN (2019: 23,674 min AZN) təşkil etmişdir.

"Carlyle Partners VII" "Carlyle Group"un Şimali Amerikada böyük və iri həcmli əqdlər üzrə satınalma sahəsində ixtisaslaşmış fondudur. Fondun "Carlyle Partners VII" qarşısında 50,000 min ABŞ dolları məbləğində öhdəliyi var. 31 dekabr 2020-ci il tarixinə Fondun "Carlyle Partners VII"-dəki investisiyasının ədalətli dəyəri 37,298 min AZN (2019: 18,566 min AZN) təşkil etmişdir.

"Carlyle Europe Partners V" "Carlyle Group"un Avropada investisiyalara yönəlmiş satınalma sahəsində ixtisaslaşmış fondudur. Fondun "Carlyle Partners V" qarşısında 50,000 min Avro məbləğində öhdəliyi var. 31 dekabr 2020-ci il tarixinə Fondun "Carlyle Europe Partners V"-dəki investisiyasının ədalətli dəyəri 19,948 min AZN (2019: 14,055 min AZN) təşkil etmişdir.

"Vista Equity Partners VII" Vista Equity Partners şirkətinin əsasən Şimali Amerika regionuna yönəlmiş texnoloji satınalma fondudur. Fondun "Vista Equity Partners VII" qarşısında 40,000 min ABŞ dolları məbləğində öhdəliyi var. 31 dekabr 2020-ci il tarixinə Fondun "Vista Equity Partners VII"-dəki investisiyasının ədalətli dəyəri 34,557 min AZN (2019: 16,012 min AZN) təşkil etmişdir.

"Warburg Pincus Global Growth" "Warburg Pincus" şirkətinin əsasən Şimali Amerika, Asiya və Avropada investisiyalara yönəlmiş diversifikasiya edilmiş inkişaf fondudur. Fondun "Warburg Pincus Global Growth" şirkəti qarşısında 50,000 min ABŞ dolları məbləğində öhdəliyi var. 31 dekabr 2020-ci il tarixinə Fondun "Warburg Pincus Global Growth"-dakı investisiyasının ədalətli dəyəri 38,118 min AZN (2019: 12,530 min AZN) təşkil etmişdir.

"PAG Asia Capital Fund III" "PAG" şirkətinin Asiya regionuna yönəlmiş satınalma fondudur. Fondun "PAG Asia Capital Fund III" qarşısında 30,000 min ABŞ dolları məbləğində

öhdəliyi var. 31 dekabr 2020-ci il tarixinə Fondun "PAG Asia Capital Fund III"-dəki investisiyasının ədalətli dəyəri 11,870 min AZN (2019: 2,771 min AZN) təşkil etmişdir.

"Thoma Bravo Fund XIII" "Thoma Bravo" şirkətinin Şimali Amerika regionuna yönəlmiş texnoloji satınalma fondudur. Fondun "Thoma Bravo Fund XIII" qarşısında 25,000 min ABŞ dolları məbləğində öhdəliyi var. 31 dekabr 2020-ci il tarixinə Fondun "Thoma Bravo Fund XIII"-dəki investisiyasının ədalətli dəyəri 37,273 min AZN (2019: 14,097 min AZN) təşkil etmişdir.

"Baring Private Equity Asia VII" "Baring" şirkətinin Asiya regionuna yönəlmiş satınalma fondudur. Fondun "Baring Private Equity Asia VII" qarşısında 50,000 ABŞ dolları məbləğində öhdəliyi var. 31 dekabr 2020-ci il tarixinə Fondun "Baring Private Equity Asia VII"-dəki investisiyasının ədalətli dəyəri 68,334 min AZN (2019: 17,914 min AZN) təşkil etmişdir.

"Dyal Capital Partners IV" "Dyal Capital Partners" şirkətinin əsasən investisiya şirkətlərindəki azlıq təşkil edən səhmdarların payının əldə edilməsi üzrə ixtisaslaşmış fondudur. Fondun "Dyal Capital Partners IV" qarşısında 25,000 min ABŞ dolları məbləğində öhdəliyi var. 31 dekabr 2020-ci il tarixinə Fondun "Dyal Capital Partners IV"-dəki investisiyasının ədalətli dəyəri 12,358 min AZN (2019: 2,865 min AZN) təşkil etmişdir.

"Cinven Fund VII" "Cinven" şirkətinin Avropa ölkələrində fəaliyyət göstərən şirkətlərə investisiyalar edən fondudur. Fondun "Cinven Fund VII" qarşısında 48,000 min Avro məbləğində öhdəliyi var. 31 dekabr 2020-ci il tarixinə Fondun "Cinven Fund VII"-dəki investisiyasının ədalətli dəyəri 11,022 min AZN (2019: sıfır) təşkil etmişdir.

"Green Equity Investors VIII" "Leonard Green & Partners" şirkətinin Şimali Amerikada böyük və iri həcmli satınalma əqdlərinə investisiyalar edən fondudur. Fondun "Green Equity Investors VIII" qarşısında 50,000 min ABŞ dolları məbləğində öhdəliyi var. 31 dekabr 2020-ci il tarixinə Fondun "Green Equity Investors VIII"-dəki investisiyasının ədalətli dəyəri 11,188 min AZN (2019: sıfır) təşkil etmişdir.

"Brookfield Infrastructure Fund IV" Brookfield şirkətinin global infrastruktur layihələrinə investisiya etmək üçün yaradılmış fondudur. Fondun "Brookfield Infrastructure Fund IV" qarşısında 50,000 min ABŞ dolları məbləğində öhdəliyi var. 31 dekabr 2020-ci il tarixinə Fondun "Brookfield Infrastructure Fund IV"-dəki investisiyasının ədalətli dəyəri 40,694 min AZN (2019: sıfır) təşkil etmişdir.

"Vitruvian Investment Partners IV" satınalma və kapital artımı investisiyaları daxil olmaqla, dinamik vəziyyətlərə investisiya yatan Avropanın müstəqil özəl investisiya şirkətidir. "Vitruvian Partners" texnologiya, media, telekommunikasiya, maliyyə xidmətləri, biznes xidmətləri, eləcə də səhiyyə və istehlakçı sektorları daxil olmaqla

bir sıra biznes sektorlarında orta həcmli müəssisələrin inkişafına yönəlmiş investisiyaların yatırılması üzrə ixtisaslaşır. Fondun "Vitruvian Investment Partners IV" qarşısında 40,000 min Avro məbləğində öhdəliyi var. 31 dekabr 2020-ci il tarixinə Fondun "Vitruvian Investment Partners IV"-dəki investisiyasının ədalətli dəyəri 1,032 min AZN (2019: sıfır) təşkil etmişdir.

"Thoma Bravo Explore Fund" proqram təminatı şirkətlərinə investisiyaların yatırılması üzrə ixtisaslaşıb və "satın al və qur" investisiya strategiyası və prosesi ilə tanınır. Fond əsasən müxtəlif şirkətlər və fərdi müştərilərin son istifadəçiləri üçün proqram təminatına xüsusi diqqət ayırır. Sənaye sahəsində dərin biliklərə malik ixtisaslaşmış investisiya komandası portfel şirkətlərinin idarəedici heyəti ilə səmərəli əməkdaşlığa önəm verir. Fondun "Thoma Bravo Explore Fund" qarşısında 30,000 min Avro məbləğində öhdəliyi var. 31 dekabr 2020-ci il tarixinə Fondun "Thoma Bravo Explore Fund"-dakı investisiyasının ədalətli dəyəri 9,782 min AZN (2019: sıfır) təşkil etmişdir.

"CVC Capital Partners VIII" iri satınalma bazarı üzrə ixtisaslaşıb və özünü doğrultmuş, nağd pul yaradan şirkətləri hədəf alır. "CVC Capital Partners" Avropa, Amerika və Asiya-Sakit Okean regionunda ofisləri olan özəl kapital və investisiya üzrə global konsaltinq şirkətidir. Fondun "CVC Capital Partners VIII" qarşısında 40,000 min Avro məbləğində öhdəliyi var. 31 dekabr 2020-ci il tarixinə "CVC Capital Partners VIII" Fonddan hələ kapital cəlb etməmişdir.

"KKR Asian Fund IV" KKR əsas tematik investisiyalar vasitəsilə effektiv portfel idarəçiliyi yolu ilə artım və əməliyyat fəaliyyətinin təkmilləşdirilməsi üçün güclü potensiala malik investisiyaların cəlb edilməsinə yönəlmişdir. Fondun "KKR Asian Fund IV" qarşısında 40,000 min Avro məbləğində öhdəliyi var. 31 dekabr 2020-ci il tarixinə "KKR Asian Fund IV" KKR Fonddan hələ kapital cəlb etməmişdir.

"Ares Corporate Opportunities Fund VI" birjada kotirovka olunan, dünyada aktivlərin idarəedilməsi üzrə aparıcı alternativ menecerdir. Ares əvvəlki bütün Ares korporativ opportunistik fondlarında tətbiq etdiyi uyğunlaşdırıla bilən kapital strategiyasından istifadə edir. Fondun "Ares Corporate Opportunities Fund VI" qarşısında 40,000 min Avro məbləğində öhdəliyi var. 31 dekabr 2020-ci il tarixinə "Ares Corporate Opportunities Fund VI" Fonddan hələ kapital cəlb etməmişdir.

Daşınmaz Əmlak Fondları

Daşınmaz əmlak portfeli üzrə dolayı investisiyalar daşınmaz əmlak fonduna investisiyalardan və ortaq investisiyadan ibarətdir.

"AXA Pan European Value Added Venture" (PEVAV) Böyük Britaniya, Almaniya, Fransa, İspaniya, İtaliya, Niderland Krallığı, Polşa və Şimal/Skandinaviya regionu daxil olmaqla, Avropa ölkələrinə yönəlmiş "orta riskli" daşınmaz əmlak

strategiyalarının həyata keçirilməsi üçün yaradılmışdır. Fondun "PEVAV" qarşısında 100,000 min Avro məbləğində öhdəliyi var. 31 dekabr 2020-ci il tarixinə Fondun "PEVAV"-dakı investisiyasının ədalətli dəyəri 79,332 min AZN (2019: 82,407 min AZN) təşkil etmişdir.

"PGIM European Value Partners" (EVP) əsasən Fransa, Almaniya, İtaliya və İspaniya daxil olmaqla Avrozone ölkələrində daşınmaz əmlakın alınması məqsədilə yaradılmış "orta riskli" daşınmaz əmlak fondudur. Fondun "EVP" qarşısında 100,000 min Avro məbləğində öhdəliyi var. 31 dekabr 2020-ci il tarixinə Fondun "EVP"-dəki investisiyasının ədalətli dəyəri 154,764 min AZN (2019: 145,704 min AZN) təşkil etmişdir.

"Blackstone Real Estate Partners Europe V" (BREP Europe V) "yüksək riskli" daşınmaz əmlak fondudur və əsasən Böyük Britaniya, Almaniya, İspaniya və İtaliyada investisiyalar həyata keçirir. Fondun "BREP Europe V" qarşısında 100,000 min Avro məbləğində öhdəliyi var. 31 dekabr 2020-ci il tarixinə Fondun "BREP Europe V"-dəki investisiyasının ədalətli dəyəri 202,695 min AZN (2019: 183,161 min AZN) təşkil etmişdir.

"PAG Real Estate Partners" (PREP) Asiya-Sakit Okean regionunda əsasən Yaponiya, Çin və Avstraliya kimi ölkələrə yönəlmiş "az riskli"/"orta riskli" daşınmaz əmlaklara investisiya yatırımları etmək üçün yaradılmış fondur. Fondun "PREP" qarşısında 100,000 min ABŞ dolları məbləğində öhdəliyi var. 31 dekabr 2020-ci il tarixinə Fondun "PREP"-dəki investisiyasının ədalətli dəyəri 74,135 min AZN (2019: 163,248 min AZN) təşkil etmişdir.

"PGIM Asia Property Fund III" (ASPF III) əsasən Avstraliya, Çin, Yaponiya, Malaziya və Sinqapurdakı əsas bazarlarda "orta riskli" investisiyalar həyata keçirir. Fondun "ASPF III" qarşısında 100,000 min Avro məbləğində öhdəliyi var. 31 dekabr 2020-ci il tarixinə Fondun "ASPF III"-dəki investisiyasının ədalətli dəyəri 73,895 min AZN (2019: 83,303 min AZN) təşkil etmişdir.

"Redwood Japan Logistics Fund II" (RJLF II) əsasən Yaponiyada loqistika tipli daşınmaz əmlaka investisiya edən "yüksək riskli" daşınmaz əmlak fondudur. Fondun "RJLF II" qarşısında 100,000 min ABŞ dolları məbləğində öhdəliyi var. 31 dekabr 2020-ci il tarixinə Fondun "RJLF II"-dəki investisiyasının ədalətli dəyəri 213,211 min AZN (2019: 189,352 min AZN) təşkil etmişdir.

"Blackrock Europe Property Fund IV Feeder" (EPF IV Feeder) Avropa regionuna yönəlmiş "orta riskli" daşınmaz əmlak fondudur. Fondun "EPF IV Feeder" qarşısında 100,000 min Avro məbləğində öhdəliyi var. 31 dekabr 2020-ci il tarixinə Fondun "EPF IV Feeder"-dəki investisiyasının ədalətli dəyəri 64,068 min AZN (2019: 63,889 min AZN) təşkil etmişdir.

"Gaw Capital Gateway Real Estate Fund V" (GREF V) Asiya-Sakit Okean regionuna yönəlmiş "orta riskli" daşınmaz

əmlak fondudur. Fondun "GREF V" qarşısında 34,100 min ABŞ dolları məbləğində öhdəliyi var. 31 dekabr 2020-ci il tarixinə Fondun "GREF V"-dəki investisiyasının ədalətli dəyəri 47,788 min AZN (2019: 50,932 min AZN) təşkil etmişdir.

"GAW Capital US Fund III" (GAW US Fund III) Şimali Amerika regionunda daşınmaz əmlaka investisiya edən "orta riskli" investisiya fondudur. Fondun "GAW US Fund III" qarşısında 63,500 min ABŞ dolları məbləğində öhdəliyi var. 31 dekabr 2020-ci il tarixinə Fondun "GAW US Fund III"-dəki investisiyasının ədalətli dəyəri 51,221 min AZN (2019: 28,140 min AZN) təşkil etmişdir.

"Walton Street Real Estate Fund VIII" (WSREF VIII) "Walton Street Capital" tərəfindən təsis edilmişdir. "WSREF VIII" ABŞ-a yönəlmiş "orta riskli"/"yüksək riskli" daşınmaz əmlak fondudur. Fondun "WSREF VIII" qarşısında 100,000 min ABŞ dolları məbləğində öhdəliyi var. 31 dekabr 2020-ci il tarixinə Fondun "WSREF VIII"-dəki investisiyasının ədalətli dəyəri 97,147 min AZN (2019: 105,023 min AZN) təşkil etmişdir.

"Angelo Gordon Commercial Real Estate Debt Opportunities" (AG CREDO) kommersiya təyinatlı ipoteka ilə təmin edilən qiymətli kağızlara və daşınmaz əmlakla bağlı digər investisiya kateqoriyalı borclara investisiyalar yatırır. "AG CREDO" daşınmaz əmlakla bağlı borc bazarlarına investisiya etmək üçün kommersiya daşınmaz əmlakın nəzarət və idarə olunmasında öz təcrübəsindən istifadə edir. Fondun "AG CREDO" qarşısında 50,000 min ABŞ dolları məbləğində öhdəliyi var. 31 dekabr 2020-ci il tarixinə Fondun "AG Commercial R.E Debt Fund"-dakı investisiyasının ədalətli dəyəri 64,490 min AZN (2019: 91,016 min AZN) təşkil etmişdir.

"Angelo Gordon Realty Value Fund X" (AG Realty X) Şimali Amerika, Avropa və Asiya-Sakit Okean regionuna investisiya yatırımları etmək üçün yaradılmış "orta riskli" investisiya fondudur. Fondun "AG Realty Value Fund" qarşısında 100,000 min ABŞ dolları məbləğində öhdəliyi var. 31 dekabr 2020-ci il tarixinə Fondun "AG Realty Value Fund"-dakı investisiyasının ədalətli dəyəri 64,955 min AZN (2019: 32,909 min AZN) təşkil etmişdir.

"Ares US Real Estate Fund IX" (Ares US IX) ABŞ regionuna yönəlmiş "az riskli"/"orta riskli" daşınmaz əmlak fondudur. Fondun "Ares US IX" qarşısında 100,000 min ABŞ dolları məbləğində öhdəliyi var. 31 dekabr 2020-ci il tarixinə Fondun "Ares US IX"-dakı investisiyasının ədalətli dəyəri 131,001 min AZN (2019: 89,712 min AZN) təşkil etmişdir.

Fond "GAW Capital GREF V" (Sofiya) ilə birlikdə Sinqapurda "orta riskli" müxtəlif təyinatlı müştərək investisiya həyata keçirmişdir. Fondun bu investisiya ilə əlaqədar 20,000 min ABŞ dolları məbləğində öhdəliyi var. 31 dekabr 2020-ci il tarixinə Fondun bu aktivdəki investisiyasının ədalətli dəyəri 31,890 min AZN (2019: 31,553 min AZN) təşkil etmişdir.

“Starwood Global Opportunity Fund XI” (SOF XI) əsasən Şimali Amerika və Avropaya yönəlmiş “orta riskli”/“yüksək riskli” qlobal daşınmaz əmlak fondudur. Fondun “SOF XI” qarşısında 200,000 min ABŞ dolları məbləğində öhdəliyi var. 31 dekabr 2020-ci il tarixinə Fondun “SOF XI”-dəki investisiyasının ədalətli dəyəri 148,983 min AZN (2019: 72,161 min AZN) təşkil etmişdir.

“PAG Real Estate Partners II” (PREP II) Asiya və Sakit okean regionunda əsasən Yaponiya və Cənubi Koreyaya yönəlmiş “az riskli”/“orta riskli” daşınmaz əmlaklara investisiya yatırımları etmək üçün yaradılmışdır. Fondun “PREP II” qarşısında 100,000 min ABŞ dolları məbləğində öhdəliyi var. 31 dekabr 2020-ci il tarixinə Fondun “PREP II”-dəki investisiyasının ədalətli dəyəri 107,366 min AZN (2019: 90,289 min AZN) təşkil etmişdir.

“GreenOak US III” (GreenOak) Şimali Amerikaya investisiya yatırımları etmək üçün yaradılmış “orta riskli” investisiya fondudur. Fondun “GreenOak US III” qarşısında 100,000 min ABŞ dolları məbləğində öhdəliyi var. 31 dekabr 2020-ci il tarixinə Fondun “GreenOak”-dakı investisiyasının ədalətli dəyəri 65,680 min AZN (2019: 46,765 min AZN) təşkil etmişdir.

Fond “PGIM European Value Partners” (Junghof) ilə birlikdə Almaniyanın Frankfurt şəhərində müxtəlif təyinatlı daşınmaz əmlak kompleksinə “yüksək riskli” müştərək investisiya yatırımı etmişdir. Fondun bu investisiya ilə əlaqədar 40,632 min Avro məbləğində öhdəliyi var. 31 dekabr 2020-ci il tarixinə Fondun bu müştərək investisiyasının ədalətli dəyəri 100,251 min AZN (2019: 99,330 min AZN) təşkil etmişdir.

Fond “PGIM Asia Property Fund III” (GK Winchester) ilə birlikdə Yaponiyanın Kyoto şəhərində otelin inkişafı layihəsinə “yüksək riskli” müştərək investisiya yatırımı etmişdir. Fondun bu investisiya ilə əlaqədar 2,134,000 min Yapon yeni məbləğində öhdəliyi var. 31 dekabr 2020-ci il tarixinə Fondun bu müştərək investisiyasının ədalətli dəyəri 643 min AZN (2019: 46,136 min AZN) təşkil etmişdir.

Fond “Blackrock Europe Property Fund IV Feeder” (Kustermann) ilə birlikdə Almaniyanın Münhen şəhərində ofis kompleksinə müştərək investisiya yatırımı etmişdir. Fondun bu investisiya ilə əlaqədar 6,333 min Avro məbləğində öhdəliyi var. 31 dekabr 2020-ci il tarixinə Fondun bu müştərək investisiyasının ədalətli dəyəri 3 min AZN (2019: 307 min AZN) təşkil etmişdir.

Fond “Walton Street Real Estate Fund VIII” (Walton NMA VIII) ilə birlikdə Amerikanın Çikaqo şəhərində müxtəlif təyinatlı daşınmaz əmlak kompleksinə müştərək investisiya yatırımı etmişdir. Fondun bu investisiya ilə əlaqədar 25,000 min ABŞ dolları məbləğində öhdəliyi var. 31 dekabr 2020-ci il tarixinə Fondun bu müştərək investisiyadakı payının ədalətli dəyəri 23,857 min AZN (2019: 23,166 min AZN) təşkil etmişdir.

Fond “GAW Capital GREF V” (Centurion II) ilə birlikdə Çində loqistika portfelinə “yüksək riskli” müştərək investisiya yatırımı etmişdir. Fondun bu investisiya ilə bağlı 60,000 min ABŞ dolları məbləğində öhdəliyi var. 31 dekabr 2020-ci il tarixinə Fondun bu müştərək investisiyadakı payının ədalətli dəyəri 71,112 min AZN (2019: 43,599 min AZN) təşkil etmişdir.

Fond “GAW Capital GREF V” (Doris) ilə birlikdə Honq Konqda riteyl portfelinə “orta riskli” müştərək investisiya yatırımı etmişdir. Fondun bu investisiya ilə əlaqədar 50,000 min ABŞ dolları məbləğində öhdəliyi var. 31 dekabr 2020-ci il tarixinə Fondun bu müştərək investisiyadakı payının ədalətli dəyəri 102,812 min AZN (2019: 99,104 min AZN) təşkil etmişdir.

“Blackstone Real Estate Partners Europe VI” (BREP Europe VI) “yüksək riskli” daşınmaz əmlak fondudur və əsasən Böyük Britaniya, Almaniya, İspaniya və İtaliyada investisiyalar həyata keçirir. Fondun “BREP Europe VI” qarşısında 150,000 min Avro məbləğində öhdəliyi var. 31 dekabr 2020-ci il tarixinə Fondun “BREP Europe VI”-dakı investisiyasının ədalətli dəyəri 73,463 min AZN (2019: 8,516 min AZN) təşkil etmişdir.

“Blackstone Property Partners U.S.” (BPP U.S.) Şimali Amerikaya investisiya etmək üçün yaradılmış “az riskli” investisiya fondudur. Fondun “BPP U.S.” qarşısında 200,000 min ABŞ dolları məbləğində öhdəliyi var. 31 dekabr 2020-ci il tarixinə Fondun “BPP U.S.”-dəki investisiyasının ədalətli dəyəri 320,212 min AZN (2019: 340,000 min AZN) təşkil etmişdir.

“Fonciere LFPI Europe” (FLE) 2005-ci ildə yaradılmışdır. Fond Avropa və ABŞ-da kommersiya təyinatlı daşınmaz əmlaklara “az riskli” investisiyalar edir. Fondun “FLE” qarşısında 100,000 min Avro məbləğində öhdəliyi var. 31 dekabr 2020-ci il tarixinə Fondun “FLE”-dəki investisiyasının ədalətli dəyəri 219,166 min AZN (2019: 193,473 min AZN) təşkil etmişdir.

“Gaw Capital Gateway Real Estate Fund VI” (GREF VI) 2018-ci ildə yaradılmışdır və Asiya-Sakit Okean regionunda kommersiya təyinatlı daşınmaz əmlaklara investisiyalar edir. Fondun “GREF VI” qarşısında 50,000 min ABŞ dolları məbləğində öhdəliyi var. 31 dekabr 2020-ci il tarixinə Fondun “GREF VI”-dəki investisiyasının ədalətli dəyəri 56,377 min AZN (2019: 31,508 min AZN) təşkil etmişdir.

Fond 2019-cu ildə “Gaw Capital US Fund III” (H&H Retail) ilə birlikdə Los-Ancelsdə riteyl aktivə müştərək investisiya yatırılmasına dair razılaşma əldə etmişdir. Fondun bu müştərək investisiyadakı payı 50,000 min ABŞ dolları təşkil edir. 31 dekabr 2020-ci il tarixinə Fondun bu müştərək investisiyadakı payının ədalətli dəyəri 59,629 min AZN (2019: 85,000 min AZN) təşkil etmişdir.

“PGIM European Value Partners II” (EVP II) əsasən Fransa, Almaniya, İtaliya, İspaniya və Böyük Britaniyanın böyük şəhərləri daxil olmaqla Avrozona və Böyük Britaniyada daşınmaz əmlakın alınması məqsədilə yaradılmış “orta riskli” daşınmaz əmlak fondudur. Fondun “EVP II” qarşısında 100,000 min Avro məbləğində öhdəliyi var. 31 dekabr 2020-ci il tarixinə Fondun “EVP II”-dəki investisiyasının ədalətli dəyəri 29,589 min AZN (2019: 30,770 min AZN) təşkil etmişdir.

“Blackstone BioMed Life Science Real Estate” ABŞ-da tibb elmləri sahəsində ofis binalarının ikinci ən böyük sahibidir. Portfel, dəyərinin 100%-ni tibb elmləri sahəsində “az riskli” investisiyalar təşkil edən 11M SF məbləğində 80 aktivdən ibarətdir. Fondun bu müştərək investisiyadakı payı 100,000 min ABŞ dolları təşkil edir. 31 dekabr 2020-ci il tarixinə Fondun “Blackstone BioMed Life Science Real Estate”-dəki investisiyasının ədalətli dəyəri 149,032 min AZN (2019: sıfır) təşkil etmişdir.

“PRISA LP” ABŞ-da yerləşdirilmiş daşınmaz əmlak obyektlərinə investisiya yatırmaq üçün daimi olaraq açıq tipli fond kimi yaradılmışdır. Fondun “PRISA LP” qarşısında 200,000 min ABŞ dolları məbləğində öhdəliyi var. 31 dekabr 2020-ci il tarixinə Fondun “PRISA LP”-dəki investisiyasının ədalətli dəyəri 342,354 min AZN (2019: sıfır) təşkil etmişdir.

Fond Gaw Capital Partner’s “GAW US Fund III” (“Rainbow” layihəsi) ilə birlikdə Havayda yerləşən otelə müştərək investisiya yatırılmasına dair razılaşma əldə etmişdir. Fondun bu müştərək investisiyadakı payı 14,000 min ABŞ dolları təşkil edir. 31 dekabr 2020-ci il tarixinə Fondun bu müştərək investisiyadakı payının ədalətli dəyəri 17,976 min AZN (2019: sıfır) təşkil etmişdir.

“Walton Street Real Estate Fund IX” (WSREF IX) “Walton Street Capital” tərəfindən təsis edilmişdir. WSREF IX “orta riskli”/“yüksək riskli” portfeldən istifadə edərək, riskə uyğunlaşdırılmış cəlbədici gəlir yaradacaq. Fondun “WSREF IX” qarşısında 100,000 min ABŞ dolları məbləğində öhdəliyi var. 31 dekabr 2020-ci il tarixinə “WSREF IX” Fondndan hələ kapital cəlb etməmişdir.

Səhmlər. 31 dekabr 2020 və 2019-cu il tarixinə səhmlərin balans dəyəri aşağıdakı sektorlara investisiya qoyuluşlarından ibarət olmuşdur:

Min Azərbaycan manatı ilə	2020	2019
Telekommunikasiya və informasiya texnologiyaları	2,296,466	1,658,757
İstehlak	1,871,960	1,579,207
Maliyyə	1,796,870	2,008,941
Səhiyyə	1,040,085	1,014,436
Sənaye	899,281	742,331
Materiallar	514,024	393,596
Kommunal xidmətlər	383,117	277,865
Enerji	271,036	361,260
Cəmi səhmlər	9,072,839	8,036,393

Bu qiymətli kağızlar həm birbaşa Fond, həm də Fondun xarici menecerləri olan “SSGA”, “UBS Asset Management (UK) LTD”, “Blackrock Investment Management”, “Mellon Capital Management Corporation” və “Sumitomo Mitsui Trust International LTD”. tərəfindən idarə olunan portfeldə saxlanılmışdır.

FVTPL kateqoriyasında ölçülən aktivlər ədalətli dəyərlə uçota alınır və kredit riski ilə bağlı dəyərsizləşməni özündə əks etdirir. Bu səbəbdən, Fond dəyərsizləşmə əlamətlərini təhlil etmir və ya onlara nəzarət etmir.

31 dekabr 2020-ci il tarixinə ticarət üçün borc qiymətli kağızların kredit keyfiyyətinə görə təhlili aşağıdakı kimi olmuşdur:

Min Azərbaycan manatı ilə	Agentlik/Beynəlmiləl qurumların istiqrazları	Korporativ istiqrazlar	Suveren istiqrazlar	Pul bazarı alətləri	Cəmi
Vaxtı keçməmiş və dəyərsizləşməmiş (ədalətli dəyərle)					
AAA	7,042,639	308,889	9,931,417	-	17,282,945
AA	3,689,756	75,712	370,211	91,790	4,227,469
A	1,539,183	4,567,920	1,232,078	-	7,339,181
BBB	5,117	3,004,782	1,649,780	-	4,659,679
BB	-	7,972,920	125,914	-	8,098,834
B	-	1,227,638	373,676	-	1,601,314
D	-	538	-	-	538
Cəmi vaxtı keçməmiş və dəyərsizləşməmiş	12,276,695	17,158,399	13,683,076	91,790	43,209,960
Cəmi ticarət üçün borc qiymətli kağızlar	12,276,695	17,158,399	13,683,076	91,790	43,209,960

31 dekabr 2019-cu il tarixinə ticarət üçün borc qiymətli kağızların kredit keyfiyyətinə görə təhlili aşağıdakı kimi olmuşdur:

Min Azərbaycan manatı ilə	Agentlik/Beynəlmiləl qurumların istiqrazları	Korporativ istiqrazlar	Suveren istiqrazlar	Pul bazarı alətləri	Cəmi
Vaxtı keçməmiş və dəyərsizləşməmiş (ədalətli dəyərle)					
AAA	6,677,835	616,510	8,266,609	-	15,560,954
AA	1,634,410	2,186,774	656,401	168,852	4,646,437
A	975,204	7,897,721	962,979	401,650	10,237,554
BBB	6,186	5,417,770	1,957,597	571,103	7,952,656
BB	-	7,644,475	-	-	7,644,475
B	-	1,436,610	585,603	-	2,022,213
D	-	913	-	-	913
Cəmi vaxtı keçməmiş və dəyərsizləşməmiş	9,293,635	25,200,773	12,429,189	1,141,605	48,065,202
Cəmi ticarət üçün borc qiymətli kağızlar	9,293,635	25,200,773	12,429,189	1,141,605	48,065,202

Kredit reytingləri “Standard & Poor’s agentliyinin reytinglərinə (belə reytinglərin mövcud olduğu halda) və ya “Standard & Poor’s reyting şkalası üzrə ən yaxın ekvivalentə çevrilmiş “Moody’s və ya “Fitch” reytinglərinə əsaslanır. Borc qiymətli kağızlar üçün təminat verilmir.

9. QIZIL KÜLÇƏLƏR

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2001-ci il 19 iyun tarixli 511 nömrəli Fərmanı ilə təsdiq edilmiş, 2001-ci il 21 dekabr tarixli 607 nömrəli Fərmanı, 2005-ci il 1 mart tarixli 202 nömrəli Fərmanı, 2010-cu il 10 fevral tarixli 216 nömrəli Fərmanı, 2011-ci il 27 oktyabr tarixli 519 nömrəli Fərmanı ilə əlavə və dəyişikliklər edilmiş “Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Fondunun valyuta vəsaitinin saxlanması, yerləşdirilməsi və idarə edilməsi Qaydaları”na uyğun olaraq London Qiymətli Metallar Bazarı Assosiasiyasının tələblərinə uyğun qızıl külçələr Fondun investisiya portfelinə daxil edilə bilər.

Qızıl külçələrin hərəkəti aşağıdakı kimi olmuşdur:

Min Azərbaycan manatı ilə	2020	2019
1 yanvar tarixinə ilkin qalıq	8,381,163	3,558,246
Əlavələr	49,328	3,628,327
Qızıl külçələrin ədalətli dəyərle yenidən qiymətləndirilməsindən xalis gəlir Maliyyə	2,059,788	1,194,590
31 dekabr tarixinə yekun qalıq	10,490,279	8,381,163

10. İNVESTİSİYA MÜLKİYYƏTİ

İnvestisiya mülkiyyətinin hərəkəti aşağıdakı kimi olmuşdur:

Min Azərbaycan manatı ilə	2020	2019
1 yanvar tarixinə investisiya mülkiyyətinin ədalətli dəyəri 1 yanvar tarixinə ilkin qalıq	2,517,219	2,584,684
Əlavələr	65,793	10,093
Silinmələr	(757,263)	(213,099)
İstifadə hüquqlu aktiv	355	78,245
Ədalətli dəyərle yenidən qiymətləndirmə üzrə (zərər)/gəlir	(115,164)	64,971
Təqdimat valyutasına çevrilmənin təsiri	73,594	(7,675)
31 dekabr tarixinə investisiya mülkiyyətinin ədalətli dəyəri	1,784,534	2,517,219

İnvestisiya mülkiyyəti Moskvanın mərkəzi inzibati dairəsində “Tverskaya 16” ünvanında yerləşən “Gallery Actor” müxtəlif təyinatlı ofis-ticarət mərkəzi, London, 78 St James Street ünvanında yerləşən müxtəlif təyinatlı ofis kompleksi, Parisin “8 Place Vendome” ünvanında yerləşən ofis, ticarət və yaşayış kompleksi və Tokioda yerləşən “Kirarito Ginza” ticarət kompleksindən ibarətdir. Bütün daşınmaz əmlaklar kommersiya şərtləri ilə icarəyə verilmişdir.

31 dekabr 2020-ci il tarixinə investisiya mülkiyyəti səlahiyyət verilmiş müstəqil qiymətləndiricilər (akkreditə olunmuş qiymətləndirmə şirkətləri) tərəfindən həyata keçirilmiş qiymətləndirmələr əsasında müəyyən edilmiş ədalətli dəyərle uçota alınır. Qiymətləndiricilər bu kateqoriyadan olan investisiya əmlakının qiymətləndirilməsi sahəsində tanınmış mütəxəssislərdir. Ədalətli dəyər aktivlərin qiymətləndirmə tarixində yaxşı məlumatlandırılmış və belə əməliyyatı həyata keçirməkdə maraqlı olan alıcı və satıcı arasında kommersiya cəhətdən müstəqil əməliyyatlarda mübadilə edilə bilən məbləği nəzərdə tutur. Əmlakın ədalətli dəyəri əsasən müqayisə edilə bilən əmlakın qiyməti, bazar məlumatı, diskontlaşdırılmış pul vəsaitlərinin hərəkəti metodu (gəlir yanaşması) və cari bazar səviyyələri üzrə məsləhətlər vermiş səlahiyyətli müstəqil qiymətləndiricilərin ekspert rəyindən istifadə etməklə müəyyən olunmuşdur.

31 dekabr 2020-ci il tarixinə 960,190 min AZN (2019: 1,736,537 min AZN) dəyərində investisiya mülkiyyəti borc ilə əlaqədar olaraq üçüncü tərəflərə girov qoyulmuşdur. Qeyd 13-ə baxın.

Fond icarə alan qismində çıxış etdiyi hallarda, vaxtından əvvəl ləğv oluna bilməyən əməliyyat icarəsi müqavilələrinə əsasən əldə ediləcək gələcək minimal icarə ödənişləri aşağıda göstərilir:

Min Azərbaycan manatı ilə	2020	2019
1 il ərzində	24,017	56,824
1 ildən 5 ilə qədər	42,549	132,983
5 ildən artıq	2,069	2,019
31 dekabr tarixinə cəmi əldə ediləcək gələcək minimal icarə ödənişləri	68,635	191,826

İnvestisiya mülkiyyətlərinin ədalətli dəyərindəki dəyişikliklər aşağıdakı cədvəllərdə ətraflı təhlil edilir:

İnvestisiya mülkiyyəti	Ədalətli dəyər 2020	Ədalətli dəyərin dəyişməsi	Təqdimat valyutasına çevrilmənin effekti	Əlavələr	Silinmələr	İstifadə hüquqlu aktiv	Ədalətli dəyər 2019
"78 St James Street", London	378,601	(28,712)	12,805	64,713	-	-	329,795
"Gallery Actor", Moskva	69,143	(8,408)	(14,162)	-	-	355	91,358
"SCI 8 Place Vendome", Paris	376,600	(16,839)	33,796	114	-	-	359,529
"Pine Avenue Tower A", Seul	-	(51,846)	(10,269)	-	(757,263)	-	819,378
"Kirarito Ginza" , Tokio	960,190	(9,359)	51,424	966	-	-	917,159
	1,784,534	(115,164)	73,594	65,793	(757,263)	355	2,517,219

İnvestisiya mülkiyyəti	Ədalətli dəyər 2019	Ədalətli dəyərin dəyişməsi	Təqdimat valyutasına çevrilmənin effekti	Əlavələr	Silinmələr	İstifadə hüquqlu aktiv	Ədalətli dəyər 2018
"78 St James Street", London	329,795	(16,041)	8,849	8,208	-	70,431	258,348
"Gallery Actor", Moskva	91,358	1,139	9,552	575	-	-	80,092
"SCI 8 Place Vendome", Paris	359,529	4,361	(8,056)	896	-	-	362,328
"Pine Avenue Tower A", Seul	819,378	61,114	(25,812)	-	-	-	784,076
"Kirarito Ginza" , Tokio	917,159	(823)	12,381	414	-	7,814	897,373
"Palazzo Turati", Milan	-	15,221	(4,589)	-	(213,099)	-	202,467
	2,517,219	64,971	(7,675)	10,093	(213,099)	78,245	2,584,684

78 Saint James ünvanında yerləşən Unit Trestinin təsis edilməsi (“Unit Tresti”)

Unit Tresti 22 noyabr 2012-ci ildə Trest Sənədinin müddəasına uyğun olaraq təsis edilmişdir. SOFAZ RE Limited, SOFAZ RE UK L.P. müəssisəsinin əsas partnyoru olaraq, Unit Trestində 99%-lik iştirak payına malikdir. SOFAZ RE Min Limited Unit Trestində 1%-lik iştirak payına malikdir. SOFAZ RE Limited, SOFAZ RE UK L.P. və SOFAZ RE Min Limited müəssisələrinin yekun mülkiyyətçisi Azərbaycan Dövlət Neft Fondudur. Unit Tresti Böyük Britaniyada yerləşən daşınmaz əmlaka investisiyalar edir və 78 Saint James ünvanında yerləşən ofis kompleksinə sahibdir. Unit Trestin təsis edildiyi, rezident olduğu və daim yerləşdiyi yer Cersi, Kanal adalarıdır. 2020-ci il ərzində Unit Tresti ofis kompleksinin yenidən qurulması ilə əlaqədar olaraq icarə gəliri əldə edilməmişdir (2019: sıfır) və 32,787 min AZN məbləğində zərər (2019: 19,689 min AZN məbləğində zərər) Fondun vergidən əvvəlki xalis mənfəətinə/(zərərinə) yönəldilmişdir (xalis mənfəətə 28,712 min AZN məbləğində ədalətli dəyər üzrə azalma (2019: 16,041 min AZN məbləğində azalma) daxildir).

“Tverskaya 16” ASC-nin alınması

21 dekabr 2012-ci il tarixində ARDNF “Tverskaya 16” ASC-də səsvermə səhmlərinin 100%-ni əldə etmişdir. Onun əsas fəaliyyəti Rusiyada, Moskvanın mərkəzi biznes rayonunda yerləşən “Gallery Actor” ofis-ticarət mərkəzinin idarə edilməsidir. 2020-ci il ərzində “Tverskaya 16” ASC-dən əldə edilmiş 6,971 min AZN məbləğində icarə gəliri (2019: 8,300

min AZN) və 4,126 min AZN məbləğində zərər (2019: 4,600 min AZN məbləğində mənfəət) Fondun vergidən əvvəlki xalis mənfəətinə/(zərərinə) yönəldilmişdir (xalis mənfəətə 8,408 min AZN məbləğində ədalətli dəyər üzrə azalma (2019: 1,139 min AZN məbləğində artım) daxildir).

“SCI 8 Place Vendome” şirkətinin təsis edilməsi

19 mart 2013-cü il tarixində Fond “xüsusi məqsədli müəssisə” vasitəsilə “AXA Real Estate” şirkətindən Parisin Vandom Meydanı 8 ünvanında yerləşən, dəyəri 135,000 min Avro olan “SCI 8 Place Vendome” müxtəlif təyinatlı ofis, ticarət və yaşayış kompleksini satın almışdır. “SCI 8 Place Vendome” şirkəti Fondun Fransada mülki ortaqlıq kimi təsis edilmiş və hüquqi ünvanı “6 place de Madeleine” olan dolayı törəmə müəssisəsidir. Fond “SCI 8 Place Vendome” şirkətini iki Lüksemburq şirkəti (Luxcos) vasitəsilə idarə edir: SOFAZ RE Fund S.a.r.l. - 100% “SOFAZ RE Europe Holding S.a.r.l.” şirkətinin mülkiyyətində olan, nizamnamə kapitalı 12,500 Avro təşkil edən, hüquqi ünvanı Lüksemburqda yerləşən və “SCI 8 Place Vendome” şirkətində 0.1%-lik iştirak payı olan özəl məhdud şirkət və SOFAZ RE Europe S.a.r.l. - 100% “SOFAZ RE Europe Holding S.a.r.l.” şirkətinin mülkiyyətində olan, nizamnamə kapitalı 12,500 Avro təşkil edən, hüquqi ünvanı Lüksemburqda yerləşən və “SCI 8 Place Vendome” şirkətində 99.9%-lik iştirak payı olan özəl məhdud şirkət. 2020-ci il ərzində “SCI 8 Place Vendome” şirkətindən əldə edilmiş 10,962 min AZN məbləğində icarə gəliri (2019: 10,503 min AZN) və 12,485 min AZN məbləğində zərər (2019: 8,850 min AZN məbləğində mənfəət) Fondun vergidən əvvəlki xalis mənfəətinə/(zərərinə) yönəldilmişdir (xalis mənfəətə 16,839 min AZN məbləğində ədalətli dəyər üzrə azalma (2019: 4,361 min AZN məbləğində artım) daxildir).

“Payn Avenyu A qülləsi” kompleksinin alınması

31 mart 2014-cü il tarixində ARDNF “Mirae Asset Management”dən Daşınmaz Əmlak Fondu Strukturunda Benefisiar Sertifikatların (“BS”) 100%-lik payını əldə etməklə, Cənubi Koreyanın Seul şəhərində dəyəri 469,007 milyon Cənubi Koreya vonu (346,250 min AZN) olan “Payn Avenyu A qülləsi” kompleksinin alışı yekunlaşdırmışdır. Bu kompleks 21 sentyabr 2020-ci il tarixində satılmışdır. Satış tarixinə qədər “Payn Avenyu A qülləsi” kompleksindən əldə edilmiş 21,516 min AZN məbləğində icarə gəliri (2019: 24,337 min AZN) və 58,785 min AZN məbləğində zərər (2019: 71,930 min AZN məbləğində mənfəət) Fondun vergidən əvvəlki xalis mənfəətinə/(zərərinə) yönəldilmişdir (xalis mənfəətə 51,846 min AZN məbləğində ədalətli dəyər üzrə azalma (2019: 61,114 min AZN məbləğində artım) daxildir).

“Kirarito Ginza” ticarət kompleksinin təsis edilməsi

21 avqust 2016-cı il tarixində ARDNF Tokumei Kumiai (“TK”) sazişi çərçivəsində fəaliyyət göstərən operator şirkətinə 51,989 milyon Yapon yeni məbləğində (455,736 min AZN) investisiya etmişdir. Bu investisiyanın 98%-i Operator Şirkətinin kapitalı hesabına formalaşır, 2%-i isə Aktivlərin İdarəedilməsi Menecerləri adından çıxış edən PGIM “Real Estate” (Yaponiya) şirkətinə məxsusdur. ARDNF Operator Şirkətinə yatırılmış bu investisiyanı (pul vəsaitlərindən istifadə hüququnu) istənilən vaxt satmaq hüququna malikdir. Operator Şirkəti investorlardan əldə etdiyi vəsait hesabına Tokio şəhərinin Ginza rayonunda yerləşən ticarət obyektini kimi fəaliyyət göstərən daşınmaz əmlak üçün investisiyanın alınması ilə bağlı xərclər daxil olmaqla, 52,434 milyon Yapon yeni məbləğində (459,633 min AZN) sərmayə yatırmışdır. Ətraflı məlumat üçün qeyd 25-ə baxın.

2020-ci il ərzində “Kirarito Ginza” ticarət kompleksindən əldə edilmiş 24,466 min AZN məbləğində icarə gəliri (2019: 25,196 min AZN) və 2,926 min AZN məbləğində mənfəət (2020: 18,927 min AZN məbləğində mənfəət) Fondun

11. BİRGƏ MÜƏSSİSƏLƏRƏ İNVESTİSİYALAR

Fondun birgə müəssisələrə investisiyalarının balans dəyərinin hərəkəti aşağıdakı cədvəldə göstərilir.

Min Azərbaycan manatı ilə	2020	2019
1 yanvar tarixinə balans dəyəri	1,047,199	1,167,214
Birgə müəssisə tərəfindən geri ödənilmiş kapital	(36,000)	(76,500)
Birgə müəssisələrin vergidən sonrakı maliyyə nəticələrində pay	32,871	(22,056)
Birgə müəssisədən daxil olmuş dividendlər	(5,223)	(19,053)
Sair məcmu gəlirdə tanınan məzənnə fərqi üzrə gəlir/(zərər)	15,130	(2,406)
31 dekabr tarixinə balans dəyəri	1,053,977	1,047,199

21 iyun 2013-cü il tarixində Caspian Drilling Company (90% iştirak payı) və SOCAR (10% iştirak payı) birgə "SOCAR Rig Assets" MMC-ni təsis etmişdir. "SOCAR Rig Assets" MMC-nin nizamnamə kapitalı 1.000 AZN həcmində müəyyən edilmişdir (hər bir səhmin nominal dəyəri 10 AZN olmaqla, 100 səhm). Müəssisənin əsas fəaliyyəti Xəzər dənizində əməliyyatların aparılması üçün altıncı nəsil yarım dalma qazma qurğusunun tikintisini təsisçilərin müvafiq paylarına proporsional olaraq maliyyələşdirməkdən ibarətdir. 5 iyul 2013-cü il tarixində Fond "SOCAR Rig Assets" MMC-nin bütün səhmlərini "Caspian Drilling" şirkətindən nominal dəyərlə əldə etmişdir. Fond tərəfindən satın alınmazdan əvvəl "SOCAR Rig Assets" MMC hər hansı fəaliyyət həyata keçirməmişdir. Satınalmadan sonra "SOCAR Rig Assets" MMC-nin adı dəyişilərək "Azerbaijan Rigs" MMC adlandırılmışdır. 2020-ci il ərzində bu müəssisəyə əlavə kapital qoyuluşu yönəldilməmişdir (2019: sıfır). Satın alınan müəssisənin fəaliyyəti ilə bağlı bütün strateji maliyyə və əməliyyat qərarları hər iki təsisçinin birgə razılığı ilə qəbul olunur. Bu birgə müəssisənin maliyyə nəticələri hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında iştirak payı metodu ilə tanınır.

"Capitals Property S.a.r.l" Böyük Lüksemburq Hersoqluğunun qanunvericiliyinə uyğun olaraq özəl məhdud məsuliyyətli cəmiyyət kimi 29 yanvar 2018-ci il tarixində "Capitals Holding S.a.r.l" tərəfindən təsis edilmişdir. Təsis edildiyi zaman "SOFAZ RE Fund S.a.r.l" və "Capitals Holding S.a.r.l" hər biri "Capitals Property S.a.r.l" şirkətində 12.000 Avro dəyərində 50% iştirak payına sahib olmuşdur (səhmlərin hər birinin nominal dəyəri 1 avro olmaqla, 12.000 ədəd səhm). 21 sentyabr 2018-ci il tarixində "Capitals Holding S.a.r.l" 2.400 ədəd, "SOFAZ R.E Fund S.a.r.l" isə 1.200 ədəd səhmi "Mainz International Holdings S.a.r.l"-ə köçürmüşdür. Nəticədə, səhmdarların iştirak payı aşağıdakı kimi olmuşdur: "SOFAZ RE Fund S.a.r.l" - 40% (4.800 ədəd səhm), "Capitals Holding S.a.r.l" - 30% (3.600 ədəd səhm), "Mainz International Holdings S.a.r.l" - 30% (3.600 ədəd səhm). Yeni yaradılan şirkətin əsas fəaliyyəti səhmdarların müvafiq iştirak paylarındakı maliyyələşdirmə və bank krediti hesabına daşınmaz əmlak biznesindən ibarətdir. 2020-ci il ərzində bu müəssisəyə əlavə kapital qoyuluşu yönəldilməmişdir (2019: sıfır). Satın alınan müəssisənin fəaliyyəti ilə bağlı bütün strateji maliyyə və əməliyyat qərarları səhmdarların birgə razılığı ilə qəbul olunur. Birgə müəssisənin maliyyə nəticələri hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında iştirakı payı metodu ilə əsasən tanınır.

31 dekabr 2020-ci il tarixinə Fondun birgə müəssisələrindəki iştirak payı və həmin müəssisələrin maliyyə göstəriciləri, o cümlədən aktivləri, öhdəlikləri, gəlirləri, mənfəət və ya zərəri haqqında qısa məlumat aşağıda təqdim edilir:

Adı	Qısa-müddətli aktivlər	Uzun-müddətli aktivlər	Qısa-müddətli öhdəliklər	Uzun-müddətli öhdəliklər	Gəlir	Sair gəlirlər	Xərclər	Mənfəət	İştirak payı (%)	Təsis edildiyi ölkə
"Azerbaijan Rigs" MMC	113,993	904,843	(5,674)	(23,317)	90,730	428	(56,592)	34,566	90%	Azərbaycan
"Capitals Property S.a.r.l" MMC	59,896	1,024,864	(1,423)	(675,548)	38,141	2,034	(35,767)	4,408	40%	Lüksemburq

31 dekabr 2019-cu il tarixinə Fondun birgə müəssisələrindəki iştirak payı və həmin müəssisələrin maliyyə göstəriciləri, o cümlədən aktivləri, öhdəlikləri, gəlirləri, mənfəət və ya zərəri haqqında qısa məlumat aşağıda təqdim edilir:

Adı	Qısa-müddətli aktivlər	Uzun-müddətli aktivlər	Qısa-müddətli öhdəliklər	Uzun-müddətli öhdəliklər	Gəlir	Sair gəlirlər	Xərclər	Mənfəət	İştirak payı (%)	Təsis edildiyi ölkə
"Azerbaijan Rigs" MMC	84,127	939,116	(9,144)	(18,820)	97,872	255	(124,342)	(26,215)	90%	Azərbaycan
"Capitals Property S.a.r.l" MMC	52,655	952,421	(3,126)	(623,330)	37,338	1,230	(34,724)	3,844	40%	Lüksemburq

Yuxarıda göstərilən ümumiləşdirilmiş maliyyə məlumatlarının birgə müəssisələrdəki iştirak paylarının balans dəyəri ilə üzləşdirilməsi aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

Adı	“Azerbaijan Rigs” MMC		“Capitals Property S.a.r.l” MMC	
	2020	2019	2020	2019
Dövrün əvvəlinə xalis aktivlər	995,279	1,127,664	378,620	380,789
Dövr üzrə mənfəət/(zərər)	34,566	(26,215)	4,408	3,844
Ödənilmiş dividendlər	-	(21,170)	(13,057)	-
Nizamnamə kapitalında azalma	(40,000)	(85,000)	-	-
Təqdimat valyutasına çevrilmə	-	-	37,818	(6,013)
Dövrün sonuna xalis aktivlər	989,845	995,279	407,789	378,620
Fondun payı - %-lə	90%	90%	40%	40%
Fondun payı - rəqəmlə	890,861	895,751	163,116	151,448
İnvestisiyanın balans dəyəri	890,861	895,751	163,116	151,448

12. KAPİTAL QOYULUŞLARI

Fonda daxil olmuş vəsaitlərin hərəkəti aşağıdakı kimi olmuşdur:

Min Azərbaycan manatı ilə	2020	2019
Neftin və qazın satışından əldə olunan vəsaitlər	6,587,262	14,614,709
Bonuslar	767,777	766,351
Boru kəməri tranzit tarifləri	20,362	18,938
Akrhesabı ödənişlər	6,753	4,692
Cəmi kapital qoyuluşları	7,382,154	15,404,690

13. UZUNMÜDDƏTLİ ÖHDƏLİKLƏR

Min Azərbaycan manatı ilə	2020	2019
Müddətli kredit Godo Kaisha (GK001 - Tokio, Yaponiya)	515,327	487,066
Müddətli kredit MAPS 21 (Mirae Asset Securities)	-	441,000
Zəmanət depozitləri	12,248	49,302
Təxirə salınmış vergi öhdəlikləri	12,050	15,894
İcarə öhdəlikləri	80,054	77,792
Cəmi uzunmüddətli öhdəliklər	619,679	1,071,054

Zəmanət depozitləri Tokio şəhərində yerləşən "Kirarito Ginza" ticarət kompleksi üçün icarədarlar tərəfindən ödənilmiş 10,472 min AZN (2019: 20,307 min AZN) və Paris şəhərində yerləşən "SCI 8 Place Vendome" kompleksi üçün ödənilmiş 1,776 min AZN (2019: 2,204 min AZN) məbləğində qabaqcadan ödənişlərdən ibarətdir.

Müddətli kreditlər Yapon yeni ilə ifadə olunmuş "Godo Kaisha" GK001 kreditindən ("Kirarito Ginza") ibarətdir. Bank kreditinin müddəti 9 sentyabr 2024-cü il tarixində başa çatır və kupon dərəcəsi illik 0.81% (2019: 0.81%) təşkil edir. Həmin kredit üçün investisiya mülkiyyəti girov qoyulmuşdur. Qeyd 10-a baxın. Koreya vonu ilə ifadə olunmuş MAPS 21 krediti (Payn Avenyu A qülləsi) 2020-ci ildə tam ödənilmişdir.

Fond hedcinq uçuotu aparmır və xarici valyuta öhdəlikləri və ya faiz dərəcələrinin dəyişməsi riskləri ilə bağlı hər hansı hedcinq əməliyyatı həyata keçirməmişdir.

Qısamüddətli borcların ədalətli dəyəri diskontlaşdırmanın təsiri əhəmiyyətli olmadığına görə təxminən onların balans dəyərinə bərabərdir. Ədalətli dəyər kredit üzrə 0.81% (2019: 0.81%) ilə diskontlaşdırılmış pul axınlarına əsasən müəyyən edilir. Bu kreditlər ədalətli dəyər iyerarxiyasının 2-ci Səviyyəsinə aid edilir.

Maliyyələşdirmə fəaliyyətindən yaranan öhdəliklərdə dəyişikliklər

Maliyyələşdirmə fəaliyyətindən yaranan öhdəliklərin təhlili və təqdim olunan hər bir dövr üzrə Fondun belə öhdəliklərində dəyişikliklər aşağıdakı cədvəldə göstərilir. Bu öhdəliklər pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabatda maliyyələşdirmə fəaliyyətinin tərkibində qeydə alınır:

	Maliyyələşdirmə fəaliyyətindən yaranan öhdəliklər
	Borclar
1 yanvar 2019-cu il tarixinə maliyyələşdirmə fəaliyyətindən yaranan öhdəliklər	935,981
Məzənnə fərqi üzrə düzəlişlər	(7,915)
31 dekabr 2019-cu il tarixinə maliyyələşdirmə fəaliyyətindən yaranan öhdəliklər	928,066
Nağd pul axını	(440,100)
Məzənnə fərqi üzrə düzəlişlər	26,552
Nağdsız əməliyyatlar üzrə digər hərəkətlər	809
31 dekabr 2020-ci il tarixinə maliyyələşdirmə fəaliyyətindən yaranan öhdəliklər	515,327

14. FVTPL KATEQORİYASINDA ÖLÇÜLƏN MALİYYƏ AKTİVLƏRİ ÜZRƏ FAİZ GƏLİRİ

Min Azərbaycan manatı ilə	2020	2019
Dövlət istiqrazları	254,035	124,380
Agentlik istiqrazları	115,319	260,072
Korporativ istiqrazlar	333,303	538,086
Cəmi faiz gəliri	702,657	922,538

15. XARİCİ VALYUTA ƏMƏLİYYATLARI ÜZRƏ MƏZƏNNƏ FƏRQİ

Xarici valyuta əməliyyatları üzrə xalis məzənnə fərqləri aşağıdakılardan ibarətdir:

Min Azərbaycan manatı ilə	2020	2019
Xarici valyuta əməliyyatları üzrə məzənnə fərqindən reallaşdırılmamış xalis gəlir/(zərər)	1,332,403	496,576
Xarici valyuta əməliyyatları üzrə məzənnə fərqindən reallaşdırılmış xalis zərər	88,823	27,691
Cəmi xarici valyuta əməliyyatları üzrə məzənnə fərqindən xalis gəlir/(zərər)	1,243,580	(524,267)

16. FVTPL KATEQORİYASINDA ÖLÇÜLƏN MALİYYƏ AKTİVLƏRİNİN YENİDƏN QIYMƏTLƏNDİRİLMƏSİ ÜZRƏ XALIS GƏLİR

FVTPL kateqoriyasında ölçülən maliyyə aktivləri üzrə xalis gəlir aşağıdakılardan ibarətdir:

Min Azərbaycan manatı ilə	2020	2019
Ədalətli dəyər düzəlişi üzrə reallaşdırılmamış gəlir	318,322	2,164,974
Ticarət əməliyyatları üzrə reallaşdırılmış gəlir	635,597	80,317
FVTPL kateqoriyasında ölçülən maliyyə aktivləri üzrə xalis gəlir	953,919	2,245,291

17. ƏMƏLİYYAT XƏRCLƏRİ

Əməliyyat xərcləri aşağıdakılardan ibarətdir:

Min Azərbaycan manatı ilə	2020	2019
Törəmə müəssisələrin əməliyyat xərcləri	60,970	73,281
Əmək haqqı, məvaciblər və işçilərə müavinətlər	6,523	6,755
Amortizasiya xərcləri	5,624	6,226
Qısamüddətli lisenziya haqqı	4,233	3,865
Aktivlərin idarə edilməsi haqları	3,098	2,850
Bank komisiyon haqları	2,358	2,687
DSMF-ə ayırmalar	1,378	1,447
Rabitə xərcləri	55	61
Sair əməliyyat xərcləri	3,221	6,265
Cəmi əməliyyat xərcləri	87,460	103,437

18. FOND TƏRƏFİNDƏN KÖÇÜRMƏLƏR

2020-ci il ərzində Dövlət Büdcəsinə, habelə dövlət təşkilatlarına, dövlətə məxsus müəssisələrə və şirkətlərə köçürmələr aşağıdakılar əsasında həyata keçirilmişdir:

- “Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Fondunun 2020-ci il büdcəsi haqqında” Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2019-cu il 29 dekabr tarixli 906 nömrəli Fərmanı;
- “Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Fondunun 2020-ci il büdcəsi haqqında” Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2019-cu il 29 dekabr tarixli 906 nömrəli Fərmanında dəyişikliklər edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2020-ci il 31 avqust tarixli 1148 nömrəli Fərmanı.

2019-cu il ərzində Dövlət Büdcəsinə, habelə dövlət təşkilatlarına, dövlətə məxsus müəssisələrə və şirkətlərə köçürmələr aşağıdakılar əsasında həyata keçirilmişdir:

- “Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Fondunun 2019-cu il büdcəsi haqqında” Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2018-ci il 28 dekabr tarixli 449 nömrəli Fərmanı.

19. MƏNFƏƏT VERGİSİ

Fond vergi hesabatlarını Rusiya Federasiyası, Lüksemburq, Yaponiya və Fransanın vergi qanunvericiliyinin tələbləri əsasında hazırlayır.

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2012-ci il 21 dekabr tarixli 509-IVQD nömrəli Fərmanına və Milli Məclisin Azərbaycan Respublikasının Vergi Məcəlləsinə dəyişikliklərin edilməsi haqqında 29 dekabr 2012-ci il tarixli qanununa uyğun olaraq 1 yanvar 2013-cü ildən etibarən ARDNF korporativ mənfəət vergisinin ödənilməsindən azad edilmişdir. ARDNF-nin Cersi adalarında qeydiyyatdan keçmiş bütün şirkətləri “Beynəlxalq Xidmət Şirkətləri” olduğuna görə korporativ mənfəət vergisindən azaddırlar. Nəticə etibarilə, ARDNF-nin Azərbaycan və Böyük Britaniyadakı fəaliyyəti ilə bağlı müvəqqəti fərqlər mövcud deyil. Yaponiya hökuməti ilə imzalanmış ikiqat vergitutmanın aradan qaldırılması haqqında sazişə əsasən, Tokumei Kumiai (“TK”) investisiyalarından əldə edilmiş gəlirlər bu ölkədə vergiyə cəlb edilmir. Cənubi Koreyadakı törəmə müəssisə də aktivləri ilə bağlı əməliyyatlardan yaranan gəlirə görə vergidən azaddır və yalnız payçılara gəlirlərdən ödənişlər edərkən ödəmə mənbəyində tutulan vergi ödəməlidir.

Rusiya Federasiyasında fəaliyyət göstərən şirkətlər üçün standart korporativ mənfəət vergisi dərəcələri 2020 və 2019-cu illər üzrə 20% təşkil etmişdir. Lüksemburq və Fransa törəmə müəssisələri müvafiq olaraq 17% (2019: 17%) və 33.33% (2019: 33.33%) dərəcəsində mənfəət vergisinə cəlb edilir. Yaponiya törəmə müəssisəsi 34.59% (2019: 34.59%) dərəcəsində mənfəət vergisinə cəlb edilir.

Təxirə salınmış vergilər maliyyə hesabatlarındakı aktiv və öhdəliklərin balans dəyəri ilə onların vergi bazası arasındakı müvəqqəti fərqlərin xalis vergi effektini əks etdirir. Müvəqqəti fərqlər əsasən gəlir və xərclərin müxtəlif üsullarla tanınmasından, eləcə də müəyyən aktivlərin qeydə alınmış dəyərindən yaranır.

20. ƏDALƏTLİ DƏYƏR HAQQINDA AÇIQLAMALAR

Ədalətli dəyərin qiymətləndirilməsi nəticələri aşağıda göstərilədiyi kimi ədalətli dəyər iyerarxiyasının səviyyələrinə görə təhlil edilir: (i) 1-ci səviyyəyə oxşar aktiv və öhdəliklər üçün fəal bazarlarda kotirovka olunan qiymətlərlə qiymətləndirmələr (təshih edilməmiş) (ii) 2-ci səviyyəyə aktiv və ya öhdəlik üçün birbaşa (yəni, qiymətlər) və ya dolayısı ilə (yəni, qiymətlərdən yaranan) müşahidə edilə bilən ilkin əhəmiyyətli məlumatların istifadə edildiyi qiymətləndirmə üsulları vasitəsilə əldə edilən qiymətləndirmələr və (iii) 3-cü səviyyəyə müşahidə edilən bazar məlumatlarına əsaslanmayan qiymətləndirmələr (müşahidə edilməyən ilkin məlumatlar) daxildir. Maliyyə alətlərini ədalətli dəyərlə qiymətləndirmə iyerarxiyalarına bölmək üçün rəhbərlik peşəkar mülahizələr irəli sürür. Ədalətli dəyərlə qiymətləndirmə üçün əhəmiyyətli dərəcədə düzəlişlər tələb edən müşahidə edilə bilən məlumatlardan istifadə edildikdə, bu qiymətləndirmə 3-cü Səviyyəyə aid edilir. İstifadə edilən məlumatların əhəmiyyətliliyi bütövlükdə ədalətli dəyərin qiymətləndirilməsi ilə ölçülür.

(a) Təkrarlanan ədalətli dəyər qiymətləndirmələri

Təkrarlanan ədalətli dəyər qiymətləndirmələri maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda hər bir hesabat dövrünün sonunda mühasibat uçotu standartları ilə tələb edilən və ya icazə verilən qiymətləndirmələrdir. Təkrarlanan ədalətli dəyər qiymətləndirmələrinin aid edildiyi ədalətli dəyər iyerarxiyalarının səviyyəsi aşağıda göstərilir:

Min Azərbaycan manatı ilə	31 dekabr 2020				31 dekabr 2019			
	1-ci Səviyyə	2-ci Səviyyə	3-cü Səviyyə	Cəmi	1-ci Səviyyə	2-ci Səviyyə	3-cü Səviyyə	Cəmi
Aktivlərin ədalətli dəyəri Maliyyə aktivləri								
FVTPL kateqoriyasında ölçülən maliyyə aktivləri	44,309,879	7,972,920	4,587,616	56,870,415	48,492,532	7,609,063	3,510,925	59,612,520
- Agentlik/Beynəlmiləl qurumların istiqrazları	12,276,695	-	-	12,276,695	9,293,635	-	-	9,293,635
- Korporativ istiqrazlar	9,185,479	7,972,920	-	17,158,399	17,591,710	7,609,063	-	25,200,773
- Suveren istiqrazlar	13,683,076	-	-	13,683,076	12,429,189	-	-	12,429,189
- Özəl səhm fondları	-	-	1,348,519	1,348,519	-	-	902,260	902,260
- Daşınmaz əmlak fondları	-	-	3,239,097	3,239,097	-	-	2,608,665	2,608,665
- Səhmlər	9,072,839	-	-	9,072,839	8,036,393	-	-	8,036,393
- Pul bazarı alətləri	91,790	-	-	91,790	1,141,605	-	-	1,141,605
Qeyri-maliyyə aktivləri	10,490,279	-	1,784,534	12,274,813	8,381,163	-	2,517,219	10,898,382
- İnvestisiya mülkiyyəti	-	-	1,784,534	1,784,534	-	-	2,517,219	2,517,219
- Qızıl külçələr	10,490,279	-	-	10,490,279	8,381,163	-	-	8,381,163
Cəmi təkrarlanan ədalətli dəyərlə qiymətləndirilən aktivlər	54,800,158	7,972,920	6,372,150	69,145,228	56,873,695	7,609,063	6,028,144	70,510,902

31 dekabr 2020 və 31 dekabr 2019-cu il tarixinə qiymətləndirmə modeli və ədalətli dəyərin qiymətləndirilməsi üzrə 2-ci Səviyyə üçün istifadə edilən ilkin məlumatlar aşağıda təsvir edilir:

Min Azərbaycan manatı ilə	Ədalətli dəyər	Qiymətləndirmə modeli	İstifadə edilən ilkin məlumatlar
Aktivlərin ədalətli dəyəri Maliyyə aktivləri			
2020 - Korporativ istiqrazlar	7,972,920	Pul axınlarının diskontlaşdırılması modeli	Dövlət istiqrazlarının gəlirlilik ayrısı
2019 - Korporativ istiqrazlar	7,609,063	Pul axınlarının diskontlaşdırılması modeli	Dövlət istiqrazlarının gəlirlilik ayrısı

31 dekabr 2020-ci il tarixinə 3-cü Səviyyə üzrə ədalətli dəyərin qiymətləndirilməsində istifadə olunan ilkin məlumatlar və qiymətləndirmə modelləri, eləcə də bu qiymətləndirmələrin ilkin məlumatlardakı mümkün dəyişikliklərə qarşı həssaslığı aşağıdakı kimidir:

Min Azərbaycan manatı ilə	Ədalətli dəyər	Qiymətləndirmə modeli	İstifadə edilən ilkin məlumatlar	İlkin məlumatların həcmi (orta çəki)	Əsaslandırılmış dəyişiklik	Ədalətli dəyərin qiymətləndirilməsi üzrə həssaslıq
Aktivlərin ədalətli dəyəri Maliyyə aktivləri						
İnvestisiya mülkiyyəti						
“78 St James Street”, London	378,601	Qalıq qiymətləndirmə yanaşması	Xalis icarə dəyəri	26,576 min AZN	+/- 5%	22,275/ (23,295)
“Gallery Actor”, Moskva	69,143	Pul axınlarının diskontlaşdırılması	Hədəflənən gəlirlilik norması	12%	+/- 1%	(2,450)/ 2,123
“SCI 8 Place Vendome”, Paris	376,600	Gəlirin kapitalaşdırılması, Pul axınlarının diskontlaşdırılması, Birbaşa müqayisə metodu	Gəlirlilik dərəcəsi	3.5 - 4.5%	+/- 0.5%	(65,123)/ 34,568
“Kirarito Ginza” , Tokio	960,190	Xərc metodu, Gəlirin kapitalaşdırılması metodu	Gəlirlilik dərəcəsi	2.4%	+/- 0.1%	(39,785)/ 31,078
3-cü Səviyyə üzrə cəmi təkrarlanan ədalətli dəyər qiymətləndirmələri	1,784,534					

31 dekabr 2019-cu il tarixinə 3-cü Səviyyə üzrə ədalətli dəyərin qiymətləndirilməsində istifadə olunan ilkin məlumatlar və qiymətləndirmə modelləri, eləcə də bu qiymətləndirmələrin ilkin məlumatlardakı mümkün dəyişikliklərə qarşı həssaslığı aşağıdakı kimidir:

Min Azərbaycan manatı ilə	Ədalətli dəyər	Qiymətləndirmə modeli	İstifadə edilən ilkin məlumatlar	İlkin məlumatların həcmi (orta çəki)	Əsaslandırılmış dəyişiklik	Ədalətli dəyərin qiymətləndirilməsi üzrə həssaslıq
Aktivlərin ədalətli dəyəriMaliyyə aktivləri						
İnvestisiya mülkiyyəti						
“78 St James Street”, London	329,795	Qalıq qiymətləndirmə yanaşması	Xalis icarə dəyəri	21,955 min AZN	+/- 5%	18,411/ (18,411)
“Gallery Actor”, Moskva	91,358	Pul axınlarının diskontlaşdırılması	Hədəflənən gəlirlilik norması	12%	+/- 1%	(3,239)/ 3,406
“SCI 8 Place Vendome”, Paris	359,529	Gəlirin kapitalaşdırılması, Pul axınlarının diskontlaşdırılması, Birbaşa müqayisə metodu	Gəlirlilik dərəcəsi	3.5-4.5%	+/- 0.5%	(77,021)/ 30,676
“Pine Avenue Tower A”, Seul	819,378	Pul axınlarının diskontlaşdırılması, Müqayisə metodu	Hədəflənən gəlirlilik norması / Əqd qiyməti	4.6 - 4.8%, 11,760 AZN - 12,936 m2	+/- 0.25%, +/- 5%	(15,950)/ 17,640, (20,654)/ 20,654
“Kirarito Ginza” , Tokio	917,159	Xərc metodu, Gəlirin kapitalaşdırılması metodu	Gəlirlilik dərəcəsi	2.4%	+/- 0.1%	(32,351)/ 35,432
3-cü Səviyyə üzrə cəmi təkrarlanan ədalətli dəyər qiymətləndirmələri	2,517,219					

Özəl səhm və daşınmaz əmlak fondlarındakı investisiyalar üçün vergi və faiz xərclərindən əvvəlki gəlirlərin (EBITDA) artması hesablanmış dəyərin yüksək olmasına gətirib çıxara bilər. Bundan əlavə, bazarın olmadığı təqdirdə diskontun artması dəyərin azalmasına səbəb ola bilər. Fond tərəfindən 3-cü Səviyyədəki fond investisiyalarının ədalətli dəyərinin qiymətləndirilməsində istifadə edilən müşahidə edilə bilməyən ilkin məlumatlar arasında heç bir əlaqə müəyyən edilməmişdir.

31 dekabr 2020-ci il tarixində başa çatmış il üzrə ədalətli dəyər iyerarxiyasının 3-cü Səviyyəsi üzrə dəyişikliklərin alətlərin növünə görə üzləşdirilməsi aşağıda göstərilir:

Min Azərbaycan manatı ilə	FVTPL kateqoriyasında ölçülən qiymətli kağızlar
1 yanvar 2020-ci il tarixinə ədalətli dəyər	3,510,925
İl üzrə mənfəət və ya zərərdə tanınmış zərər	(64,945)
Sair məcmu gəlirdə tanınmış gəlir	258,350
Alışlar	883,286
31 dekabr 2020-ci il tarixinə ədalətli dəyər	4,587,616

31 dekabr 2019-cu il tarixində başa çatmış il üzrə ədalətli dəyər iyerarxiyasının 3-cü Səviyyəsi üzrə dəyişikliklərin alətlərin növünə görə üzləşdirilməsi aşağıda göstərilir:

Min Azərbaycan manatı ilə	FVTPL kateqoriyasında ölçülən qiymətli kağızlar
1 yanvar 2020-ci il tarixinə ədalətli dəyər	2,253,461
İl üzrə mənfəət və ya zərərdə tanınmış zərər	46,464
Sair məcmu gəlirdə tanınmış gəlir	(36,388)
Alışlar	1,247,388
31 dekabr 2019-cu il tarixinə ədalətli dəyər	3,510,925

b) Ədalətli dəyərlə qiymətləndirilməyən, lakin ədalətli dəyəri açıqlanan aktiv və öhdəliklər

Ədalətli dəyərin ədalətli dəyər iyerarxiyalarının səviyyələri üzrə təhlili və ədalətli dəyərlə qiymətləndirilməyən aktivlərin balans dəyəri aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

Min Azərbaycan manatı ilə	31 dekabr 2020				31 dekabr 2019			
	1-ci Səviyyə	2-ci Səviyyə	3-cü Səviyyə	Balans dəyəri	1-ci Səviyyə	2-ci Səviyyə	3-cü Səviyyə	Balans dəyəri
Aktivlər								
Sair maliyyə aktivləri								
- Sair debitor borclar	-	9,866	-	9,866	-	4,283	-	4,283
- Müddətli depozitlər	-	2,352	-	2,352	-	7,577	-	7,577
Cəmi aktivlər	-	12,218	-	12,218	-	11,860	-	11,860
Öhdəliklər								
Sair borc vəsaitləri								
- Müddətli kredit	-	515,327	-	515,327	-	928,066	-	928,066
Sair maliyyə öhdəlikləri								
- Ticarət kreditör borcları	-	22,655	-	22,655	-	17,762	-	17,762
- İcarə öhdəlikləri	-	80,054	-	80,054	-	77,792	-	77,792
Cəmi öhdəliklər	-	618,036	-	618,036	-	1,023,620	-	1,023,620

Ədalətli dəyər iyerarxiyasının 2-ci Səviyyəsində ədalətli dəyərin qiymətləndirilməsi pul vəsaitlərinin diskontlaşdırılması yanaşmasından istifadə etməklə həyata keçirilmişdir. Fəal bazar qiyməti olmayan dəyişkən faizli maliyyə alətlərinin ədalətli dəyəri onların balans dəyərinə bərabərdir. Fəal bazar qiyməti olmayan sabit faizli maliyyə alətlərinin ədalətli dəyəri analoji kredit riskinə və ödəmə müddətinə malik olan yeni alətlər üçün mövcud faiz dərəcələrini tətbiq etməklə diskont edilmiş gələcək pul vəsaitlərinin hərəkəti metoduna əsaslanır.

21. MALİYYƏ ALƏTLƏRİNİN QIYMƏTLƏNDİRMƏ KATEQORİYALARI ÜZRƏ TƏQDİM EDİLMƏSİ

MHBS 9 "Maliyyə alətləri" standartına uyğun olaraq Fond maliyyə aktivlərini aşağıdakı kateqoriyalara təsnifləşdirir: (a) FVTPL kateqoriyasında ölçülən maliyyə aktivləri; (b) FVOCI kateqoriyasında ölçülən borc alətləri; (c) FVOCI kateqoriyasında ölçülən pay alətləri və (d) amortizasiya olunmuş dəyərlə ölçülən maliyyə aktivləri. FVTPL kateqoriyasında ölçülən maliyyə aktivləri iki alt-kateqoriyaya bölünür: (i) FVTPL kateqoriyasında məcburi qaydada ölçülən aktivlər və (ii) ilkin tanınma zamanı həmin kateqoriyaya aid edilmiş aktivlər.

31 dekabr 2020-ci il tarixinə maliyyə aktivlərinin növləri ilə yuxarıda qeyd edilən qiymətləndirmə kateqoriyalarının üzləşdirilməsi aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

Min Azərbaycan manatı ilə	FVTPL kateqoriyasında ölçülən (məcburi)	Amortizasiya olunmuş dəyərlə ölçülən	Cəmi
AKTİVLƏR			
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri			4,059,687
- Pul bazarı fondları	1,255,741	-	1,255,741
- Bank hesabları	-	2,794,016	2,794,016
- Qısamüddətli depozitlər	-	9,930	9,930
FVTPL kateqoriyasında ölçülən aktivlər			56,870,415
- Agentlik/Beynəlmiləl qurumların istiqrazları	12,276,695	-	12,276,695
- Korporativ istiqrazlar	17,158,399	-	17,158,399
- Suveren istiqrazlar	13,683,076	-	13,683,076
- Pul bazarı alətləri	91,790	-	91,790
- Özəl səhm fondları	1,348,519	-	1,348,519
- Daşınmaz əmlak fondları	3,239,097	-	3,239,097
- Səhmlər	9,072,839	-	9,072,839
Sair maliyyə aktivləri			9,867
- Sair	-	9,867	9,867
CƏMİ MALİYYƏ AKTİVLƏRİ	58,126,156	2,813,813	60,939,969

31 dekabr 2019-cu il tarixinə maliyyə aktivlərinin növləri ilə yuxarıda qeyd edilən qiymətləndirmə kateqoriyalarının üzləşdirilməsi aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

Min Azərbaycan manatı ilə	FVTPL kateqoriyasında ölçülən (məcburi)	Amortizasiya olunmuş dəyərlə ölçülən	Cəmi
AKTİVLƏR			
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri			2,590,446
- Pul bazarı fondları	1,429,032	-	1,429,032
- Bank hesabları	-	1,160,617	1,160,617
- Qısamüddətli depozitlər	-	797	797
FVTPL kateqoriyasında ölçülən aktivlər			59,612,520
- Agentlik/Beynəlmiləl qurumların istiqrazları	9,293,635	-	9,293,635
- Korporativ istiqrazlar	25,200,773	-	25,200,773
- Suveren istiqrazlar	12,429,189	-	12,429,189
- Pul bazarı alətləri	1,141,605	-	1,141,605
- Özəl səhm fondları	902,260	-	902,260
- Daşınmaz əmlak fondları	2,608,665	-	2,608,665
- Səhmlər	8,036,393	-	8,036,393
Sair maliyyə aktivləri			11,860
- Sair	-	11,860	11,860
CƏMİ MALİYYƏ AKTİVLƏRİ	61,041,552	1,173,274	62,214,826

31 dekabr 2020 və 31 dekabr 2019-cu il tarixinə Fondun bütün maliyyə öhdəlikləri amortizasiya olunmuş dəyərde uçota alınmışdır.

22. MALİYYƏ RİSKLƏRİNİN İDARƏ EDİLMƏSİ

Risklərin idarə edilməsi Fondun əməliyyatlarının mühüm elementidir. Fondun əməliyyatlarına xas olan risklər kredit riskinə, likvidlik, bazar və əməliyyat risklərinə aiddir. Həmin risklərlə bağlı Fondun risklərin idarə edilməsi siyasəti aşağıda icmal edilir.

Kredit riski. Fond kredit riskinə məruzdur ki, bu, maliyyə öhdəliyi olan bir tərəfin öhdəliyini yerinə yetirməməsi və nəticədə digər tərəfin maliyyə zərərinə məruz qalması riskidir. Fondun pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri və investisiyaları kredit riskinə məruz qala bilər. Fond kredit risklərini Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2001-ci il 19 iyun tarixli 511 nömrəli Fərmanı ilə təsdiq edilmiş, 2001-ci il 21 dekabr tarixli 607 nömrəli Fərmanı, 2005-ci il 1 mart tarixli 202 nömrəli Fərmanı, 2010-cu il 10 fevral tarixli 216 nömrəli Fərmanı, 2011-ci il 27 oktyabr tarixli 519 nömrəli Fərmanı ilə əlavə və dəyişikliklər edilmiş "Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Fondunun valyuta vəsaitinin saxlanması, yerləşdirilməsi və idarə edilməsi Qaydaları"na (bundan sonra birlikdə "Qaydalar") müvafiq olaraq idarə edir

Kredit riski investisiya aktivlərinin düzgün seçilməsi, investisiya aktivlərinin kredit keyfiyyəti və hər investisiya aktivini üzrə investisiya məbləğinin limitlərinin müəyyən edilməsi ilə idarə olunur və nəzarət altında saxlanılır.

Aşağıdakı cədvəldə Fondun saxladığı qiymətli kağızların kredit reytingi haqqında məlumat təqdim olunmuşdur. Cədvəldə beynəlxalq "Standard & Poor's, "Fitch" və "Moody"s agentliklərinin reytingləri üzrə təsnifat verilmişdir. Aktiv müxtəlif kredit reytinginə malik olduqda təyin edilən daha aşağı reyting istifadə olunur.

2020	AAA	AA	A	BBB	BB	B	D	Cəmi
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri*	1,255,741	501	872,531	392,255	-	7,098	-	2,528,126
FVTPL kateqoriyasında ölçülən maliyyə aktivləri**	17,282,945	4,227,468	7,339,181	4,659,678	8,098,834	1,601,316	538	43,209,960

*Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Bankında yerləşdirilmiş 1,531,561 min AZN (2019: 972 min AZN) məbləğində nağd pul qalıqları Mərkəzi Bankların kredit reytingləri olmadığına görə yuxarıdakı cədvəldə əks etdirilmir.

**9,072,839 min AZN (2019: 8,036,393 min AZN) məbləğində səhmlər, eləcə də daşınmaz əmlak və özəl səhm fondlarındakı 4,587,616 min AZN (2019: 3,510,925 min AZN) məbləğində investisiya yatırımları yuxarıdakı cədvəldə əks etdirilmir. Fondun daşınmaz əmlak və özəl səhm fondlarındakı investisiyaları üzrə investisiya strategiyaları vardır. Kompleks yoxlama mərhələsində Fond fondların investisiya təcrübələrinin miqyasını, Tam ortağın öncəki investisiyalarında iştirak etmiş pay sahiblərinin rəylərini, işçi heyətinin təhsil və təcrübəsini, fondun təşkili və maliyyə axınlarının idarə olunmasında istifadə olunan maliyyə mexanizmləri ilə bağlı təhlillər aparır və onları 10 ballıq şkala üzrə qiymətləndirir.

31 dekabr 2020-ci il tarixinə daşınmaz əmlak və özəl səhm fondları müvafiq olaraq 8-9 və 7-8 bal civarında qiymətləndirilmişdir.

2019	AAA	AA	A	BBB	BB	B	D	Cəmi
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri*	1,429,032	4,446	557,992	593,499	-	4,505	-	2,589,474
FVTPL kateqoriyasında ölçülən maliyyə aktivləri**	15,560,954	4,646,437	10,237,554	7,952,656	7,644,475	2,022,213	913	48,065,202

Səhm portfeli Fondun İzləmə Xətası göstəricilərinə əsaslandığı indekslərin (MSCI World, MSCI Europe ex UK, S&P 100) passiv replikasiyasını əks etdirir. İzləmə Xətası həddi illik olaraq 30 baza dərəcəsi həcmində öncədən müəyyən olunmuşdur.

Eyni zamanda, Fond standart kənarlaşma, riskə məruz dəyər (RMD) və Beta kimi bazar riski göstəricilərini daxili hesabatlarında əks etdirir.

Xarici menecerlər. Qaydalara uyğun olaraq Fondun valyuta vəsaitinin idarə edilməsinə xarici menecer cəlb edildikdə xarici menecerin özünün və ya onun əsas təsisçisinin kredit reytingi investisiya dərəcəli kredit reytingindən (Baa3 (Moody's) və ya BBB- (Standard & Poor's, Fitch) aşağı olmamalı, və ya onun aktivlərinin idarə edilməsində beş ildən az olmayan müsbət təcrübəsi və yaxud dəyəri 1 milyard ABŞ dolları məbləğindən az olmayan aktivlərin idarə edilməsi sahəsində səriştəsi olmalıdır.

Valyuta riski. Valyuta riski xarici valyuta məzənnələrinin dəyişməsi nəticəsində maliyyə alətinin dəyərinin dəyişməsi riskidir. Fondun pul axınları və aktivlərinin dəyəri əsas xarici valyutaların məzənnələrinin dəyişməsi riskinə məruz qalır. Valyuta riski İnvestisiya Siyasətinə uyğun olaraq müəyyən valyutalar üçün çəki əmsallarını əks etdirən valyuta yerləşdirilməsinə əsasən idarə olunur. Bundan başqa, İnvestisiya Siyasətindəki valyuta yerləşdirilməsinə əsasən, Fond hedcinq məqsədilə valyuta törəmələrini istifadə etmək hüququna malikdir. Valyutanın yenidən balanslaşdırılması daxili prosedurlara uyğun olaraq rüblük həyata keçirilir. Valyutanın yerləşdirilməsi Fondun çox-aktivli və diversifikasiya edilmiş investisiya portfeli üzrə həyata keçirilir.

31 dekabr 2020-ci il tarixində başa çatmış il üzrə Fondun məruz qaldığı valyuta riski üzrə ümumi təhlil aşağıdakı cədvəldə əks olunur:

2020	AZN	ABŞ dolları	Avro	İngilis funt sterlinqi	Türk lirəsi	Avstraliya dolları	Rusiya rublu	Digər	Cəmi
Maliyyə aktivləri									
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	1,622	3,094,142	732,231	157,480	6,981	2,850	5,958	58,423	4,059,687
FVTPL kateqoriyasında ölçülən maliyyə aktivləri	-	35,425,248	13,781,767	3,434,453	499,592	453,544	334,141	2,941,670	56,870,415
Sair maliyyə aktivləri	-	-	7,449	317	-	-	1,519	582	9,867
Cəmi maliyyə aktivləri	1,622	38,519,390	14,521,447	3,592,250	506,573	456,394	341,618	3,000,675	60,939,969
Maliyyə öhdəlikləri									
Borc vəsaitləri	-	-	-	-	-	-	-	(515,327)	(515,327)
Sair maliyyə öhdəlikləri	(1,510)		(4,662)	(7,067)	-	-	(1,401)	(8,015)	(22,655)
İcarə öhdəlikləri	-	-	-	(72,666)	-	-	(7,388)	-	(80,054)
Cəmi maliyyə öhdəlikləri	(1,510)	-	(4,662)	(79,733)	-	-	(8,789)	(523,342)	(618,036)
Açıq mövqe	112	38,519,390	14,516,785	3,512,517	506,573	456,394	332,829	2,477,333	60,321,933

31 dekabr 2019-cu il tarixində başa çatmış il üzrə Fondun məruz qaldığı valyuta riski üzrə ümumi təhlil aşağıdakı cədvəldə əks olunur:

2019	AZN	ABŞ dolları	Avro	İngilis funt sterlinqi	Türk lirəsi	Avstraliya dolları	Rusiya rublu	Digər	Cəmi
Maliyyə aktivləri									
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	1,010	1,980,627	340,082	210,650	4,434	2,108	398	51,137	2,590,446
FVTPL kateqoriyasında ölçülən maliyyə aktivləri	-	29,911,197	22,261,867	3,267,653	585,602	407,745	480,631	2,697,825	59,612,520
Sair maliyyə aktivləri	-	-	-	2,631	-	-	8,917	312	11,860
Cəmi maliyyə aktivləri	1,010	31,891,824	22,601,949	3,480,934	590,036	409,853	489,946	2,749,274	62,214,826
Maliyyə öhdəlikləri									
Borc vəsaitləri	-	-	-	-	-	-	-	(928,066)	(928,066)
Sair maliyyə öhdəlikləri	(1,202)	-	(4,246)	(309)	-	-	(1,097)	(10,908)	(17,762)
İcarə öhdəlikləri	-	-	-	(70,386)	-	-	-	(7,406)	(77,792)
Cəmi maliyyə öhdəlikləri	(1,202)	-	(4,246)	(70,695)	-	-	(1,097)	(946,380)	(1,023,620)
Açıq mövqe	(192)	31,891,824	22,597,703	3,410,239	590,036	409,853	488,849	1,802,894	61,191,206

Valyuta riskinə həssaslıq. Aşağıdakı cədvəldə Fondun 31 dekabr 2020 və 2019-cu il tarixinə monetar aktivləri və proqnozlaşdırılan pul axınları üzrə əhəmiyyətli riskləri göstərilir. Təhlil mənfəət və ya zərər və sair məcmu gəlir haqqında hesabatda bütün digər dəyişən göstəricilər sabit qalmaqla, valyuta məzənnəsinin manata qarşı məntiqi baxımdan mümkün dərəcədə hərəkət etməsinin təsirini hesablayır.

2019	İl üzrə mənfəət/ (zərərə) təsir		Kapitala təsir	İl üzrə mənfəət/ (zərərə) təsir		Kapitala təsir
	31 dekabr 2020			31 dekabr 2019		
AZN/ABŞ dolları	+ 10% - 10%	3,851,939 (3,851,939)	3,851,939 (3,851,939)	+ 10% - 10%	3,189,182 (3,189,182)	3,189,182 (3,189,182)
AZN/Avro	+ 10% - 10%	1,451,679 (1,451,679)	1,824,914 (1,824,914)	+ 10% - 10%	2,259,770 (2,259,770)	2,566,296 (2,566,296)
AZN/İngilis funt sterlinqi	+ 10% - 10%	351,252 (351,252)	382,920 (382,920)	+ 10% - 10%	341,024 (341,024)	373,815 (373,815)
AZN/Türk lirəsi	+ 10% - 10%	50,657 (50,657)	50,657 (50,657)	+ 10% - 10%	59,004 (59,004)	59,004 (59,004)
AZN/Avstraliya dolları	+ 10% - 10%	45,639 (45,639)	45,639 (45,639)	+ 10% - 10%	40,985 (40,985)	40,985 (40,985)
AZN/Rusiya rublu	+ 10% - 10%	33,284 (33,284)	39,998 (39,998)	+ 10% - 10%	48,885 (48,885)	57,327 (57,327)

Əmtəə riski. Qızılın qiymətindəki dəyişikliklər Fonda təsir göstərir. Aşağıdakı cədvəldə qızılın qiymətinin dəyişməsinin təsiri göstərilir:

AZN/XAU	31 dekabr 2020		31 dekabr 2019	
	10%	-10%	10%	-10%
İl üzrə mənfəət/(zərərə) təsir	1,049,028	(1,049,028)	838,116	(355,825)
Kapitala təsir	1,049,028	(1,049,028)	838,116	(355,825)

Coğrafi konsentrasiya. 31 dekabr 2020-ci il tarixinə Fondun maliyyə aktiv və öhdəliklərinin coğrafi konsentrasiyası aşağıda göstərilir:

2020	Azərbaycan	Avropa	Amerika	Asiya	Avstraliya və Okeaniya	Beynəlxalq təşkilatlar	Cəmi
Maliyyə aktivləri							
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	1,531,667	2,148,940	333,613	41,123	4,344	-	4,059,687
FVTPL kateqoriyasında ölçülən maliyyə aktivləri	9,200,558	18,475,024	18,209,878	5,774,565	856,915	4,353,475	56,870,415
Sair maliyyə aktivləri	-	9,285	-	582	-	-	9,867
Cəmi maliyyə aktivləri	10,732,225	20,633,249	18,543,491	5,816,270	861,259	4,353,475	60,939,969
Maliyyə öhdəlikləri							
Borc vəsaitləri	-	-	-	(515,327)	-	-	(515,327)
Sair maliyyə öhdəlikləri	(1,510)	(13,110)	-	(8,035)	-	-	(22,655)
İcarə öhdəlikləri	-	(80,054)	-	-	-	-	(80,054)
Cəmi maliyyə öhdəlikləri	(1,510)	(93,164)	-	(523,362)	-	-	(618,036)
Xalis mövqe	10,730,715	20,540,085	18,543,491	5,292,908	861,259	4,353,475	60,321,933

31 dekabr 2019-cu il tarixinə Fondun maliyyə aktiv və öhdəliklərinin coğrafi konsentrasiyası aşağıda göstərilir:

2019	Azərbaycan	Avropa	Amerika	Asiya	Avstraliya və Okeaniya	Beynəlxalq təşkilatlar	Cəmi
Maliyyə aktivləri							
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	1,047	1,861,192	688,693	39,514	-	-	2,590,446
FVTPL kateqoriyasında ölçülən maliyyə aktivləri	9,045,673	22,075,302	17,705,373	5,797,909	1,501,217	3,487,046	59,612,520
Sair maliyyə aktivləri	-	11,548	-	312	-	-	11,860
Cəmi maliyyə aktivləri	9,046,720	23,948,042	18,394,066	5,837,735	1,501,217	3,487,046	62,214,826
Maliyyə öhdəlikləri							
Borc vəsaitləri	-	-	-	(928,066)	-	-	(928,066)
Sair maliyyə öhdəlikləri	(1,202)	(5,652)	-	(10,908)	-	-	(17,762)
İcarə öhdəlikləri	-	(70,386)	-	(7,406)	-	-	(77,792)
Cəmi maliyyə öhdəlikləri	(1,202)	(76,038)	-	(946,380)	-	-	(1,023,620)
Xalis mövqe	9,045,518	23,872,004	18,394,066	4,891,355	1,501,217	3,487,046	61,191,206

Digər risk konsentrasiyaları. Rəhbərlik Fondun portfellerinə dair hesabatlar ilə Azərbaycan Respublikasının Prezidenti tərəfindən təsdiqlənmiş investisiya qaydalarının müqayisəsinə əsasən, kredit riski üzrə konsentrasiyaya nəzarət edir və müvafiq məlumatları açıqlayır. 31 dekabr 2020 və 2019-cu il tarixinə Fondun risklər üzrə əhəmiyyətli konsentrasiyası olmamışdır.

Faiz dərəcəsi riski. İnvestisiya portfelində sabit gəlirli qiymətli kağızların payının artması səbəbindən Fond bazar faiz dərəcələrinin dəyişməsinin onun maliyyə vəziyyətinə və pul axınlarına təsiri ilə əlaqədar riskə məruz qalır. Belə dəyişikliklər faiz marjalarının artmasına, lakin gözlənilməz dəyişikliklər baş verdiyi halda itkilərin azalmasına və ya yaranmasına gətirib çıxara bilər. Rəhbərlik portfel üzrə ortaçəkili investisiya müddətini maksimal 48 ay (4 durasiya) müəyyən edir.

Faiz dərəcəsi riskinə həssaslıq. 31 dekabr 2020 və 2019-cu il tarixinə depozitlər və borc qiymətli kağızları faiz gəliri gətirən idi və bu səbəbdən də onlar faiz dərəcəsi riskinə məruz qalmışdır. Fond bu riski maliyyə bazarlarındakı vəziyyətdən asılı olaraq investisiya portfelindəki aktivlərin müddətini tədricən artırmaq və ya azaltmaqla idarə edir. Risklərin gündəlik idarə edilməsi və monitorinqi yuxarıda qeyd edilən limitlərə uyğun olaraq Risklərin İdarə Edilməsi Departamenti tərəfindən həyata keçirilir.

Aşağıdakı cədvəldə faiz dərəcəsi 1% dəyişərkən Fondun maliyyə aktivlərinin ədalətli dəyərindəki dəyişikliyin xalis təsiri göstərilir. Faiz dərəcəsi riskinin həssaslığının təhlili "dəyişkən risk göstəricisində məntiqi baxımdan mümkün dəyişiklik" əsasında həyata keçirilmişdir. Belə dəyişmənin dərəcəsi rəhbərlik tərəfindən təyin edilir və rəhbərliyə təqdim edilən risk hesabatlarında əks etdirilir.

Vergidən əvvəlki mənfəətə/(zərərə) təsir:

	31 dekabr 2020		31 dekabr 2019	
	Faiz dərəcəsi 1%	Faiz dərəcəsi -1%	Faiz dərəcəsi 1%	Faiz dərəcəsi -1%
Aktivlər:				
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	35	(35)	39	(39)
FVTPL kateqoriyasında ölçülən maliyyə aktivləri	(654,161)	654,161	(612,085)	612,085
Vergidən əvvəlki mənfəətə/(zərərə) xalis təsir	(654,126)	654,126	612,046	612,046
Kapitala təsir	(654,126)	654,126	(612,046)	612,046

Likvidlik riski. Rəhbərliyin siyasəti hər bir şəraitdə Fondun öhdəliklərini yerinə yetirmək üçün likvidliyin lazım olan səviyyədə saxlanılmasından ibarətdir. Likvidlik səviyyəsini təmin etmək üçün 100 milyon ABŞ dollarından az olmayan məbləğdə pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri saxlanılır və likvidlik riskinə gündəlik olaraq nəzarət edilir. İl ərzində büdcə transfertlərinə görə likvidlik səviyyəsi Fondun vəsaitlərinin yerləşdirilməsi zamanı nəzərə alınır (yüksək likvidliyə malik borc öhdəlikləri və pul bazarları alətləri sub-portfelinə ən azı 60% investisiya yatırılmalıdır) və bu işə öz növbəsində əlavə olaraq Fondun investisiya portfeli üzrə likvidliyin təmin edilməsinə təkan verir.

Aşağıdakı cədvəldə 31 dekabr 2020-ci il tarixinə maliyyə öhdəlikləri müqavilə üzrə ödəmə müddətlərinə görə təsnifləşdirilir. Cədvəldə göstərilən öhdəliklərin məbləğinə müqavilə üzrə diskontlaşdırılmamış pul axınları daxildir. Belə diskontlaşdırılmamış pul axınları maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatdakı məbləğlərdən fərqlənir. Belə ki, maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatdakı məbləğlər diskontlaşdırılmamış pul axınlarına əsasən hesablanır.

31 dekabr 2020-ci il tarixində başa çatmış il üzrə Fondun məruz qaldığı valyuta riski üzrə ümumi təhlil aşağıdakı cədvəldə əks olunur:

2020	1 aya qədər	1 - 3 ay	3 ay - 1 il	1 - 5 il	5 ildən çox	Müddətsiz	Cəmi
Maliyyə aktivləri							
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	-	9,930	-	-	-	4,049,757	4,059,687
FVTPL kateqoriyasında ölçülən maliyyə aktivləri	1,167,565	2,363,982	9,931,936	23,903,179	5,843,298	13,660,455	56,870,415
Sair maliyyə aktivləri	9,867	-	-	-	-	-	9,867
Cəmi maliyyə aktivləri	1,177,432	2,373,912	9,931,936	23,903,179	5,843,298	17,710,212	60,939,969
Maliyyə öhdəlikləri							
Borc vəsaitləri	(350)	(700)	(3,149)	(529,561)	-	-	(533,760)
İcarə öhdəlikləri	(319)	(913)	(2,212)	(11,891)	(291,495)	-	(306,830)
Sair maliyyə öhdəlikləri	(22,655)	-	-	-	-	-	(22,655)
Cəmi maliyyə öhdəlikləri	(23,324)	(1,613)	(5,361)	(541,452)	(291,495)	-	(863,245)
Likvidlik intervalı	1,154,108	2,372,299	9,926,575	23,361,727	5,551,803	17,710,212	60,076,724

2019	1 aya qədər	1 - 3 ay	3 ay - 1 il	1 - 5 il	5 ildən çox	Müddətsiz	Cəmi
Maliyyə aktivləri							
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	-	797	-	-	-	2,589,649	2,590,446
FVTPL kateqoriyasında ölçülən maliyyə aktivləri	2,020,129	2,740,790	9,868,602	28,718,165	4,717,517	11,547,317	59,612,520
Sair maliyyə aktivləri	4,283	1,937	5,640	-	-	-	11,860
Cəmi maliyyə aktivləri	2,024,412	2,743,524	9,874,242	28,718,165	4,717,517	14,136,966	62,214,826
Maliyyə öhdəlikləri							
Borc vəsaitləri	(331)	(4,631)	(14,888)	(984,648)	-	-	(1,004,498)
İcarə öhdəlikləri	(233)	(466)	(2,098)	(10,480)	(245,945)	-	(259,222)
Sair maliyyə öhdəlikləri	(17,762)	-	-	-	-	-	(17,762)
Cəmi maliyyə öhdəlikləri	(18,326)	(5,097)	(16,986)	(995,128)	(245,945)	-	(1,281,482)
Likvidlik intervalı	2,006,086	2,738,427	9,857,256	27,723,037	4,471,572	14,136,966	60,933,344

Qiymət riski. Qiymət riski hər hansı qiymətli kağıza və ya onun emitentinə və ya ümumiyyətlə bazara təsir göstərən faktorlara görə maliyyə alətinin bazar qiymətinin dəyişməsi riskidir. Fondun aktivləri ümumi və xüsusi bazar faktorlarının təsiri nəticəsində qiymət riskinə məruz qalır.

Adı	31 dekabr 2020		31 dekabr 2020	
	Qiymətli kağızların qiymətində 1% artım	Qiymətli kağızların qiymətində 1% azalma	Qiymətli kağızların qiymətində 1% artım	Qiymətli kağızların qiymətində 1% azalma
Vergidən əvvəlki mənfəətə/ (zərəre) təsir	568,704	568,704	596,125	(596,125)
Xalis aktivlərə/ kapitala təsir	568,704	(568,704)	596,125	(596,125)

Əməliyyat riski. Əməliyyat riski sistemlərin nasazlığı, işçilərin səhvi, saxtakarlığı və ya xarici hadisələr nəticəsində yaranan riskdir. Nəzarət sistemi işləməyəndə əməliyyat riskləri nüfuza xələl vura, hüquqi nəticələrə və ya maliyyə zərərlərinə gətirib çıxara bilər. Fond bütün əməliyyat risklərinin aradan götürülməsini güman edə bilməz, lakin Fond bu riskləri nəzarət sistemi və potensial risklərin izlənməsi və onlarla bağlı tədbirlərin görülməsi yolu ilə idarə edə bilər. Nəzarət sistemində vəzifələrin səmərəli bölünməsi, daxilolma, təsdiq etmə və tutuşdurma prosedurları, heyətin təlimləndirilməsi və qiymətləndirilməsi prosesləri, o cümlədən daxili auditin istifadə edilməsi daxildir.

23. TƏƏHHÜDLƏR VƏ ŞƏRTİ ÖHDƏLİKLƏR

Balansdankənar əməliyyatlar. 11 avqust 2006-cı il tarixdə Fond ilə Azərbaycan Respublikası Maliyyə Nazirliyi arasında sərbəst (qalıq) büdcə vəsaitlərinin etibarlı idarəetməyə verilməsi haqqında Aktivlərin İdarə Edilməsi Müqaviləsi imzalanmışdır. Bu müqaviləyə uyğun olaraq Azərbaycan Respublikası Maliyyə Nazirliyinin sərbəst büdcə vəsaitləri Fonda köçürülməli və Azərbaycan Respublikası Maliyyə Nazirliyi ilə müqavilədə göstərilmiş aktivlərin idarə edilməsi qaydaları əsasında Fondun idarə edilməsinə verilməlidir. Fond bu aktivləri əvəzsiz olaraq Maliyyə Nazirliyinin adından və Maliyyə Nazirliyinin xeyrinə, onun xərcləri və riskləri hesabına idarə edir. 31 dekabr 2020-ci il tarixinə bu aktivlərin ümumi dəyəri hesablanmış faizlər də daxil olmaqla 1,420 milyon AZN (31 dekabr 2019: 2,208 milyon AZN) təşkil etmişdir.

24. ƏLAQƏLİ TƏRƏFLƏRLƏ ƏMƏLİYYATLAR

Tərəflər o zaman əlaqəli hesab olunur ki, onlar bir və ya bir neçə qrupun nəzarəti altında olsun və ya onlardan biri digərinə nəzarət edə bilsin və yaxud maliyyə-təsərrüfat fəaliyyəti ilə bağlı qərar qəbul edərkən digər tərəfə əhəmiyyətli təsir göstərə bilsin. Əlaqəli tərəflər ilə hər hansı mümkün münasibətlər nəzərdən keçirilərkən həmin münasibətlərin mahiyyətinin onların hüquqi formasından üstünlüyü prinsipi tətbiq olunur.

Fond və onun əlaqəli tərəfləri hesab olunan törəmə müəssisələr arasında həyata keçirilən əməliyyatlar hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına daxil edilməmişdir və hazırkı Qeyddə açıqlanmır. Bütün dövlət müəssisələri və onların törəmə müəssisələri Fondla ümumi nəzarəti altında olan müəssisələr hesab olunur. Həmin müəssisələrlə əməliyyatlar aşağıda əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar kimi təqdim edilir:

	İllər	Əlaqəli tərəflərdən daxilolmalar	Birgə müəssisələrə investisiyanın balans dəyəri	Əlaqəli tərəflərə köçürmələr	Əlaqəli tərəflərdən alınmış istiqrazların balans dəyəri	Əlaqəli tərəflərdən alınmış istiqrazlar üzrə faiz gəliri	Əlaqəli tərəflərlə bank hesabları	Balansdankənar hesablar
SOCAR	2020 2019	6,438,727 14,049,684						
Azərbaycan Qaz Təchizatı Şirkəti	2020 2019	119,872 471,371						
Əməliyyat və Podratçı Şirkətlər	2020 2019	823,555 883,635						
Dövlət Büdcəsi	2020 2019			12,200,000 11,364,300				1,420,128 2,207,798
Azərbaycan Respublikası Maliyyə Nazirliyi	2020 2019							
Azərbaycan Respublikası Qaçqınların və Məcburi Köçkünlərin İşləri üzrə Dövlət Komitəsi və Məcburi Köçkünlərin Sosial İnkişaf Fondu	2020 2019			199,998 200,000				
Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Bankı	2020 2019						1,531,561 972	
Azərbaycan Respublikası Təhsil Nazirliyi	2020 2019			4,103				
Azərbaycan Beynəlxalq Bankı	2020 2019				1,227,638 1,436,610	44,801 55,614	116 71	
Cənub Qaz Dəhlizi QSC	2020 2019				4,887,294 4,793,334	106,338 169,915		
Mercury Investments and Holdings Ltd.	2020 2019				1,488,853 1,222,709	42,943 18,842		
Azerbaijan (ACG) Ltd	2020 2019				230,736 289,931	6,419 12,601		
SOCAR (Abşeron)	2020 2019				897,984 875,334	41,656 48,502		
SOCAR (Qarabağ)	2020 2019				468,053 427,755	19,228 3,382		
“Azerbaijan Rigs” MMC	2020 2019		890,861 895,751					
“Capital s Property S.a.r.l” MMC	2020 2019		163,116 151,448					

Əsas idarəedici heyət

Əsas idarəedici heyət Fondun İcraçı Direktoru, İcraçı Direktorun Müavini və Maliyyə və Əməliyyatlar Müdirliyyətinin Müdirindən ibarətdir. Əsas idarəedici heyətin üzvlərinin məcmu əmək haqqı və bu kateqoriya daxilində tam məşğulluq ekvivalenti əsasında müəyyən edilən və ödəniş alan rəhbərlərin sayı aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

Min Azərbaycan manatı ilə	2020	2019
Qısamüddətli ödənişlər:		
- Əmək haqqı xərcləri	306	282
- Dövlət Sosial Müdafiə Fonduna ayırmalar	67	62
Əsas idarəedici heyətin sayı	3	3

25. STRUKTURLAŞDIRILMIŞ MÜƏSSİSƏLƏRDƏ İŞTİRAK PAYLARI

Konsolidasiya edilmiş strukturlaşdırılmış müəssisələr. Tokumei Kumiai ("TK") sazişi çərçivəsində bir və ya daha çox mühüm idarəetmə səlahiyyətinə malik olmayan investor ("TK investor") Yaponiya əməliyyat şirkətinə ("TK operator") həmin şirkət tərəfindən həyata keçirilən biznesdə ("TK biznes") mənfəət/zərər müqabilində investisiya yatırır. TK-nın vergi statusuna uyğun olaraq Yaponiya rezident şirkəti TK biznesində müstəqil paya sahib olmalıdır. TK-GK qaydalarına uyğunluq məqsədilə ARDNF və "Mitsubishi UFJ Trust and Banking ("MUTB")" şirkəti "Kirarito Ginza"-nın əldə edilməsinə dair TK sazişi imzalamışdır. Həmin sazişə əsasən, "MUTB" Yaponiya rezident şirkəti qismində çıxış edir və TK Biznesi (TK operator tərəfindən əmlakın əldə edilməsi) üçün tələb olunan investisiya məbləğinin 2%-i həcmində, yəni 1,100 milyon Yapon yeni (9,643 min AZN) məbləğində sərmayə yatırmışdır. TK-da nəzərdə tutulan mənfəətin ARDNF-yə ötürülməsi məqsədilə Yaponiya ilə keçmiş Sovet İttifaqı arasında bağlanmış vergi sazişinə əsasən, 0% dərəcə ilə ödəmə mənbəyində tutulan TK-GK vergi strukturu seçilmişdir. Həmin saziş üzrə ARDNF-nin ümumi investisiya qoyuluşu 51,989 milyon Yapon yeni (455,736 min AZN) təşkil etmişdir. Müvafiq olaraq ARDNF və "MUTB" TK biznesindəki mənfəət və ya zərərdə proporsional paya sahib olmuşdur. 2016-cı ildə MUTB onun iştirak payını əldə edən və aktivlərin idarəedilməsi meneceri vəzifəsini tutan "PGIM Foreign Investment Inc" tərəfindən əvəzlənmişdir. "PGIM Foreign Investment Inc"-nin Aktivlərin İdarəedilməsi Menecerləri adından "PGIM Real Estate" (Yaponiya) şirkəti çıxış edir.

TK operator investorlardan əldə etdiyi vəsait hesabına Tokio şəhərinin Ginza rayonunda yerləşən ticarət kompleksi üçün 52,300 milyon Yapon yeni məbləğində (458,462 min AZN) sərmayə yatırmışdır. Daşınmaz əmlak MUBS 40-da nəzərdə tutulan investisiya mülkiyyəti anlayışına cavab verir. ARDNF TK operator ilə investisiya mülkiyyətinin inkişafı və idarə edilməsinə dair Strateji Planı özündə əks etdirən Saziş imzalamışdır. TK operator həmin Sazişə və Strateji Plana uyğun olaraq şirkəti idarə edir.

TK sazişi investisiya mülkiyyətinin idarə edilməsi və inkişafı ilə əlaqədar Fondun hüquqlarını məhdudlaşdırır. Buna görə, MHBS 12-nin tələbinə əsasən, TK operator konsolidasiya edilməmiş strukturlaşdırılmış müəssisələr kateqoriyasına aid edilir. MHBS 12-yə uyğun olaraq strukturlaşdırılmış müəssisə ilə müəssisədir ki, onun idarə edilməsi və üzərində nəzarət həyata keçirilərkən səsvermə və ya bənzər hüquqlar üstünlük təşkil edən amil olmur. Bu struktura əsasən yalnız inzibati məsələlərlə bağlı səsvermə hüquqları və Şirkətin əhəmiyyətli fəaliyyəti müqavilə vasitəsilə idarə olunur.

TK sazişinin spesifik xüsusiyyətlərinə əsaslanaraq rəhbərlik hesab edir ki, ARDNF və TK operator arasında rəhbər/agent münasibətləri mövcuddur. MHBS 10-a uyğun olaraq investor agentə həvalə edilən qərarın qəbul edilməsi səlahiyyətlərini rəhbər/investorun özü tərəfindən saxlanılan səlahiyyətlər kimi hesab edir. Rəhbərlik MHBS 10-un B60-cı bəndini və Aktivlərin İdarəedilməsi Menecerlərinin payına düşən məhdudlaşdırılmış 2% investisiyasını nəzərə alaraq hesab edir ki, TK operator ARDNF-nin agentidir və buna görə də ARDNF investisiya obyektini konsolidasiya etməlidir.

26. HESABAT TARİXİNDƏN SONRAKI HADİSƏLƏR

"Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Fondunun 2021-ci il büdcəsi haqqında" Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2020-ci il 30 dekabr tarixli Fərmanına uyğun olaraq Fondun 2021-ci il büdcəsinin gəlirləri və xərcləri müvafiq olaraq 8,001,169 min AZN və 12,249,436 min AZN məbləğində təsdiq edilmişdir.

Fondun 2021-ci il büdcəsinin əsas xərcləri aşağıdakı məqsədlərə yönəldilir:

- Azərbaycan Respublikasının 2021-ci il dövlət büdcəsinə transfertin yuxarı həddi – 12,200,000 min AZN;
- "2019-2023-cü illər üçün Azərbaycan Respublikasında ali təhsil sisteminin beynəlxalq rəqabətliliyinin artırılması üzrə Dövlət Proqramı"-nın maliyyələşdirilməsi – 20,534 min AZN;
- Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Fondunun idarə edilməsi ilə bağlı xərclər – 28,902 min AZN.

Covid-19 pandemiyası. Azərbaycan Hökuməti dünyada və Azərbaycanda COVID-19 virusu ilə bağlı hazırkı sanitar-epidemioloji vəziyyətin davamlı olaraq monitorinqini aparır və ölkədə xüsusi karantin rejiminin müddətinin 1 iyun 2021-ci il tarixinədək uzadılmasına qərar verilmişdir.

Eyni zamanda, Azərbaycanda virusun yayılma dinamikasında müəyyən sabitlik nəzərə alınaraq, hökumət 18 yanvar 2021-ci il tarixindən xüsusi karantin rejimi ilə bağlı məhdudiyyətlərin bir qismini yumşaltmışdır.

Hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının təsdiqləndiyi tarixə hesabat dövründən sonra COVID-19 ilə əlaqədar baş verən hadisələr Fonda əhəmiyyətli dərəcədə təsir etməmiş və Fondun fəaliyyətində fasilə yaranmamışdır. Fondun rəhbərliyi yuxarıdakı hadisələrin Fondun konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına əhəmiyyətli dərəcədə təsirini gözləmir.

Suveren Fondlar (SF)
“Santyaqo Prinsipləri” Ümumi Qəbul olunmuş Prinsip və Normalar (ÜQPN) üzrə qiymətləndirmə

Aprel, 2021

Prinsiplər/Alt-prinsiplər	Cavablar
A. Hüquqi Əsaslar, Məqsədlər və Makroiqtisadi Siyasətlə Əlaqələndirmə Prinsip 1. SF-in hüquqi əsasları möhkəm olmalı, onun effektiv fəaliyyətini və məqsədlərinə nail olmasını dəstəkləməlidir. Alt-prinsip 1.1. SF-in hüquqi əsasları SF-in və onun əməliyyatlarının hüquqi cəhətdən möhkəmliyini təmin etməlidir. Alt-prinsip 1.2. SF-in hüquqi bazasının və strukturunun, eləcə də SF ilə digər dövlət orqanları arasında hüquqi əlaqələrin əsas xüsusiyyətləri ictimaiyyətə açıqlanmalıdır.	ARDNF-nin hüquqi əsasları Azərbaycan Respublikası Prezidentinin fərmanı ilə təsdiq edilmiş "Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Fondu haqqında Əsasnamə"də (bundan sonra "ARDNF-nin Əsasnaməsi") aydın şəkildə təyin olunmuşdur. ARDNF büdcədənəkar dövlət təsisatı, hüquqi şəxsdir və onun fəaliyyətində Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyası və qanunları, Prezidentin fərman və sərəncamları və "ARDNF-nin Əsasnaməsi" rəhbər tutulur. ARDNF-nin hüquqi əsasları, strukturu və digər dövlət qurumları ilə əlaqələrinə dair bütün hüquqi sənədlər ictimaiyyətə açıqlanır və Fondun rəsmi internet sahifəsindən əldə oluna bilər. Daha ətraflı məlumat üçün bax: https://www.oilfund.az/storage/images/sswctj9vko.pdf
Prinsip 2. SF-in fəaliyyətinin məqsədi aydın şəkildə müəyyən olunmalı və ictimaiyyətə açıqlanmalıdır.	ARDNF-nin yaradılmasının əsas məqsədi neft və qaz sazişlərinin icrasından əldə olunan gəlirlərin toplanmasını və səmərəli idarə olunmasını təmin etməkdir. ARDNF-nin əsas vəzifələri ölkədə makroiqtisadi sabilliyin (valyuta daxilolmalarının mənfi təsirlərinin neytrallaşdırılması) qorunması və vəsaitlərin indiki və gələcək nəsillər üçün toplanıb artırılmasıdır. Yuxarıda qeyd edilən ARDNF-nin yaradılmasının əsas məqsədi, həmçinin ARDNF-nin əsas vəzifələri Fondun rəsmi internet sahifəsinə yerləşdirilmişdir. Daha ətraflı məlumat üçün bax: https://www.oilfund.az/storage/images/qqh59kviix.pdf https://www.oilfund.az/fund/about/mission
Prinsip 3. SF-in fəaliyyətinin ölkədə birbaşa makroiqtisadi təsirləri olarsa, bu fəaliyyətin ümumi makroiqtisadi siyasətin tərkib hissəsi olmasını təmin etmək məqsədi ilə o, yerli maliyyə və pul-kredit orqanları ilə yaxından əlaqələndirilməlidir.	ARDNF-nin qanunvericiliyinə əsasən, Fondun vəsaitləri Azərbaycan Respublikası daxilində investisiya edilə bilməz. ARDNF-nin xərcləri Milli Məclis tərəfindən təsdiq olunan icmal büdcənin tərkib hissəsidir. Büdcə Sistemi Haqqında qanuna əsasən, icmal büdcə müvafiq dövlət qurumları ilə (Maliyyə Nazirliyi, İqtisadiyyat Nazirliyi və s.) məsləhətləşmələr və ARDNF-nin iştirakı ilə hazırlanır. Daha ətraflı məlumat üçün bax: https://www.oilfund.az/storage/images/sswctj9vko.pdf https://www.oilfund.az/storage/images/oigo5rbbvn.pdf https://oilfund.az/storage/uploads/f0waqk7ikt.pdf

Prinsiplər/Alt-prinsiplər	Cavablar
Prinsip 4. SF-in maliyyələşmə və vəsaitlərinin xərclənməsinə dair ümumi yanaşmaya uyğun olaraq dəqiq və ictimaiyyət üçün açıq olan siyasət, qaydalar, prosedurlar və ya mexanizmləri olmalıdır. Alt-prinsip 4.1. SF-in maliyyələşmə mənbələri ictimaiyyətə açıqlanmalıdır. Alt-prinsip 4.2. SF-in vəsaitlərinin xərclənməsinə aid ümumi yanaşma ictimaiyyət üçün açıq olmalıdır.	ARDNF-nin maliyyələşmə və vəsaitlərinin xərclənməsinə dair prosedur qaydalar "ARDNF-nin Əsasnaməsi" və "Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Fondunun (büdcə) gəlir və xərclər proqramının tərtibi və icrası qaydaları"nda (bundan sonra "ARDNF-nin büdcəsinə dair qaydalar") aydın şəkildə müəyyən olunmuşdur. Bu qaydalar ARDNF-nin rəsmi internet sahifəsində yerləşdirilmişdir. Daha ətraflı məlumat üçün bax: https://www.oilfund.az/storage/images/sswctj9vko.pdf https://www.oilfund.az/storage/images/oigo5rbbvn.pdf https://oilfund.az/storage/uploads/f0waqk7ikt.pdf
Prinsip 5. SF-ə aid müvafiq statistik məlumatlar Fondun ali idarəedici orqanına və ya lazım olan hallarda makroiqtisadi məlumatlar sistemində daxil edilməsi məqsədi ilə digər lazımi orqanlara vaxtlı-vaxtında təqdim olunmalıdır.	ARDNF-yə aid statistik məlumatlar aylıq əsasda Prezident Administrasiyasına və Maliyyə Nazirliyinə, həmçinin rüblük və illik əsasda Dövlət Statistika Komitəsinə göndərilir. ARDNF, həmçinin özünün gəlir və xərcləri ilə bağlı məlumatları Hesablama Palatasına və digər müvafiq məlumatları Vergilər Nazirliyinə, Dövlət Sosial Müdafiə Fonduna və digər əlaqəli dövlət orqanlarına təqdim edir. Əlavə olaraq, ARDNF öz fəaliyyəti ilə bağlı müvafiq məlumatları müntəzəm olaraq Dünya Bankına və Beynəlxalq Valyuta Fonduna təqdim edir. ARDNF-nin fəaliyyəti ilə bağlı bütün məlumatlar (audit olunmuş illik hesabatlar, rüblük hesabatlar və s.) Fondun rəsmi internet sahifəsi vasitəsi ilə ictimaiyyətə çatdırılır. Daha ətraflı məlumat üçün bax: https://www.oilfund.az/storage/images/sswctj9vko.pdf https://www.oilfund.az/storage/images/oigo5rbbvn.pdf https://oilfund.az/storage/uploads/f0waqk7ikt.pdf
B. İnstitusional əsaslar və idarəetmə strukturu Prinsip 6. SF güclü idarəetmə strukturuna malik olmalı və bu idarəetmə strukturu Fondun məqsədlərini həyata keçirmək üçün hesabatlılıq və əməliyyat müstəqilliyini dəstəkləyən rol və öhdəliklərin aydın və effektiv bölgüsünü təmin etməlidir.	ARDNF-nin üçpilləli idarəetmə strukturu var və ölkə Prezidenti ali idarəetmə səlahiyyətlərinə malikdir. ARDNF-nin fəaliyyətinə nəzarəti Baş nazirin sədrlik etdiyi Müşahidə Şurası həyata keçirir. Müşahidə Şurasının digər üzvləri Milli Məclis sədrinin müavini, Maliyyə naziri, İqtisadiyyat naziri, Mərkəzi Bankın sədri, Prezidentin köməkçisi-Prezident Administrasiyasının İqtisadi məsələlər və innovativ inkişaf siyasəti şöbəsinin müdiri və Prezidentin köməkçisi-Prezident Administrasiyasının İqtisadi siyasət və sənaye məsələləri şöbəsinin müdürüdür. ARDNF-in əməliyyat idarəetməsi İcraçı direktora həvalə olunmuşdur. Azərbaycan Respublikası Prezidenti, Müşahidə Şurası və İcraçı direktorun hüquq və vəzifələri "ARDNF-nin Əsasnaməsi"ndə aydın şəkildə göstərilmişdir. Daha ətraflı məlumat üçün bax: https://www.oilfund.az/storage/images/sswctj9vko.pdf

Prinsiplər/Alt-prinsiplər	Cavablar
Prinsip 7. Ali idarəedici orqan SF-in məqsədlərini müəyyən etməli, aydın şəkildə müəyyən olunmuş prosedurlara əsasən Fondun idarəetmə orqan(lar)ının üzvlərini təyin etməli və SF-in əməliyyatları üzərində nəzarəti həyata keçirməlidir.	ARDNF-nin təsis olunmasının məqsədləri Azərbaycan Respublikası Prezidenti tərəfindən təsdiq edilmiş "ARDNF-nin Əsasnaməsi"ndə aydın şəkildə müəyyən edilmişdir. 5-ci və 6-cı Prinsiplərə verilən rəylərə də bax Daha ətraflı məlumat üçün bax: https://www.oilfund.az/storage/images/sswctj9vko.pdf
Prinsip 8. İdarəetmə orqan(lar)ı SF-in maraqları çərçivəsində fəaliyyət göstərməli və öz funksiyalarını həyata keçirmək üçün aydın şəkildə müəyyən olunmuş mandata, müvafiq səlahiyyət və səriştəyə malik olmalıdır.	Azərbaycan Respublikası Baş nazirinin sədrlik etdiyi Müşahidə Şurasının heyət üzvlərini Azərbaycan Respublikası Maliyyə naziri, Mərkəzi Bankın sədri, İqtisadiyyat naziri, Milli Məclis sədrinin müavini və Prezident Administrasiyasının İqtisadi məsələlər və innovativ inkişaf siyasəti şöbəsinin müdiri, Prezident Administrasiyasının İqtisadi siyasət və sənaye məsələləri şöbəsinin müdiri təşkil edirlər. Müşahidə Şurasının öz funksiyalarını yerinə yetirməsi üçün aşkar təyinatı, müvafiq vəzifə və səlahiyyətləri vardır. Müşahidə Şurasının bütün vəzifə və öhdəlikləri müvafiq normativ qanunvericiliklə tam şəkildə müəyyən olunmuşdur. Daha ətraflı məlumat üçün bax: https://www.oilfund.az/storage/images/sswctj9vko.pdf https://oilfund.az/fund/management/supervisory
Prinsip 9. SF-in əməliyyat idarəetməsi onun strategiyalarını müstəqil əsasda və aydın şəkildə müəyyən olunmuş öhdəliklərə uyğun olaraq həyata keçirməlidir.	"ARDNF-nin Əsasnaməsi", "Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Fondunun valyuta vəsaitinin saxlanması, yerləşdirilməsi və idarə edilməsi haqqında Qaydalar" (bundan sonra "İnvestisiya qaydaları") və "ARDNF-nin büdcəsinə dair qaydalar" İcraçı direktorun rol və öhdəliklərini aydın şəkildə müəyyən edir. Bu rol və öhdəliklərə müvafiq olaraq, İcraçı direktor ARDNF-nin əməliyyat idarəetməsində müstəqilliyə malikdir. Daha ətraflı məlumat üçün bax: https://www.oilfund.az/storage/images/sswctj9vko.pdf https://www.oilfund.az/storage/images/lfdho8sr9y.pdf https://www.oilfund.az/storage/images/oigo5rbbvn.pdf
Prinsip 10. SF-in əməliyyatlarına dair hesabatlılıq sistemi müvafiq qanunvericilik, nizamnamə, digər təsisat sənədləri və ya idarəetmə razılaşmasında aydın şəkildə müəyyən olunmalıdır.	ARDNF-də hesabatlılıq sistemi "ARDNF-nin Əsasnaməsi", "İnvestisiya qaydaları", "ARDNF-nin büdcəsinə dair qaydalar" və "Büdcə Sistemi Haqqında qanun"da aydın şəkildə müəyyən olunmuşdur. Fondun fəaliyyətini əks etdirən rüblük hesabatlar və audit olunmuş illik hesabatlar müntəzəm olaraq hazırlanaraq ictimaiyyətə açıqlanır. ARDNF-nin fəaliyyətinə dair bütün məlumatlar Fondun daimi yenilənən rəsmi internet sahifəsində mövcuddur. ARDNF həmçinin vaxtaşırı olaraq mətbuat konfransları təşkil edir. 5-ci Prinsipə verilən rəylərə də bax. Daha ətraflı məlumat üçün bax: https://www.oilfund.az/storage/images/sswctj9vko.pdf https://www.oilfund.az/storage/images/lfdho8sr9y.pdf https://www.oilfund.az/storage/images/oigo5rbbvn.pdf https://oilfund.az/storage/uploads/f0waqk7ikt.pdf
Prinsip 11. SF-in əməliyyatları və fəaliyyəti üzrə illik hesabatı və onu müşayiət edən maliyyə hesabatları nizamlı şəkildə tanınmış beynəlxalq və ya Milli Mühasibat Standartlarına uyğun olaraq hazırlanmalıdır.	ARDNF fəaliyyətə başladığı ildən illik hesabatlar və onu müşayiət edən maliyyə hesabatlarını hazırlamışdır. ARDNF-nin bütün maliyyə hesabatları Maliyyə Hesabatının Beynəlxalq Standartlarına (MHBS) uyğun olaraq hazırlanır. Fondun bütün illik hesabatları və onu müşayiət edən maliyyə hesabatları ARDNF-nin rəsmi internet sahifəsində yerləşdirilir. Daha ətraflı məlumat üçün bax: https://www.oilfund.az/storage/images/sswctj9vko.pdf https://www.oilfund.az/report-and-statistics/report-archive

Prinsiplər/Alt-prinsiplər	Cavablar
Prinsip 12. SF-in əməliyyatları və maliyyə hesabatları beynəlxalq və ya milli audit standartlarına uyğun olaraq ardıcıl surətdə illik audit olunmalıdır.	ARDNF fəaliyyətə başladığı ildən nüfuzlu müstəqil audit şirkətləri tərəfindən audit olunur. Auditorun seçilməsi prosesi Azərbaycan Respublikasının "Dövlət Satınalmaları" haqqında mövcud qanunvericiliyinə müvafiq qaydada təşkil edilmiş açıq tender vasitəsilə müəyyən olunur. 2019-2021-ci illər dövrü üçün ARDNF-nin maliyyə hesabatlarının auditi "Price Waterhouse Coopers" şirkətinə həvalə olunmuşdur. ARDNF-nin fəaliyyətinə dair bütün illik hesabatlar və onu müşayiət edən maliyyə hesabatları onun rəsmi internet sahifəsində yerləşdirilir. ARDNF-də eyni zamanda müntəzəm olaraq daxili audit hesabatlarını hazırlayan daxili auditor fəaliyyət göstərir. Daha ətraflı məlumat üçün bax: https://www.oilfund.az/storage/images/sswctj9vko.pdf https://www.oilfund.az/report-and-statistics/report-archive http://www.e-qanun.az/framework/1029
Prinsip 13. Peşəkar və etik standartlar aydın şəkildə müəyyən olunmalı, SF-in idarəetmə orqanının, rəhbərliyinin və işçi heyətinin üzvlərinə bildirilməlidir.	Davranış və etik standartlar "İnvestisiya qaydaları"nda aydın şəkildə müəyyən olunmuşdur. ARDNF-nin vəzifəli şəxsləri və əməkdaşlarının peşə davranışı Beynəlxalq Maliyyə Bazarları Assosiasiyasının (ACİ, Paris) Davranış Məcəlləsi ilə təsbit edilmiş etik normalara və davranış qaydalarına, həmçinin "ARDNF-nin əməkdaşlarının etik davranış Qaydaları"na uyğun gəlməlidir. Daha ətraflı məlumat üçün bax: https://www.oilfund.az/storage/images/lfdho8sr9y.pdf https://oilfund.az/fund/management/behavior-rules
Prinsip 14. SF-in əməliyyatlarının idarə olunması məqsədi ilə üçüncü tərəflərlə qurulmuş bütün münasibətlər maliyyə və iqtisadi əsaslara söykənməli, eyni zamanda, aydın qayda və prosedurlara əsaslanmalıdır.	ARDNF-nin üçüncü tərəflərlə əlaqəli fəaliyyəti maliyyə və iqtisadi əsaslara söykənir. ARDNF-nin "İnvestisiya qaydaları" və "İnvestisiya siyasəti" üçüncü tərəflərlə münasibətlərini tənzimləyir. Xarici menecerlərlə əlaqəli bütün məsələlər ARDNF-nin fəaliyyətinə dair müvafiq sənədlərdə təfərrüatlı və aydın şəkildə müəyyən olunmuşdur. Xarici menecerlərin təyin olunması "Dövlət Satınalmaları" haqqında Azərbaycan Respublikasının mövcud qanunvericiliyinə uyğun olaraq həyata keçirilir. Xarici menecerlər menecerin kredit reytingi, idarə etdiyi aktivlərin həcmi, aktivlərin idarə edilməsi sahəsində təcrübə, təklif olunan gəlirlilik və risk dərəcəsi, təklif olunan ödəniş norması və s. kimi meyarlar əsasında seçilir. Xarici menecerlərin investisiya fəaliyyətinin onların müvafiq mandatına uyğunluğu gündəlik əsasda, portfellerinin gəlirliliyi isə aylıq əsasda yoxlanılır. Daha ətraflı məlumat üçün bax: https://www.oilfund.az/storage/images/lfdho8sr9y.pdf https://www.oilfund.az/investments/investment
Prinsip 15. SF fəaliyyət və əməliyyatlarını həyata keçirdiyi ölkələrin bütün normativ qaydalarına və şəffaflıq tələblərinə riayət etməlidir.	ARDNF əməliyyat və fəaliyyətlərini həyata keçirdiyi ölkələrin bütün müvafiq normativ qaydalarına və şəffaflıq tələblərinə riayət edir.
Prinsip 16. SF-in idarəetmə strukturu, məqsədləri, eləcə də SF-in ali idarəedici orqandan əməliyyat müstəqilliyi ictimaiyyətə açıqlanmalıdır.	ARDNF-nin idarəetmə strukturu, məqsədləri və əməliyyat müstəqilliyi müvafiq qanunvericilikdə aydın şəkildə müəyyən olunmuşdur. Daha ətraflı məlumat üçün bax: https://www.oilfund.az/storage/images/sswctj9vko.pdf

Prinsiplər/Alt-prinsiplər	Cavablar
Prinsip 17. SF beynəlxalq maliyyə bazarlarında sabitliyin təmin edilməsinə dəstək vermək, eləcə də investisiya etdiyi ölkələrdə etibarını artırmaq zəminində öz fəaliyyətinin iqtisadi və maliyyə istiqamətlərinə dair müvafiq maliyyə məlumatlarını ictimaiyyətə açıqlamalır.	ARDNF-nin illik olaraq hazırlayıb, ictimaiyyətə açıqladığı hesabatlarda, eyni zamanda audit olunmuş maliyyə hesabatları da yer alır. Rüblük hesabatlar və ARDNF-nin fəaliyyətinə dair bütün digər maliyyə məlumatları Fondun rəsmi internet sahifəsində yerləşdirilir. ARDNF-nin vəsaitinin ümumi məbləği, vəsaitlərinin bölüşdürülməsi, seçilmiş bəncmark, illik gəlirlilik səviyyəsi və s. bu kimi maliyyə məlumatlarına daxildir. Daha ətraflı məlumat üçün bax: https://www.oilfund.az/en/report-and-statistics/report-archive# https://www.oilfund.az/en/investments/quarterly-investment-results
C. İnvestisiya və Riskin idarə olunmasının əsasları Prinsip 18. SF-in investisiya siyasəti aydın, eyni zamanda, ali idarəedici orqan və ya idarəetmə orqan(lar)ı tərəfindən müəyyən olunan Fondun məqsədlərinə, risk dözümlüliyinə, investisiya strategiyasına uyğun olmalı və fundamental portfel idarəetməsi prinsiplərinə əsaslanmalıdır. Alt-prinsip 18.1. İnvestisiya siyasəti SF-in maliyyə risklərinin səviyyəsini və borclanmadan mümkün istifadəni müəyyən etməlidir. Alt-prinsip 18.2. İnvestisiya siyasəti daxili və (ya) xarici investisiya menecerlərindən hansı dərəcədə istifadə olunma səviyyəsini, onların fəaliyyət və səlahiyyət çərçivələrini, eyni zamanda, onların seçilməsi və icrasına nəzarət prosesini təyin etməlidir. Alt-prinsip 18.3 SF-in İnvestisiya siyasətinin məzmunu ictimaiyyətə açıqlanmalıdır.	ARDNF-nin vəsaitlərinin idarə edilməsinin əsas istiqamətləri və investisiya qərarlarının şəffaflığının təmin olunması məsələləri "İnvestisiya Qaydaları" və "İnvestisiya Siyasəti" vasitəsi ilə tənzimlənir. Digər məsələlərlə yanaşı, bu sənədlər vəsaitlərin strateji bölgüsü, investisiya portfelinin valyuta tərkibi, bəncmark, risk meyarları üzrə limitlər, ARDNF-nin xarici menecerləri üçün müəyyən olunmuş minimal tələblər, investisiya istiqamətləri üzrə tətbiq edilən limitlər, həmçinin Fondun tərəf müqabillərinin (kastodial bankların, müxbir bankların və s.) kredit göstəriciləri üzrə limitləri müəyyən edir. Derivativlər (svop, forvard, fyuçers və s.) yalnız mümkün riskin minimuma endirilməsi (hedcinq) və ya investisiya portfelinin valyuta tərkibinin və aktivlər strukturunun optimallaşdırılması məqsədi ilə istifadə oluna bilər. ARDNF-nin xarici menecerlərin fəaliyyəti ilə bağlı rəhbər tutduğu qayda və prosedurlar üçün 14-cü Prinsipə verilmiş rəyə baxa bilərsiniz. "İnvestisiya Qaydaları" və "İnvestisiya Siyasəti" ARDNF-nin rəsmi internet sahifəsində yerləşdirilmişdir. Daha ətraflı məlumat üçün bax: https://www.oilfund.az/storage/images/lfdho8sr9y.pdf https://www.oilfund.az/investments/investment
Prinsip 19. SF-in investisiya qərarları Fondun investisiya siyasətinə uyğun olaraq risklər nəzərə alınmaqla gəlirlərin maksimallaşdırılmasına istiqamətlənməli, eləcə də maliyyə və iqtisadi əsaslara söykənməlidir. Alt-prinsip 19.1. Əgər investisiya qərarları iqtisadi və maliyyə əsaslarına malik olmazsa, bu qərarlar, investisiya siyasətində aydın şəkildə əks olunmalı və ictimaiyyətə açıqlanmalıdır. Alt-prinsip 19.2. SF-in vəsaitlərinin idarə edilməsi bu sahədə özünü doğrultmuş, qabaqcıl prinsiplərə əsaslanmalıdır.	"İnvestisiya Siyasəti"nə əsasən, ARDNF-nin investisiya qərarları risklər nəzərə alınmaqla gəlirliliyin maksimumlaşdırılması məqsədinə əsaslanır. ARDNF-nin bütün investisiyaları vəsaitlərin idarə olunması sahəsində qabaqcıl təcrübəyə əsasən sırf iqtisadi və maliyyə qərarlarına söykənir. Həmçinin 18-ci Prinsipə verilən rəyə bax. Daha ətraflı məlumat üçün bax: https://www.oilfund.az/investments/investment
Prinsip 20. SF, özəl qurumlarla rəqabət şəraitində iken hər hansı xüsusi əhəmiyyətli informasiyadan və ya dövlətin təsir vasitələrindən faydalanmamalıdır.	"ARDNF-nin Əsasnaməsi"nə əsasən, Fond daxili bazarda investisiya edə bilməz. "İnvestisiya Qaydaları"na əsasən ARDNF öz investisiya qərarlarını tam müstəqil şəkildə qəbul edir. ARDNF-nin təşkilatı və hüquqi əsasları onun hər hansı xüsusi əhəmiyyətli informasiyadan istifadəsinin qarşısını alır. Daha ətraflı məlumat üçün bax: https://www.oilfund.az/storage/images/lfdho8sr9y.pdf https://www.oilfund.az/storage/images/sswctj9vko.pdf

Prinsiplər/Alt-prinsiplər	Cavablar
Prinsip 21. SF səhmdar mülkiyyət hüquqlarını onun səhmlərə investisiya dəyərinin əsas elementi hesab edir. SF öz səhmdar hüquqlarından istifadə etdikdə, bunu SF-in investisiya siyasətinə uyğun şəkildə, investisiyaların maliyyə dəyərində ziyan vurmadaan həyata keçirməlidir. SF, onun səhmdar hüquqlarından istifadəsini müəyyən edən əsas meyarlar da daxil olmaqla, səsvermə hüququna sahib, katirovka olunmuş qurumların səhmlərinə ümumi yanaşmanı ictimaiyyətə açıqlamalıdır.	ARDNF səhm bazarlarında investisiya fəaliyyətinə 2012-ci ildə başlamışdır və hazırkı mərhələdə öz səhmdar mülkiyyət hüququndan istifadə etməmək qənaətinədir.
Prinsip 22. SF, onun investisiya fəaliyyəti ilə bağlı riskləri müəyyən edən, qiymətləndirən və idarə edən struktura malik olmalıdır. Alt-prinsip 22.1. Risklərin idarə edilməsi sistemi etibarlı informasiya və müntəzəm hesabatvermə sistemlərinə əsaslanmalı və bunlar da öz növbəsində müvafiq risklərin məqbul hesab olunan ölçü və səviyyələrdə, nəzarət və həvəsləndirmə mexanizmləri, davranış kodeksləri, biznesin davamlı planlaşdırılması və müstəqil audit funksiyası çərçivəsində monitorinqi və idarə edilməsinə imkan verməlidir. Alt-prinsip 22.2. SF-in risklərin idarə edilməsi sistemində ümumi yanaşması ictimaiyyətə açıqlanmalıdır.	ARDNF-nin maliyyə əməliyyatları risklərinin müəyyən edilməsi, ölçülməsi və idarə olunması Fondun ümumi idarəetmə sistemində xüsusi yer tutur. Müvafiq normativ sənədlər ("İnvestisiya Qaydaları", "İnvestisiya Siyasəti" və s.), risklərin idarə edilməsi üzrə ixtisaslaşmış bölmə (Risklərin idarə edilməsi departamenti), daxili və xarici audit funksiyaları, eyni zamanda "RiskMetrics" "RiskManager 4" kimi alətlər və daxilə hazırlanmış modellər ARDNF-də risklərin idarə edilməsi sistemini dəstəkləyir. "İnvestisiya Qaydaları" və "İnvestisiya Siyasəti" risklərin idarə edilməsinin əsas istiqamətlərini müəyyənləşdirir, bazar, kredit, konsentrasiya və likvidlik riskləri üzrə əsas risk limitlərini təyin edir. Bununla yanaşı, risk limitləri gündəlik əsasda gəlirlilik və risk hesabatları vasitəsilə nəzarətdə saxlanılır. "İnvestisiya Qaydaları" və "İnvestisiya Siyasəti" sənədlərində bəhs olunan amillərə əlavə olaraq, bazar riskinin müntəzəm olaraq daha təfəssilatlı təhlili və nəzarəti aparılır. Təhlil prosesində faiz dərəcəsi həssaslıq təhlili (bir ödəmə müddəti üzrə faiz dərəcəsi dürasıyası (key rate duration), PV01 və s.), konsentrasiya riski (qruplar üzrə dürasıya, qruplar üzrə riskə məruz dəyər (RMD), marjinal RMD və s.), az ehtimallı hadisələr (şerti RMD, stress test) və ssenari üzrə təhlil kimi metodlardan istifadə edilir. ARDNF-nin əməliyyat riskləri daxili prosedur və qaydalar, eləcə də iş fəaliyyətinin davamlılığı əsasında idarə olunur. Daha ətraflı məlumat üçün bax: https://www.oilfund.az/storage/images/lfidho8sr9y.pdf https://www.oilfund.az/investments/investment
Prinsip 23. SF-in vəsait və investisiyalarının gəlirliliyi (bençmarkdan istifadə olunduğu təqdirdə, mütləq və bençmarkla nisbətdə) aydın müəyyən olunmuş prinsip və standartlara uyğun olaraq hesablanmalı və bu informasiya hesabat şəkildə Fondun ali idarəedici orqanına göndərilməlidir.	ARDNF-nin vəsaitləri ilə bağlı ətraflı məlumatlar (investisiya portfelinin xarici valyutalar üzrə bölgüsü, kredit reytingləri, yerləşdirilmə müddəti və coğrafi regionlar üzrə təsnifata dair məlumatlar daxil olmaqla) rüblük pres-revizlər vəsiti ilə ictimaiyyətə çatdırılır. ARDNF-nin investisiyalarının gəlirliliyi bu sahədə mövcud olan ən yaxşı təcrübə əsasında hesablanır və illik hesabatda daxil edilir. illik hesabatlar və rüblük məlumatlar ARDNF-nin rəsmi internet sahifəsində yerləşdirilir. Daha ətraflı məlumat üçün bax: https://oilfund.az/report-and-statistics/report-archive
Prinsip 24. ÜQPN-nin tətbiqi SF və ya onun verdiyi səlahiyyətlər əsasında başqa bir qurum tərəfindən müntəzəm olaraq nəzarətdə saxlanılmalıdır.	Bu hesabat ilk dəfə ARDNF-nin rəsmi internet sahifəsində 2011-ci ilin aprel ayında yerləşdirilmişdir və illik əsasda nəzərdən keçirilir.

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI
DÖVLƏT NEFT FONDU